Devrimin Önsözü

Deniz Gezmiş

YENİ DÖNEM YAYINCILIK

Devrimin Önsözü
DENİZ GEZMİŞ

Yeni Evre Kitaplığı: 2

Kitabın Adı: Devrimin Önsözü Deniz Gezmiş

Yayına Hazırlayan: Agit Cihan
Birinci Basım: Mayıs 2010

İSBN: 978-605-61008-5-7
Yayın Sertifika No:15814

Baskı: Estet Ajans Matbaacılık
Merkezefendi Mah. Fazılpaşa Cad. 4. Zer San. Sit.
No: 16/26 Topkapı / İstanbul
Tel: 212 565 17 74

Telif Eserleri Kanunu gereğince bu eserin bütün hakları
Yeni Dönem Yayıncılık'a aittir

Yeni Dönem Yayıncılık
Sofular Cad. Sofular Mah. 8/3 Fatih / İstanbul
Tel&Fax: 212 533 32 57
www.mucadelebirligi.com
yenidonemyayin@gmail.com

Devrimin Önsözü
DENİZ GEZMİŞ

tarih yazan

tüm devrim savaşçılarına...

Birinci Bölüm.....8

Deniz Gezmiş'in Devrimci Kişiliği
İçinde Bulunduğu Olaylardan
Ayrı Olarak Ele Alınamaz

İkinci Bölüm.....59

Çığır Açan Bir Önder Deniz Gezmiş
Hayatı ve Mücadelesi

Üçüncü Bölüm.....137

Albüm

DENİZ GEZMİŞ'İN DEVRİMCİ KİŞİLİĞİ İÇİNDE BULUNDUĞU OLAYLARDAN AYRI OLARAK ELE ALINAMAZ

***

Tekelci sermaye ve onun devletine karşı mücadele ettiği için yoldaşları Yusuf ASLAN ve Hüseyin İNAN ile birlikte burjuvazi tarafından idam edilen DENİZ GEZMİŞ, bugün yine aynı güçler tarafından, kitlelere devrimci kişiliğinden soyutlanarak salt bir birey olarak hareket eden, romantik, gençlik hevesiyle bir şeylere kalkışan maceracı bir kişilik olarak gösteriliyor. Özel olarak DENİZ GEZMİŞ ve onun mücadelesine, genel olarak devrimci harekete ittifak halinde saldıran ve idam edilmesi için özel bir kampanya yürüten tekelci güçler ve faşist devlet liderliğindeki düzen güçleri, bu yöntemle DENİZ GEZMİŞ'in kitleler üzerindeki devrimcileştirici etkisini kırmaya çalışıyorlar.

Yoksa burjuva güçler, DENİZ GEZMİŞ'in yaşamına ve idam edilişine neden bu denli geniş yer versin ki! DENİZ GEZMİŞ'in devrimci militan kişiliği emekçi kitleler üzerinde, Türkiye ve Kürdistan halkları üzerinde devrimci dönüştürücü bir etki bırakmasaydı, sömürücü güçler, O'na asla yer vermez, unutulmaya terk ederlerdi. Ama biliyoruz ki, burjuvazinin tüm çabalarına rağmen, DENİZ GEZMİŞ'in devrimci etkisinin azalmak bir yana, her geçen gün daha da arttığı ve güçlendiği bir süreçten geçmekteyiz. DENİZ GEZMİŞ'in kitleler arasındaki devrimci etkisinin artması, burjuvazinin etkisinin zayıflaması demektir. Burjuvaziyi DENİZ GEZMİŞ'in, devrimci kişiliğini öldürmek için harekete geçiren şey, kendi geleceği için duyduğu işte bu derin endişedir.

DENİZ GEZMİŞ'in politik kişiliği, içinde yer aldığı mücadeleden ve etrafında meydana gelen olaylardan, kitlelerin başkaldırısından ayrı olarak ele alınamaz. DENİZ GEZMİŞ dönemin olaylarından ayrı olarak nasıl anlatılabilir ki. Çünkü onun devrimci kişiliğini biçimlendiren, bir parçası olduğu devrimci mücadele ve halk kitlelerinin artan kavgasıdır. Bu yüzden, egemen sınıf ne DENİZ GEZMİŞ'in devrimci mücadelesini, ne de kitlelerin gelişen devrimci mücadelesini anımsamak ister.

60'lı yılların ortalarından itibaren proletaryanın, sınıf savaşımı gözle görülür bir gelişme ve yükselme gösterir. Grevler, direnişler, işçilerin fabrika işgalleri; devlet güçleriyle sık sık oluşan çatışmalar; kısacası proletaryanın ekonomik ve politik mücadelesi yeni bir dönemin başladığının haberini veriyordu. İşçilerin politik olarak örgütlenmesi daha zayıf ve yavaş ilerlerken, sendikal örgütlenme daha yoğun ve önde görünüyordu. Ağır baskı altında örgütlenmek ve mücadele etmek zorunda kalan işçi sınıfı, örgütlenme, toplantı, yürüyüş, basın-yayın çalışmalarını, yasaklamalar ve saldırılar altında sürdürmesine rağmen, sınıf mücadelesini geliştirmekten geri durmamıştır. Gitgide yoğunlaşan ve üst biçimi olan 15-16 Haziran ayaklanmasına varan grev ve diğer sınıf eylemlerinin artan varlığı, işçi sınıfının cesaretinin ve kararlılığının göstergesidir.

Proletaryanın şiddetli eylemleri, sermayeye ve onun devletine kafa tutan sınıf tavrı, küçük ve yoksul köylülüğü de etkilemiş ve onu, aynı ve ortak düşmana karşı eyleme geçmeye itmiştir. Bu dönemde daha önce olmayan toprak işgalleri ve mitingler görülmeye başlar. Toprak işgalleri yine işçi eylemlerinde olduğu gibi devlet güçleriyle çatışmayla sonuçlanır. Ortak çıkarlar, mücadele ve çatışmalar emekçileri birleştirir. Eylemler ve çatışmalar kitlelerin günlük bilincinde ve davranışında köklü bir değişim getirir. Kendi güçlerinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının kimler olduğunun ayrımına varırlar. Bu, hem işçiler, hem de emekçi köylülük için yeni bir farkındalıktır.

Halk cephesinin diğer bir eylem kolu, öğretmenler başta olmak üzere, kamu emekçileri tarafından geliştirilir. Dönemin en etkin mücadele çizgisini, birer ücretli-emekçi durumunda olan ve durumları emekçilerin genel durumundan farklı olmayan öğretmen hareketi gösterdi. Öğretmenler, emekçiler içinde en bilinçli olanlardı. Onların bütün eylemleri aynı biçimde, burjuvazinin ve devletin en şiddetli saldırısıyla karşılaşır. Üzerlerindeki baskı çok yönlü olarak çok daha artar. Tüm baskı ve saldırılara rağmen devrimci öğretmenler etkili mücadele örnekleri vermekten geri durmazlar. Her kitle eylemi egemen sınıfla bir çatışma içinde

geçmek durumunda kalmıştır. Sınıf çatışmalarının, kitle hareketinin her alanında gelişmesi dönemin belirgin bir özelliğidir.

Bütün olaylar iç içe geçmiş ve birbirini etkilemiştir. Öğrenci gençliğin mücadelesi böylesi bir devrimci ortamda ortaya çıkar ve yayılır. Öğrenci gençlik eğitim durumu, irdelemeci-araştırmacı özelliği, enerjik ve dinamik yapısıyla kitlelerin sermayeye ve devlete karşı mücadelesinde etkin, aktif bir konum edinir. Öğrenci gençliğin bu denli aktif ve önde olmasının asıl nedeni sosyalizmden güçlü bir şekilde etkilenmesidir. Sosyalizmden bu denli güçlü olarak etkilenen öğrenci gençlik hareketi, kısa sürede emekçi halk kitlelerinin de sosyalizmin etkisine girmesini sağlamıştır. Gençliğin mücadelesi yalnızca okulcu istemlerle sınırlı kalmamıştır. Mücadele okul duvarlarını aşmış ve bütün emekçi halk kitlelerinin mücadelesiyle bütünleşmiştir. Devrimci öğrenci hareketi kitlelerin her alandaki mücadelesinin, eylemlerinin içinde yer almış ve kitle hareketini ileriye itmiştir. Gençliğin asıl enerjisi sokak çatışmalarında, işçilerin ve köylülerin eylemlerine katılma sürecinde, sermayeye ve emperyalizme karşı devrimci mücadele sırasında açığa çıkmıştır.

İşçi sınıfının ve bütünlüklü olarak da halk kitlelerinin kapitalist düzene karşı şiddetlenen eylemleri ve yoğunlaşan mücadelesi, tekelci sermayenin egemenliğiyle açıklanabilir. 60'lı yıllar işbirlikçi tekelciliğin ekonomik ve politik yaşamda egemen olduğu yıllardır. Tekelci sermayenin egemenliğiyle birlikte ve bu egemenliğin bir sonucu olarak ekonomik ve politik ilişkilerde bir alt-üst oluş gerçekleşti. Toplumun bütün ekonomik, toplumsal ilişkileri ve politik yapı, tekellerin gücüne ve çıkarlarına göre yeniden biçimlendi. Emperyalizmle işbirliği içindeki tekelci sermaye, ekonomik ve politik yaşamda yeni bir düzleme geçmek için, önüne çıkan her engeli aşacak bir politika izledi. Bu yıllarda gelişen işbirlikçi tekelci sermayenin egemenliği açıklanmadan, bu dönemde başlayan ve günümüze dek süren ve daha da boyutlanan sınıf savaşımı ve toplumu derinden sarsan olaylar açıklanamaz.

Tekelcilik demek ekonomik, toplumsal, politik ilişkilerin her alanında gericilik eğilimi demektir. Tekellerin egemenliği, kapitalizmin bütün iç çelişkilerinin, emek sermaye uzlaşmaz karşıtlığının olgunlaşması ve keskinleşmesidir. Emekçilerin sermayeye gerçek bağımlılığının artması, geniş halk kitlelerinin mülksüzleşmesi, işsizliğin ileri boyutlara varması; çalışanların yarınından emin olamaması; kitle üzerindeki baskının ve saldırının artması ve en iğrenç düzeye varması demektir. Tekelci sermayenin egemenliğiyle beraber kitlelerin ekonomik ve politik yaşamının

kötüleşmesi kendini daha derinden hissettirdi. Sermayenin tekellerde merkezileşmesi emekçi halk kitlelerini tam bir yıkıma uğratırken; bu süreç aynı zamanda, kitlelerin artan ayaklanmalarını birlikte getirdi. Ezilen ve sömürülen emekçi kitlelerle, tekelci sermaye ve tekellerin devleti arasında meydana gelen şiddetli çatışmalar kırk yıllık dönemin tümünü boydan boya kapsar.

Ekonomik hayatta tekelci kapitalizmin egemen olması sınıf mücadelesinde yeni bir dönemi, devrimci dönemi başlattı. Çünkü tekelci kapitalizm, kapitalizmin bütün çelişkilerini keskinleştirir ve ön plana çıkarır. Emperyalizme olan bağımlılığın derinleşmesi varolan sınıf çelişkilerini daha da olgunlaştırdı. Tüm bu çelişmeli sürecin sınıf savaşımının her alanına, ideolojik, politik, pratik alana yansıması kaçınılmazdı. Emekçi kitlelerle tekelci sermayenin şiddetli bir kavgaya girmesi kapitalizmin çelişmeli evriminin zorunlu sonucudur. Devrimci dönem bütün belirtileri ve olgunluğuyla ortaya çıkmıştır. 68'le başlayan, 71'le doruk noktasına çıkan devrimci güçlerin çok önemli bir yeteneği içinde bulundukları tarihi dönemin devrimci niteliğini kavramış olmalarıdır.

Devrimci hareket, nesnel koşulları çözümlemede ve sınıf mücadelesini ileriye götürecek devrimci görevleri belirlemede, eski sosyalist hareketten farklı düşündüğünü göstermiştir. Koşullar değiştiği halde oportünist sosyalist çevreler önceki koşulların çalışma tarzında ısrar ettiler. Denizler olarak ifade ettiğimiz devrimci güçler ise devrimci diyalektiği pratikte kavrayarak ve diyalektik olarak düşünerek yeni dönemin temel özelliklerine uygun davrandılar. Olayların daha sonraki gelişmesi, devrimci biçimde düşünen ve devrimci biçimde hareket eden devrimci güçleri doğrulamıştır. O sırada tam anlaşılmayan bu ileriyi görebilme ve derinlikli düşünme yetenekleri daha ileriki aşamalarda daha iyi anlaşılmıştır. Tüm bu süreç açıklanmadan, tüm bu olaylar açıklanmadan DENİZ GEZMİŞ'in devrimci kişiliği, yani kolektif devrimci kişiliği açıklanabilir mi. DENİZ GEZMİŞ ve diğer devrimciler olayların tam göbeğinde yer aldılar. Ama onlar aynı zamanda olayları devrimci eylemleriyle etkilediler, yön verdiler. Bu nedenle Denizler olmadan o günkü olaylar da açıklanamaz. Olaylar, o olaylarda etkin rol oynayan bireylerden ayrı olarak ele alınamaz. DENİZ GEZMİŞ ve arkadaşları içinde bulundukları çevre ve o çevreyi dönüştürmek amacıyla yapılan devrimci eylemleriyle birlikte açıklanabilirler.

Hiçbir ülke ve o ülkedeki gelişmeler, dünyadaki gelişmelerden yalıtık olarak, kendi başına değerlendirilemez. Her ülke dünyadaki ekonomik ve politik gelişmelerden çeşitli biçimlerde ve düzeylerde etkilenir. Bu etki-

lenme sınıflar ve bireyler için de geçerlidir. Söz konusu dönemin öne çıkan uluslar arası olguları şunlardı: Dünya çapında, sosyalist sistemle, kapitalist sistem arasındaki çatışma; kapitalist ülkelerde, proletaryayla kapitalistler arasındaki çatışma ve ezilen halklarla emperyalizm arasındaki çatışma. Her gün dünyanın çeşitli bölgelerinden yeni bir çatışma haberi gelmekle kalmıyor, fakat devrimci halk hareketlerinin kazandıkları zafer haberleri de arka arkaya geliyordu. Asya, Latin Amerika ve Afrika emperyalist-kapitalist sisteme karşı yürütülen devrimci mücadelenin çok önemli odakları haline geldiler. 68 ayaklanması sırasında Avrupa ve Amerika da kitle ayaklanmalarına sahne oldu. Kısacası, bu dönem uluslararası burjuvazi ve tüm gerici güçlerle uluslararası işçi ve halk hareketleri arasında çatışmaların yaşandığı bir dönemdir.

Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketi dünyadaki gelişmeleri, tüm önemli olguları ve devrimci teoriyi kendi içinde tartıştı ve çeşitli sonuçlara ulaştı. Yapılan tartışmalar kendi içindeki bölünmeyi, ayrışmayı derinleştirse de, bu durum, devrimci teorinin, uluslararası gelişmelerin ve mücadelelerin hararetli biçimde tartışılmasının önemini ortadan kaldırmaz. Dünya komünist hareketinin, dünya devrimci proletarya hareketinin ve ezilen halkların devrimci hareketinin mücadelesi, gelişmesi ve sorunları etrafında yapılan tartışmalar Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketini genel olarak ileriye götürmüştür.

Dünyada proletaryayla burjuvazi arasında şiddetlenen sınıf savaşımı ve emperyalist-kapitalist sisteme karşı gelişen devrimci eylemlerde görülen yaygınlaşma, işçilerin, gençliğin ve aydınların görüşlerini derinden etkiledi. Enternasyonal sınıf mücadelelerini tartışırken, bu tartışma sürecinde kendilerini de geliştirdiler. Bundan dolayı, enternasyonal devrimci mücadelenin güncel gelişmesi ve etkileri göz önünde tutulmadan DENİZ GEZMİŞ'in ve Denizlerin devrimci mücadelesini ve devrimci gelişimini açıklamak çok eksik olurdu. DENİZ GEZMİŞ'in devrimci kişiliğini oluşturan gelişmeler yalnızca içerdeki olaylar ve süreç değil, aynı zamanda dünyadaki devrimci gelişmeler ve mücadelelerdir. Bir ülkede devrimci hareketin ortaya çıkması yüzeysel olarak ve dar bir yaklaşımla açıklanamaz.

Aynı tarihsel dönem içinde gerçekleşen Küba Devrimi ve yükselen Vietnam devrimci savaşı yalnızca kendi bölgelerinde değil, bütün dünyadaki halklar üzerinde derin bir etki yaptılar. İşçileri, öğrencileri, ezilen halkları emperyalist-kapitalist sisteme karşı cesaretlendirdi ve ayağa kaldırdı. Vietnam ve Küba ekonomik durumları ve uluslararası ilişkileri nedeniyle,

dünya genelinde büyük bir etki yapacak durumda değiller. Ancak politik yoldan, devrimci savaşla, devrimle dünya üzerinde güçlü bir etki yarattılar. Devrimler çağında, küçük bir ülkede yapılan devrim ya da başka bir yerde kazanılan devrimci bir mevzi dünya halkları üzerinde derin bir etki yaratabiliyor. Che'nin Küba'dan sonra Bolivya'da, Bolivyalı devrimcilerle birlikte savaşması; devrimci yaşamı kadar öldürülmesi de, dünya devrimci hareketine yeni bir ivme verdi. O dönemde Avrupa'da 68 ayaklanmalarının ortaya çıkmasında bütün bu devrimci gelişmelerin büyük rolü var. Aynı etkilenmeyi Türkiye ve Kürdistan'da sosyalist ve devrimci çevrelerde de görmek mümkün. Denizlerin devrimci düşüncelerinin biçimlenmesinde ve verdikleri pratik mücadelede dünyada gelişen devrimci mücadelenin kesin bir etkisi var.

Marksizm-Leninizmi Devrimci Kavrayış

DENİZ GEZMİŞ, sosyalist hareketin ve Marksizm-Leninizmin etkisiyle Türkiye İşçi Partisi'ne girer. Parti sosyalist ama oportünist bir partidir. Partide yer alan Deniz'i, Sinan'ı etkileyen partinin oportünist yönü değil sosyalist görüşleridir. O dönem devrimci mücadeleye atılan her insan Türkiye İşçi Partisi'yle şu ya da bu biçimde ilişki içinde olmuştur. Devrimci mücadele veren her devrimci de kısa süre sonra bu partiden ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu partinin oportünist görüşlerini görüp, onu aşmak için Marks, Engels ve Lenin'in görüşlerini bilmek ve onun devrimci özünü kavramış olmak gerekiyor. Denizlerin Türkiye İşçi Partisi'ni (TİP) aşmaları sosyalizmi kavrayışlarının yanında, esas olarak pratikte, bu partinin oportünist çizgisini görmelerinin sonucudur.

Dönemin devrimci gençliği için, bir yandan devrimci mücadele yürütürken, bir yandan da ideolojik olarak şekillenme dönemidir. O sıralar TİP'e karşı çıkan ve ondan daha ileri konumda olan MDD (Milli Demokratik Devrim) çizgisi var. Devrimci gençlik mücadelesini daha çok etkileyen MDD olmuştur. Sınıf mücadelesinin o günkü gelişmesi açısından bakıldığında TİP'ten biraz ileride olmak bile, mücadele veren insanların, ona yönelmesine yetiyordu. Buna rağmen, MDD devrimciler için sadece geçici bir uğrak noktasıydı. Devrimci kadroların sosyalist literatürü, devrimci deneyimleri inceleme, tartışma, sonuçlar çıkarma çabaları devam etti. Çok uzun sürmeden MDD de mücadele anlayışı yönünde kısa sürede aşıldı.

Denizlerin, Sinanların TİP'i ve MDD'yi aşmalarını sağlayan neydi? Öncelikle bu oportünist, pasifist hareketlerin devrimci mücadeleyi yürütemeyecekleri, emekçi halk kitlelerini kurtuluşa götüremeyeceklerinin pratikte anlaşılmış olmasıdır. Eski sosyalist hareketin gelişen sınıf savaşımına, bir bütün olarak, ayak uyduramadığı ortaya çıkmıştır. Denizler, eski sosyalist hareketin sınıf mücadelesinin gerisinde kaldığını verdikleri devrimci mücadele sürecinde gördüler. Denizler eğer sosyalizme, Marksizm-leninizme dayanmasalardı, eski sosyalist hareketin gerçek durumunu kısa sürede görüp, onu aşabilirler miydi? Marksizm-leninizme dayanmadan, bu, kesinlikle mümkün olmazdı. Denizler, varolan sosyalist hareketi aşmakla kalmadılar, sosyalizm üzerine bilgilerini sürekli derinleştirdiler. Sosyalizm bilgileri ve kavrayışları daha sonra onların mücadelesine yol gösterdi.

Marksist sosyalizmin oportünist çarpıtılması devrimci mücadeleye atılan insanların onu kavramalarını engelleyemezdi. Çünkü herkes sosyalizmin ne olduğunu ikinci elden değil, bizzat Marks ve Lenin'den öğrenme olanağına sahipti. Bu olanaklar bugünkü kadar geniş olmasa da, o sırada belli ölçüde vardı. Sosyalizmi, bilimsel sosyalizmin kurucularından öğrenmek, Marksist teorinin küçük burjuva çarpıtmalarına karşı sağlam bir kaynaktı. Öte yandan Marksist-leninist teorinin pratik uygulamaları, dünya devrimci deneyimi de Denizlere yol gösteriyordu. Bu denli malzeme ve deneyimden sonra kimse kalkıp da, devrimci hareketi, oportünist kulvarda tutamazdı, tutamadı.

Devrimci mücadele çok kısa sürede hızlandı, yoğunluk kazandı ve şiddetlendi. Devrimci mücadele bir fırtına gibi esiyordu. DENİZ GEZMİŞ ve bütün devrimciler bu devrimci fırtınanın önünde yürüyordu. Eylemden eyleme koşmaktan teorik araştırmaya fazla zaman bulamıyorlardı. Devrimci pratiğin tüm o koşturmaları sırasında bile devrimci teoriden kopmadılar. Denizler belki pasifist sosyalistler denli sosyalizm araştırmalarına geniş zaman ayıramıyorlardı fakat, Marksizm-leninizmi devrimci temelde kavramışlardı. Onlar için Marksizm-leninizm ezberlenecek bir teori değildi. Marksizmin devrimci teorisi, bir eylem kılavuzudur. Marksizmde esas olan dünyayı devrim yoluyla, doğrudan eylemle değiştirmektir. Marksizm eylemden kopuk olarak, kitlelerin sosyal pratiğinden kopuk olarak kavranamaz. Onlar, oportünistlerin, pasifistlerin yaptığı gibi marksizmin lafzını değil, devrimci özünü doğru biçimde kavradılar. Marksist olmak, devrim için mücadele etmektir, proletaryanın kurtuluşu için savaşmaktır.
TİP, parlamentarizmi esas alan bir partiydi. Parlamenter mücadele bu

partinin varlık sorunudur. Onun burjuva parlamentosuna bakışı devrimci marksizmin burjuva parlamentolarından yararlanma anlayışından tamamen farklı bir anlayıştır. TİP'e göre sosyalist bir parti önce kitlelerin çoğunluğunu kazanacak ve bu çoğunluğa dayanarak, sosyalizme geçilecekti. TİP sadece işçileri ve aydınları değil, öğrenci gençliği de kendi ılımlı, barışçı ve parlamenter çizgisine çekmeye çalıştı. Fakat devrimci gençlik üstünde istediği etkiyi yaratamadı. Her alandaki mücadele çatışma içinde yürütülüyordu ve devrimci biçimler almıştı. Şiddetlenen, derinleşen mücadelenin de etkisiyle, öğrenci gençlik içinde TİP'e karşı sert ideolojik mücadele verildi. Bir süre sonra, TİP'in gençlik üzerindeki etkisi tamamen kırıldı. Bu sonucun alınmasında DENİZ GEZMİŞ'in rolü ve çabası çok büyüktür.

Denizlerin, reformist parlamentarizm ve her çeşit uzlaşmacı anlayışa karşı geliştirdikleri gerçek devrimci mücadele anlayışı, kendilerinden sonra, devrimci hareket tarafından devam ettirildi. O dönem Denizlerin TİP'in uzlaşmacı çizgisine karşı verdikleri mücadele çok az anlaşıldı. Oysaki bu mücadelenin önemi çok büyüktü. Kitleler içinde, sermaye egemenliğini devirmek devrimci anlayışı ve mücadelesinin temelleri bu sırada atıldı. Pratikte parlamenter mücadele değil parlamento-dışı mücadele, sokak mücadeleleri, açık çatışma ve diğer devrimci mücadele biçimleri önde oldu. Ve devrimci hareket de bu devrimci mücadele biçimlerini esas aldı.

Kendini Sürekli Aşmak

Her ülkedeki işçi sınıfı hareketinin gelişmesinin ilk koşulu, burjuvaziden, burjuva partilerinden ayrı ve onlara karşı örgütlenmektir. Bu temel koşuldur, fakat hareketin burjuvaziden ideolojik ve politik olarak tam bir kopuşu gerçekleştirmesi için kendi içinde uzun bir süreci alacak bir iç savaştan ve ayrışma dönemlerinden geçmesi gerekiyor. İşçi sınıfı burjuva ve küçük-burjuva sınıfa karşı doğal bir korunağa sahip değildir. Burjuvazinin ve küçük burjuvazinin sürekli ideolojik, politik bombardımanı altındadır. Kaldı ki, işçi sınıfının safları burjuvazi tarafından mülksüzleştirilen küçük-burjuvalar tarafından durmadan dolduruluyor. Küçük-burjuvazi işçi sınıfının saflarına kendi bakış açısını, kendi alışkanlıklarını ve davranış biçimini taşır. Öte yandan küçük mülk sahiplerinin durumuyla birebir örtüşmeseler de ideolojik olarak küçük-burjuvazinin konumundan hareket eden küçük-burjuva sosyalistleri de işçi sınıfının saflarında yer alırlar. İşçi sınıfı hareketi ilk dönemlerinde bu akımların tümünü kendi içinde barındırır. Ama bu karışık yapılanma daha sonra kendi içinde iç hesaplaşmanın tüm olgularını da taşımış olur.

DENİZ GEZMİŞ'in içinde yer aldığı devrimci hareket, işçi sınıfı hareketiyle küçük-burjuva hareketin yan yana görüldüğü, iç içe geçtiği bir hareket özelliğini taşıyordu. Küçük-burjuva hareket yalnızca devrimci hareket içinde değil, diğer sosyalist hareket içinde de belli bir ağırlığa sahipti. Bunun böyle olmasının maddi temeli vardı. Türkiye ve Kürdistan'da küçük-burjuvazi nüfusta epey kalabalık bir kitleyi oluşturuyor. İşçi sınıfı hareketi içindeki küçük-burjuva unsurlar, işçi sınıfı saflarına burjuva ideolojisinin taşıyıcıları rolünü oynarlar. Denizler THKO'yu kurduklarında bu küçük-burjuva unsurlar, hareketin saflarında yer almaya devam ettiler. İşçi sınıfı hareketi, bu unsurlarla ancak 70'li yılların ortalarına doğru ayrışabildi. İdeolojik ayrışma daha sonraki yıllarda da devam etti.

Tarihte hiç kimse işe kendi malzemesiyle koyulmaz. Kendi malzemesiyle işe başlamadan önce, tarihin sunduğu malzemeyle başlamak zorundadır. Denizler, Sinanlar devrimci mücadeleye giriştiklerinde ilk önce varolan sosyalist hareketin düşüncelerine bağlanmak durumunda kaldılar. Kendi görüşleri ancak zamanla şekillendi. Denizlerin ilk dönemler görüşlerinin bağlandığı sosyalist hareketin uzun bir geçmişi olmakla beraber ne o dönem gelişen sınıf mücadelesine ayak uydurabilmiş ve ne de burjuvaziden ideolojik olarak tamamen kopuşu gerçekleştirebilmişti. Burjuvaziden ayrı hareket etmesine ve burjuvaziden bağımsız örgütlenmesine karşın, kendi içinde burjuvazinin ideolojik görüşlerini sürdürüyordu. Dönemin sosyalist hareketi, genel olarak sosyalizm düşüncesini benimsemesine karşın burjuvazinin ideolojisi olan Kemalizmle bağlarını koparamamıştı. Burjuvaziye karşı burjuva ideolojisiyle, burjuva görüşleriyle savaşılamaz. Kemalizmden kopuşamamaları, onların asıl zayıf yanlarıydı ve bu yüzden daha ileriye gidemediler.

Burjuvaziden her alanda tam kopamayan, oportünist, parlamenterist, ılımlı bir çizgi izleyen geleneksel sosyalist hareket, Denizler tarafından pratikle, eylemle, devrimci savaşla aşıldı. Tekelci kapitalizme karşı işçi sınıfının eylemlerinin yükseldiği, emekçi kitlelerin ve devrimci gençliğin mücadelesinin yoğunlaştığı bu dönemde, pratikte atılacak her devrimci adım, bir düzine programdan daha değerliydi. Çünkü o sırada pasifist sosyalistler henüz sahaya inmemişti. Gereğinden fazla laf ediyorlardı. Oysa gün devrimci mücadele günüydü. O uzlaşmacıların, o lafazanların cephesi ancak devrimci eylemlerle yarılabilirdi. Denizlerin önderliğindeki devrimci gençlik hareketi, okullarda, sokakta, fabrikalarda, tarlalarda, kapitalizme, gericiliğe, devlete ve emperyalizme karşı devrimci mücadeleyi alabildiğine yayıyor, yoğunlaştırıyor ve şiddetlendiriyordu. Oportünist ha-

reket, şiddetlenen sınıf mücadelesinin dışında kalmış ve giderek karşısına geçmişti. Denizler Türkiye ve Kürdistan'da yeni bir devrimci çığır açmışlardı. Eylemleri ve örgüt biçimleriyle emekçi kitlelere şu mesajı açıkça veriyorlardı: Emekçi kitlelerin ve ezilen halkların kurtuluşuna, ancak devrimci zorla, devrimci eylemlerle varılacaktır.

Hiçbir hareket kendi ayaklarının üzerine oturana değin içinden çıktığı, toprağında boy verdiği eski hareketin tüm izlerinden hemen kurtulamaz. Yeni hareket, eskinin izlerini uzun bir süre kendi içinde taşır. Eskinin çizgileri ancak bir dizi dönüşümden sonra kaybolur. Bu, gelişmenin diyalektiğidir ve hiçbir yeni hareket bu durumdan kaçınamaz. (Bu nedenle, Denizlerin hareketini eskinin izlerini taşıyor diye eleştirmek ancak ahmakların işi olabilirdi. Daha sonra Türkiye'de böyle ahmaklardan bolca bulunduğunu gördük.) Denizlerin devrimci mücadelesi THKO gibi devrimci bir örgüt yaratmasına rağmen, hareket MDD'nin teorik ve politik görüşlerinin etkisi altında kaldı. Fakat MDD, THKO'nun geleceğe yönelimini belirlemiyordu. MDD'nin teorik etkisinden tamamen çıkmak için zamana ve yeni değerlendirmelere ihtiyaç vardı. Bu değerlendirme köklü olarak ancak 70'lerin ortalarına doğru yapılabildi. THKO'nun içinde çıkan THKO-MB küçük-burjuva unsurlardan ayrıştıktan sonra MDD ile ideolojik olarak hesaplaştı. THKO-MB yeni bir kuramsal görüş ortaya koydu. Bu kuramsal görüşün özü şöyleydi: Sosyalizme anti-kapitalist Demokratik Halk Devrimi ve Demokratik Halk İktidarı yoluyla varılacaktı.

Denizler, Sinanlar tarafından kurulan THKO, MDD'nin tüm etkisine rağmen Marksizm-Leninizme dayanan devrimci, savaşçı bir örgüttür. Onun uzlaşmaz devrimci yapısı ve devrimci dinamizmi, taşıdığı devrimci değerler, kendi yapısında THKO-MB gibi doğrudan komünist programa sahip bir örgütü çıkarabilmiştir. THKO-MB, THKO'nun tüm devrimci değerlerini aldı ve bu değerleri işçi sınıfının mücadelesi temeline oturttu. Eski sosyalist hareketten ideolojik olarak tam bir kopuşu gerçekleştirecek birikim, belli bir devrimci deneyimden geçilerek elde edilmiştir. Bunda en büyük etken Marksizm-Leninizm bilgisinin derinleştirilmesi ve 20. yüzyıl toplumsal devrim deneyimlerinin daha geniş irdelenmesi olmuştur. Böylece THKO-MB, THKO ile başlayan devrimci mücadele sürecinde yeni ve daha ileri bir gelişme aşamasını oluşturur.
Tüm bunlar Marksist gelişme teorisini kanıtlıyor. Her ülkedeki işçi sınıfı hareketinin izlemek zorunda kaldığı bir gelişme süreci vardır. İşçi sınıfı hareketinin evriminin üstünden atlanamaz. En yetkin teori bile, işçi hareketini hemen belli bir kalıba dökemez. İsterse bu işçi sınıfını önünde, kendinden önce yaşanmış uluslar arası işçi hareketinin büyük tecrübe-

leri olsun. Her ülkenin işçi sınıfı, zorunlu olarak, belli gelişme aşamalarından geçer.Türkiye ve Kürdistan işçi sınıfı hareketi marksist gelişme teorisini doğrulayan bir dönem yaşamıştır. Program, mücadele anlayışı ve örgüt biçimi olarak Komünist bir çizgiye varana dek bir dizi deneyimden, dönüşümden ve gelişme aşamalarından geçmek zorunda kalmıştır.

Tarihin evrimi hiç de edilgin bir çizgide ilerlemez. Kapitalist toplumun çelişmeli evrimi sıçramalar, patlamalar içerir. Türkiye'de tekelciliğin ekonomik ve politik alanda egemen duruma gelmesiyle, politik koşullarda, olaylarda ve kitlelerin durumunda sıçramalı ve patlamalı bir gelişim oluştu. Devrimci hareketin ortaya çıkması toplumdaki patlayıcı durumu hem açığa çıkarmış, hem de, sistemin krizini derinleştirmiştir. Denizlerin önderliğindeki devrimci hareket, süreci hızlandırmıştır. Süreci bu denli kısa sürede hızlandıran etken, başvurulan devrimci yöntemlerdir. O dönemi 71'e dek bütünlüklü olarak irdelediğimizde, bu süre içinde kitlelerin bilincinde ve hareketinde büyük bir dönüşümün ortaya çıktığını görürüz. Toplumu sarsan ve kitleleri kısa süre içinde dönüştüren gelişme, tekelci sermayeye ve devlete karşı verilen devrimci mücadeledir.

Bazı halklar uzun sayılabilecek ekonomik mücadele yoluyla ve örgütlülüğüyle tarihi hızlandırır ve toplumsal dönüşümü gerçekleştirirler. Bazı halklar ise, aynı süreci politik yolla, devrimci yöntemlerle daha kısa sürede alırlar. Geçen yüzyılın toplumsal devrimlerini yapan halklar bu ikinci yolu izleyerek yani devrimci mücadele yöntemlerine dayanarak tarihi hızlandırdılar ve toplumsal dönüşümleri çok kısa sürede tamamladılar. 71 devrimci mücadelesi aynı şeyi Türkiye ve Kürdistan'da yapmaya çalıştı. Halk kitlelerinin on yıllarca görülmeyen uyanışı ve eylemleri birkaç yıl gibi kısa bir zaman diliminde gerçekleşti. Devrimci eylemlerin etkilediği, uyandırdığı ve harekete geçirdiği kitleler, her yerde istemlerini ileri sürdüler ve bu istemlerini gerçekleştirmek için devlet güçleriyle çatışmaya girdiler. Egemen sınıfla girilen çatışma sonucu, toplumsal saflaşma derinleşti. Toplum hızla iki kutuptan birinin yanında yer almaya başladı: ya devrimci güçlerin yanında ya da, burjuvazi ve gerici güçlerin yanında. Toplumun bu şekilde kutuplaşması, toplumsal devrimin başarıya ulaşmasının bir koşuludur. Toplumun kutuplaşması daha sonraki yıllarda iyice boyutlandı. Kısacası Denizlerin devrimci mücadelesi devrimin, toplumsal dönüşümün koşullarını hazırlamış ve onu hızlandırmıştır.

Devrimci hareketin, temel görevi kitleleri devrime hazırlamaktır. Kitleler, devrime yalnızca sözle değil, esas olarak devrimci eylemle hazırlanır. İktidarı ele geçirmeden önce gerçekleşen her sokak çatışması, grev, ayaklanma kitleler için birer mücadele okulu görevi görür. Eylemler kitlelerin devrimci eğitimden geçmesi demektir. Denizlerin devrimci hareketi olsun, günümüze dek gelen devrimci hareket olsun, pratik ve eylemleriyle kitleleri gerçek bir devrimci eğitimden geçirdiler.

Devrimci eylemler emekçi kitleleri daha kısa süre içinde eğitip, harekete geçirirken, aynı zamanda, oportünist, reformist hareketlerin aşılmasını da sağlamıştır. Kitlelerin devrimci eylemlere yönelmesi, her zaman, daha kısa süre içinde, küçük-burjuva hareketlerin yarattığı ayakbağından kurtulmalarını getirmiştir. Denizlerin devrimci eylemleri ve kitlelerin devrimci hareketi olmasaydı, emekçiler TİP'nin (Türkiye İşçi Partisi) ve MDD hareketinin etkisinden bu denli kısa zamanda kurtulamazlardı.

Devrimci eylemler, bu eylemlere başvuranların dönüşümünü de getirir. 68'den bu yana süren devrimci hareket, bu süre içinde gerçekleştirdiği çok sayıda eylemle ve her eylemde daha ileri giderek kendini de aşmış ve nitelikli bir duruma gelmiştir.

Devrimin Temel Taşlarını Döşemek

Bizde işçi sınıfının ve halk kitlelerinin örgütlenme düzeyi zayıftır. Denizlerin döneminde böyleydi, bugün hala öyle. Bunun temel bir nedeni egemen sınıfın ve devletin sosyalistler ve kitleler üzerinde kesintisiz süren ağır baskısı, saldırılar ve yasaklardır. Ağır saldırı koşullarında sosyalistler, emekçiler yeterince örgütlenemediler. Burjuvazi, mücadele eden ilerici sosyalist güçlere nefes aldırmamıştır. Yanı başında güçlü sosyalist ülkenin varlığı, gerici burjuva diktatörlüğünü, içeride sosyalistlerin en ufak hareketini bile ezmeye yöneltmiştir. Emekçilere, sosyalistlere, ezilen halklara yönelik baskı ve barbarlık Türkiye burjuvazisinin temel bir özelliği ve egemenliğini sürdürme tarzı olmuştur. Bu baskılara rağmen, işçi sınıfı örgütlenmekten vazgeçmemiştir. Örgütlülüğünü çeşitli biçimlerde sürdürmüştür. Ancak sınıfın ekonomik ve politik örgütlenmesi hep zayıf kalmıştır.

60'lı yıllarda işçi sınıfının mücadelesi, yoğunluk kazandı. Sendikaların ortaya çıkışı, yasal olarak Türkiye İşçi Partisi'nin kurulması, dernekleşmenin hızlanması hep bu dönemde oldu. Tüm bunlar tekelci kapitalizmin gelişiminin sonuçlarıdır. Ezilen ve sömürülen kitlelerin, sömürücü sınıf tarafından baskı altına alınması bu dönemde de devam etti – hatta daha da arttı. Oportünistler bu koşullar altında şunu ileri sürüyorlardı; önce kitlelerin çoğunluğunu örgütleyelim ve eğitelim, ondan sonra iktidarı ele geçiririz. Oysaki; burjuva diktatörlüğü altında, burjuvazinin baskı koşullarında değil halkın çoğunluğunu, işçi sınıfının bile çoğunluğu örgütlenemez ve sosyalist demokratik eğitimden geçemez. Kitlelerin çoğunluğunun eğitimini ve örgütlenmesini beklemek, devrimi bilinmez bir geleceğe ertelemek demektir. Devrimciler ise bu gevezelikleri dinlemeyip, doğrudan devrimci eylemlere giriştiler. Kitleler devrimci eylemlere çekilerek daha kısa sürede bilinçlendiler ve harekete geçtiler.

Kitleler tekelci güçler karşısında örgütlenme düzeyinden gelen zayıflıklarını devrimci mücadeleyle aştılar. Devrimci mücadele ve devrimci yöntemler, kitlelere burjuvaziyle savaşta bir üstünlük kazandırdı. Denizlerin devrimci mücadelesinden bugüne kadar geçen 40 yıla bir bütünlük içinde baktığımızda, devrimci eylemlerin, devrimci mücadelenin, sınıf mücadelesini ve tarihi çok daha hızlandırdığını ve kitlelerin hedefine ulaşmada çok daha uygun koşulların doğduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Devrimci deneyimler, Türkiye ve Kürdistan halklarına hedeflerine devrimci yöntemlere dayanarak daha kısa sürede varılabileceğini öğretmiştir.

Denizler devrimci mücadeleye girişirken, eylemden eyleme koşarken devrimin bir avuç öncüyle yapılamayacağını, devrimin kitlelerin eseri olacağını elbette biliyorlardı. Onlar kitleleri devrime hazırlamanın, onları iktidarı ele geçirmek için cesaretlendirmenin, kitlelerin mücadelesini hızlandırmanın devrimin öncülerinin görevi olduğunu da çok iyi biliyorlardı. Kitleler sermaye egemenliğine karşı harekete geçtiğinde, savaşımda askeri ve politik önderlerin desteğine gereksinim duyarlar. Denizlerin, Sinanların ve tüm 71 devrimci mücadelesinin devrimci önderlerinin askeri ve politik önderliği olmasaydı, toplumu altüst eden kitle eylemlerinin bu düzeye gelmesinden söz edilemezdi.

Denizlerin gerçekleştirdiği eylemler ve büyüyen devrimci harekete rağmen emekçi kitleler iktidara gelemedi. O koşullarda böyle bir hedefin gerçekleşmesi hemen beklenemezdi. Devrimci hareketin henüz güçlü olmadığı, kitlelerin uyanışının yeni başladığı koşullarda, devrimci eylemlerin kısa sürede sonuca varması beklenemezdi. Devrimci güçlerin yapması gereken varolan durumu kabullenmek değil onu değiştirmektir.

Bunun yolu oportünistçe davranıp, mevcut durumla uzlaşmak, ona boyun eğmek değil, devrimci mücadeleyi yükselterek, süreci hızlandırmaktır. Denizler tekelci burjuvazinin egemenliğine boyun eğmediler, devrimci savaşı genişlettiler ve kitleleri devrimci savaşa davet ettiler. Devrimci mücadelenin sonuca ulaşması için ise bir dizi alt-üst oluş, ayaklanma ve çatışma gerekiyor.

71 devrimci mücadelesinden bu yana uzun bir zaman geçti. Bu süreç içinde emekçi kitleler ve komünist hareket büyük bir deneyim elde etti; mücadelenin bütün biçimlerinden geçti, bugün düne göre daha örgütlü ve bilinçli. Taktisyenlikte ustalaştı. Tüm bu gelişmeye rağmen henüz iktidara gelemedik. 68-71 yılları arasındaki dönemde daha yetersiz bir bilinç ve örgütlenme düzeyine sahip olan emekçilerin o durumda iktidarı almaları beklenemez. Sınıf savaşı bizde uzun iç savaş olarak sürüyor. Yaptıkları eylemlerle kitleler bugün de iktidara gelemedi, fakat Denizlerin savaştığı günden beri, burjuvazi de tamamen serbest değildir; gerçek anlamda iktidar değildir. İşçi sınıfının, halk kitlelerinin savaştığı bir yerde burjuvalar egemen değildir. Denizler verdikleri o etkileyici devrimci mücadeleyle iktidara gelmenin koşullarını hazırladılar; devrimin temel taşlarını döşediler.

Egemen sınıfın çok iyi örgütlendiği bir yerde, sömürücülerin iktidarına son verecek bir devrim, uzun bir mücadelenin sonucu olacaktır. Toplumun devrimci dönüşüm süreci, bir dizi savaşım ve ayaklanmayı gerektirir. Bu nedenle, böyle bir yerde, tekelci egemenliğe ve emperyalizme karşı savaşımın hemen sonuca ulaşması beklenemez. Fakat her büyük toplumsal eylem, her büyük çatışma ve her ayaklanma, hedefe varmak için atılmış birer temel taşıdır.

Eğer kitlelerin devrimci gücü harekete geçirilemezse, her devrimci hedef kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Devrimci bir teori, devrimci bir program ancak kitlelerin eyleminde somutlanır. Sermayeyle emekçiler arasındaki son tayin edici çarpışmaların sonucu, kitlelerin devrimci enerjisinin ve devrimci gücünün harekete geçirilmesine bağlıdır.

DENİZ GEZMİŞ ve bu dönem mücadele eden bütün devrimcilerin yaptıkları eylemlerin amacı kitlelerin devrimci enerjisini ve devrimci gücünü harekete geçirmektir. Bu dönemde ve sonraki dönemlerde gerçekleşen eylemler sırasında açıkça görüldü ki, gerçekte kitlelerde büyük bir güç birikimi oluşmuştur. Oportünist, reformist bir anlayış ve çalışmayla bu güç birikimi açığa çıkamaz. Oluşmuş olan güç birikiminin açığa çıkması için devrimci nitelikte eylemler gerekiyor.

Devrimci Bir Örgütün Öncülüğünde

Devrimci bir örgüte dayanmadan emekçi sınıfın ve ezilen bir halkın kurtulamayacağı düşüncesi uluslararası işçi hareketinin ve ezilen halkların mücadele deneyimleri tarafından her kez doğrulanmıştır. Öte yandan kendiliğinden kitle hareketlerinin, ayaklanmaların sonunda yenilgiyle karşılaştıkları da uluslar arası işçi sınıfı hareketi tarafından kanıtlanmıştır. Kendiliğinden bir ayaklanma uzun süre varlığını ve etkinliğini koruyamaz. Yalnızca devrimci bir örgüte dayanan ve onun önderliğinde harekete geçen kitleler zafere ulaşırlar. Ya da yenilseler de, yeniden başlar ve sonunda başarıya ulaşırlar. Kendiliğinden gelme kitle eylemleri sonuç vermediği için kitleler kendi deneylerine dayanarak devrimci bir örgüte yönelmişlerdir.

Türkiye ve Kürdistan'da 70'lerle birlikte illegal temelde örgütlenen devrimci bir örgütün ortaya çıkması hem halk kitlelerinin kendi deneyiminin ve politik koşulların, hem de komünist hareketinin zengin deneyimlerinin bir ürünü olmuştur. Küba devrimi etkileyici bir örnekti. Che'nin Bolivya'daki devrimci mücadelesi Devrimci Küba örneğini güçlendirmiştir. Che'nin savaşarak yiğitçe ölümü bizde derin ve devrimcileştirici bir etki yaratmıştır. Diğer yandan Vietnam halkının devrimci savaşının sürmesi başka bir etkileyici örnekti ve Küba Devriminin varlığıyla birlikte, dünya halklarını isyana ve devrime çağırıyordu. Her iki örnek ve başka deneyimler, kitlelere anti-kapitalist, anti-emperyalist mücadelelerinde devrimci bir örgütün, komünist bir partinin tayin edici önemini göstermiştir.

Denizler, Sinanlar devrimci bir örgüt olarak THKO'yu kurarlarken enternasyonal alandaki bu deneyimlerin bilincindeydiler ve buradan belli sonuçlar çıkarmışlardı.

Türkiye ve Kürdistan'da, sınıf mücadelesinin her alanında kitle mücadelesinin iyi örnekleri ortaya çıkmıştır. İşçi sınıfı, köylüler, öğretmenler, öğrenciler hepsi kendi alanlarında, tekellerin egemenliğine, gericiliğe ve emperyalizme karşı eyleme geçmiştir. Eylemlerde belirgin bir yükseliş de görülmeye başlamıştı. Kitle eylemleri sendikalara, gençlik örgütlerine dayanıyordu. Buna rağmen hareketin genel karakteri kendiliğinden gelmedir. Kendiliğinden gelme eylemlerle daha fazla ileri gidilemez, devrim zafere ulaşamazdı. Kendiliğinden gelme kitle eylemleri, örgütlü mücadelenin yanında her zaman görülebilir ve görülecektir, fakat sonuca, tayin edici noktaya örgütlü, disiplinli bir mücadeleyle varılır. Türkiye ve Kürdistan'da 60'ların ortalarına doğru başlayan işçi sınıfının, öğrenci gençliğin ve diğer emekçi kitlelerin kendiliğinden gelme eylemleri gitgide gelişerek, en yüksek noktasına 15-16 Haziran işçi ayaklanmasıyla ulaştı. Devrimci bir örgütün önemi, burjuvazi ve devlet güçleriyle şiddetli çatışmaya tutuşan kitlelerin eylemlerinde, bütün çarpıcılığıyla kendini hissettiriyordu.

THKO, DENİZ GEZMİŞ, SİNAN CEMGİL, HÜSEYİN İNAN ve YUSUF ASLAN'nın da aralarında bulunduğu hareketin öne çıkardığı devrimci öncüler tarafından kuruldu. THKO'yu kuranlar, eyleme geçen onbinlerce öğrenci, işçi ve emekçiye göre gerçek anlamda bir avuç insandı. Eyleme geçebilen büyük kitlelerin varlığına rağmen, devrimci bir örgütün, az sayıdaki insan tarafından kurulması profesyonel devrimci bir örgütün ancak dar bir çekirdek tarafından kurulması zorunluluğundan ileri geliyor. İllegal temelde kurulan böyle bir örgütün sınırlı bir kadro ile başlaması aynı zamanda politik koşulların gereğiydi. İllegal devrimciler örgütü bir sendika, bir dernek gibi "geniş" bir örgüt olamaz.

Dünya işçi sınıfı hareketinin deneyimleri göstermiştir ki, devrimci mücadele önce bir avuç devrimcinin iradesiyle sınırlıdır, fakat mücadeleyle geçen belirli bir süreçten sonra, kitleler geniş yığınlar halinde mücadeleye katılırlar ve devrim geniş halk kitlelerinin iradesi haline gelir. Bu gelişme devrimlerin evrensel gelişme yasasıdır. Denizler de devrimlerin bu evrensel gelişme yasasına göre hareket ettiler. Örgütlü devrimci hareket ideolojik, örgüt ve mücadele anlayışı olarak anlaşmış az sayıdaki insanla başlar, ama süreç içinde, verilen devrimci mücadele sayesinde, milyonlar gelir, harekette yerini alır. Bu da o güne kadar ki bütün toplumsal devrimler tarafından doğrulanmış tarihsel bir gerçektir.

THKO, Türkiye ve Kürdistan emekçi halklarının mücadelesine askeri ve politik olarak önderlik etmek için oluşturuldu. Kitlelerin örgütsüz mücadelesine bir son verip, örgütlü politik bir mücadele başlatmaktır amacı. Örgütlü bir güç olmaktır. Türkiye gibi kitlelerin devletin ağır baskıları altında tutulduğu, emekçilerin örgütlenme, basın, toplantı vs, haklarına sahip olmadığı; en küçük bir kitle eyleminin bile şiddetli gerici burjuva saldırılara uğradığı, militarizmin son derece güçlü bir yapıya sahip olduğu bir yerde yalnızca örgütlü bir güç olmak yetmez, aynı zamanda bir güç örgütü olmak gerekiyor. DENİZ GEZMİŞ'in ve yoldaşlarının amacı böyle bir devrimci örgüt kurmaktı. THKO bu düşünceyle kuruldu.

Denizler neden bir parti biçiminde değil de, devrimci bir örgüt, THKO biçiminde örgütlendiler diye soran darkafalılara söyleyeceğimiz şudur: Sorunun devrimci özünü kavramayanlar, daima biçimsel sorunlarla uğraşırlar. Denizler, Sinanlar bir parti biçiminde örgütlenmediler ama gerçek devrimci Marksist bir partinin oluşacağı devrimci değerler, devrimci birikim, devrimci bir anlayış yarattılar. THKO'nun ömrü ağır faşist devlet saldırısı, baskıları ve katliamları nedeniyle çok uzun sürmedi, ancak o kısa sürede verilen devrimci savaş ortamı, gerçek bir komünist partinin dinamiklerini hazırladı. THKO küçük-burjuva unsurlardan arındırıldıktan sonra kurulan THKO-MB komünist bir örgüt olarak kurulmuştur. Komünist örgüt döneminde ise gerçek devrimci Marksist partinin koşulları yaratıldı ve Parti böyle bir süreç sonucu kuruldu. İşte bu süreç Leninist Parti'ye varmıştır.

Bir komünist parti, yalnızca bir isim değil de, gerçek bir devrimci örgütse; bu örgütün devrimci bir anlayışa, devrimci mücadeleye, proletaryanın devrimci sınıf savaşına dayanması gerekiyor. Gerçek bir komünist parti, devrim partisidir. Oysaki, biz adı dışında gerçek bir devrimci örgütle, gerçek bir komünist partiyle hiçbir ilgisi olmayan çok sayıda "komünist" partinin ortaya çıktığını ve sonra silinip gittiğini biliyoruz. Bir komünist parti devrimci ise kitleleri etkiler, onları yönlendirir ve devrime önderlik eder.

THKO-MB komünist partinin işleyişine sahip komünist bir örgüt olarak kurulduysa ve daha sonra devrimci nitelikte bir komünist partiye dönüştüyse ve ileri komünist nitelikte bir partiye, bir devrimci savaş partisi olan Leninist Parti'ye ulaşıldıysa, bu, temelleri DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları tarafından atılan o süreç sayesinde oldu. Onların devrimci mücadele anlayışı ve yarattıkları devrimci değerler, gerçek bir komünist partide, Leninist Parti'de ifadesini buldu.

Reformist – Parlamentarist Anlayışla Mücadele

Denizler bir yandan işbirlikçi tekelci sermayeye ve emperyalizme karşı mücadele verirken, diğer yandan kitlelerin devrimci mücadelesine karşı çıkan, TİP'in reformist-parlamentarist çizgisine karşı mücadele vermek zorunda kaldılar. TİP emekçi halk kitlelerinin bilinçsiz, eğitimsiz ve örgütsüz olduğunu ileri sürerek, bundan, önce kitleleri eğitip, bilinçlendirelim, ondan sonra iktidara geliriz sonucunu çıkarıyordu. TİP'in bu reformist anlayışı yalnızca kendine özgü değildir; dünyadaki bütün reformist-oportünist hareketler de aynı şeyi söylerler. Oysaki, burjuva egemenlik altında kitlelerin çoğunluğunu eğitimden geçirmenin ve onları bilinçlendirmenin olanakları yoktur. Kapitalizm koşullarında kitlelerin eğitimi hep sınırlı ve yetersiz olacaktır. Bir kültür devriminin olabilmesi için öncelikle politik iktidarın emekçi kitlelerin eline geçmesi gerekiyor. İktidar ise ancak devrimci mücadele yoluyla ele geçirilir.

Reformistler, oportünistler her zaman kitlelerin en geri bilincinden hareket ederler. Oysaki bir tarihsel dönemin ve gelişmelerin neye gebe olduğunu anlamak için, sözkonusu dönemi en ileri biçimde ifade eden harekete ve düşünceye bakmak gerekiyor. TİP'in geri bakış açısından yola çıkanlar 68 hareketini ve 71 devrimci çıkışını yaratan gerçek koşulları hiçbir zaman anlayamazlar. Bunun için devrimci bir bakış açısına sahip olmak gerekiyor. TİP ise devrimci bir bakış açısından ve devrimci bir konumdan uzaktır. O her ne kadar "sosyalist devrim" teorisini savunsa da hiçbir zaman devrimci olmamıştır. Tersine devrimci harekete karşı tavır almıştır. Devrimci mücadeleye karşı çıkması ise onun bitmesini getirmiştir.

TİP'in sosyalizme, parlamenter yolla barışçıl geçiş stratejisi, Türkiye ve Kürdistan'ın sınıf mücadelesi gerçeğine ve politik koşulların bilimsel, nesnel ve somut bir teorik çözümlenmesine dayanmıyor. "Barışçıl geçiş" stratejisi küçük-burjuva hareketin uzlaşmacı anlayışının, kendi öznelliğinin bir ürünüdür. Burjuva devlet egemenlik sistemi tekellerin her planda gericilik eğilimine göre şekilleniyor. Uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin keskinleşmesi ve emek-sermaye arasındaki sınıf savaşımının şiddetlenmesine bağlı olarak, devlet makinesi sürekli olarak güçlendirilmiş ve yetkinleştirilmiştir. Bu nesnel ve somut durum, burjuva egemenliğin yalnızca devrimci tarzda devrilebileceğini gösteriyor. Emekçi kitleler iktidara "barışçı yol"la değil, ancak zora dayalı devrimle gelebilir. İktidar devrimci zor ve devrimci zorun asıl öğesi olan silahlı mücadele olmaksızın ele geçirilemez. Ele geçirme, zoru gerektiriyor.

Her gerçek halk devriminin ilk koşulu, askeri bürokratik devlet aygıtını yıkmak, onu paramparça etmektir. Devlet makinesinin yıkılması, paramparça edilmesi, işçi sınıfı ve halk kitlelerinin devrimci zorunu gerektirir. Kapitalizmden komünizme geçiş devrimci bir dönem yaşanmadan, burjuvazi üzerinde devrimci zor uygulanmadan gerçekleşemez. Burada politik biçim, proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey değildir. Her yeni toplumun eski toplumdan doğuşu zoru gerektirir. Zor, yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesidir. Kapitalizmin çelişmeli evrimi en sonunda, politik bir devrim noktasına gelip dayanır. Proletaryanın ve emekçi kitlelerin devrimci zoru tarihin akışı yönünde hareket eder; tarihi süreci hızlandırır.

Denizler, zorun sınıf mücadelesindeki, tarihteki rolünün bilinciyle hareket ettiler. Devrimci zor yöntemlerinin sınıf savaşının sonucunu belirlemedeki işlevini çok iyi bildikleri için, devrimci zora karşı çıkan ve burjuvaziyle uzlaşma çizgisi izleyen TİP ve TKP'nin reformist çizgisine karşı uzlaşmaz ve kesin bir mücadele verdiler.

68-71 dönemi her bakımdan devrimci fırtınalar dönemidir. Devrimci hareket bu dönemde verilen devrimci mücadele içinde biçimlendi. Mücadele çok yönlü yürütülmüştür; ideolojik, politik ve pratik olarak. DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları devrimci bir örgüt olan THKO'yu kurarlarken devrimci hareketin diğer bileşenleri olan THKP-C Mahir ÇAYAN'ın; TKP-ML ise İ. KAYPAKKAYA'nın önderliğinde kuruldu.

Denizlerin önderlik ettiği örgütlü devrimci mücadele Türkiye ve Kürdistan sınıf mücadelesinde yeni bir dönemi başlatmıştır. Yepyeni bir gele-

ceği kuracak olan devrimci hareket bu dönemde şekillenmeye başlar. Hareket bugün, Marksist-Leninist yetkin proleter devrimci bir noktaya ulaşmıştır.

DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları silahlı mücadeleyi başlatmak için hazırlıklarını yoğunlaştırırlar. DENİZ GEZMİŞ bu mücadeleye daha geniş bir çevreyi katmak için o güne değin üniversitedeki kavgada ve sokak çatışmalarında kendisiyle birlikte davrananlarla konuşur ve onlara öneride bulunur. Bu çevre MDD içinde hareket edenlerden oluşuyor. Tümü DENİZ GEZMİŞ'in görüşlerine karşı çıkarlar. Karşı çıkmalarının temel gerekçesi olarak da, varolan şartları gösterirler. Onlara göre şartlar, silahlı mücadele için uygun değildir. Buna örnek olarak da, emekçilerin geri durumunu gösterirler. Onlara göre işçiler, köylüler henüz kendi ekonomik sorunları için mücadelenin ötesine geçmiş değiller. En geri emekçilerin durumunu esas almakla bu konuda oportünistlerden farklı düşünmediklerini ortaya koymuş oldular. Emekçi kitleleri iktidarı ele geçirmek için cesaretlendirmeyen, onları devrimci eylemler yoluyla buna hazırlamayanlar dünyanın birçok yerinde hep aynı bahaneyi ileri sürdüler. Oysaki, dünyadaki tüm devrimci deneyimler devrimci mücadeleye yönelmeden devrimci yöntemleri devreye sokmadan kitlelerin iktidarı ele geçiremediğini göstermiştir. Devrimci anlayışa göre sorun koşullara boyun eğmek değil, onu değiştirmektir. Koşulları ileri sürerek varolan duruma boyun eğmede devrimci bir yön var mı? Burada devrimcilik, koşulları devrimci mücadeleye dayanarak dönüştürmeyi gerektirir.

DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları eğer MDD hareketinin geri eğilimlerini ve engellerini aşmamış olsalardı tarihi devrimci çıkışı yapamazlardı. Denizler, Sinanlar kırda silahlı mücadeleyi, gerilla savaşını başlatmak üzere yola çıktıklarında bile MDD hareketinin ileri gelenleri, onları bu mücadeleden vazgeçirmek için çaba harcamıştır. Ancak Deniz ve THKO'lular için durum çok nettir artık: MDD hareketiyle bir yere varılamaz; emekçi halkların kurtuluş hedefine ancak devrimci savaş yoluyla varılacaktır.

Devrimci hareket, ortaya çıktığı her yerde, öncelikle, reformist-oportünist hareketlerin engellemesi ve eleştirisiyle karşılaşmıştır. Bizde, Denizlerin mücadelesi somutunda yaşanan bu durum Latin Amerika'da da yaşandı. Devrimci nitelikleri olmayan ve sistemle kurdukları "iyi ilişkiler" ve uzlaşma sayesinde varlıklarını sürdüren çeşitli sosyalist/komünist partiler emekçi hareketin devrimcileşmesine karşı sürekli tavır aldılar. Bu yüzden devrimci hareket, onlarla devamlı mücadele etmek durumunda kalmıştır.

Bu dönemde gelişen devrimci kitle hareketleri, gerilla hareketleri ve devrimci örgütler, uzlaşmacı, statükocu, reformist sol hareketlerin dışında ve onlara rağmen varlıklarını sürdürmüşlerdir. Devrimci mücadele ancak onların dışında gelişebilir ve etkin bir güç durumuna gelebilirdi. Reformist sosyalist ve komünist partiler, zaten bulundukları yerlerde etkin bir güç konumunda değillerdi. Sahip oldukları uzlaşmacı anlayış ve burjuva güçlerin peşinden gitmeleri sonucu, burjuvazi karşısında bağımsız, aktif bir güç olamazlardı. Halk kitleleri ne zaman ki devrimci hareketler olarak örgütlendi ve devrimci mücadeleye yöneldi, o zaman, süreci etkileyen bir güç, devrimci bir güç oldular. Ancak ondan sonradır ki kapitalist düzeni altüst eden olaylar ortaya çıktı. Ancak, ondan sonradır ki, mücadele, devrimci mücadele niteliğini aldı.

Deniz Gezmiş
Ve Proletarya Enternasyonalizmi

DENİZ GEZMİŞ ve THKO'lular, proletarya enternasyonalizmini benimsedi ve buna uygun davrandılar. Denizlerin enternasyonalizm anlayışı devrimcidir. O güne dek, Türkiye emekçileri arasında egemen olan enternasyonalizm anlayışı TKP ve TİP'in temsil ettiği devrimci bir temele dayanmayan ve yalnızca "dayanışma" sözüyle sınırlı bir anlayıştı. TKP ve TİP'in de içinde yer aldığı uluslar arası resmi komünist ve işçi partileri enternasyonalizm diye yaptıkları, birbirlerinin kuruluş günlerini kutlamak, birbirlerinin haberlerini yayınlamak, eylemsel değeri olmayan ortak kararlar olmak, kısacası bir şey yapıyormuş gibi görünmekti. Proletarya enternasyonalizmi, proletaryanın elinde dünyayı devrim yoluyla değiştirmenin bir aracı, bir silahı olduğu halde statükocu, konformist partiler, onu mevcut dünya koşullarının devam ettirilmesinin bir aracı haline getirdiler. Sonuçta, bu hareketler 90'lardan sonra bir bir dağılıp gittiler. Bu anlayışın çürümesi ve sonunda çökmesi kaçınılmazdı ve zorunluydu.

Bütün dünyada proletarya enternasyonalizmini gerçekte temsil edenler ve devam ettirenler, onu devrimci temelde savunanlar oldu. Bir sınıfın dış politikası, onun iç politikasından ayrılamaz. Sınıflar için geçerli olan bu durum, siyasi hareketler içinde geçerlidir. DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşlarının içerde, tekelci egemenliğe ve gericiliğe karşı yürüttükleri devrimci mücadele politikası, dünyaya bakışlarına da yansımıştır. Dünya proletaryası ve ezilen halkların mücadeleleri karşısındaki tavırları devrimci ve enternasyonalist temelde olmuştur. Dünya devrimci hareketlerinin proletarya enternasyonalizmi en somut anlatımını o sırada öne çıkartılan "iki üç daha fazla Vietnam" devrimci sloganında bulmuştur. Bu anlayış dünyayı devrim yoluyla, daha fazla Vietnam, daha fazla Küba, daha fazla yeni devrim mevzileriyle dönüştürmeyi hedefliyor. Proletarya ve halklar arasında gelişen enternasyonalizm anlayışı devrimci enternasyonalizm anlayışıdır.

DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşlarının enternasyonalizm anlayışı eylemsel temelde gelişmiştir. DENİZ GEZMİŞ'in enternasyonal dayanışmada bulunmak için Filistin'e gitmesi ve Filistin halkının savaşının bir parçası haline gelmesi, devrimci enternasyonalizminin somut, eylemsel ifadesidir. Deniz'in açtığı bu yoldan daha sonra çok sayıda Türkiye ve Kürdistan'lı devrimci geçti ve Filistin halkının kavgasına katıldı, yaşamını ortaya koydu, yaralandı, esir düştü. Yine aynı dönem Amerikan 6. filosuna karşı İstanbul Dolmabahçe'de yapılan devrimci gösteri ile ABD askerlerinin denize dökülmesi, Ankara'da Amerikan elçisi Commer'in arabasının yakılması, Amerikan askerlerinin kaçırılması vb. bütün bu eylemler yalnızca Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki egemenliğine karşı değil ama ABD emperyalizminin dünya egemenliğine karşı da yapıldı. Bu eylemler Vietnam halkıyla dayanışmayı da içeriyordu.

DENİZ GEZMİŞ'in, THKO'nun proletarya enternasyonalizmi anlayışının somutlandığı bir sorun da, Kürt ulusunun mücadelesi karşısındaki politikasıdır. Denizler, ezen ve ezilen ulus ayrımını ve gerçeğini kabul etmiş ve bu topraklarda proletarya enternasyonalizmi anlayışını öncelikle bu gerçeğin ön kabulüne dayandırmışlardır. Kürt ve Türk halklarının ortak düşmana karşı, ortak mücadelesini bu anlayışın temeline dayandırmışlardır. Kürt ulusal sorununda Leninist anlayışın biçimlenmesi daha sonra 70'li yıllarda teorik bir temele oturtuldu. Ulusal sorunda Leninist bakış açısı en olgun noktasına bugün Leninist Parti'nin programında ve politikalarında ulaşmıştır. Bu anlayışın temeli ta Denizler tarafından atılmıştı.

Devrimci Kararlılık Ve Karakter Sağlamlığı

Nasıl ki olaylar açıklanmadan DENİZ GEZMİŞ'in devrimci kişiliği açıklanamazsa; DENİZ GEZMİŞ'in devrimci kişiliği ve devrimci mücadelesi anlatılmadan, olayların gidişi tam olarak anlatılamaz. Çünkü DENİZ GEZMİŞ'in devrimci mücadelesi olayların şekillenmesinde ve gidişatında etkide bulunmuştur. Devrimci savaş olayların devrimci yönde ilerlemesinde kesin bir etkendir. DENİZ GEZMİŞ ise devrimci savaşın ateşleyicisidir, onun taşıyıcısıdır, Prometheus'udur. O hep devrimci savaşın içindedir, kavganın merkezindedir.

DENİZ GEZMİŞ o sınırsız devrimci enerjisiyle çevresini daima hareket halinde, eylem içinde tutmuştur. Devrimci enerjisiyle yalnızca yakın çevresini harekete geçirmekle kalmamış, dinamik devrimci eylemleri geniş halk kitlelerini de etkilemiş ve harekete geçirmiştir. Emekçi kitlelerin enerjisi harekete geçirilmeden toplumsal devrim hiçbir şekilde gerçekleşemez. Kitlelerin enerjisini tetikleyen, ona itiş veren ise devrimci öncünün büyük devrimci coşkusu ve ateşli devrimciliğidir. DENİZ GEZMİŞ'in devrimci ateşliliği, proleter ateşliliğin somut ifadesidir. Kitleleri eylemden eyleme koşturan, eski toplumsal düzeni altüst eden bu proleter ateşliliktir, devrimci ateşliliktir.

DENİZ GEZMİŞ'in çok iyi bilinen bir özelliği de, devrimci romantizmidir. Devrimci romantizmi, politikada ve kavgadaki gerçekliğiyle bütünleşmiştir. Onunla birlikte mücadele edenler, DENİZ GEZMİŞ'in kavganın en sert ve en yoğun olduğu dönemler de bile, devrimci romantikliği bırakmadığını kabul ederler. Onun kavganın orta yerinde Rodrigo'nun ezgisini nasıl söylediğini kendisini tanıyan herkes ifade eder. Tutsak düştüğünde, idam kararı verildiğinde de o sınırsız coşkusunu ve sevincini hep korudu. O bir kavga insanı, bir sevinç işçisidir. DENİZ GEZMİŞ'in devrimci romantizmi proletaryanın sonal kurtuluşuna, insanlığın kurtuluşuna, sınıfsız ve sömürüsüz bir geleceğe bağlanır. O'nun devrimci romantizmi, komünist hümanizmaya bağlanır. DENİZ GEZMİŞ'in romantik, hümanist kişiliği ve düşünceleri devrimci kavga üzerinde coşkulu bir etki yaratır.

Tarihi irdelerken, onu etkin, aktif yönüyle görmeliyiz. Marksist tarih anlayışı, diyalektik ve tarihsel materyalizm, tarihi etkin yönü içinde, bir değişim ve dönüşüm halinde ele alır. Denizlerin verdiği devrimci mücadele, aktif kavga, tarihin etkin yönüdür. Yapılan eylemlerin niteliği devrimci, amacı dünyayı değiştirmektir. Aktif devrimci bir mücadele olmadan, işçi sınıfının devrimci konumuna bağlanarak daha ileri gidilmeden, dünyanın devrimci dönüşümü, yani sınıfların ortadan kaldırılması sadece bir laftan öteye gitmez. Denizlerin giriştiği devrimci eylemlerin proletaryanın kurtuluşunu hızlandırmak için ne denli önemli bir rol oynadığı bugün daha iyi görülebiliyor. Çevreyi değiştirecek, koşulları dönüştürecek olan halk kitleleridir. Burjuvaziyi asıl korkudan da kitlelerin devrimcileşmesidir. Denizlerin eylemleriyle yaptığı tam da kitleleri devrimcileştirmektir.

Denizlerin verdiği kavga sıradan bir kavga değildir. Verdikleri kavga tarihsel devrimci bir kavgadır. Proletaryanın tarihsel devrimci görevi olan, kapitalizmi yıkmak, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve sosyalizme geçmek hedefini gerçekleştirmektir. O sırada hareket anti-emperyalist mücadele görevlerini öne çıkarsa da, devrimci hareketin nihai hedefi sınıfsız topluma varmaktır. Böylesi devrimci bir hedefe ulaşmak için proleter sınıfın devrimci kararlılığı, savaşçılığı ve hareket sağlamlılığı gerekir.

DENİZ GEZMİŞ ve yaşamını ortaya koyan tüm devrimcilerde bu kararlılık, devrimci savaşçılık ve karakter sağlamlılığı vardı. DENİZ, YUSUF ve HÜSEYİN idam sehpasında da devrimci proleter kararlılığın ve proleter karakter sağlamlılığın iyi birer örneği olduklarını gösterdiler. Onlar eylemleriyle, söylediklerinin örneği oldular.

DENİZ GEZMİŞ'in devrimci kişiliği, sağlam karakteri, coşkulu ve ateşli militanlığı, mücadeleyi sonuna dek götürme kararlılığı, sonraki devrimci kuşakların devrimci kavgası için bir temel oluşturmuştur. Bugüne dek devrimci hareket içinde söylenen "Denizler gibi" sözü onların gelecek için nasıl bir örnek oluşturduklarını anlatıyor. Denizlerin verdiği mücadelenin devrimci anlamını yeni kuşakların bilinçlerinde ve tavırlarında her bakımdan görebiliriz. Onlar emekçi kitlelere gerçek kurtuluş hedefini ve bu hedefe nasıl varılacağını gösterdiler.

Yeni Toplumun Kurulması
Kahramanca Girişimleri Gerektirir

Yeni bir toplumsal düzene geçiş, kendiliğinden, barışçı, ılımlı, sancısız ve patlamasız olmayacaktır. Burjuva toplum, kahramanlara özgü bir toplum olmamasına rağmen, ortaya çıkması için yine de, şiddet, terör ve kahramanca girişimleri gerektirmiştir. Kapitalizmden komünizme geçiş, bir çağın tümünü kapsar. Bu süreç son derece sancılı ve şiddetli bir süreçtir. Komünist toplumu kuracak olan işçi sınıfı ve onun devrimci öncülerinin devrimci eylemleri olmadan, devrimci şiddete başvurmadan, bir dizi kahramanca girişimde bulunmadan, amaca ulaşılamaz. Sınıfsız toplum hedefi gibi, önceki toplumları ortaya çıkaran harekete göre çok daha ileri gidebilen bir devrimi gerektiren çok köklü tarihsel bir hareket kitlelerin ve politik temsilcilerinin fedakarlığı olmadan, yiğitçe mücadelesi olmadan kahramanca hareketleri olmadan kurulamaz. Marksizm-Leninizm tarafından teorik olarak ortaya konan bu gerçek, 20. yüzyılın bütün toplumsal devrimleri ve kitlelerin sosyal pratiği tarafından da doğrulanmıştır.

Enternasyonalist savaşçı ve yiğit devrimci Ernesto Che Guevara 1967'de katledildiğinde, reformist, konformist ve statükocu komünist partiler, Che tipi savaşmanın sona erdiğini ve kahramanlar çağının bittiğini söylüyorlardı. Oysaki devrimler çağı sona ermemişti ve bu çağ her tarafta yeni kahramanca hareketleri zorunlu hale getiriyordu. Devrimler ve devrimci kahramanlıklar Latin Amerika'da, başka yerlerde, Türkiye ve Kürdistan'da büyük bir hız ve yoğunlukla sürüyor. DENİZ GEZMİŞ ve 71 devrimci önderlerinin kahramanca eylemleri ve yaşamı çağın bütün devrimciliğiyle sürdüğünün en çarpıcı örneğidir. Devrimci mücadele bu topraklarda 40 yıldır, kitlelerin ve öncülerinin militan ve yiğitçe girişimleriyle sürüyor. Denizler yaşamları ve eylemleriyle bunun temellerini attılar.

Kapitalizmden komünizme geçişi hedefleyen toplumsal devrimlerin tarihi, bu geçişin ne denli şiddetli iç savaşları gerektirdiğini; bu savaşlar sırasında emekçi insanlığın ne denli büyük özveri sergilediğini, yiğitçe eylemlerde bulunduğunu çarpıcı bir şekilde gösteriyor. Tarihin hiçbir döneminde böylesine derine gidebilen bir devinime tanık olunmamıştır. Deneyimler gösteriyor ki, emekçilerin kahramanca girişimleri çağın tümü boyunca sürecektir. Denizlerin giriştiği devrimci eylemler bu tarihsel boyutta ele alınmalıdır. Bu bakış açısıyla, onların yaptıkları eylemlerin anlamı daha iyi görülür.

Devrimci Halk Önderi

DENİZ GEZMİŞ, sosyal reformistlerin, oportünistlerin ve burjuvazinin göstermeye çalıştığının aksine, yalnızca bir gençlik önderi değil, aynı zamanda bir halk önderidir. Hem gençliğin ve hem de halkların sorununa bütünlüklü olarak bakmıştır. DENİZ GEZMİŞ'e bu bütünlüklü bakış açısını kazandıran kendi yaşam deneyimleri dışında esas olarak sahip olduğu devrimci dünya görüşüdür. O, sosyalizmi, marksizm-leninizmi benimsemiş biri olarak bulunduğu çevreye ve dünyaya bu bakış açısıyla bakar. Gençliğin sorunları halk kitlelerinin sorunlarından bağımsız değildir ve halk yığınlarının sorunları kapitalizmden ve emperyalizme bağımlı olmaktan kaynaklanmaktadır. Gençliğin sorunları halk kitlelerinin sorunlarını çözmekten, emekçilerin kurtuluşundan geçmektedir.

DENİZ GEZMİŞ sosyalizm bakış açısıyla hareket ettiği içindir ki, halk kitlelerinin olduğu her alana gitti, kitlelerin yaptığı her eyleme katıldı ya da bizzat örgütledi. Bir yandan öğrencilerin eylemlerine katılıyor, en başında yürüyor, diğer yandan işçilerin, köylülerin eylemlerine destek veriyordu. Bütün bunları yaparken aynı zamanda aktif olarak sokak çatışmalarına katılıyordu. Dönemin devrimci hareketinde öğrenciler etkin bir oynasalar da hareket genel devrimci bir hareket karakteri gösteriyor; DENİZ GEZMİŞ ise genel devrimci hareketin bir önderi olarak öne çıkıyordu.

DENİZ GEZMİŞ devrimci halk önderi konumuna eylemlerden geçerek geldi. Türkiye ve Kürdistan gibi iç çelişkilerin keskin olduğu, ağır burjuva diktatörlüğü altında devletin, faşist devlet biçimi kazandığı koşullarda, sermaye ve onun devletine karşı çatışmalardan geçmeden, savaşmadan hiç kimse halk önderi durumuna gelemez. Denizlerin görüşleri ve yaptıkları pratiğin ve zamanın sınavından geçti. Söyledikleri ve yaptıkları ezilen ve sömürülen halk kitlelerini, içinde bulundukları kölelikten kurtarmaya ilişkindi. Kitleler de, onların bu yöndeki girişimlerini benimsediler ve onları kendi devrimci önderleri olarak gördüler.

Denizlerin, Yusufların, İNAN'ların THKO'yu kurmalarının nedeni, halklara öncülük edecek, onların dayanacağı devrimci bir örgüt oluşturmaktır. Emekçi halk kitlelerine öncülük, devrimci bir örgüte dayanılarak yapılır. Denizlerin kurdukları THKO'nun amacı halk yığınlarını sermayenin ve emperyalizmin egemenliğinden kurtarmaktır. THKO devrimci bir örgüt olarak, devrimci kavga içinde doğmuş ve devrimci kavgayla devam etmiştir. DENİZ GEZMİŞ'in devrimci halk önderi konumu, tüm bu devrimci mücadele dönemini kapsar.

DENİZ GEZMİŞ ve THKO'nun bakışına göre, Marksizm-Leninizm bir dogma ve somutu gizleyen bir soyutlama değil, somutu açıklayan, canlı yaşamı kavrayan bir eylem kılavuzudur. Bu bakış açısıyla hareket ettikleri için sürekli gelişen bir eylem çizgisi izlediler. THKO devrimci eylemlerle tanındı ve devrimci eylemlerle ifade edilir oldu. Eylemler olmadan hareket kitleleri etkileyemez. Onlara öncülük edecek bir konuma gelemez. Eylemler olmadan kitleler sermaye egemenliğini hiçbir şekilde deviremez.

Kitlelerin Devrimcileşmesi

DENİZ GEZMİŞ'in adı ve mücadelesi geniş kitleler içinde her geçen gün biraz daha yaygınlaşıyor. İşçiler, öğrenciler, köylüler, ezilen halklar, aydınlar, kendini onunla daha fazla özdeşleştiriyor. Adı, resimleri, konusu ne zaman geçse halk kitleleri, büyük bir sevgiyle sözediyorlar ondan. DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları Türkiye ve Kürdistan halkları tarafından büyük bir sevgiyle bağrına basılıyor. Onların düşünceleri ve yaptıkları, kitlelerin içinde capcanlıdır. Şairin söylediği gibi kahramanlar, sende, bende, herkeste yaşarlar. Onlar halk kitlelerine güçlü bağlarla bağlanmışlardır.

DENİZ GEZMİŞ'in adının, resimlerinin davasının ve mücadelesinin büyük bir coşkuyla karşılanması ve canlı olarak tutulması kitlelerin devrimcileştiğinin çok belirgin bir göstergesidir. Bu, halkların devrime yöneldiklerini gösteriyor. Kitleler devrime yöneldikleri dönemlerde, o güne değin yapılmış bütün devrimlerden yararlanır, dersler, sonuçlar çıkarırlar. Aynı zamanda, devrimci önderlerin yaşamları ve mücadeleleri de didik didik edilir. Türkiye ve Kürdistan halklarının DENİZ GEZMİŞ'in yaşamıyla ve eylemleriyle bu denli ilgilenmesi devrime yürüyen kitlelerin, devrimci önderlerin yaşamını ve mücadelesini kendilerine örnek almalarından ileri geliyor. Kitleler açısından iyi bir örneğin, devrimci bir örneğin etkileyiciliği son derece açıktır.

Kitlelerin Denizleri içlerinde ve mücadelelerinde yaşatmaları, ezilen ve sömürülen kitlelerin devrimci olana ilgi duyduğunu, devrimci olandan etkilendiğini ortaya koyuyor. Reformist ve uzlaşmacı bir anlayış ise yığınlar üzerinde kalıcı hiçbir etki yaratmaz. DENİZ GEZMİŞ gibi devrimci bir önderin, devrimci şiddet kullanmış bir devrimci militanın halklar tarafından böylesine güçlü bir şekilde savunulması, kitlelerin devrimci zorun (şiddetin) tarihteki rolünü kabul ettiklerini, bilince çıkardıklarını gösteriyor.

Halk kitleleri deneyimlerinden çok iyi biliyorlar ki, emekçilerin kurtuluşuna giden yol zor ile açılır. Denizlerin bir grup insan olarak başvurdukları devrimci zor yöntemleri bugün halkların kitlesel olarak kullandıkları yöntemler haline geldi. Devrimci zor araçları devrimin zafere ulaşmasının temel araçlarıdır.

DENİZ GEZMİŞ emekçi halk kitleleri üzerinde çok güçlü bir etki yarattığı içindir ki, sosyal-reformistler, oportünistler, burjuva uşakları, O'nun adını kullanmaya kalkıyorlar. DENİZ GEZMİŞ'in adını kullanmaya çalışırken, O'nu devrimci mücadelesinden, sermayeye, faşizme, emperyalizme, gericiliğe ve şovenizme karşı tavrından ve düşüncelerinden koparmaya çalışıyorlar. Onları, kurdukları THKO'dan yalıtmayı, faşist devlete karşı verdikleri devrimci savaştan ayrı göstermeyi amaçlıyorlar. Kitleler bu sahtekarların, Denizlerin adlarını sömürmek için onlardan söz ettiklerini çok iyi biliyorlar. Bu nedenle, bu sahtekarların gerçek amaç ve niteliklerini açığa vuruyorlar. Halk kitleleri DENİZ GEZMİŞ'i içtenlikle bağırlarına basıyorlar. Ve aynı içtenlikle davranan, Denizlerin devrimci mücadelesini sürdüren yoldaşlarına destek veriyorlar.

Altmışlı yılların sonlarına doğru, proletaryanın sınıf savaşımından ve ezilen-sömürülen kitlelerin yoksulluğundan ve öfkesinden kaynaklanan, öğrenci gençliğin ateşlediği büyük bir devrim başladı. Bu her yönden yeni bir süreci başlattı. Bu süreç kitlelerin, kendi tarihlerini kendilerinin bilinçlice yapmak için kavgaya atıldıkları bir süreçtir. Bu dönem, devrimci mücadele tarzının öne çıktığı bir dönem olmuştur. İşçi sınıfının ve sosyalist hareketin o güne dek gelen tarihi göstermiştir ki, kitleler devrimcileşmeden, devrime yönelmeden ve devrime başvurmadan kendi tarihlerini yapamazlar. Altüst edici doğrudan eylemler olmadan bu düzen yıkılamaz. Denizlerin başlattıkları devrimci mücadele tarzı, geniş kitlelerin mücadele tarzı haline geldi.

Türkiye ve Kürdistan topraklarında büyük bir devrim patlak verdi.
DENİZ GEZMİŞ, bu DEVRİMİN ÖNSÖZÜ'dür.

71 Devrimci Mücadelesinin 70'lerdeki Etkisi

Denizlerin devrimci mücadelesi tüm yoğunluğuna rağmen kendi dönemlerinde yeterince kavranamamıştır. O sırada verilen mücadelenin tarihsel önemi daha az anlaşıldı. 71 devrimci mücadelesi asıl etkisini daha sonraki yıllarda, 70'li yıllarda süreç içinde gösterdi. Yürütülmüş olan o tarihsel mücadelenin devrimin koşullarını hazırlamadaki rolü ve önemi o günden sonra daha iyi anlaşılmıştır.

Bunun anlaşılır nedenleri var. 70'li yıllar tekelci sermayenin egemenliğinin halk kitlelerinde yarattığı büyük yıkım toplumsal yaşamın her alanında kendini derin olarak hissettirdi. Artı-değer sömürüsü belirgin olarak arttı, halk kitlelerinin mülksüzleştirilmesi hızlandırıldı; kısacası yığınların ekonomik ve politik yaşam koşulları iyice kötüleşti. Bunun sonucu çalışmayan, asalak zenginlerle çalışan yoksullar arasındaki çelişkiler daha keskinleşti ve şiddetlendi. Koşullar çetin, çelişkiler keskin, sınıflar savaşı sert, şiddetli oldu.

1971 askeri faşist diktatörlüğüyle birlikte devletin faşist bir karakter kazanması sonucu emekçi kitleler üzerindeki sermaye saldırıları artırılarak en iğrenç düzeylere çıkarıldı. Faşizmin egemenliği ve artan faşist devlet terörü, idamlar, katliamlar, işkenceler, ağır zindan koşulları, soruşturmalar vs ile kitlelerin kötü olan yaşam koşulları daha da ağırlaştırıldı. Bu da emekçi insanların, aydınların, öğrencilerin, köylülerin öfkesini artırdı. İşte tüm bu gelişmelerin keskin çizgileriyle 70'li yıllarda ortaya çıkması, Denizlerin tekelci kapitalizme, faşizme ve emperyalizme karşı verdikleri savaşın öneminin daha iyi kavranılmasını getirdi. Hiç kuşkusuz bunda, sosyalist hareketin marksizm-leninizm bilgisinin ve kavrayışının derinleşmesi, kendi yaşadığı deneyimler ve dünya devrim deneyimlerini daha kavrayışlı özümsemesinin kesin bir etkisi var.

70'li yılların ortalarına doğru işçi sınıfı hareketi ve devrimci hareket büyük bir atak yaptı. İşçi sınıfının, öğrencilerin, yoksul köylülerin, küçük köylülüğün, aydınların, kadınların ve Kürt halkının tekellere ve faşist devlete karşı verdiği mücadele kısa sürede ve hızla yükseliş durumuna geçti. Devrimci hareket bu devrimci koşullarda, devrimci hedefleri, devrim stratejisini, devrimci mücadele yöntemlerini ve örgütlenmenin niteliğini geniş bir biçimde tartışmaya başladı. Bu tartışmaların temel bir konusu ise 71 devrimci mücadelesi olmuştur. Bu tartışmalar devrimci proleter hareketin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

70'lerdeki devrimci hareket, 71 devrimci hareketinin verdiği mücadele, kahramanca girişimler, coşkulu ve ateşli devrimci eylemleri, özcesi o dönemin devrimci değerlerine dayanarak gelişme gösterdi. Önceki dönemin devrimci mücadelesi, sonraki dönemin hareketine kesin olarak bir itiş verdi. Denizlerin mücadelesinin etkileri 70'li yıllarla sınırlı değildir, bu etki günümüze değin devam etmiştir.

12 Eylül 1980 askeri faşist diktatörlük koşullarında zindanlarda, dışarıda, işçi sınıfı içinde ortaya konan devrimci tavır, kesintisiz komünist çalışmalar ve mücadele Denizlerin örneğinin izlerini taşır. Burjuva uzlaşmacı TKP, TİP, TSİP 12 Eylül döneminde etkin bir varlık gösteremezken, en ağır koşullarda, faşist devlet terörünün orta yerinde savaşanlar Denizlerin mücadelesinden gelen gerçek devrimci güçler yani proleter komünist güçlerdi.
70'li yıllarda büyük bir atılım yapan bir hareket de Kürt ulusal hareketidir. Kürt özgürlük hareketi asıl gelişmesini gerilla savaşıyla yaptı. Bu hareketin önderleri gerilla mücadelesine karar verirken aldıkları örnek Sinanların Nurhak dağlarına çıkması ve ilk gerilla mücadelesini başlatmasıdır. Denizlerin mücadelesi Kürt halkı için bir örnek ve çıkış olmuştur.

THKO'dan doğan ve bir komünist örgüt olarak kurulan THKO-MB'nin ilk çıkış alanının Kürdistan olması Denizlerin, Sinanların çalıştığı ve gerilla mücadelesi alanı olarak seçtiği alanlarda olması rastlantı değildir. Denizlerin Kürdistan'a dayanması bilinçli bir anlayışın ürünüdür. Denizlerin ve THKO'nun daha sonra ortaya çıkan komünist hareket ile diğer devrimci hareketlerin gelişimi üzerindeki etkileri çok açıktır.

70'lı yıllarda, "kapitalizmin düzeltilmesi" hayali peşinde koşan reformist sol hareketler, Denizlerin devrimci etkisinin geniş kitleler içinde yayılmasını engellemek için tam bir gerici kampanya yürüttüler. Çünkü devrimci mücadele çizgisi önlerindeki en büyük engeldi. Kitleleri burjuva güçlerle uzlaşmaya çekmek için, uzlaşmaz devrimci anlayışa karşı tavır geliştirdiler. Böylece proletaryanın uzlaşmaz devrimci anlayışı ile küçük burjuvazinin uzlaşmacı anlayışı birbirini dışlayan anlayışlar olarak emekçi hareketinde hep karşı karşıya geldi. Bütün çabalarına karşın, reformist hareketlerin kitlelerin devrimcileşmesini önleme politikaları sonuç vermedi. Her geçen gün daha geniş bir kitle devrimci mücadeleye yöneldi.

Geleceğe Taşınan Devrimci Değerler

Marksist-leninistler proletaryanın enternasyonal sınıf savaşımının deneyimlerine geçmişte kalmış bir şey olarak bakmazlar. Daha önceki sınıf savaşımlarından, proletaryanın gelecekteki savaşımları için dersler, sonuçlar çıkarırlar. Proletaryanın daha önceki ayaklanmalarına, çatışmalarına ve toplumsal devrimlerine bu anlayışla yaklaşırlar. Küçük burjuva uzlaşmacı sol çevreler Denizlerin mücadelesini, 68-71 devrimci mücadelesini geçmişte kalmış, sınıf mücadelesinin geleceğine taşınacak hiçbir yönü yokmuş gibi ele alıyorlar. Devrimci mücadeleyi, sınıf savaşımlarının deneyimlerini ele alan bu bakış açısında devrimci olan hiçbir şey yoktur. Devrimci marksist anlayışa sahip olan proleter komünistler ise, Denizlerin devrimci savaş içinde yarattıkları değerleri sınıf mücadelesinin geleceğine taşırlar.

Proletarya iktidara gelmeden önce devrimci bir mücadele sürecinden geçer. Bu süreç içinde, iktidar savaşımında dayanacağı devrimci bir öz yaratır. Proleter sınıf, devrimci bir öz yaratmadan, devrimci değerler yaratmadan iktidarı kendi eline alamaz. Denizler, o çok kısa süre içinde çok yoğun devrimci savaşta proletaryanın gelecekteki sınıf savaşında kullanacağı, iktidar kavgasında dayanak yapacağı devrimci değerler yarattı.

Denizlerin yarattıkları devrimci öz ve değerler yazımızın buraya kadar olan kısmında temel noktalarıyla anlatılmıştır. Bu devrimci değerler şu şekilde özetlenebilir: **1)** illegalitenin temel alınması; **2)** devrimci zora (şiddete) dayalı mücadele; **3)** uzlaşmaz mücadele.

Bunları açıklayalım:

1) İllegalitenin temel alınması: DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları THKO'yu illegal temelde kurdular. Onlar, mevcut koşullarda devrimci bir örgütün ancak illegal temelde kurulabileceğini ve devlet egemenlik sistemine yönelik silahlı mücadelenin, tekellere ve emperyalizme karşı doğrudan mücadelenin illegal temelde yürütülebileceğini çok iyi biliyorlardı. Verili durum tam kırk yıl boyunca temelde değişmedi. Komünistler ve diğer devrimci güçler, mücadeleyi yıllarca bu temelde sürdürdü. İllegal temelde verilen mücadelenin gelişimine bakıldığında Denizlerin bu konuda ne denli ileri görüşlü olduğu açıkça görülür.

Türkiye ve Kürdistan'da sınıflar savaşımının gelişimi ve sınıfların karşılıklı güç ilişkisinin değişimi sonucu zaman zaman yararlanılacak legal olanaklar da ortaya çıkmıştır. Leninist Parti bu olanaklardan sonuna dek yararlanmıştır ve yararlanmasını bilecektir. Bütün legal olanaklara ve hatta belli dönemler bu olanakların genişlemesine rağmen, verili koşullar esas olarak değişmediğinden, komünist proletarya illegaliteyi temel alacaktır. Komünist proletaryanın legal araçları devrimci amaçlarla kullanmasını, bütün bu araçların illegaliteye bağlı olmasını, illegalitenin önceliği ve üstünlüğü anlayışıyla ele alıyor. Mücadele biçimlerinin durumu gibi, proletaryanın politik örgütlenmesi de nesnel koşulların durumuna, sınıfların karşılıklı ilişkisinin durumuna, kısacası verili duruma göre değişir.

İllegal temelde örgütlenme proletarya için, yalnızca bir örgütlenme tekniği değildir; asıl olarak devrime hazırlanma sorunudur, devrimci bir zihniyet sorunudur. Proletarya en demokratik ülkelerde bile, devrime ancak illegal temellerde hazırlanabilir. Çünkü burjuvazi hiçbir zaman, emekçi kitlelerin, kendi gözü önünde açıktan, iktidarı ele geçirmelerine izin vermez. Proleter kitleler, ancak illegal temellerde örgütlenmiş bir devrimci komünist partinin öncülüğünde, burjuvazinin egemenliğini devirebilir. Devrimci proleter sınıf için illegal temellerde mücadele etmek, devrime (iktidara) hazırlanmanın zorunlu bir yoludur.

2) Devrimci zora (şiddete) dayalı mücadele: DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları THKO'yu kurarak devrimci savaşı başlatırken ve THKO'yu bir güç örgütü olarak örgütlerken zorun tarihteki rolünün bilincindeydiler. Toplumsal devrimlerin deneyimleri, bunu, onlara yeterince öğretmiştir. Devrimci zor yöntemleri sınıf savaşımının sonucunu belirleyici bir öneme sahiptir. İşçi sınıfı için devrimci yöntemlerin bu yaşamsal önemi pratikte karşısına çıkmıştır. Emekçi kitleler zora, güce başvurmadan hiçbir ya-

şamsal sorunu çözemezler. Devrimci şiddet tarihin akışı yönünde hareket eder. Bu nedenle devrimci şiddet, devrimci savaş tarihi hızlandırıcı bir rol oynar. Emekçi sınıf zor yoluyla tarihi hızlandırır ve kurtuluş hedefine daha çabuk varır.
THKO'nun ve bütünlüklü olarak da 71 devrimci hareketinin toplumu sarsan, emekçi kitleler üzerinde iz bırakan yönü asıl olarak bu hareketin devrimci şiddete başvurmasıdır. Ancak faşizme ve sermayeye karşı kullanılan devrimci şiddet emekçi kitleleri bu denli kısa sürede uyandırabilir, bilinçlendirebilir ve harekete geçirebilirdi. Kitlelerin DENİZ GEZMİŞ'e büyük bir sempati duyması, onun devrimci bir savaşa önderlik etmesi ve doğrudan bu savaşın içinde yer almasından kaynaklanıyor. DENİZ GEZMİŞ devrimci mücadele yöntemlerinden ayrı düşünülebilir mi?

Sınıf mücadelesinin kırk yıldır iç savaş ya da iş savaşa yakın bir çizgide sürdüğü Türkiye ve Kürdistan gibi bir yerde, devrimci zorun kullanılması tartışma konusu olamaz. Yıllardır uygulanan burjuvazinin gerici zoruna karşı, işçi sınıfı ve emekçi kitleler, devrimci zor ile yanıt veriyorlar. Burjuva iç savaşa karşı proleter iç savaş. Sınıflar savaşı en otoriter araçlar kullanılarak yürüyor. Devrim, toplumun bir kesiminin, zor araçlarına, en otoriter yöntemlerine dayanarak, kendi iradesini, toplumun diğer kesimine kabul ettirmesidir. Bizde sınıf savaşımı uzun iç savaş biçimini almıştır. Ve devrim iç savaş biçimini almıştır. İç savaşı kazanmak, devrimi gerçekleştirmektir.

3) Uzlaşmaz mücadele: Proletarya uzlaşmaz devrimci mücadeleyle karşıtını, yani kapitalist sınıfı ortadan kaldırır ve karşıtını ortadan kaldırarak kendini de ortadan kaldırır. Bu nedenle marksist-leninistler proletaryanın uzlaşmaz devrimci mücadelesine her zaman büyük önem verirler. Uzlaşmaz devrimci mücadele proletaryanın, geniş halk kitlelerinin zafere ulaşması sorunudur. Bugüne kadar zafere ulaşan bütün toplumsal devrimler emekçi kitlelerin uzlaşmaz devrimci mücadele çizgisine dayanmışlardır.

DENİZ GEZMİŞ ve yoldaşları kurulu burjuva düzene ve bu düzenin egemenlerine karşı uzlaşmaz devrimci bir mücadele yürüttüler ve uzlaşmaz bir devrimci mücadeleyi temsil ederler. Mücadelenin her alanında ve her noktasında uzlaşmaz bir mücadele sürdürmek
onların bir özelliğidir, öne çıkan en belirgin yönleridir. DENİZ GEZMİŞ ve THKO'nun devrimci kavgasını anlamak için illegalitenin temel alınması, zora dayanma ve uzlaşmazlık değerlerinin bütünlüğüne bakmak gerekir. Tüm bu öğeler Denizlerin mücadelesinde birbirini tamamlar.

THKO-MB, Denizlerin verdiği uzlaşmaz devrimci mücadelenin temelinde kuruldu. Örgütün bütün mücadele tarihi uzlaşmaz mücadele anlayışına dayanır. THKO-MB'nin temelleri üzerinde kurulan TKEP aynı uzlaşmaz devrimci mücadele çizgisini sonuna dek devam ettirmiştir. Denizlerden bu yana süren devrimci hareketin devamı olan ve daha ileri aşamasını temsil eden TKEP-L mücadelenin her alanını uzlaşmaz devrimci anlayışa dayandırır. İşçi sınıfı ve emekçi halklar ancak uzlaşmaz bir devrimci mücadele çizgisiyle zafere ulaşabilirler.

İşçi sınıfı bu devrimci değerlere dayanarak iktidara gelecektir.
İşçi sınıfı hareketinin burjuvazi karşısında bağımsız mücadele çizgisini koruması, her koşulda, sömürücü güçler karşısında devrimci bir politika izlemesine ve marksizmin devrimci teorisinin özüne uygun davranmasına bağlıdır. Birinci emperyalist paylaşım savaşında uluslar arası marksist hareket "emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi" enternasyonalist sosyalist politikasını izledi. Enternasyonalist sosyalizm anlayışı işçi sınıfı içinde devrimci bir öz yarattı. Rusya proletaryası bu devrimci öze dayanarak Ekim Devrimi'ni gerçekleştirdi. III. Enternasyonal bu devrimci proleter öze dayanılarak oluşturuldu. Enternasyonal sosyalizm çizgisi tüm yüzyıl boyunca dünya proletarya hareketinin temel çizgisi haline geldi. Denizler de, işçi sınıfı hareketinin, devrimci hareketin kırk yıldır dayandığı devrimci bir öz ve devrimci değerler yarattılar. Bu devrimci öz, Leninist Partinin yarattığı devrimci değerlerle güçlendirildi ve işçi sınıfının toplumsal devrim savaşında dayanacağı sağlam bir temel yaratıldı.

Devrimci Komünist Hareketin
Ulaştığı Nokta

Denizlerin devrimci mücadeleyi başlattıkları dönemden bu yana kırk yıl geçti. Daha 70'lerin ortalarına varmadan işçi sınıfının içinde hareket ettiği koşullar değişti. Nesnel koşulların değişimi, kendini sınıf ilişkilerinde ve sınıf savaşımında gösterdi. Koşulların değişimi, yeni koşulların ortaya çıkması proletaryanın mücadele biçimlerini, hangi biçimlerin ikincil plana düştüğünü ve hangilerinin ön plana çıktığını belirler. Mücadele biçimleri ekonomik ve toplumsal koşulların durumundan bağımsız olarak ele alınamaz.

Somut koşulların somut çözümlemesi marksist bir yöntemdir. Somut, yeni koşullar çözümlenmeden, soyut ilkeler, yani teorik görüşler yaşama uygulanamaz. Marksizm bize verili koşulları sürekli gözlememiz gerektiğini söylüyor. Somut koşullar bilinmeden, soyut yöntemler, her durumda ve her yeni değişimde olduğu gibi uygulanamaz. Önceki koşullarda uygulanan devrimci yöntemler 70'lerin ortalarından itibaren değişen koşullara olduğu gibi uygulanamaz. Yapılması gereken devrimci yöntemleri yeni koşullara uyarlamaktır.

Sosyal-reformist hareketler koşulların değişimini yeni koşulların ortaya çıkmasını, yani somut durumu kendi somutluğundan kopartarak yorumluyorlar. Buradan yola çıkarak vardıkları sonuç örneğin illegal örgütlenmenin tamamen terk edilmesi ve yasal örgütlenmeye gidilmesi olmuştur. Somut koşullar, sınıflar ilişkisi ve politik durum proletarya açısından illegalitenin temel alınmasını gerektiriyor. Verili nesnel durumun değişmesi, proletarya partisinin örgütlenmesini temelden değiştirecek düzeyde değildir. Reformistler devrim hedefini tamamen terk ettikleri için devrime en iyi biçimde hazırlanma yollarından vazgeçtiler. Çünkü devrimci proletarya için illegalite temelinde mücadele devrime en iyi biçimde hazırlanma sorunudur, devrimi örgütleme sorunudur. Reformist, yasalcı hareketler kendi düzen içi sol çizgilerini "koşullar değişti" çarpıtılmış tespitiyle izah etmeye çalışıyorlar. Aynı çevreler, zora dayalı devrim mücadelesi anlayışını da aynı teorik "çözümleme"yle nesnel bir temele (!) oturtmaya çabalıyorlar. Oysaki sözünü ettikleri 90 sonrası ekonomik ve politik koşullar, emek-sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin ve sınıf savaşımının daha da keskinleştiği, sınıf savaşının iç savaş biçimi aldığı, devrimci durumun olgunlaştığı bir durumu anlatır. Zor araçları bu dönemde en etkin biçimde devreye girmiştir. Dolayısıyla ortaya çıkan koşullar, reformistlerin söylediklerini boşa çıkarmıştır.

Proletaryanın devrimci sınıf partisi ise somut koşulları kendi somutluğunda çözümleyerek, buradaki değişiklikleri kendi mücadelesine ve taktiklerine yansıtıyor.

Bugüne değin geçen süre içinde farklı mücadele biçimlerine başvurma, örgütlenmede gösterilen yetkinlik, taktik alanda ortaya çıkan deneyimler, geleceğin önümüze çıkaracağı mücadele biçimlerini hemen karşılayacak bir duruma gelmiş olmamız, sınıf savaşımının hangi noktalara geldiğini net olarak ortaya koyuyor. Bütün bu birikim ve ileri niteliğe sahip olan marksist-leninist hareket, bir devrime önderlik edecek denli bir teorik, politik ve pratik birikime sahiptir.

İşçi sınıfı bu süreçte nicel olarak ve savaş kapasitesi yönünde büyük bir gelişme gösterdi. 15-16 Haziran ayaklanması sırasında, devrimin temel ve öncü gücü olduğunu tartışmaya yer bırakmayacak biçimde ortaya koydu. İşçi sınıfının devrimdeki bu konumu, mücadelenin daha sonraki aşamalarında iyice güçlendi. Sınıf mücadelesinin bütün okullarında, pratiğin çelişleştirici sürecinden geçerek dünya proletaryası içinde ileri bir konum elde etti. Türkiye ve Kürdistan proletaryası devrimi gerçekleştirecek, onu zafere taşıyacak nitelikleri üzerinde barındırıyor.

İşçi sınıfının nicel gelişimi ve militan bir sınıf durumuna gelmesi kapitalizmin gelişimiyle birlikte ve onun zeminleri üzerinde ortaya çıkar. Türkiye'de tekelci kapitalizmin her alanda gelişimi ve egemenliği işçi sınıfının sayısını artırdı. Sürekli büyüyen işçi sınıfının sınıf savaşımındaki rolü ve ağırlığı da öne çıktı. Öte yandan, kapitalizmin gelişmesi demek, maddi koşulların sonuna dek gelişimi demektir. Maddi koşulların olgunlaşmasıyla birlikte, daha önce seyrek olarak gelişen sınıf savaşımı büyük bir yoğunluk kazandı. İşçi sınıfı maddi koşulların ve sınıf savaşımının gelişimi temelinde militan bir sınıf haline geldi. Bu süreçte meydana gelen her olay ve her toplumsal çatışma, emek-sermaye çatışması ekseninde hareket etmiştir.

Marksist-leninist ilkelere dayanarak kurulan THKO-MB, THKO'nun devrimci değerlerini, işçi sınıfının sınıf savaşımının temeline oturttu. THKO-MB teorik olarak da yeni görüşler geliştirdi. Daha sonra ortaya çıkacak olan komünist programın ve komünist partinin temelleri bu sırada atıldı. THKO-MB teorik görüşleri, örgütlenme düzeyi ve niteliğiyle, mücadele anlayışıyla sınıf mücadelesinde ileri bir aşamayı temsil ediyor. THKO-MB hem devrimci teorik görüşler geliştirdi hem Denizlerin yarattığı devrimci değerlere sahip çıktı, hem de somut koşulların marksist çözümlemesini yaparak bu değerleri yeni koşullara uyguladı.

THKO-MB tüm ileri, komünist niteliğine karşın bir örgüttü ve bir örgütün dar yapısına sahipti. Oysaki sınıf savaşımının gelişmesi, şiddetlenmesi ve yoğunlaşması dar bir örgütlü yapıyla hedefine götürülemez. Örgütü bir partiye dönüştürme her bakıma nesnel gelişmelerin ve artan sınıf savaşımının bir zorunluluğuydu. Öte yandan örgüt döneminde ideolojik olarak da partinin koşulları oluşturuldu. TKEP bütün bu hazırlıkların ve gelişmelerin sonucu olarak kuruldu. Parti teorik, pratik birikimin bir ürünüdür.

TKEP devrimci durumun doğduğu koşullar da oluşturuldu. İşçi sınıfı ve emekçi kitlelerle, tekelci sermaye ve faşist devlet arasındaki çatışmalar en şiddetli düzeye ulaştı. Parti bu yoğun-devrimci süreçte, işçi sınıfını ve emekçi kitleleri zafere götürmek için mücadele etti. Parti'nin kuruluşundan kısa süre sonra 12 Eylül askeri faşist diktatörlüğünü yerleştiren faşist darbe yapıldı. Parti'nin bundan sonraki tüm mücadelesi faşizmin ağır saldırıları altında sürdü. Parti faşizme karşı etkin bir mücadele verdi. Parti, bu süre içinde örgütlü yapısını ve mücadelesini kesintisiz sürdüren tek güçtür. Diğer devrimci örgütler, işçi sınıfına güven vermeyen örgüt anlayışları ve amatörlükleriyle ciddi bir varlık gösteremezken, TKEP

faşizme karşı profesyonel ve militan bir mücadele yürütmüştür.

Türkiye ve Kürdistan proletaryasının sınıf savaşımının birliğini ve enternasyonal örgüt yapısını kendi yapısında somutlaştıran parti, bu anlayışın bir gereği olarak Kürdistan proletaryasının komünist partisini bu süreçte oluşturdu. Önce özerk örgütlenerek kurulan oluşum daha sonra parti (KKP) olarak kuruldu. KKP'nin kuruluşu ve kısa yaşamı mücadele içinde geçmiştir.

1 Eylül 1990'da kurulan TKEP-L, Denizlerden, THKO'dan bu yana süren devrimci mücadelenin bir devamını ve onun ileri bir aşamasını ifade eder. TKEP-L sınıf mücadelesinde ortaya çıkan ileri olan ne varsa, devrimci olan ne varsa hepsini kendi yapısında somutlaştırmıştır. Teorik olarak, politik olarak, örgütlenme anlayışı ve mücadele anlayışı olarak sınıf savaşımını ileriye götürmüştür. Partinin öncülüğünde ve yönlendirmesinde hareket eden 13 Mart GKB ve partinin önderliğinde kurulan LGB ile devrimci komünist hareket çok daha güçlü hale geldi.

Proletaryanın devrimci sınıf partisi TKEP-L, devrimci durumun gün gün olgunlaştığı, uzun iç savaşın şiddetlendiği bir süreçte kuruldu ve mücadele etti. Bu dönem sınıf savaşımının ve Kürt halkının özgürlük savaşının her yönde keskinlik kazandığı yeni bir aşamasıdır. Bu dönem aynı zamanda iktidarın devrim yoluyla ele geçirilmesinin ön plana çıktığı bir dönemdir. TKEP-L bütün gücünü iç savaşı kazanmak, devrimci durumu devrime dönüştürmek, iktidarı ele geçirmek için harekete geçirdi. Sınıf mücadelesinin her alanında ateşli, militan ve devrimci bir kavga veren parti, bu süreçten başarıyla geçerek devrime önderlik edecek bir yetkinlik kazanmıştır. TKEP-L, yüksek komünist niteliklere sahip bir partidir.

Denizlerden, THKO'dan, TKEP-L'ye dek gelen devrimci hareket çeşitli aşamalardan geçmiştir. Kendi içinde farklı aşamaları içeren bu süreç sancılı, kavgalı ve ayrışmayla sonuçlanan bir süreç olmuştur.

Mücadelenin önceki aşamasında yer alan kimi güçler, hareketin dışına düşmüş ve yeni aşamaya katılmamışlardır. Kendi içinde bir dizi çatışma ve ayrışma yaşamasına rağmen, hareket genel olarak ileri gitmiştir. Ve hareket, bugün, düne göre çok daha güçlü ve ileri konumdadır.

İşçi sınıfının sermaye egemenliğine karşı kesintisiz olarak süren mücadelesi daha yoğun ve ileri bir aşamaya girdi. Burada iktidar sorunu sınıf mücadelesinin kilit bir sorunu olarak ön plana çıkmıştır. İşçi sınıfının ve

emekçi halk kitlelerinin iktidarı ele geçirmeye yönelmesi sürmekte olan iç savaşı keskinleştirip, şiddetlendiriyor. İktidar sorunu bu savaşın sonucuna göre bir karara bağlanacaktır.

Emekçi halklar Denizler gibi savaşırlarsa, onların devrimci anlayışına dayanırlarsa bu savaşı kazanabilirler. Emekçi kitlelere götürülmesi gereken mücadele anlayışı Denizlerin mücadele anlayışıdır.

Denizlerin devrimci mücadele anlayışını kitlelere taşıyan yalnızca Leninist Partidir. Leninist Parti sadece DENİZ GEZMİŞ'in, THKO'nun başlattıkları devrimci hareketin devamı değildir, aynı zamanda devrimci mücadeleyi, proletaryanın devrimci sınıf savaşını sonucuna götürecek yetenekte olan devrimci güçtür. Marksist-Leninist devrimci teorisi, devrimci programı, engin devrimci birikimi, pratiğin çelişleştirici okulundan geçerek pratik kavgada kazandığı yetkinlikle ve burjuvaziye karşı uzlaşmaz devrimci mücadelesiyle Denizlerin devrimci mücadelesini zafere götürecek bir parti konumundadır. Denizlerin gerçek yoldaşıdır.

Denizler, Türkiye ve Kürdistan topraklarında büyük bir devrimci mücadele başlattı. Bir avuç devrimcinin başlattıkları hareket bugün geniş halk kitlelerinin hareketine dönüşmüştür. Onlar başlattılar biz tamamlayacağız bu büyük devrimci eseri.

Denizlerin devrimci davası yenilmezdir.

ÇIĞIR AÇAN BİR ÖNDER
DENİZ GEZMİŞ

Hayatı ve Mücadelesi

28 Şubat 1947'de Ankara Ayaş'ta, Gezmiş ailesinin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Annesi Mukaddes Gezmiş; Erzurum, Tortum ilçesinde doğmuş bir ilkokul öğretmeni, babası Cemil Gezmiş; Rize, İkizdere ilçesi, Cimil köyünde doğmuş, ilkokul müfettişi. Ailenin üç çocuğu var. İlki Bora, ikincisi Deniz, üçüncüsü de Hamdi Gezmiş.

Daha sonra Deniz kendi çocukluk dönemiyle ilgili şunları söyler:

"1947 senesinde Ankara'nın Ayaş ilçesinde doğdum. Babam, ben doğduğum senelerde Ayaş'ın bir ilkokulunda öğretmenlik yapıyordu. O zaman ve şimdi gerek olmadığı için merak edip babamın hangi ilkokulda öğretmenlik yaptığını öğrenmek istemedim. Daha doğrusu ben 6 aylıkken Ayaş'tan ayrıldığımız için eski durumu pek hatırlamıyorum. Ben hayata geldikten sonra babam Sivas'a nakledilmiş. Sivas'ın kaza ve köylerinde ilköğretim müfettişi olarak görev yapmış. İlkokulu Sivas'ın Yıldızeli kazasındaki okullardan birinde okudum. Sonra Sivas'a nakledildik. Sivas, Selçuk ilkokulunda ilkokulu bitirdim. Mezuniyet tarihini hatırlamıyorum. Ortaokulu Sivas Atatürk Ortaokulu'nda okudum ve bitirdim. Hatırladığıma göre 1961 senesi idi."

Deniz'in anlatımıyla devam edelim:

"1962 senesinde babam İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'ne nakledilince hep beraber İstanbul'a geldik. Harem İskelesi, Selimiye'de bir eve yerleştik."

Geleneksel erkek egemen bir orta sınıf aydın ailede yetişen Deniz üzerinde ailenin etkisi elbette olmuştur. İlkokuldayken olsun ortaokuldayken olsun, öyle oturup evde ders çalışan biri olmadığı halde dersi derste kavrayan, zeki, hareketli, biraz da haylaz bir çocukluk geçiren Deniz'in ilk gençlik yılları için babasının söylediklerine kulak verelim:

"Benimle anlaşamıyordun, benim görüşlerimi beğenmiyor, yarınki Türkiye'nin size ait olacağını söylüyordun. Beni tutuculukla itham ediyordun. İçten içe sana hak vermekle beraber iki ayrı dünyanın insanları olduğumuzu kabul ediyor ve susuyordum."

"Üniversiteye kadar kontrolüm altındaydı. Sonra sosyalist olmuş. Tartıştık. Ayrı kuşaklardandık."

Deniz daha lise yıllarında devrimci yönelimini açığa vurmaya başlamıştı.

"Lise son sınıftaydı ki, İstanbul'da devrimci hareketler içinde yerini alıyordu. Aynı günlerde Haydarpaşa Lisesi'nde de üzerindeki baskılar yoğunlaşmaya başladı. Kıbrıs'ın ancak emperyalizmin güdümünden sıyrılmasıyla kurtulabileceğini ve bağımsız bir devlet olabileceğini savunan bir kompozisyon yazması, üstündeki baskıları iyice yoğunlaştırdı. Ve Deniz, Haydarpaşa Lisesi'nden uzaklaştırılmış oldu."

"Lise tahsilime İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde başladım. Ve ayrıldım. Sebep olarak beni sıkıyordu, daha doğrusu Haydarpaşa Lisesi'nde okumak istemedim. Aksaray Bilir Koleji'ni bitirdim. Bu Bilir Koleji özel ve paralıdır. Üç taksitte alınan tahminen 1500 lira paranın babam tarafından ödendiğini biliyorum. Hem leylisi (yatılı) hem niharı (gündüzlü) vardır. Ben gündüz devam ederdim. Gece devamlı evimde yatardım. Bilir Koleji'nin Fen Bölümünden mezunum. Bilir Koleji'nde kaybım olmamıştı. Daha önce Haydarpaşa Lisesi'ndeyken bir sene kaybım vardı."

Lise yıllarıyla ilgili olarak Deniz'in mahalleden arkadaşı olan Nurettin Demirdöven, o dönemle ilgili olarak şunları söylüyor:

"...Böylece Deniz'le arkadaş olduk. 1963-1964 kışını bir kenara koyarsak, Deniz'le asıl ileri derecede bir arkadaşlık kurma olayı, 1964 yazından itibaren başlar. Konuşmalarımızda ikimiz de aynı konulardan hoşlandığımız için 1964 yazında tam bir mahalle arkadaşlığımız başlamış oldu.

"Asıl yaşantısı İstanbul'da başladı. Çocukluğunu anlatırdı, ama önemli bir şey yoktu. Ben onunla tanıştığımda yaygın, geniş bir arkadaş çevresi yoktu. Lise iki öğrencisiydi o zaman."

"Deniz'le en büyük zevkimiz, Selimiye'den başlayıp Moda Burnu'na kadar konuşa konuşa, tartışa tartışa gezmek ve daha sonra geri dönerek eve gitmekti. Bazen ben onu, bazen de o beni bulurdu. Ev giriş katında, benim kaldığım oda da, yola bakan kısmındaydı. Deniz, bakarsın gelmiş, pencereye vurup 'haydi, gidip gezelim' diye işaret ediyor. Bir yerde oturup kalmaktansa daha çok gezmekten hoşlanırdık. Bazen yürüyüşe Çamlıca Tepesi'ne çıkardık. Orada da ben, Deniz, Erim, ara sıra Balıkçı İsmail katılır, gidip piknik yapardık. Para durumumuza göre şarap, salam, peynir alır, üç-dört saat eğlenirdik. Bazen, paramız çok olunca boğazda bulunan lokantalara gider balık yerdik. Ama bu çok ender olurdu. Balıkçı İsmail'in kayığı vardı. Onunla balık avına çıkardık. Daha sonra Deniz öğrenci hareketinde ön plana çıkınca bunları yapmaya zamanımız kalmadı."

Aynı yıllara dair diğer bir arkadaşı olan Ö. Erim Süerkan da şunları anlatıyor:

"Deniz'le Nurettin'in aracılığıyla arkadaş olduk. Nurettin ve Deniz'le arkadaşlığımızın başlaması 1964 kışına yani, 1964 yılı sonlarına rastlar. Nurettin, Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi, Deniz ise lisede bir dersten beklemedeydi."

"Nurettin, Deniz ve ben Şemsipaşa'yı çok severdik. Üsküdar iskelesinin sağında cami, medrese, çeşme, türbe ve kütüphanesi olan bir yapı topluluğu vardır. Üsküdar semtinin en büyük kütüphanesi olan bu Şemsipaşa Külliyesi'ne o civarda bulunan bütün öğrenciler ders çalışmaya giderdi. Deniz, Nurettin ve ben de bazen ders çalışmaya, bazen kitap okumaya giderdik."

"Külliye deniz kenarında çok güzel bir yerdir. Külliyeyi çevreleyen duvarlardan deniz tarafına bakan bir duvarı vardır. Bu duvarda bir kişinin rahatça sığıp oturabileceği genişlikte demir parmaklıklı birbirine çok yakın pencereler vardır. Biz üçümüz, bazen de Balıkçı İsmail, bir araya gelir, o pencerelerden her birine birimiz oturur, bir taraftan denizi seyreder, bir taraftan da sohbet ederdik."

Bir başka yerde yine lise yıllarıyla ilgili olarak şunları söyler Deniz:

"Okul hayatımda disiplin kurullarına verildiğim olayları pek mühimsemediğim için hatırlamıyorum. Bunlardan İstanbul Bilir Koleji'nde iken ders boykotu yapmaktan bir hafta tarf (uzaklaştırma) cezası aldım. Haydarpaşa Lisesi'ndeyken de bir sene kaybım vardır."

Tip ve Sosyalizmle Tanışma

Nurettin Demirdöven vasıtasıyla TİP'e gidip gelmeye başlayan Deniz'in bu dönemiyle ilgili olarak N. Demirdöven'e kulak verelim:

"1964 yazından itibaren kurulan mahalle arkadaşlığımızdan sonra sürekli birlikte olduk. Onunla daha çok sosyal ve bilimsel diyebileceğimiz konularda konuşmalar ve tartışmalar yapardık. Sadece bununla da kalmaz, bu konulara ilişkin olarak etkinlikler nelerdir, toplantılar, dernekler var mıdır? Onları araştırırdık. Bunları önce ben tek başıma yapardım. Arkadaş olunca da beraber yapmaya başladık. Böylece TİP diye bir partinin olduğunu ilk önce duyduk, sonra da yerine gidip gördük. TİP'in Üsküdar ilçe binası, o zaman Balaban semtinde, Doğancılar sokağının başında idi. O binayı şimdi yıktılar, Üsküdar İskelesi'nin hemen yanında tütün fabrikasının hemen arkasındaydı. Düşünce olarak sosyalist düşünceye daha çok yatkındık. Okuduğumuz gazeteler sevdiğimiz yazarlar itibariyle bu parti bize daha yatkın gelmişti. Gazeteler olsun, TİP'in çıkarmış olduğu broşürler ve dağıttığı bildirilerde olsun TİP'in adını okuyor, duyuyorduk. O arayışlar içinde 1964 yazında esas olarak TİP'e gitmeye başladık. Deniz lise ikinci sınıf öğrencisiydi o zaman. İlk başlarda yakınlık duyar olarak çalışmaya başladık."

"Tanıdığımda Deniz'in politik bir birikimi yoktu. İlerici bir yönelimi vardı. Deniz'in sosyalist biçimlenme dönemi ya da daha doğrusu sosyalizmi öğrenme dönemi yaklaşık bir sene sürdü. O ilk önce Haydarpaşa Lisesi'nde okuyordu. Daha sonra babası lisanının daha güçlenmesi, iyi bir lisan öğrenmesi için Aksaray'da bulunan Bilir Koleji'ne kaydetti. Bunun Deniz'e şu yönde bir yararı oldu. 27 Mayıs'ın getirdiği koşullar nedeniyle öğrenci dernekleri eskisinden daha etkin ve faal durumdaydılar. Buralarda çok canlı tartışma ortamı vardı. Üniversiteye gittiğimden, okulda edindiğim arkadaş çevresiyle ben de buralara gitmeye başladım. Daha sonra Deniz'i de götürmeye başladım."

"Üniversitedeki kantinler faal durumdaydılar. Oralara giderdik. Deniz'i benim tanıdığım ve daha önceden kurmuş olduğum arkadaş çevresiyle tanıştırdım. Bizim bu gelmeler ve var olan etkinliklere katılmamız sonucu, Deniz'in arkadaş topluluğu gelişti. Sonra Deniz, bu çevreyi genişletip sempatisini kazandı."

"MTTB, TMTF, TMGT ve 27 Mayıs Fikir Kulübü vardı. Başkanı Memduh Eren, Deniz'in akrabasıdır. Bu örgütlerin düzenlediği toplantılara, açık oturumlara gider, çalışmalarına katılırdık. Bu derneklerin hepsi o dönem, ilerici bir hava içindeydiler. Deniz'in bu örgütlerin etkinliklerine katılması, üniversite çevresine girmesi, lise son sınıftayken başlamıştır. MTTB'ye gittiğimiz sıralarda Yüksel Çengel başkan idi. Benim katıldığım ilk kongrede; kongreyi hükümetin desteğiyle sağcılar kazandı. MTTB sağcıların yönetimine geçince, TMTF'ye gitmeye başladık. TMTF ile TMG'de bazı faaliyetlerde bulunalım dedik. Oraya da gitmeye başladık. O sıralar TMGT başkanı Alp Karan'dı. Nitekim o sıralar, TMGT'de bazı komisyonlar kurulmuş, bunlara eleman arıyorlar.

Ben ve Deniz bir komisyonda yer alalım diye TMGT'ye gittik.

Beni Basın Komisyonu için, Deniz'i de İşçi Komisyonu için uygun gördüler. Bu İşçi Komisyonu'nun içinde Şükran Soner de vardı. Hatta TMGT'nin düzenlediği ve bir hafta süre ile devam eden 'Politika ve Gençlik' konulu seminerlerin sonuncusunda, başımızdan geçen ilginç bir olay oldu."

"O zaman daha yeni partiliydik. 24 Nisan 1965 Cumartesi günü Fatih Tiyatrosu'nda Behice Hanım'ın da katıldığı bir toplantı vardı. Deniz'le ikimiz birlikte gittik. Arka sıralarda yer aldık, konuşmaları izliyoruz ben daha önceden Haydarpaşa Lisesi'nden sağ eğilimli bir çocukla kısa süren bir arkadaşlık yapmıştım. Bu, beni Üsküdar'da Genç Milliyetçiler Birliği diye bir yere götürmüştü. Bunlar daha sonra MHP'nin kurucuları oldular. O toplantıda Üsküdar'daki sağcılarla tanıştım.

"Seminerde bir baktım bir grup bunlardan oluşmuş. Ben bunları tanıyorum ama onlar beni tanımıyor. Behice Hanım konuşmaya başlayınca, bunlar da ufak ufak seslerini artırmaya Behice Hanım'ı yuhalamaya başladılar. Bir taraftan da "Komünistler Moskova'ya!" *diye bağırıyorlar. Ben de gittim, bu bağıranlardan birisine,* "Bu kadın komünist değil, sosyalisttir" *dedim.*

"Onlardan birisi de, "Ne olmuş yani, Komüniste, komünist dedik" *diyerek beni tartaklamaya başladı. Ben, daha müdahale etmeden Deniz, sağcıların üzerine hücum etti. Ardından partililer geldi. Bunları dışarı attık."*

Deniz çok yönlü bir insandı. Onun bu militanlığının yanında kendisini kültürel olarak da geliştirdiği, entelektüel birikim sahibi olduğu biliniyor. N. Demirdöven, bu yönüyle ilgili olarak şunları anlatıyor:

"Onunla ortak beğeniyle okuduğumuz kitapları şöyle sıralayabilirim. Jack London'ın Martin Eden'i, Ernest Hemingway'in Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u, John Steinbeck'in Gazap Üzümleri, Wels'in Kısa Dünya Tarihi ve Amerika Birleşik Devletleri Tarihi, Ali Faik Cihan'ın Sosyalist Türkiye'si, Niyazi Berkes'in Yüzyıllardır Neden Bocalıyoruz'u, John Strackey'in Sosyalizm Nedir'i."

"Çıkan bütün yeni kitapların hepsini okuyorduk. Dergi olarak Yön, gazete olarak Cumhuriyet alıyorduk. Akşam gazetesi ve o dönem bir ara çıkan Tanin adlı gazeteleri de bulunca okuyorduk.

"Deniz'in edebi yönü çok zengindi. Sinemayı, tiyatroyu, edebiyatı, şiiri çok severdi. Hikaye yazarlığını severdi. Şiire çok tutkundu. Tutkun olduğu için belleğinde tutardı. Mehmet Fuat'ın çıkarttığı Yeni Dergi isimli edebiyat dergisini sürekli alırdı. Nazım Hikmet'i zaten bilirdi. Oktay Rifat, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreyya ve bunların yanı sıra Özkan Mert, Ataol Behramoğlu ve İsmet Özel'in şiirlerini de bilirdi."

Bunların yanında sinemaya ilgi duyardı. Zaman zaman Osman Saffet Arolat'la sinema-edebiyat üzerine konuşur, tartışırdı. Bu konuda Arolat şunları anımsıyor:

"Deniz'i ben TMTF İstanbul İl Sekreteri ve Basın Yayın Kolu Başkanlığı yaptığım dönemde tanıdım. Bu çevreye yeni gelip gitmeye başlayan ve yetişmekte olan genç bir delikanlı idi. Sohbeti, tartışmayı seven, çok yönlü ilişkiler içine girmekten hoşlanan ama belli sertlikleri de taşıyan birisiydi. O dönem şiir, edebiyat merakı verdi. Beyazıt'ta Beyaz Saray denen binanın altında yeni kitabevleri, sahaflar açılmıştı. Oraya gider, orada bulanan kitaplarla, sanatçılarla tanışır, sohbet ederdi.

"O dönem çok tartışılan bir dönemdi. Gruplar farklı da olsa, birbirinden farklı da düşünseler, tartışmalar genellikle Çınaraltı'nda geçerdi. Aynı şekilde Sahaflar'da, Sahaflar'ın yanındaki kahvede konuşulurdu. Hukuk Fakültesi'ndeki çay ocağının yanında insanlar oturur ve tartışırlardı."

"Deniz özellikle o dönem, TMGT Başkanı olan ve Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Kürsüsü'nde asistan Alp Kuran'la birlikte hareket ederdi. Öğretim üyelerinden onu tanıyan ve sohbeti olanlar vardı. Tarık Zafer Tunaya, bunlardan biriydi. Deniz'in öğrenci lideri olarak kitleyi peşinden sürüklediği dönemde Tarık Zafer Tunaya, Hukuk Fakültesi Dekanı idi."

Türkiye'de sosyalizmin tarihi oldukça eskiye, Cumhuriyet öncesine dek uzanır: Ancak bütün bu süreçte var olan sosyalizm anlayışındaki eksik ve zayıf yanlar nedeniyle teorik birikim arttıkça Deniz arayış içerisine girer. Deniz bu süreçle ilgili olarak şunları söylüyor:

"Sosyalizmi ilk defa Yön Dergisi'nin ikinci çıkışı sırasında bu dergiyi izlerken benimsedim. Sonra bu alanda kendimi yetiştirmeye çalıştım. Lise birinci sınıfta iken öğretmenimin okuttuğu 'Teneke' kitabı ile yurt gerçekleriyle karşılaştım. Yine öğretmenimin ezilen halk kitleleri hakkında verdiği bilgi ile yoğruldum."

Deniz sosyalizmle tanıştıktan sonra kültürel anlamda da birikimini artırmaya devam eder büyük bir iştahla okumayı sürdürür. Okuduğu romanlara dair güçlü bir kavrayış ve yoruma sahiptir. Bunu kendi ağzından dinleyelim:

"Dostoyevski'nin kitaplarını bitirdim. Şimdi Balzac'tan okumaya başlayacağım, çoğunu daha önce okumuştum ama yine, canım sıkılmadan okuyorum. Hele Dostoyevski! Yaşadığı toplumun kesitini vermiş romanlarında. Tolstoy'un mujikleri varsa onun da bir türlü iki yakaları bir araya gelmeyen şehirli küçük burjuvaları var. Sana İngiliz, Alman, İtalyan, İspanyol edebiyatı desem aklına her birinden bir isim gelecek. Örneğin Shakespeare, Goethe, Dante, Cervantes, ama Fransız ve Rus edebiyatı olunca durum değişir. Bir sürü isim gelir aklına. Her biri birbirinden büyük."

Deniz'in bu doymak bilmeyen okuma açlığı daha sonraki yıllarda da sürdü. 8 Mart 1971'de, 4 Amerikalı askeri kaçırıp saklandıkları evde, onlar gittikten sonra bulunan kitapları bunu açıkça gösteriyor. *"Moskova Önlerinde", "Silah Arkadaşları", "İnsan Asker Doğmaz", "Emperyalizm-Tekelci Kapitalizm ve Türkiye", "Sosyalist Parti".*

Deniz yalnız okumakla da yetinmiyor, dönemin önde gelen sosyalistleriyle de görüşüp konuşmaya, onları dinlemeye anlamaya çalışıyordu. Ömer Erim Süerkan, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yla tanışmalarını şöyle anlatıyor:

"1965 yılındaydı, Nurettin Demirdöven bir gün Sahaflar'dan bir kitap alırken, Hikmet Kıvılcımlı'nın "Tarih/Devrim/Sosyalizm" adlı kitabına rastlıyor. Bakıyor, bir Türk sosyalistinin kitabı. Çeviri değil, özgün bir eser. İlgisini çekiyor ve kitabı alıyor. Okuyup bakmamız için bize getirdi. Bizim de ilgimizi çekti. Kitabın arka kapağında kitabı yazanın adresi var. Ayrıca, "Kitap hakkında eleştirileriniz varsa yazın, gelin görüşelim" *diye de bir not var."*

"Nurettin, Deniz ve ben kalktık, Cağaloğlu'nda bulunan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın adresine gittik. Kendimizi tanıttık. İşte böyle böyle dedik. Kitabınızı okuduk, ilgimizi çekti. Neyse, sohbetimizde, kendinden, geçmiş deneyimlerinden, hapisliğinden, örgütlenmeden, partiden bahsetti. Bu arada bizim Üsküdar'da oturduğumuzu öğrenince, kendisinin de Salacak'ta oturduğunu söyledi. Böylece Kıvılcımlı ile diyaloğumuz kurulmuş oldu."

Osman Saffet Arolat da Deniz'in önde gelen sosyalistlerle görüşmeleri hakkında şöyle diyor:

"Deniz bu sıralar yeni tanıştığı Hikmet Kıvılcımlı'ya büyük önem veriyordu. Hikmet Kıvılcımlı'nın Cağaloğlu, Nuriosmaniye Caddesi'nde bir muayenehanesi vardı. Deniz, Hikmet Kıvılcımlı'nın devamlı müdavimlerinden birisiydi. Çoğu zaman TMGT'nin Tünel'de bulunan yerinden çıkıp, Cağaloğlu'na Kıvılcımlı'nın muayenehanesine gider, onunla konuşur, sohbet ederdi.

"Bu arada yine, Salacak'ta oturan Kenan Uluğ'un devamlı müdavimlerindendik. Büyük ve değerli bir kütüphanesi vardı. Okumak için ödünç kitaplar alırdık. Kenan Uluğ'la özel sohbetlerimiz olurdu. Eski bir TİP'liydi. Yaşadığı olayları, deneyimlerini bize aktarırdı.

Yine Ö. Erim Süerkan anlatıyor:

"İstanbul Yüksek Teknik Okulu Talebe Birliği'de 6 Ocak 1968 Cumartesi günü Behice Boran ve Mihri Belli'nin katılarak konuşma yaptığı 'Türk Devrimi'nin Stratejisi' konulu bir seminer düzenledi.

Bu seminerlerin hazırlığını Mustafa İlker Gürkan'la ben yapmıştım. Deniz, Mihri Belli ile bu seminerleri düzenleme çalışmaları sırasında tanışmıştı."

Üniversiteye Başlangıç

Deniz 1965-66 öğretim yılında Aksaray'daki Özel Bilir Koleji'ni bitirir ve 6 Temmuz 1966 Çarşamba günü üniversite giriş Sınavı'na girer. Sınav sonuçlarında Deniz, İstanbul Hukuk Fakültesi'ne ve Fen Fakültesi'ne yedek listeden girer. Tercihi Hukuk Fakültesi olur.

Bu konuda Nurettin Demirdöven şunları anlatıyor:

> *"Deniz, üniversite sınavlarına girerek Fen ve Hukuk Fakülteleri'ni kazanmıştı. Sosyal konulara daha yatkın olduğundan siyasi ve sosyal çalışmalarına kolaylık olur düşüncesiyle Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı."*

Deniz'in üniversiteye öğrenci olarak gittiği ilk gün (7 Kasım 1966) eylemli başlar. TMTF, MTTB, İÜTB gibi öğrenci gençlik örgütlerinin de desteğiyle okul boykotla açılmıştır.

Boykot kısa sürer. Hiçbir sonuç alınamadan biter. Sorunlar olduğu gibi kalır. Bir yıl sonra 67-68 öğretim yılı da boykotla başlar. Bu yıl 1000 (Bin)'den fazla öğrenci okuldan atılmıştır. Boykot bütün öğrencilerin desteğiyle 30 Ekim 1967'de başlar. Ancak öğretim üyelerinin desteğini alamaz. Savcılık devreye girer, bir kısım öğrencinin gözaltına alınmasıyla, boykot 8 Kasım'da biter.

Üniversite senatosu öğrencilerin taleplerine savcılık ve adli önlemler dışında hiçbir cevap vermez.

Aslında üniversite öğrencilerinin sorunları, neredeyse üniversiteler kadar eskiye dayanır. 27 Mayıs sonrasındaki taleplerin dile getirilmesi ve ilk kıpırtılar 1964 Temmuz'unda görülür.

Üniversite yönetimleri her yıl öğrencilerden kayıt, kabul vb. nedenlerle aldıkları harçları sürekli artırmaktadır. Buna karşılık öğrenciler ve örgütleri TMTF, MTTB ve İÜTB aracılığıyla protesto eylemlerine başlarlar. Bu eylemler iki ay kadar sürer ve sonunda Bakanlığın 30 Eylül 1964 tarihli kararıyla harçlara yapılan zamlar geri alınır. Birkaç ay sonra 10 Aralık 1964'te öğrenci örgütleri bir bildiri yayınlayarak üniversite reformu isterler ve yönetime bir hafta süre verirler. Yoksa üniversitelerin "kapısına kilit vurarak kapatacaklarını" açıklarlar.

Hükümet devreye girer. Reform konusunda çalışmaları başlatacaklarına dair sözler verirler ve eylemler ertelenir. Ancak üniversite reformu da her yıl yeniden gündeme gelmeye ve hiçbir değişiklik olmaksızın bir sonraki yıla devretmeye başlar. 1968'e gelindiğinde artık reform sınırlarını çoktan aşan istemler *"Üniversitede ve Eğitimde Devrim"* diye ifade edilir olmuştur.

Harun Karadeniz bunları şöyle anlatıyor:

> *"Üniversitede varolan potansiyeli 1968 Kasım döneminde değerlendirmeye karar vermiştik. Temel sloganımız "Eğitimde Devrim" olacaktı. Ancak, bu konunun enine boyuna incelemesini yapmak ve çok somut hedefler belirleyerek, sonuç almak taraftarıydık. Daha önceki reform istekleri gibi belirsiz amaçlara yönelmemek gerekiyordu. Bunun için Kasım ayına kadar Türkiye'deki eğitim düzeni ve özellikle yüksek öğrenim sorunu üzerine araştırma yapacaktık. Fakat bizim dışımızda gelişen olaylar, bu planı değiştirmemize sebep oldu."*
>
> *"Biz Kasım için kendimizi hazırlarken, Türkiye'deki ilk hareket Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde patladı. Gelişmeleri yerinde incelemek üzere derhal Ankara'ya gittik. Teknik örgütlerin başkanları olarak yaptığımız bu gezi sırasında hareket İstanbul Üniversitesi'ne sıçrayıverdi."*

Reformistler olayların peşinden koşup "gezi" düzenlerken aslında aylar öncesinden bu olayların hazırlıkları yapılıyordu. Bir tarafta Deniz'in başını çektiği DÖB'e öngelen Devrimci Hukukçular örgütü, bir tarafta FKF hazırlıkları sürdürürken, faşistler de harekete geçtiler. Önce 1968 Mayıs'ında Denizlerin hazırlıklarını

ihbar etmek için *"Devrimci Öğrenci Örgütü adı altında gizli bir teşkilat kuran bazı öğrencilerin, Fransa'da olduğu gibi İstanbul Üniversitesi'nde karışıklık çıkarmak için hazırlık yaptıklarını"* açıklarlar. Bu yöntem işe yaramayınca bu kez eylemi kısırlaştırmak, içini boşaltmak amacıyla 11 Haziran 1968'de *"Reform isteklerini İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne verdiklerini"* açıkladılar.

Bunun üzerine FKF'de bir toplantı yapılır. FKF'nin kararı eyleme geçmek için erken olduğu yönündedir. Bu karara karşı eyleme geçmek gerektiği yönünde muhalefet eden tek Enver Nalbant vardır. Bundan sonrasını o anlatıyor:

> *"Tek başıma kalınca çıktım. TMGT binasına, Tünel'e gittim. Deniz ve arkadaşları oradalar ve onlar da bu meseleyi tartışıyorlar. Ama oradakiler de karşı çıkıyor harekete. Deniz hemen başlayalım falan diyorsa da destekçisi az. Benim gelmemle biraz daha fazla bastırdık ve karar alındı. Ertesi gün İstanbul Üniversitesi işgal edilecek."*

Sabah okula gelirler, ama eylemi başlatmaya yetecek kadar insan yoktur. Oradaki kararsızlığı gören Deniz hemen onları peşine takar sınıflardan birine girer. Gerisini Enver Nalbant aktarıyor:

> *"Sanıyorum üçüncü sınıftı. Deniz kürsüye çıktı ve eylemin başladığını anlattı. Bu sınıfta beklenmedik bir destek görünce, yahu bu iş oluyor deyip doğruca birinci sınıf amfisine gittik. Çünkü en kalabalık sınıftı. Kocaman bir amfide toplanıyorduk. Derken bir anda sınıfları boşalttık ve binayı işgal ettik."*

İşgal başladığı halde FKF İstanbul İl Sekreteri olan Veysi Sarısözen, FKF'lilerle hala tartışmaktadır. Tartışmaya dair M. Lütfü Kıyıcı şunları söylüyor:

> *"Hiç kimse işgal olayının başarılı olacağını düşünemiyordu. Böyle bir eylemin başarısızlıkla sonuçlanabileceğini, bunun sorumluluğunun sosyalistlerin üzerine kalacağını, bunun vebalinin büyük olduğunu söyleyerek ilk başta FKF İstanbul İl Sekreterliği işgale karşı çıktı."*

12 Haziran'da Hukuk Fakültesi öğrencileri Haziran dönemi sınavları için okula gider. Hukuk Fakültesi Öğrenci Bürosu'nun önünde boykot olsun, olmasın tartışması yapılırken, birden bir grup öğrenci boykotu başlatır.

Üçüncü sınıf Medeni Hukuk dersinden sınava giren öğrenciler sınavın başlamasını beklerken Deniz salona girer; eylemin nedenlerini anlatan coşkulu bir konuşma yapar ve öğrencileri eyleme çağırır. Hukuk Fakültesi girişinde kapıyı tutan bir grup da okula gelenlere taleplerini anlatarak eyleme katılmaya çağırmaktadırlar.

Merkez binasının hemen arkasındaki bahçede toplanan üçbin kadar öğrenciye Deniz bir konuşma yapar, durumu özetler:

> *"Bu sabah işgal eylemine dört kişi ile girdik. Haklarımızı çakallık etmeden alacağız. Hiçbir birey ve parti adına çalışılmayacaktır. (...) Yakıp yıkmak, şuraya buraya saldırmak asla doğru değildir. Yönetmeliğe karşı haklı olarak giriştiğimiz bu işgal başka türlü genişlerse biz haksız duruma düşeriz. Hiçbir kuruluşa bağlı olmaksızın bozuk öğrenim düzenini yeniden kurmak için bütün arkadaşları göreve çağırıyoruz. Hukuk Fakültesi öğrencileri olarak haklarımızı alıncaya kadar birlik ve beraberliğimizi bozmayıp işgale devam edeceğiz. Bu hareketi destekleyeceğimize şerefimiz ve gençliğimiz üzerine ant içeriz."* diye de ant içiren Deniz kitleye dönerek:
>
> *"Fakülte yönetimine ortak olmak isteyenler el kaldırsın"* der. Bütün öğrenciler ellerini kaldırırlar.

"Bugünkü bozuk düzeni benimseyenler el kaldırsın" dediğinde hiç kimse el kaldırmaz.

Orada öğrencilerin açık oylarıyla Hukuk Fakültesi Boykot Komitesi seçilir. Deniz Gezmiş, Tunga Ongun ve Kemal Bingöllü vardır.

Kemal Bingöllü daha sonra o günü şöyle anlatır:

"Arkadaşlar, Hukuk'ta boykot başladı...

Kütüphane bir anda karışıverdi. Herkes fırladı yerinden. Ben de bir nefeste dışarı çıktım. Hukuk Fakültesi'ne koştum. Büyük bir öğrenci kalabalığı kaynıyordu. Marşlar söyleniyor, tempo tutuluyor, her kafadan başka bir ses yükseliyordu. Her arkadaş bir başka kıvılcımla parlamıştı. Bu kalabalığa dalarken, gözlerim tanıdık bir isim arıyordu. Derken uzun boylu, esmer, sert çizgili yüz hatlarıyla genç bir arkadaşım karşıma çıktı. Deniz Gezmiş, Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisiydi. Gözlerinden ateş püskürüyordu. Ne olduğunu sordum."

"Bıktık artık bu despotizmden..." diye heyecanla başladı. "Bizimle berabersin değil mi?"

İşgalle birlikte iç bahçede toplanan öğrenciler bir forum yapar ve arkasından merkez binaya girerler. Bu sırada Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Reha Poroy okula gelir. Öğrenci temsilcileri Dekan'la görüşerek isteklerini bildirirler.

Daha sonra boykot komitesinin kararıyla beş kişilik bir grup üniversite santraline giderek orayı ele geçirirken, bir başka grup da bildirilerin basılabilmesi için teksir odasını ele geçirir.

Öğrenciler "Rektör İstifa!" sloganıyla rektörlüğe doğru yürüyüş yaparlar. Rektör Prof. Ekrem Şerif Egeli, öğrenci temsilcilerini ayakta karşılar, ellerini sıkar, isteklerini sorar. Konuşma genellikle Deniz'le Prof. Egeli arasında geçer. Deniz:

"İsteklerimizi biliyorsun. Bunları yenilemeyeceğiz. Sene başındaki gibi telefonla polis çağırmayacağınızı sanıyoruz. Uzun yıllar öğretim üyeliği yapan bir hocasınız. Fransa'daki ve İtalya'daki öğretim üyelerinin düşmüş olduğu hatalara düşmeyeceğinizi, gerekli önlemleri alacağınızı sanıyoruz. Üniversitede Devrim istiyoruz. Üniversite de söz sahibi olmak istiyoruz. Hükümetin dümen suyunda gidilmemesini istiyoruz."

Rektörün odasından çıkan Deniz, rektörlük merdivenlerinden öğrencilere görüşmeyi anlatır:

"Arkadaşlar, Rektör yine 'Vatan, Millet, Sakarya' *safsatalarıyla bizi uyuttuğunu sanıyor, ancak uyandık ve şu andan itibaren fakültemizi işgal etmeye başlıyoruz. İlk defa santrali ele geçirip okulu personelden temizlememiz gerekir."*

Bu olayla ilgili M. Lütfi Kıyıcı şunları anlatıyor:

"İşgal başlamıştı. Rektörlük binasında, Rektör Egeli, konuşmasıyla orada bulunan öğrencileri etkileyip ikna etmeye başlamıştı. Ama onu orada konuşturmamak, susturmak gerekliydi. Deniz, öğrencilerin ikna olmaya başladığını görünce, Rektörün masasına elindeki sopayla vurdu ve bağırmaya başladı. Egeli sustu. Kitle de Egeli'nin etki havasından sıyrıldı. Öğrenciler yeniden coşup bizim havamıza girdi. Deniz bunu yapmasaydı belki de hareket fiyaskoyla sonuçlanacaktı. Yani başlamadan ya da başladığı gibi bitecekti. Deniz'in bu olayda rolü büyüktü."

Saat 10.00'da bütün üniversiteyi ele geçiren öğrenciler kapılara nöbetçiler koyar; öğrenci kimliği olmayan hiç kimsenin giriş çıkışına izin vermezler.

Daha sonra Hukuk birinci sınıf anfisinde toplanan öğrenciler aralarında Deniz Gezmiş ve Cihan Alptekin'in de olduğu 21 kişilik eylem komitesini seçer.

Aynı gün saat 16.00 sıralarında Hukuk, İktisat, Tıp, Eczacılık Fakültelerinin tamamı öğrencilerin kontrolüne geçmiştir.

Üniversiteleri ele geçiren öğrenciler, hali hazırdaki örgütlerin kendilerini temsil edemeyeceğini ve yine bu örgütlerin yönetim yanlısı olduklarını bildiği için kendilerini temsil edecek kurumları ve organları fiilen oluştururlar. 14 Haziran 1968'de toplanarak 'İşgal Komitesi' oluşturulur.

Bu arada öğrenci dernekleri ve fakülte Fikir Kulüplerinde çoğunluğu oluşturan FKF İstanbul İl Sekreterliği kendilerinin karşı çıkmış olmalarına rağmen işgali gerçekleştiren DÖB kadrosu ile anlaşarak işgale katılmaya karar verir.

İşgal sırasında görevlendirilen üç kişilik heyet, iki gün çalışarak toplam 52 sayfa tutan 'Üniversite Reform Tasarısı' hazırlayıp, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne ve Üniversite Senatosu'na verir. Hazırlanan tasarı üzerine üniversite yönetimiyle öğrenci temsilcileri arasında görüşmeler başlar. Asıl amaçları işgalin bitirilmesini sağlamak olan üniversite yönetimi, oyalama ve aldatmacalara başvurur. O dönem İstanbul Valisi olan Vefa Poyraz, Deniz'in babası Cemil Gezmiş'i çağırır. Cemil Gezmiş daha sonra bu olayla ilgili şunları anlatır:

> *"Dairede bizim müdür sekreteri geldi. Dedi ki; '*Sizi Vali istiyor.' *Vali de o zaman Vefa Poyraz. Gittim. İçeride daire müdürleri filan var. Onları çıkardı dışarıya. Bana dedi ki,* 'Bu boykot ve işgal amacına ulaştı. Herkes bundan nasibini aldı. Artık çocukların ne istediklerini anladık. Üniversite de gerekli uyarıyı aldı. Artık bunu daha fazla uzatmaya gerek yok. Deniz'e söyle de bu işgale son versin.'"
>
> *"Kalktım, oradan taksiye atladım, üniversiteye gittim. Deniz'e dedim ki,* 'Deniz, durum böyle... Vali böyle dedi. Ne diyorsun buna?' *Dedi ki,* 'Baba, hala aklı havada, istiyorsan orayı da basalım, Vilayeti de basalım.'*"*

Daha sonra Cemil Gezmiş, Deniz'i Vilayete götürüp Vali ile görüştürür. Vali Vefa Poyraz'la bir saatten fazla baş başa görüşen Deniz, okula döner, İşgal Komitesi'ndeki arkadaşlarına görüşme sonuçlarını anlatır. Bu sırada Üniversite Senatosu, İşgal Konseyi üyelerini görüşme yapmak üzere toplantıya çağırır. Deniz'in de içinde olduğu beş öğrenci temsilcisi görevlendirilir. Komite, Baltalimanı'ndaki Hidrobiyoloji Enstitüsü'nde Üniversite Senatosu üyeleriyle ve Rektörle görüşür. İlk görüşmeden bir sonuç çıkmaz. Günlerce süren işgalden sonra 26 Haziran 1968'de aynı yerde Rektör, Üniversite Senatosu ve Deniz'in de olduğu 6 kişilik öğrenci heyeti arasında uzun bir görüşme daha yapılır. Toplantıdan sonra Merkez Bina'ya gelen heyet oradaki arkadaşlarıyla da görüştükten sonra işgali kaldırma kararı verir. Yapılan açıklamada şunlar vardır:

> *"Yarın, önce Rektörlük, sonra Dekanlıklar teslim edilecektir. Binalarda herhangi bir şekilde eylemli durum kalmayacak. Ancak görüşmeler olumlu bir sonuca bağlanıncaya kadar boykota devam edilecektir. Fakülte yönetim kurulları kısa vadeli istekleri kabul edip, uzun vadeli istekleri görüşünce boykot da kaldırılacaktır."*

Deniz Üniversite'den Atılıyor

Rektörlük, diğer öğrencilere de gözdağı olsun diye başka bir olayı bahane ederek Deniz'i okuldan ihraç eder. Bu olay o dönem Sosyoloji Asistanı olarak Edebiyat Fakültesi'nde ders veren Oya Baydar'ın Üniversite'ye sunduğu tezinin reddiyle başlar. Oya Baydar, 'Türkiye İşçi Sınıfının Doğuşu ve Yapısı' adıyla bir doktora tezi hazırlamış, Profesörler Kurulu da bu tezi reddetmiştir. TİP üyesi bir hocalarının tezinin reddedilmesine tepki duyan öğrenciler 26 Aralık 1968'de Üniversite Senatosu'nun toplantısını basarlar. Öğrenciler: *"Demokratik Üniversite istiyoruz. Dekan derhal istifa etsin. Bu konuda hemen bir karar alın. Yoksa burayı terk etmeyiz"* derler.

Rektör ve Dekanlar hiçbir tepkide bulunmaz, hiçbir şey demezler. Sessizce üniversite binasını terk edip, Valiliğe başvurarak, üniversitenin işgal edildiğini, okulun polis tarafından basılmasını isterler.

Bu konuda Oya Baydar şunları anlatıyor:

> *"Sosyoloji Bölümü'nde Sosyal Düşünce Tarihi dersleri veriyordum. O gün anfi tıklım tıklım doluydu. Doktora tezimin reddedildiği haberi duyulmuştu ve öğrenciler açıklama bekliyordu. Hiçbir şey olmamış gibi kürsüye çıktım, ama bir süre sonra konunun doğal akışını keserek doktoranın reddi konusuna geldim ve Türkiye işçi sınıfının doğuşundan, bu konunun belli çevreleri rahatsız ettiğinden söz ettim. Ders bitince de odama döndüm. Bir dakika sonra kapı vuruldu. Kapıda çok uzun boylu, bugün hatırladığım kadarıyla başı neredeyse kapının üstüne değen bir genç vardı.* "Ben Deniz Gezmiş'im. Doktoranın reddedildiği için okulu işgal edeceğiz"*dedi ve başka hiçbir şey eklemeden çekip gitti. Sonradan* 'Mini İşgal' *diye anılan olay böyle başladı."*

Üniversitenin kapatılması üzerine Deniz DÖB Başkanı olarak bir bildiri yayınlayarak şunları söyler:

> *"Devrimci arkadaşlar, üniversiteyi kapatmakla rektör senatonun öğrenciye karşı olan kinini açığa vurup, tarihi ihanetlerini belgeledikleri kapatma kararının, iktidarın nizamı koruma kanunu çıkarması ve özgürlükleri yok etmesi için bir oyun olduğu; kanunun devrimci güçlere karşı boğma aracı olduğu"* belirlemesini yapar.

DÖB adına yayınlanan bu bildiriden sonra DÖB'ün kapatılması ve Başkan Deniz Gezmiş için savcılık soruşturma başlatır.

27 Aralık'ta, okulu sabahtan itibaren denetim altına alan polis, okula kimseyi sokmaz. Çok sayıda sivil polis de okul civarında öğrenci liderlerinin peşine düşer.

Üniversite'nin ana girişi önünde toplanan devrimci öğrenciler *"Emperyalizme karşı sonuna kadar savaşacaklarına"* yemin ederler. Daha sonra merkez kapı önünde Rektör ve Üniversite Senatosu'nu protesto gösterisi yaparlar. Bu arada öğrenciler Deniz'i omuzlarına kaldırarak bir konuşma yapmasını isterler. Deniz, *"28 Nisan'dan bu yana ilk kez üniversiteye polisin sokulması, senatonun tarihi ihanetini belgelemiştir. Şu anda bize düşen zincirlerini kırıp üniversitemize girmektir"* der.

Polisler Deniz'i yakalamak için kitleye saldırır. Çıkan kargaşada Deniz'in kaçmasını sağlar arkadaşları. Polis gün boyunca üniversite duvarında yakaladığı öğrencilerden Kemal Bingöllü, Mehmet Başpınar, Masis Kürkçügil, Bozkurt Nuhoğlu ve Cihan Alptekin'in de aralarında olduğu bir grubu adliyeye götürür. Cihan Alptekin serbest bırakılırken bir kısım öğrenciler tutuklanır. Deniz ve Celal Doğan hakkında da gıyabi tutuklama kararı alınır.

29 Aralık 1968'de Sultanahmet Cezaevi önünde DÖB adına Genel Sekreter M. İlker Gürkan bir açıklama yapar.

"Tutuklu arkadaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını istiyoruz. Basit bir protesto ve ihtar hareketine karşı üniversiteyi kapatmak tarihe ihanetin bir belgesi olarak geçecektir. İktidarın işbirlikçisi senato ortalığı bulandırmak istemektedir."

"Nizamı Koruma Kanunu Tasarısı'nın çıkmaması için parlamento üyelerinin çalışması, bunu engellemesi gerekmektedir. Bu yapılmadığı takdirde biz gençlik olarak parlamento dışı faaliyette bulunuruz."

Hakkında gıyabi tutuklama bulunan Celal Doğan 31 Aralık'ta, Deniz ise 2 Ocak 1969'da yakalanır. Bu olayı Deniz şöyle anlatır:

"27 Aralık günü üniversite önünde arkadaşlarımızın omuzlarında kalabalığa hitap ederken polis saldırdı, kaçtım. Bir hafta sonra, tutuklu arkadaşım Celal Doğan'ın evinde bir baskın sonucu yakalandım. Götürüldüğüm birinci şubede ifade vermeyi reddettim. Yakalandıktan bir saat sonra Sultanahmet Cezaevi'nde idim. (...) Daha disiplinli olarak mücadelemize devam edeceğiz."

Deniz tutuklanıp Sultanahmet Cezaevi'ne kapatıldıktan sonra 20 Ocak'ta yeni açılan Bayrampaşa Cezaevi'ne götürülür. Sultanahmet'ten 1570 kişi toplu sevk edilirken, aralarında Deniz'in de bulunduğu DÖB'lü öğrenciler, kendilerini izleyenlere Che'nin "Anılar" kitabını göstererek gerillaya gönderme yaparlar.

Daha sonra 31 Ocak'ta mahkemeye çıkarılır. Savunmasını yapar:

"Biz işgal yapmadık. Amacımız demokratik üniversite kurulması için bir protesto hareketi yapmaktı. Senato üyeleri herhalde gündemdeki maddelerden sıkılmış olacaklar ki, kendi kendilerine toplantıyı bırakıp rektörlüğü terk ettiler."

Deniz ve diğerleri 22 Şubat 1969'da tahliye olurlar. Fakat olay burada kalmaz. 15 Nisan 1969'da o dönem Başbakan olan Süleyman Demirel, İstanbul Valiliği'nde Rektör Ekrem Şerif Egeli ile görüşür. Bundan birkaç gün sonra da Deniz'in 'Üniversite içinde çeşitli olaylara neden olduğu için' Hukuk Fakültesi Dekanlığı tarafından ifadesi alınır. Deniz daha sonra bununla ilgili şunları anlatıyor:

"1966 yılında üniversite kapısında hükümeti protesto eden bir yazı yazmaktan dolayı disiplin kuruluna verildim. Hemen hemen her olayda disiplin kuruluna verildiğimi hatırlıyorum. Bu olaylardan dolayı tanzim edilen dosyalar toplanıp yekün teşkil ettiğinden Üniversite Senatosu, hepsine birden karar vererek, üniversite içinde eğitim ve öğrenimin devam edebilmesi için süresiz ihraç kararı verdiler."

Üniversite disiplin kararı, Deniz'e ihraç verirken, birkaç öğrenciye için de geçici uzaklaştırma kararı almış, bunları da 1 Eylül'de Güz Dönemi Sınavları başladığı gün açıklamıştır. Öğrenciler buna büyük bir tepki duyarlar. 2 Eylül 1969'da İstanbul Üniversitesi Direniş İcra Konseyi adına bir bildiri yayınlanır:

"Demokratik üniversite kavgası, hareketin liderlerini yok etmekle dahi bitmeyecektir" dedikten sonra meydan okur; *"Bazı devrimcileri enterne ederek zahiri terör havası estirmek isteyen Senato ve Yönetim Kurulları'na hodri meydan."*

Aynı gün üniversite binasında bir basın toplantısı yapan devrimci öğrenciler; "Özünde demokratik olan hareketler, bugünkü burjuva kanunlara ters düşebilir." dedikten sonra, mücadeledeki kararlılıklarını da vurgularlar. Hemen arkasından da protesto amacıyla, aralarında o dönem Hukuk Fakültesi Dekanı olan ve 12 Eylül 1980'den sonra cuntanın Anayasası'nı hazırlayan komisyona başkanlık yapacak olan Prof. Orhan Aldıkaçtı'nın da aralarında olduğu bir grup profesörün kitaplarını yakarlar.

Deniz okuldan atıldığını, Ankara'da SBF ve ODTÜ yurtlarında kaldığı sırada öğrenir. Bu haber karşısında SBF Öğrenci Derneği Başkanı Cengiz Çandar bir bildiri yayınlayarak şöyle der:

"Deniz Gezmiş, devrimci gençliğin türlü çetin mücadelelerinden geçmiş değerli bir önderdir. Deniz Gezmiş'i Üniversiteden kahpece çıkartmak, onun şahsında devrimci gençliğe karşı düzenlenmiş bir komplodur."

3 Eylül 1969'da İstanbul Üniversitesi'nde bir forum yapılır. Foruma 2000 öğrenci katılır. Forumda konuşan Celal Doğan, *"Mesele bir Deniz Gezmiş davası değildir. Reform yerine arkadaşlarımızı okuldan atmakla bir şey halledilmez. İçimizden bin kişiyi üniversiteden kovsalar da her birimiz birer Deniz Gezmiş gibi mücadeleye devam edeceğiz. (...) Dövüşeceğiz. Bunu böyle bilsinler."*

Bu konuşmadan sonra Deniz'in gönderdiği mektup foruma katılan ikibin öğrenciye okunur:

"Kardeşler, bugüne kadar Amerikan emperyalizmine karşı verdiğimiz mücadelede, düşmanlarımızın safında yer alan İstanbul Üniversitesi Senatosu, tarihi ihanetlerine bir yenisini daha eklemişlerdir. (...) Bu güruhun başında bulunan sosyete doktoru Ekrem Şerif Egeli, Hukuk Fakültesi'nin amatör ve gerici dekanı Orhan Aldıkaçtı halk düşmanlarının öncülüğünü yapmışlardır."

"Kardeşlerim, sizinle sokaklarda, meydanlarda, fabrikalarda Amerikan emperyalizmine karşı omuz omuza dövüştük. Sizinle üniversiteyi emperyalizmin kalesi yapmak isteyen uşaklar sürüsüne karşı mücadele ettik. Şimdi de düşmanlarımız görünüşe bakıp kendilerini güçlü zannetmektedirler. Oysa asıl güçlü olan devrimcilerdir. Çünkü tarih çarkı devrimcilerden yana dönmektedir. Ve yarının sahipleri olanlara karşı koymak demek, tarihi gelişmeye karşı koymak demektir."

"Durum bu olduğuna göre, ne yapmak gerekmektedir? Bundan böyle bu halk düşmanları üniversiteden ihraç edilmeli ve üniversite, Amerikan emperyalizmine karşı kavganın kalesi haline getirilmelidir."

Deniz'in mektubu okunduktan sonra iyice coşan binlerce öğrenci *"Düşmanın güçlülüğüne bakmadan, yılmadan, usanmadan, korkmadan ağalığa, tefeciliğe, bütün işbirlikçilerine ve Amerikan emperyalizmine karşı"* içtiği antla forum sona erer.

Deniz'in avukatı Enis Coşkun, 4 Eylül'de, ihraç kararına karşı Rektörlüğe başvurup yeniden görüşülmesini ister. Bu sırada Ankara'da olan Deniz, Ho Chi Minh'in ölümü nedeniyle SBF (Siyasal Bilgiler Fakültesi)'nde 7 Eylül 1969'da yapılan törene katılarak bir konuşma yapar. Deniz bu konuşmasında şunları söylemiştir:

"Senato, konuyu oldu bittiye getirdi ve ortada fol yokken yumurta yokken atılmama karar verdi. Bu Senato'nun oyunudur."

"Ben doğru yolda olduğuma inanıyorum ve doğru yoldayım. Bu yüzden teslim olmayı hiç düşünmüyorum."

"Yakalanmamaya çalışıyorum. Zor oluyor. Ayrıca fiilen kavganın dışındayım. Bundan üzüntü duyuyorum. Ama en kısa zamanda yeniden katılacağım. Bu kaçış devrime kadar sürecektir."

Hakkında tutuklama kararı olan Deniz'in yanında yine hakkında tutuklama kararı olan Taylan Özgür'de bu törene katılır.

İstanbul Üniversitesi Senatosu, Deniz'in ihraç kararını yeniden görüşmek üzere 18 Eylül'de toplanacaktır. Bunu haber alan Deniz, Demir Küçükaydın'a telefon eder. D. Küçükaydın'dan dinleyelim:

"Deniz, Ankara'dan telefon etti ve 'Senato benim hakkımda karar alacakmış. Cihan'ı gör. Bir şeyler yapın' *dedi. Ertesi gün Cihan'ı buldum. Deniz'in söylediklerini aktardım."*

Cihan, ben, Mustafa Zülkadiroğlu ve Selahattin Okur bir eylem planladık. Hukukun büyük amfisinde sınavları vardı. Cihan çıkıp bir konuşma yaptı. Mustafa Zülkadiroğlu ise Orhan Aldıkaçtı'nın arabasına dinamit koyacaklardı. Dinamiti benzin deposuna koydukları için istenilen şekilde patlamadı."

Aldıkaçtı'nın arabasının tahrip edilmesiyle ilgili şöyle bir açıklama yapılır:

"Mesele Deniz Gezmiş davası değildir. Fakat bugün ona yapılan yarın bize yapılacaktır. Mücadelemiz devam edecektir. Öğrencilerine bu şekilde davranışlarda bulunan bütün öğretim üyelerine artık açıkça savaş ilan ediyoruz. Bugün patlayan iki molotof kokteyli bir ikazdır. Bundan sonra hareketlerimiz daha şiddetli olacaktır."

Bunlara karşın, Deniz yine de okuldan atılır. Orhan Aldıkaçtı'yla konuşmak amacıyla 23 Eylül 1969'da İstanbul Üniversitesi'ne gelir. Sabah saat 09.30'da Dekan'ın odasına girer. Bu arada Deniz'in okula girdiği haberini alan 1. Şube Müdür Muavini Mahmut Dikler, yanında birkaç polisle beraber Dekan'ın odasına gelir. Bundan sonrasını yine Demir Küçükaydın'dan dinleyelim:

*"Deniz, gece yarısı Ankara'dan geldi. Ertesi gün okula girmesini istemiyorduk. Fakat Deniz, '*Geleceğim*' dedi. Sabahleyin erken saatte üniversiteye giderek, üniversiteyi işgal ettik. Fehmi Erbaş, ben, Deniz, Ankara Hukuk'tan Engin Mert ve Cihan, Orhan Aldıkaçtı'nın odasına gittik. Cihan, ben ve Metin Eşrefoğlu, Aldıkaçtı'nın sekreterinin odasında kaldık; Deniz, Fehmi Erbaş ve Engin Mert, Aldıkaçtı'nın odasına girdi."*

"Aldıkaçtı'nın odasının iki kapısı vardı. Birisi sekreterin odasına diğeri direkt koridora açılıyor. Deniz, Aldıkaçtı ile Dekanlık odasında görüşürken içeriden gürültüler gelmeye başladı. İçeriye bir baktık Deniz'i iki polis yakalamış çekmeye çalışıyor. Aldıkaçtı, 'Öldürün bunu!' *diye bağırıyor. Polisin biri ateş etmek istiyor fakat Deniz debelendiği için diğer iki polis onu tutmaya çalışıyor. Dolayısıyla istemeden Deniz'in hedef olmasını engelliyorlar. Fehmi Erbaş elinde tabanca ile çıktı.* 'Ne yapalım?' *diye sordu '*Git aşağıya haber ver. Arkadaşları çağır' *dedim."*

"Ben polislere atıldım. Adamlar güçlü oldukları için beni tuttukları gibi bir kenara savurdular. Benim de üzerim dinamit dolu. Birisi bir mermi atsa, binayı havaya uçuracak kadar dinamit doluyum. Cihan arkadaşlarla geldi. Deniz'i polislerin elinden kaptık. Fakat bu sırada üniversitenin çevresi binlerce polisle sarıldı. O sırada Taylan Özgür, ben ve Sait Kozacıoğlu birlikteydik. 'Silahları ne yapalım?' *dedik. Varolan silahların çoğunu aldık. Deniz'in arkadaşı Avniye Anadol ile Sema isimli bir kız arkadaş vardı. Silahları bu kız arkadaşlara verdik. Ben onlarla birlikte arka kapıdan çıktım. Taylan ile Sait ön kapıdan çıktı. TMGT'ında buluşacaktık. Fakat, Taylan, Beyazıt Meydanında öldürülmüş."*

Daha sonra Deniz, bu olayla ilgili şunları söylemiştir.

"Dekan beni çağırtmış. Dört arkadaşımla birlikte odasına gittik. Daha kapıdan içeri girer girmez, anahtarı sadece dekanda olan yan kapılardan biri açıldı ve içeri dört sivil memur girdi. Dekan, memurlara 'Ne duruyorsunuz? Bu adam tabancalı, ateş edip öldürünüz' *dedi. Fakat memurlar buna cesaret edemediler. Arkadaşlarım önlerine geçti. Memurlardan ikisi, benim tabancamı aldılar. Bizlerden hiç kimse onların tabancasını almış değildir. Sonra aşağıdaki patlamaları ve cam kırıklarını işittim."*

Bu olayda Deniz'le olan arkadaşları da şunları anlatıyor:

"Deniz, okuldan atılma kararına itiraz etmiş, fakat bu karar görüşülmemişti. Durumun ne olduğunu anlamak için Dekanla görüşmek istedi. Üç arkadaş içeri girdi.

Üç arkadaş da kapıda beklemeye karar verdik. Görüşme devam ederken, içeri memurlar ve sekreterler giriyorlardı. Deniz, Dekan'dan polise haber vermemesini istemişti. Fakat, içeri girip çıkan memurlarla haber yollamış olacak ki, biraz sonra dört sivil memur gelerek içeri girmek istediler. Dışarıda bulanan arkadaşlar buna mani olmaya çalıştık. Aramazda boğuşma başladı. Sesler içeriden duyulunca kapı açıldı ve Deniz 'Beni sattınız hocam' *diye bağırmaya başladı. Bir süre karşılıklı itişme sonunda kaçmayı başarmak üzereydik ki, Dekan'ın sivil polislere hitaben* 'Vurun bunu, ondan başka türlü kurtulmanızın çaresi yok' *şeklinde bağırdığı,* 'Vurun' *kelimesini birkaç defa bağırarak tekrarladığı duyuldu. Sivil polisler silahlarını çıkardılar. Fakat hiçbiri bunları kullanmaya teşebbüs etmediği gibi peşimizden de gelmediler. Biraz sonra alt katlarda bize katılan 30-40 arkadaşla birlikte tekrar yukarı çıktık. Deniz çok sinirliydi. Dekan'la tartışmak istiyordu. Fakat arkadaşlar kendisini yatıştırdılar. Sadece elindeki sopayla Dekan'ın masasındaki camı kırdı. Daha sonra toplum polisine verilmemesi şartıyla Deniz'in teslim olmasında anlaşmaya varıldı."*

Aynı gün tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevi'ne gönderilir. Deniz, cezaevindeyken polisin Deniz hakkındaki *'Şu anda bütün öğrenci gruplarından kopmuş, yani liderliği kaybetmiştir'* diye değerlendirmesi hazırladığı dosyalarda bulunmaktadır. Ancak polisin ne kadar hayal kurduğu kısa sürede görülür. 20 Ekim 1969'da İstanbul Üniversitesi içinde, çevresinde ve İTÜ'de *'Devrimci Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin'* imzalı bir bildiri dağıtılır. Bu bildiride şunlar vardır:

"Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı verdiğimiz bağımsızlık ve demokrasi kavgamızda, en önde yiğitçe yürüyen devrimci kardeşimiz Deniz Gezmiş'i işbirlikçi Senato, üniversiteden çıkarmak istiyor. Çıkaramazlar."

"Bağımsızlık ve demokrasiden yana herkes karşı çıkacaktır bu kahpeliğe, onbinlerce Deniz Gezmiş'in yumruğu yüzlerinde patlayacaktır."

Deniz 25 Kasım 1969'a kadar (iki ay) tutuklu kaldıktan sonra mahkemeye çıkarılır. Mahkemede onu bekleyen devrimci gençler sevgi gösterileri ve sloganlarla karşılar Deniz'i. Yapılan duruşmadan sonra tahliye edilir. Ancak bu defa da okuldan atıldığı için cezaevinden serbest bırakılmaz, askerlik şubesine teslim edilir. Askerlik şubesi, askerliğini tecil ettirdiği için Deniz'i serbest bırakır.

1969-70 öğretim yılı 26 Kasım'da açılır. O gün devrimci öğrenciler Hukuk 1 No'lu Anfide bir forum düzenler. Forumda TDCF İstanbul Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin de bir konuşma yapar. Konuşmasında, *"Deniz Gezmiş bu okula tekrar alınacaktır. Bunda kararlıyız."* derken, diğer konuşmacılar da bu yöndeki kararlılıklarını ifade ederler. Foruma katılanlar, bunun için mücadele edeceklerine ant içer ve okul açılışına çelenk gönderen Dekan Orhan Aldıkaçtı'nın çelengini açılış töreninde yakarlar.

Deniz bu arada okul civarında bulunmakta ve devrimci öğrencilerle sürekli görüşmekte, üniversite çevresindeki bütün eylemlere katılmaktadır. 10 Aralık 1969'da yine okul içinde bir forum düzenleyerek konuşma yapar. Deniz, okula dönüş için mücadele ederken aynı zamanda yasal olarak da bu hakkını geri alabilmek için Danıştay'a başvurulur. Danıştay 11 Kasım 1970'te bir karar alır ve daha sonra bu kararı üniversiteye bildirir. Alınan karar şöyledir:

"Şimdiye kadar pek çok defa çeşitli zamanlarda değişik öğrenciler tarafından işgaller yapıldığı halde bu öğrencilere herhangi bir ceza verilmemiştir. Deniz Gezmiş'e verilen cezada, işlediği suça göre nispetsizlik bulunmaktadır."

Danıştay'ın bu kararından sonra Deniz yeniden okula döner. Kendisi bu konuda şunları söyler. (O sırada üçüncü sınıf öğrencisidir):

"Hukuk Fakültesi'nden ihracıma müteakip Danıştay'a şahsen müracaat ederek kanunsuz işlemin durdurulmasını istedim. 1970 senesi Eylül ve Ekim aylarında Danıştay tarafından Üniversite Senatosu'nun aldığı ihraç kararı bozuldu. Bu karara göre, benim tekrar fakülteye dönme olanağım çıktı."

Şimdi biraz daha geriye dönerek, Deniz'in okul dışındaki siyasi faaliyetlerine, işçi sınıfı içindeki çalışmalarına da bakmakta yarar var.

Çorum'da Genel-İş Sendikası'nda örgütlenen 72 temizlik işçisi dönemin Belediye Başkanı Kemal Demirer'in bir uygulamasıyla işten alınıp bir başka statüye kaydırılmasıyla ücretlerinde bir kayba uğrarlar. Ücretleri 350 TL'den 250 TL'ye düşer. İşçiler buna karşı mücadeleye girişir. Sendika Danıştay'a dava açar. Daha sonra da 27 Temmuz 1966'da Çorum'dan Ankara'ya kadar sürecek bir yürüyüş örgütlerler. 3 Ağustos günü işçiler Ankara'ya gelirler ve 5 Ağustos'ta Danıştay işçiler lehine karar alır. İşçiler 8 Ağustos'ta işbaşı yaparlar. Ancak Belediye Başkanı, Danıştay kararına *'Belediye'nin parası yok'* diyerek uymaz.

İşçiler bu kez Belediye Başkanı'nı protesto etmek için 15 Ağustos'ta Ankara'dan İstanbul'a yalın ayak bir yürüyüş başlatırlar. İşçilerin bu mücadelesini ve yürüyüşünü bütün ilerici, devrimci çevreler sahiplenir. FKF Genel Başkanı Hüseyin Ergün ve MYK üyesi Ahmet Ali Arlı'da en başından işçilerle birlikte yürüyüşe başlarlar.

Deniz Gezmiş o sırada yeni TİP Üsküdar İlçe Sekreteri olmuştur. TİP temsilcisi olarak Çorum Belediye işçilerini Nurettin Demirdöven ile birlikte karşılamaya giderler. Bu karşılamayla ilgili olarak Nurettin Demirdöven şunları anlatıyor:

"Çorum işçilerinin İstanbul'a yaklaştığını öğrendik. Deniz'le birlikte işçileri Otosan Fabrikası önünde karşılamaya gittik. İşçileri orada karşıladık. Çiçek yaptırmıştık, onu işçilere verdik. Oradan işçilerle birlikte yürüyerek Üsküdar-Harem yol kavşağına kadar geldik. Üsküdar'da partililer de katıldı. Daha sonra vapurlarla karşı yakaya geçildi.

Gümüşsuyu'nda Türk-İş Bölge Temsilciliği önüne kadar yürüyüş sürdü. Bu dönemde Türk-İş içinde hem geleneksel Türk-İş'in burjuva sendikal anlayışı vardı, hem de TİP'li sendikacılar. Zaten kısa süre sonra da bu sendikacılar ayrılıp DİSK'i kurdular. O sırada Genel-İş Başkanı daha sonra DİSK Genel Başkanlığı da yapan Abdullah Baştürk'tü. Bu nedenle yürüyüşü gerçekleştiren işçiler de Türk-İş'te egemen olan burjuva sendikacılığına karşıydı. Yürüyüşçü işçiler ve destekleyenler Türk-İş Bölge Temsilciliği önünde Türk-İş aleyhine gösteri yapmaya başladılar. Bu gösteriler Taksim Meydanı'nda da devam etti. Deniz, Taksim Meydanı'nda işçilere yönelik, coşkulu, ajitatif bir konuşma yapar. Gösterinin sonunda polis Deniz'i gözaltına alır. Yine Nurettin Demiröreni'den devam edelim:

"Gözaltına alınanlara yiyecek-içecek götürdük. Partinin Merkezine gittim. Durumu Aybar'a anlattım. Partili milletvekillerinden Kemal Nebioğlu ve Rıza Kuas hemen ilgilendiler. Beraberce Taksim Karakolu'na gittik. Komiserle konuşuldu. Ağırlıklarını koydular. Gece baktım eve iki kişi geldi."

"Deniz, adres olarak bizim evin adresini verirdi. Babasından çekinirdi bu konularda. O zamanki yasalara göre, polis bazı formaliteler yerine getirildikten sonra ve kefil bulunduktan sonra, karakolda gözaltında olan birisini serbest bırakabiliyordu. (...) Böylece Deniz serbest bırakıldı.

TMTF, 1967 Mart'ında zamları ve hayat pahalılığını protesto için bir kampanya başlatır. Bu dönemde Deniz'de TMTF içinde faaliyetlerini sürdürmektedir. 11 Mart'ta Fatih'te bu kampanya çerçevesinde duvar yazılamaları yaparlar. Bir grup yakalanırken, Deniz kaçar.

Ağustos sonunda İstanbul ve Ankara'daki öğrenci gençlik örgütleri ortaklaşa bir kampanyayla Marmara ve Ege'de zeytin üreticilerine '*Zeytinyağı Skandalı'* diye bilinen ve zeytinyağı yerine margarin vb. yağların

tüketimini teşvik eden firmalara hükümetin desteğini anlatan bir kampanya düzenlerler. Bu kampanya çerçevesinde Deniz'in de içinde bulunduğu on kişilik bir öğrenci heyeti, 10 günde 50 civarında köy ve 4 kasabada zeytinyağı üreticileriyle görüşüp konferanslar düzenlemeyi planlamışlardır. Bu çerçevedeki ilk konferans 1 Eylül'de Edremit'te bir sinema salonunda yapılır. Konferansta konuşmacılar margarin gibi diğer yağların zeytinyağı ile kıyaslandığında ne kadar sağlıksız olduğunu aktardıktan sonra, bu işin arkasında özellikle Amerika'nın ve diğer emperyalistlerin etkili olduğunu; hükümetin ve ilgili bakanlık yöneticilerinin de büyük ölçüde suçlu olduklarını anlatırlar. Zeytinyağı üreticilerinin örgütlenerek ürünlerine sahip çıkmalarını, margarin tekelleriyle mücadele etmelerinin önemini anlatırlar.

Deniz de; Güre, Zeytinlik, Kızıl Keçeli köylerinde halka konuşur, propaganda ve örgütlenme faaliyetleri yürütür. 3 Eylül'de Ayvalık ve köylerinde toplantılar ve konuşmalar yapılır.

11 Eylül'de bir basın toplantısı yapan heyet, izlenimlerini açıklar:

Halk, Ticaret ve Sağlık Bakanlıkları'nı suçlu buluyor. Küçük müstahsil bir araya gelemediği için margarincilerle başa çıkamamaktan şikayetçi. Bu arada karışık yağ ihraç eden firmanın halk arasına saldığı ajanlar, firma sahiplerini acındırmaya ve pişmanlık duyduklarını yaymaya çalışıyor.

Halkın anlatılan gerçekleri çok iyi kavradığını, bu işte Amerika'nın soya üretimi nedeniyle baş rolü oynadığını kabul edip meselenin özünü anladıklarını açıklayarak; Ayvalık ve Burhaniye'de konuşmaları engellemek için oyunlar tezgahlandığını da ekliyorlar:

> *"1967 sonlarında öğrenci cemiyetleri Kıbrıs üzerine bir miting düzenlemişlerdi. Miting Beyazıt'ta başlayıp Karaköy'den geçip Taksim'de bitecekti. Karaköy'e geldiğimizde, Deniz, burada bir Amerikan motoruna asılı bayrağı gördü. Aniden fırlayıp demir parmaklığı aştı ve bir koşu Amerikan bayrağını yerinden kaparak getirdi. Sonra o bayrağı Taksim'e çıktıktan sonra yaktılar."*

Bu olay nedeniyle Deniz, Uğur Büke, Aşık İhsani gözaltına alındılar. Aşık İhsani bu gözaltı olayını daha sonra 'Üç Kişi Bir Tabuttayız' türküsüyle anlatıyordu.

Devrim Mi, Reform Mu?

Deniz'in TİP üyesi olmasında etkili olanların başında Kenan Uluğ var. Kenan Uluğ'un ilk gözaltı tarihi 15 Mayıs 1950. Gözaltı nedeniyle bu tarihte *'Nazım Hikmet'i Kurtarınız'* kampanyası çerçevesinde Aksaray'da bulunan Çiçek Düğün Salonu'ndaki toplantıdan sonra gösteriler yapılır.
Deniz'in, Kenan Uluğ'la tanışıp TİP'e gidip gelmeye başladığı bu dönemde Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yla da tanıştığı biliniyor.
Aynı dönem Deniz TMGT ve TMTF gibi gençlik örgütlerine de gidip geliyordu.
Bu süreçte gerek gençlik içinde gerekse de TİP içerisinde YÖN-Doğan Avcıoğlu ve Mihri Belli'nin faaliyetleri vardı.
Deniz de, M. Ali Aybar ve Behice Boran'ın temsil ettiği *'Türkiye'ye Özgü Sosyalizm'* anlayışından; TİP'in merkezindeki bu anlayıştan çok MDD anlayışındaki muhalefet grubuyla hareket ediyordu. Deniz'de, daha sonra kendisini 'parlamento dışı muhalefet' söylemiyle açığa vuran devrimci anlayışın daha o zamandan varolduğu, bu tutumundan açıkça görülüyor.
MDD çevresi, TİP'in Kasım 1966'da yaptığı 2. Kongre'sinde kendi listelerini çıkardılar. Fakat yönetime giremediler. Ancak 1967'deki Üsküdar İlçe Kongresi'nde yönetimde etkili oldukları gibi İstanbul İl Kongresi'ne katılacak delegelerin seçiminde de kendi adaylarının kazanmasını sağladılar. Bu delegeler arasında Deniz Gezmiş de vardı.
Deniz bu dönemde üyesi olduğu Demokratik Devrim Derneği'nin yönetimine de seçilir. 24 Aralık 1968'de TÖS'ün Aksaray'daki büyük toplantı salonunda yapılan *'Türk Sosyalizminin Bunalımı'* paneline konuşmacı olarak katılır. Aynı toplantıları daha sonra Ankara ve diğer kentlerde de düzenleyen MDD çevresi, TİP 3. Kongresi'ne sunmak üzere *'TİP Devrimci Grup Bildirisi'*ni hazırlayıp imzaya açarlar. Üsküdar İlçe Yönetimi'nden Deniz Gezmiş ve Serpil Akalın olmak üzere iki kişi imzalar. Ve 3. Kongre'de MDD'ciler kaybeder.
Ancak aynı dönemde FKF 3. Kongre'si yapılır. 4-5 Ocak 1969'da yapılan Kongre sürecinde Deniz aranıyor olmasına rağmen İstanbul'da faaliyet sürdürmektedir. Ancak Kongre'den 2 gün önce 2 Ocak 1969'da yakalanır. Düzenlenen kongre sonucunda FKF Genel Merkezi, MDD'cilerin eline geçer. Artık Yusuf Küpeli Genel Başkan'dır. FKF, MYK ilk toplantısında o sırada yeni tutuklanan Deniz Gezmiş ve diğer tutsaklara *"Aynı kavganın erleri olduğumuzu bildirir, siz yiğit kardeşlerimizi sevgiyle kucaklarız"* diyerek bir telgraf çeker.
Deniz, cezaevinden dışarıdaki DÖB'lülere haber gönderip, yeniden FKF'ye girmelerini ister. FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli bu süreci şöyle anlatır:

> *"FKF dışında örgütlenmiş DÖB üyeleri FKF'ye kaydılar. Peşinden TİP oportünistlerinin kontrolünde olan 6-7 kadar Fikir Kulübü'nün yönetimleri feshedildi. İdeolojik mücadelenin yanında devrimci şiddet metodları da kullanılarak opotünistler ezildi. En önde gelen elemanlar yavaş yavaş kulüpten atıldı. TİP oportünizminin yanında olan İstanbul Sekreterliği de istifa etmek zorunda kaldı. Sonunda FKF Merkez Yürütme Kurulu, İstanbul Sekreterliği'ni de kontrolü altına aldı."*

İstifa eden FKF İstanbul sekretaryasında önde gelen isim Veysi Sarısözen'di. Onların istifalarından sonra FKF İstanbul Sekreteri DÖB'lü Rahmi Aydın olur
FKF Genel Merkezi ve İstanbul Sekreterliği'ni MDD'cilerin ele geçirmesinden sonra, artık mücadelenin TİP içinde yürütülemeyeceği anlayışıyla yeni bir parti kurma çalışması gündeme alınır. Gençlik önderlerinin önde gelenleri ki, aralarında Deniz Gezmiş'in yanı sıra Mahir Çayan da vardır, bu girişim için Mihri Belli'nin inisiyatif alıp harekete geçmesini bekliyorlardı.

MDD'ciler yeni bir parti için faaliyete başlarken, aynı zamanda da TİP'i ele geçirme faaliyetlerine devam ediyorlardı.

7 Aralık 1969'da TİP Eminönü İlçe Kongresi'ne katılan Deniz, bu Kongre'de bir konuşma yapar. Konuşmasında *"Türkiye'nin temel çelişkisi, sınıfların durumu, partinin durumu ve oportünizmle mücadele"* üzerinde durur. Ancak yapılan kongre sonunda MDD'ciler kazanamaz. Ama aslında bu kongreden önce Deniz'in kafasında pek çok şey netleşmiştir. Hatta bunu 1969 Eylül ayında kendisiyle bir röportaj yapan Günaydın Gazetesi muhabiri Yurdaer Acar'a *"Bundan sonraki mücadelemiz parlamento dışı muhalefet şeklinde olacaktır"* diyerek de ifade etmiştir.

Sosyalist hareket içinde yaşanan bu gelişmeler sonunda TİP'e karşı muhalefet yürüten kurumlar bir araya gelirler ve *'Devrimci Güç Birliği'*ni *(Dev-Güç)* oluştururlar. Deniz Gezmiş ve arkadaşları da bu oluşuma destek verirler. Dev-Güç kuruluşu bir bildiriyle kamuoyuna duyurulur:

> *"Halka karşı olduğundan ötürü savaşılması gereken birer hedef olarak seçilen emperyalizm ile din sömürücülüğü ile kapitalist sistem ve toprak ağalarının yarattığı sömürü ile cehalet ve mevcut eğitim düzeni ile savaşta dayanışma halinde bulunmayı sağlayacak '*Devriciler Güç Birliği'*ne katılmaya karar verdik."*

Bu süreçte Deniz, *'Devrimci Hukukçular Örgütü'* içinde yer almış ve bu örgütle birlikte Dev-Güç'e katılmıştır. Dev-Güç; 10 dernek, 5 yüksek okul öğrencisi birliği, Edebiyatçılar Birliği, Yapı-İş, Öz-İş Sendikaları'nın katılımıyla kurulmuştur.

6. Filo'nun Dolmabahçe'de Denize Dökülmesi

ABD, 6. Filo'ya bağlı gemiler Temmuz 1968'de İstanbul'a gelirler ve Dolmabahçe'de demirlerler. Emperyalizmin etkili bir askeri gücü olan 6. Filo'nun bu ziyareti devrimci güçler tarafından protesto edilir. Önce Dolmabahçe'ye çekilen ABD bayrağını yarıya indirirler ve yollara da 6. Filo'ya, ABD emperyalizmine karşı yazılar yazarlar. Aynı gece İstiklal Caddesi'nde dolaşan Amerikan askerlerinin yüzüne boya atılır. Bir grup öğrenci de Gümüşsuyu'ndan Taksim'e yürüyüş yaparak 6. Filo'yu protesto ederken gözaltına alınıp Beşiktaş Karakolu'na götürülür. Ayrıca ellerinde boya lekeleri olduğu ve Amerikan askerlerine boya attıkları gerekçesiyle aralarında Cihan Alptekin'in de olduğu bir grup öğrenci de gözaltına alınıp Beyoğlu Karakolu'na götürülür.

16 Temmuz günü olaylar devam eder. İstiklal Caddesi'nde Amerikan askerlerinin üzerine mürekkep ve çatapat atılır. Bu nedenle bir grup öğrenci daha gözaltına alınır. Olaylar 17 Temmuz günü devam eder Devrimci öğrenciler 6. Filo askerlerine taş ve boya atarlar. Gece Taksim'e kadar yürüyen devrimci gençler, Cumhuriyet Anıtı'na, 6. Filo mensupları tarafından konulmuş olan çelengi parçalarlar. Polis müdahale eder ve gençler Gümüşsuyu'ndaki İTÜ yurduna çekilirler. Beyoğlu Emniyet Amiri'ni de rehin alan devrimci öğrenciler, gözaltına alınmış olan iki yaralı öğrenciyle Emniyet Amiri'ni takas ederler. Ancak polisler sabaha karşı İTÜ yurduna bir baskın düzenler.

Baskın sırasında bir grup öğrenci alt kat lokal kısmındadır. Baskını görünce yukarı katlara çıkarlar. Hukuk Fakültesi öğrencisi olan TİP üyesi Vedat Demircioğlu üst katlarda polisler tarafından camdan aşağıya atılır ve yaralı olarak hastaneye kaldırılır.

FKF'li öğrenciler, 18 Temmuz'da Taksim'de bir miting yapmak için toplanır. Yürüyüşü Gümüşsuyu'nda İTÜ önünde bitirmeyi amaçlamışlardır. Mitingden sonra yürüyüş kolu İTÜ önüne geldiğinde, DÖB'lüler Deniz'i omuzlarına alırlar, Deniz kitleye yönelik bir konuşma yapar. Beş yüz kadar devrimci öğrenci, en önde Dolmabahçe'ye koşarlar. Yakaladıkları Amerikan askerlerini döverek denize atarlar. Daha sonra, olayların ortasında yer alan DÖB'lüler bu olayı şöyle anlatırlar:

> *"Haber İstanbul'da bomba gibi patladı. Duyan herkes Teknik Üniversite'ye koştu. Yurt avlusu ana baba günüydü. Gençler polis tarafından yerle bir edilen demir kapının üzerine koşarak içeri giriyor ve iki taşın arasına bir sopayla raptedilmiş pankarta bakıyorlardı.*"Kardeşimizin Kanını Takip Et" *pankartının arkasındaki kan izleri metrelerce uzuyor ve bir kan gölüyle bitiyordu. Kulaktan kulağa haberler yayılıyordu. Miting saat 12.00'de. Dolmabahçe'ye yürünecek. Bütün gençlik yurt avlusunda toplanıyordu. Marşlar söyleniyor,* 'Kahrolsun Amerika' *sloganı atılıyordu."*
>
> *"Bu sırada avluya asılmış hoparlörden yürüyüşün saat 13.00'de başlayacağı, yürüyüşü Teknik Üniversite Öğrenci Birliği'nin ve İTÜ, TOTB'nin düzenlediği ve onların direktifleriyle hareket edileceği bildiriliyordu. Yürüyenler, kısa bir tartışmadan sonra durdular. Beklediler. (...) Avlu kapısının damına Harun Karadeniz geldi, konuştu.* 'Arkadaşlar, hareketi yöneten örgütler olarak içeride oturduk, meseleyi enine boyuna görüştük. Her ihtimali düşünerek, her ihtimali hesaplayarak şu karara vardık ki, yürüyüş Dolmabahçe'ye değil, Taksim'e yapılmalıdır. Biz, üç-beş Amerikan denizcisine değil, en geniş anlamıyla emperyalizme karşıyız. Ve Emperyalizmi Tel'in için, Taksim'e yürüyeceğiz. Aramıza anarşistler karışmış olabilirler, onların tahriklerine kapılmayın, örgütlerinizin direktiflerine uyun' *Harun'un konuşmasından sonra gençler, Taksim'e yürüdüler. Sloganlar şunlardı:* 'Kahrolsun Amerika', 'Amerika'lı İt Evine Git!'"

"Taksım anıtına varıldı, çepeçevre sarıldı ve bayrak yarıya çekilerek nutuklar atıldı. Miting bitmişti. Miting tertipçileri yurda dönüleceğini söylediler. Konuşan yönetici şöyle diyordu: 'Bugünkü hareketimiz burada sona ermiştir. Bugün Dolmabahçe'ye inilmeyecektir. Hareketi düzenleyen örgütler olarak, arkadaşları disiplin içinde yurda dönmeye davet ediyoruz. İçimizde bulunan anarşistler, Dolmabahçe'ye inmek üzere sizleri tahrik edebilirler. Onlara uymayın. Örgüt disiplinine karşı gelenler ihanet içindedirler, haindirler.' *"*

*"Soğuk bir hava esti. Küçük bir grup, flamalarıyla yurdun yolunu tuttu. Gece dövülen arkadaşlarının hesabını sormak isteyen kitle kalakalmıştı. Kararsızdı. Birden, Taksim anıtının kaidesine Deniz Gezmiş fırladı.'*Arkadaşlar' *dedi,* 'Biz, buraya nutuk dinlemeye gelmedik. Biz, ta Beyazıt'tan Teknikli kardeşlerimizle Dolmabahçe'ye inmeye geldik. Orada, kadınımıza, kızımıza saldıranlara gerekli dersi vermeye geldik. Kimse bizi, boş laflarla yolumuzdan alıkoymaya muktedir olamayacaktır. Hedefimiz Dolmabahçe'dir. Yürüyelim arkadaşlar' *"*

Kalabalık dalgalandı. Heyecan yükseldi. *'Dolmabahçe'ye, Dolmabahçe'ye'* sesleri Taksim'i çınlattı. Gençler yürüdüler.

'Ölenler dövüşerek öldüler. Güneşe gömüldüler.
Vaktimiz yok onların matemini tutmaya.
Akın var, akın, güneşe akın.
Güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın.'

"Deniz gür sesiyle omuzların üzerinden okuyordu bunu. Diğerleri katıldılar: 'Güneşin zaptı yakın!' *Kalabalık gittikçe artan hızıyla aşağıya iniyordu.* 'Öndeki kardeşler katılın' *diyorlardı, onlar da katıldılar."*

"Dolmabahçe'ye giden yol Gümüşsuyu'ndan geçer. Yani Teknik Üniversite Yurdu'nun önünden. Yurda gidenlerle, Dolmabahçe'ye gidenler aynı yoldaydılar. Yurda dönenler önde, Dolmabahçe'ye gidenler arkada, Gümüşsuyu'na yaklaştıkça FKF'liler, Dohmabahçe'ye inenleri durdurma çabalarına hız verdiler. Safların arasına giriyor, 'Anarşistlere uymayın' *diye öğüt veriyorlardı. Yurda gelindi. O ne? Önde gidenler, yolda barikat kurarak, Dolmabahçe'ye inenleri durdurmaya hazırlanıyorlardı. Deniz gürledi:* 'Dolmabahçe'ye inmemizi engellemek isteyenlere, bir kez daha hatırlatırız. Biz nutuk dinlemeye değil, Dolmabahçe'ye inmeye geldik.' *Öndeki gruptan megafon, disiplin gereği yurda dönüleceğini tekrarlıyordu:* 'Anarşistlere uymayın.' *Fakat kenetlenen saflar yarıldı. Kalabalık Dolmabahçe'ye aktı. Bir grup yukarıda kalmıştı. Ama Dolmabahçe yavaş yavaş doluyordu. Merdivenler koşar adım inildi. Rıhtıma aynı hızla girildi. Amerikan denizcileri kendilerini motorlara güç attılar. Kaçıyorlardı. Kalabalık gittikçe arttı. Bir gece evvelki Sükan'ın aslanları (toplum polisleri) ortada görünmemişler, Amerikan denizcilerini koruyamamışlardı."*

"Olaylar çığ gibi gelişti. Tutulan Amerikan erleri denize atılıyor, kamyon kamyon gelen Amerikan malzemesi yakılıyor ya da denize atılıyordu. Yağma yapılmadı. Dolmabahçe'de saatler ilerledikçe öğrenci kadar, halk da katıldı protestoya. Lüks bir Amerikan arabası geçiverdi oradan; daha doğrusu geçemedi. Camları çerçeveleri indirildi, lastikleri parçalandı. Kalıverdi ortada. Hızla yukarı kaçmak istiyordu. Beton bloklar, nazik cildini çizdi, eğdi, buruşturdu. İçindeki Amerikan çavuşu ellerini başına koymuş, korkudan fincan kadar açılan gözleriyle bakıyordu koltuğunun altından.

Protestonun böylesi olur muydu ya? İnsan gibi protesto edilmeliydi. Öyle protestoya onlar da razıydı. Ama böylesi... Böylesi olmamalıydı. Saatler ilerledi. Öğrenciler, yavaş yavaş yurtlarına döndüler, ama işinden dönen halk birikmişti rıhtıma. 2000, 3000 kişi. Halktı bu halk! Hıncı vardı bu halkın ve hıncını nazikçe anlatamıyordu."

"Saat 21.00 oldu. Hareket 7 saattir sürüyordu. Ne nutuk atan vardı orada ne de yöneten. Ama 7 saat olmuştu. Hala dağılmıyor, 'Karaya çıkarmayız' *diyorlardı. Gerilmiş sinirler yavaş yavaş gevşedi. Alay edilmeye başlandı Amerikalılarla. Tam bu sırada birden coplar sardı etrafı. Bunlar gece çıkıyorlardı ortalığa. Vahşi bir saldırı başladı. İki çember çevrilmişti. Birinci çemberden kurtulan ikincisine düşüyor, dövülüyordu. 17-18 yaşlarında bir genç yaklaştı.*'Abi' *dedi* 'İyi cop yedim ama, iyi de kafa attım.' *Gencin ensesi davul gibi şişmiş, ortası yarılmış kanıyordu. Burnu yoktu adeta. Davul gibiydi suratı da. Ağzı kan içindeydi. Önündeki toprak da kan göllenmişti. Arkadaşları koluna girdiler, hastaneye götürdüler. Sükan'ın aslanları, bu gece de iyi* 'iş' *görmüşlerdi. Görmüşlerdi ama Amerikalılar da bir temiz dövülmüşlerdi."*

Amerikan askerlerini döverek denize dökmelerine engel olmak için DÖB'lülerin ve devrimci öğrencilerin önüne barikat kurmaya çalışan FKF İstanbul Sekreteri Veysi Sarısözen, daha sonra bu konuda zevahiri kurtarmak amacıyla şunları söylemiştir:

"Örgütümüze bağlı bazı üyeler, İTÜ'lü bazı arkadaşlarla, bu hareketi yanlış değerlendirdi ve barikatla Dolmabahçe'ye iniş engellenmek istendi. Örgüt sonradan bu hatayı kavramış, direnişe katılan arkadaşların çoğunlukla FKF'li arkadaşlar oldukları anlaşılmıştır. 'Dolmabahçe Direnişi' *adlı gazete bu nedenle diğer örgütlerle birlikte çıkartılmıştır."*

6. Filo ilgilileri, olaylar sırasında 18'i hafif, 2'si ağır olmak üzere toplam 20 Amerikan denizcisinin yaralandığını açıkladılar.

Vedat Demircioğlu'nun Ölümü

6. Filo'nun İstanbul'a gelişini protesto eylemlerinin daha ilk gününde polis tarafından İTÜ Yurdu'nun penceresinden aşağıya atılan ve Taksim İlk Yardım Hastanesi'nde tedaviye alınan Vedat Demircioğlu on gün mücadele ettikten sonra 24 Temmuz 1968'de ölüme yenik düşer. Haberi olan İTÜ'lü öğrenciler üzerinde *"Katiller!"* yazan bir çelenkle vilayete yürürler. Valilik önüne bırakmak istedikleri çelengi bırakmalarına polis engel olarak, bir grup öğrenciyi gözaltına alır. Bir saat sonra bu kez FKF'li ve Hukuk Fakültesi öğrencileri Valilik önündedir Ellerinde pankartları ve Vedat Demircioğlu'nun fotoğrafı vardır. Fotoğrafı Valilik önüne bırakmak isterken, polis saldırır. Kuşatmaya aldığı öğrenciler, Site Öğrenci Yurdu önünde toplanırlar. Kalabalık giderek artmakta, haberi duyanlar derhal gelmektedir. Site Öğrenci Yurdu önündeki kitle, "Arkadaşımızın Cenazesini İstiyoruz" yazılı bir pankart açarak yürüyüşe geçer. Beyazıt'tan Çemberlitaş'a ilerleyen öğrencilerin yolu Cağaloğlu kavşağında toplum polisi tarafından kesilir. Öğrenciler taşlarla polise saldırır. Çatışma çıkar. Polis, Deniz Gezmiş'i bu olayları kışkırttığı için aramaya başlar.

DÖB kurucularından olan M. Mehdi Beşpınar, bu olaylarla ilgili olarak şunları anlatıyor:

> *"Vedat Demircioğlu'nun ölümünün duyulması üzerine FKF'liler, 40-50 kişi kadar toplanarak İstanbul Valiliği'nin önüne gidip protesto için yere oturuyorlar. Polis de otobüsleri getirip, bunları tek tek toplayıp götürüyor. Biz bu olaya,* 'Bıldırcın operosyonu' *demiştik. Biz, bu olayın arkasından bütün fakülteleri ve yurtları tek tek gezerek, anında 5-6 bin adam topladık. Bu arada Bozkurt Nuhoğlu* '50 bin öğrenci İstanbul Üniversitesi'nde toplandık. İçerideki arkadaşlarımız bırakılmazsa, Sultanahmet'i sarıp Bastille örneğini yaratacağız' *diye İstanbul Valiliği'ne telefon etti. Adliye'ye kadar yürümeye başladık. Birincisi, Vedat Demircioğlu'nun ölümünü protesto ediyoruz. İkincisi yakalananlar bırakılsın istiyoruz. Adliye'ye geldiğimizde Bozkurt'un blöfü tutmuştu. FKF'liler serbest bırakılmıştı. Başarmıştık! Gerçekten başardık. En azından gider Sultanahmet Cezaevi'ni taşlardık.*
>
> *"Vedat, devrim için öldü. Ölenler ölür, ölenler güneşe gömülür. Ölenlerin yasını tutacak vaktimiz yok arkadaşlar. Bugün savaş günüdür. Yürüyüşün hedefi Vilayet'tir. Tabutu ve siyah çelengi Vali'nin kapısına bırakacağız.*

Ellerindeki sembolik bir tabutla yürüyüşe geçen kitle, Beyazıt'tan Adliye binasına kadar yürür. Adliye önüne geldiklerinde öğrenci temsilcileri birer konuşma yapar. Deniz de yeniden bir konuşma yapar. *'Güneşi İçenlerin Türküsü'* şiiri ilk defa burada okunur. Hatta DÖB'lüler şiirde küçük bir değişiklik yaparak, nakarat kısmını *"Akın var Vilayet'e akın, Vilayet'in zaptı yakın"* halinde toplu olarak okurlar.

Mehdi Beşpınar, bundan sonrasını şöyle aktarıyor:

> *"Vilayet basmaya, daha sonra, Taksim'e doğru yürümeye kalktık. Cağaloğlu Kız Lisesi önüne gelirken, polis arka arkaya 2-3 sıra barikat kurdu. Biz yürümeye devam ettik ve polisle karşı karşıya kaldık. Biz en önde olduğumuz için polisle yüz yüzeyiz. Arkadan bir arkadaş omzumdan yükseldi ve karşımda duran polisin yüzüne bir yumruk yapıştırdı. Ortalık karıştı ve bir anda polisler üzerimize saldırıp coplarla giriştiler. Polisle büyük bir çatışma oldu. Polis arabalarını sopalar ve taşlarla tahrip ettik."*

Öğrenciler, toplum polisine karşı oldukça etkili bir taş yağmuru başlatınca, polis duralar. İki üç koldan saldırıya geçen devrimci öğrenciler polisi püskürtür. Çatışmalar sırasında aralarında İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı'nın da bulunduğu çok sayıda polis yaralanır.

Bütün bunlar yaşanırken Şevki Akşit, Türk Solu dergisinin bürosundaki camdan büyük bir heyecan içinde olayları izlemektedir. Orada bulunanlar heyecandan ağlamışlar. Eski tüfeklerden Şevki Akşit, *"Biz Türkiye'de bugünleri de mi görebilecektik. İşte devrim oluyor. Çocuklar yapar bu işi"* diye sevinçten, heyecandan bağırıyor, zıp zıp zıplıyormuş.

Olayların daha da büyümesini önlemek için polisle öğrenciler arasına askerleri yerleştirirler. Taş yağmuru kesilse de öğrencilerin hiç biri bulunduğu yerden ayrılmaz. Bu defa öğrencilerin sevip saydığı Prof. T. Zafer Tunaya, Çetin Özek, Ümit Yaşar Doğanay'ın da aralarında olduğu bir grup Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri devreye girer. Deniz Gezmiş, Celal Doğan, Bozkurt Nuhoğlu'nu da yanlarına alarak Vali Vefa Poyraz'la gözaltındaki öğrencilerin durumu hakkında bir görüşme yaparlar. Bozkurt Nuhoğlu bu görüşmeyle ilgili şu bilgileri veriyor:

> *"Bir taksiye binerek Vilayet'e gittik. Vefa Poyraz bizi salona aldı. Vali* 'Durdurun bu eylemleri size emrediyorum' *gibi şeyler söyleyerek öğretim üyelerini azarlar bir tonda konuştu."*

"Tarık Zafer Tunaya, 'Bizi azarlamaya mı yoksa konuşmaya mı çağırdın? Bizim bu eylemlerle bir ilgimiz yok. Öğrenci liderleri burada. Bir sorun varsa onlara anlat' *dedi."*

> *"Vali bana döndü* 'Eylemleri durdurmanızı istiyoruz' *dedi.*
>
> *"Bizim şartımız var. Sen polisi çekeceksin, biz öğrencileri çekeceğiz."*
>
> *"Anlayışlı ol biraz. Ben devleti ve hükümeti temsil ediyorum. Böyle bir şeyi yapamam."*
>
> *"Deniz, Vali'nin duyabileceği bir şekilde,* 'Abi, işbirlikçilerle pazarlık yapma' *dedi.*
>
> *"Vali, duymamazlıktan geldi ve* 'Rica ediyorum. Lütfen, öğrencileri çekin ve eylemleri durdurduğunuzu basına ilan edin. Bilahare polisi çekeceğim.' *dedi.*
>
> *"Hayır, birinci şartımız bu. Olayların sebebi polistir. Sokaktan ilk polisi çekin"*
>
> *"Deniz bu kez herkesin duyabileceği bir şekilde yine,* 'İşbirlikçilerle lütfen pazarlık yapma. Ben gidiyorum' *dedi ve ayağa kalktı. Zaten Vali ile konuşacak bir şey kalmamıştı. Hep beraber oradan ayrıldık."*

Polis, 26 Temmuz'da Deniz'le Harun Karadeniz'i gıyabi tutuklamaları olduğu gerekçesiyle aramaya başlar. 27 Temmuz'da TMGT bir miting düzenler. Mitingi bizzat Deniz ve Harun Karadeniz organize eder, katılırlar. 30 Temmuz 1968'de Deniz 'Ceza Hukuku' dersinden sınava girer. Okuldan çıkarken polis tutuklamak ister. Deniz yeniden okula girer. Öğretim üyeleri araya girerler. Deniz doğrudan Adliye'ye götürülmek şartıyla polise verilir ve tutuklanır. İki ay kadar tutuklu kaldıktan sonra, Emniyet Müdür Yardımcısı Halil İbrahim Ural'ın yaralanması ve 17 gün süren eylemleri örgütlemesi nedeniyle yargılanır.

Deniz, cezaevindeyken, 12 Ağustos 1968'de TKP yöneticilerinden Reşat Fuat Baraner ölür. Deniz, bir grup cezaevi arkadaşıyla birlikte baş sağlığı mesajı gönderir.

> *"Türkiye emekçilerinin kurtuluşu uğruna 50 yılı aşkın bir uğraşı veren Reşat Fuat Baraner'in ölümünü derin bir üzüntü ile karşıladık. Tutuklu bulunuşumuzdan ötürü cenaze törenine katılamayışımız ayrı bir üzüntü kaynağıdır. Bu büyük kayıptan ötürü sizlere ve emekçi halkımıza baş sağlığı dileriz."*
>
> *"Amerikan emperyalizmini kınadıkları için Sultanahmet Cezaevi'nde tutuklu Bora Gözen, Veysi Sarısözen, Deniz Gezmiş, Rıfat Akkaya, Nusret Özelmacı, Jak Menase."*

Cenaze 15 Ağustos'ta kaldırılır. Feriköy Mezarlığı'nda, Dr. Şefik Hüsnü'nün yanına, bir törenle gömülür.

Bütün bunlar yaşanırken, 21 Ağustos 1968'de Sovyetler Birliği, Çekoslovakya Halk Cumhuriyeti'nin isteği üzerine, Çekoslovakya'daki karşı devrim girişimini bastırmak üzere müdahale eder.

Bütün dünyada olduğu gibi, bu durum Türkiye sol hareketi için de bir ayrılığa gidecek bir tartışma yaratır. O zaman TİP Genel Başkanı olan Mehmet Ali Aybar 'Sovyet işgalini Amerika'nın Vietnam'a yaptığı' işgale benzeterek karşı çıkar. Bu olaya Deniz'in verdiği tepki çok daha sağlıklıdır. *"Kızılordu oportünizmin göbeğini nallıyor"* der.

Daha sonra 21 Eylül 1968'de mahkemeye çıkarılır ve tahliye olur. Deniz'in tahliyesinden hemen sonra DÖB'ü kurarlar. DÖB'ün tüzüğü 15 Ekim 1968'de Türk Solu dergisinde yayınlanır. DÖB'lüler o dönem, Latin Amerika'daki gerilla hareketlerinin ve özellikle de Küba Devrimi'nin etkisiyle kendilerine *'Sakallılar'* adını takarlar. Hatta zaman zaman bu işin esprisini de yapmaktan geri durmazlar. Denizlerin ODTÜ'lü arkadaşları kendilerine *'ODTÜ aşiretliği'* deyince, Denizler de *'DÖB Cumhuriyeti'*ni ilan ederler. Denizler Ankara'ya her gidişinde onları *"DÖB Cumhuriyeti'nin asil evlatları geldi"* diye karşıladıkları ve bunu Deniz'in *"Dünyada iki cumhuriyet var. Biri Çin Halk Cumhuriyeti, diğeri de DÖB Cumhuriyeti. Mao Çin Halk Cumhuriyeti'nin Başkanı, ben de DÖB Cumhuriyeti'nin başkanıyım"* diye cevap verir. Ama DÖB'ün ömrü uzun sürmez. Ocak 1969'da FKF yönetimi, MDD çizgisinin eline geçince, Deniz 7 Şubat 1969'da Sağmalcılar Cezaevi'nden yolladığı mektupta yeniden FKF'ye dönmelerini önerir. Kısa süre sonra da DÖB hakkında kapatılma davası açılınca, DÖB'ü fesheder, FKF'ye katılırlar. Ki, zaten kısa süre sonra da FKF, Genel Kongre'de adını değiştirip DEV-GENÇ (Devrimci Gençlik Federasyonu) yapar.

12 Kasım 1968'de Deniz ve DÖB'lü öğrenciler İstanbul Üniversitesi'ndeki anıta Adalet Partisi ve Demirel adına konmuş çelenkleri parçalarlar. Hukuk Fakültesi girişinde Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti adıyla örgütlenen faşistlerin yöneticilerinden Yıldırım Tosunlar'la karşılaşırlar. Deniz hemen müdahale eder ve DÖB'lüler bu faşisti döverler.

15 gün sonra 27 Kasım'da Deniz, Hukuk Fakültesi'nin duvarlarına yazılama yaparken, aynı okulun faşistlerinden biri Deniz'i engellemek ister. Deniz onu da biraz dövüp bırakır. Bu olaydan sonra 30 kadar faşist, kuyruk acısıyla Üniversite Merkez Bina'da 2 DÖB'lü öğrenciyi çevirip hakaret ederler. Bunu haber alan Deniz ve DÖB'lüler derhal faşist saldırganlara derslerini vermek için peşlerine düşer. Edebiyat Fakültesi'nde onları yakalarlar. Yakaladıkları faşistleri dövmeye başlarlar. Bu sırada faşistlerin en önemli adamı Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı Ufuk Şehri oraya gelir. DÖB'lüler üzerine yürüyünce dayak yememek için silah çeker. DÖB'lülerden bir öğrenci silaha rağmen üzerine yürüyünce diğer faşistler başkanlarını da alıp kaçarlar.

ABD, Ankara'ya büyükelçi olarak Vietnam Kasabı Robert Commer'i atar. 28 Kasım'da R. Commer'in İstanbul'a geleceği haberini alan DÖB'lüler ve FKF'liler bir protesto eylemi örgütlerler. Bu olayı Ahmet Candangil'den dinleyelim:

> *"28.11.1968 tarihinde saat 15.00 sularında DÖB'lü ve birkaç tane de FKF'li öğrenci TMGT'de konuşuyorlardı. Bu arada Yeşilköy Havaalanı Danışma Bürosu'ndan teşkilata telefon edilmiş; saat 16.30'da Amerikan Büyükelçisi Commer'in Yeşilköy'e ineceği haber verilmişti. O sırada TMGT'de bulunan öğrenciler süratle İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat Fakülteleri'nin anfilerine dağıldılar. Deniz Gezmiş'in yaptığı konuşmalarla 80 kişilik bir öğrenci grubu derhal Yeşilköy'e hareket etti. Yeşilköy'de polisle karşılaşılmış ve Commer'in uçağı sanılarak başka bir PAN Amerikan uçağına hücum edilerek çürük yumurta ve taş atılmıştı."*

Bu eylemden sonra Deniz'in de aralarında olduğu 18 kişi gözaltına alınıp, Bakırköy'e mahkemeye çıkarılarak tutuklanırlar. Tutuklama kararı veren yargıcın *"Son sözünüz var mı?"* sorusuna hep birlikte *"Son sözümüz Kahrolsun Amerika!"* diye cevap verirler.

Deniz yine Sultanahmet Cezaevi'ndedir. Ama artık Deniz'in kafasında gerilla mücadelesi başlatmak gerektiği iyice netleşmiştir. Bunu da Sultanahmet Cezaevi'nde birlikte yattığı Rahmi Aydın şöyle anlatıyor:

"Cezaevi avlusunda Deniz'le bir taraftan volta atıyor, bir taraftan sohbet ediyoruz. Deniz anlatıyor, ben dinliyorum. Sohbetin bir yerinde Deniz;

'Fakülteyi bitirmek, diploma almak, Bunların hiç birisinin devrimcilikle bir ilgisi yok. Bunlar burjuva işi. Bir kere okulu bırakmak lazım. Zaten okulu bırakmış gibiyim. Nasıl olsa tutuklamalar peş peşe' *dedi.*

'Peki, okulu bıraktıktan sonra ne yapacağız?' diye sordum.

'Yirmi otuz kişi dağa çıkarız' *dedi.*

'Tamam. Bizim şehirlerde işimiz ne? Dağa çıkalım' dedim.

"Fakat, biz Deniz'le sonra ayrı düştük. Deniz, kişi olarak yürekli, insancı, arkadaşlarına düşkün, çok ayrı özellikleri olan bir kişiydi. (...) Bir bakıyorsun ki, Deniz içeride. Deniz hapishaneden çıkıyor, geliyor, üniversitede eylem koyuyor. Yani hapishaneden, Sultanahmet Cezaevi'nden Üniversite'ye yürüyüp geliyor ya, o arada bir eylem planlıyor. Deniz böyle bir adam."

Kanlı Pazar

DÖB ve İstanbul İktisat'tan bir grup öğrenci 10 Şubat 1969'da İTÜ Merkez Kapısı'na bir pankart asarlar. Pankartta *"6. Filo Defol. Vedat Demircioğlu"* yazmaktadır. Hemen bunu yapanlar hakkında dava açılır. Ertesi gün 11 Şubat'ta bu kez Merkez Bina içinde yürüyüş yapılır. Konuşmalar yapılır ve Vedat Demircioğlu'nun resminin çizildiği kırmızı bir pankartı DÖB'lüler Beyazıt Kulesi'nin üzerine asarlar. Faşist basın bunu, *"Beyazıt Kulesi'ne kızıl bayrak asıldı"* diye duyurur.

Daha sonra DÖB'lüler ve diğer devrimci öğrenciler İktisat Fakültesi amfisinde bir forum düzenlerler. Forumdan sonra Sultanahmet Adliye Sarayı'na kadar yürüyüş yaparak, orada *"Deniz Gezmiş Serbest Bırakılsın"* diye gösteri yaparlar. Bir süre sonra yürüyüş yeniden başlar, bu kez Belediye Sarayı önüne gelirler. Burada da hedefte Belediye Başkanı Fahri Atabey vardır. 6. Filo'yu özel bir uçakla daha İstanbul'a gelmeden karşılayıp ziyaret ettiği için protesto eder ve istifasını isterler.

Asıl gösteri ve miting 16 Şubat'ta *"Emperyalizme ve Sömürüye Karşı İşçi Yürüyüşü"* adıyla 76 kuruluşun ortak girişimiyle yapılacaktır.

Bu mitinge karşı, bütün gericilik ve vahşetiyle burjuvazinin sahnenin önüne doğru ittiği dinci-faşistler de hazırlanmaktadır. Dinci-faşistlerin önde gelenleri gazetelerinde *"Cihada hazır olun"* diye gericiliği devrime karşı harekete geçmeye çağırır.

16 Şubat Pazar günü Taksim'de düzenlenen mitinge, İstanbul dışında pek çok il ve ilçeden toplanan dinci-faşist güruhlar saldırır. Bıçak, zincir, muşta, satır gibi silahlarla saldıran besleme güruh TİP üyesi, Duran Erdoğan'ı ve Ali Turgut Ayaç'ı katlederler. Yüzden fazla da yaralı vardır.

Dönemin İçişleri Bakanı, Adalet Parti'li Faruk Sükan, bu faşist saldırıdan hemen sonra yaptığı açıklamada devrimci gençlik önderlerini ve TİP'i suçlar. Bu sırada Sağmalcılar Cezaevi'nde tutsak bulunan Deniz Gezmiş'i bu olayın sorumlusu ilan eder. Demirel'in has adamı İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın Meclis'te yaptığı bu suçlama dolu konuşmayla ilgili, o dönem muhabirlik yapan Yavuz Donat şöyle yazıyordu:

> *"İçişleri Bakanı Faruk Sükan, 16 Şubat'ta Taksim meydanı'nda meydana gelen ve 2 kişinin ölümü, yüzlerce kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan* 'Kanlı Pazar' *olaylarıyla ilgili olarak 48 kişinin* 'suçlu' *ve bunların hepsinin de* 'solcu' *olduğunu açıklarken, İstanbul Savcılığı ikisi halen tutuklu bulunan 4 kişi hakkında dava açmıştır."*(20 Mart 1969, Akşam)

*'Kanlı Pazar'*la ilgili bir program hazırlayan Alman televizyoncuları, olayların içinde yer alan ve mitingi organize eden öğrenci derneklerinin başkanlarıyla 24 Şubat'ta bir görüşme yaparlar.

> *"Bütün dünyada geniş yankılar uyandıran Taksim olaylarından sonra, gözler Türkiye'de Amerikan aleyhtarlığı yaratan güçlere çevrilmiştir. Yabancı gazeteciler, yetkili kişilerden aldıkları beyanatların yanı sıra sol eğilimli gençlik liderleriyle de görüşmüşlerdir. FKF'de, 10 dakikalık bir televizyon filminin çekimini yapan Almanlar, FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, Devrimci Öğrenci Birliği yöneticisi Deniz Gezmiş ve Teknik Üniversite Öğrenci Birliği Başkanı Harun Karadeniz'e* 'Nasıl bir Türkiye İstiyorsunuz?' *sorusunu sormuşlardır. Ayrıca gençlerin afiş ve pankart hazırlayışlarını da filme almışlardır."*

Bu olaylardan sonra üniversitede oldukça gergin bir beklentiye girilir. Bu uzun sürmez. 7 Mart'ta Kimya Fakültesi'nde boykot başlar. Aynı gün AP Genel Başkanı Demirel'in sağ kolu ve yardımcısı İsmet Sezgin, İstanbul'a gelir. AP Gençlik Kolu İstanbul Başkanı İbrahim Çetinkaya ile birlikte TMTF'ye gider. Orada faşistlerin önde gelen isimlerinden Ekrem Özer ile bir saati aşan bir görüşme yaparlar.

Oradan çıkan İsmet Sezgin, İstanbul Üniversitesi Rektörü Ekrem Şerif Egeli ile makamında bir saate yakın görüşür.

10 Mart'ta Deniz, on kadar DÖB'lü öğrenciyle birlikte Kimya Fakültesi'ne boykotu desteklemek amacıyla ziyarette bulunur. 15 Mart'ta bir grup faşist öğrenci Hukuk Fakültesi'ne gelip, duvarlara afiş yapıştırmaya çalışır. Deniz ve DÖB'lüler hemen müdahale eder, afiş asmalarının önüne geçerler, üstüne bir de faşistlere dayak atarlar. Ardından da Okuma Salonu'nun kapısına *'Vedat Demircioğlu Okuma Salonu'* yazan bir tabela asarlar.

Bu gelişmelerden sonra, İsmet Sezgin'in özel olarak görüştüğü TMTF'nin faşist Başkanı Ekrem Özer, 50 kadar faşisti de yanına alarak Hukuk Fakültesi'ne gelir. *'Vedat Demircioğlu Okuma Salonu'* tabelasını indirip yerine *'Ziya Gökalp'* yazan bir tabela asar ve okulun duvarlarına da faşistlerin çıkardığı bir gazetenin afişlerini asarlar. Daha faşistler bunları yaparken Deniz'in başlarında bulunduğu DÖB'lü öğrenciler okula gelir, müdahale ederler. Faşist güruhu dağıtırlar.

Fakat esas olaylar iki gün sonra, 17 Mart'ta patlak verir. Faşistler sabahın erken saatlerinde oldukça kalabalık gruplar halinde İstanbul Üniversitesi Merkez Bina'yı kuşatırlar. Böyle bir saldırıya hazırlıklı olan devrimci öğrenciler, kapıları kapatıp, çatıya çıkarlar. Çatıya çıkan DÖB'lü öğrencilere ve yanlarındaki Masis Kürkçügil, Fikret İlkiz gibi diğer öğrencilere aşağıdaki faşistler silahlarla ateş etmeye başlar. DÖB'lüler, faşistlerin silahlarına molotof kokteylleriyle ve taş yağmuruyla cevap verirler. Bu çatışmalar saatlerce sürer. Neden sonra Hukuk Fakültesi Dekanı Tarık Zafer Tunaya ve Abdullah Türkoğlu'nun araya girmesiyle çatışma durur. Zaten akşam olmak üzeredir. Faşistler saat 16.00'da üniversite çevresinden uzaklaşırlar.

Bu kez polisler devreye girer. Deniz Gezmiş, Bozkurt Nuhoğlu ve Selahattin Okur gözaltına alınır. 19 Mart'ta mahkemeye çıkarılırlar; ruhsatsız silah ve adam yaralama nedeniyle Deniz yine tutuklanır. Aynı gün DÖB şu açıklamayı yapar:

> *"Deniz Gezmiş, haksız yere tutuklanmıştır. Çünkü son üniversite olaylarında savunma durumunda olan devrimci öğrencilerden sekiz kişi sanık olarak Adliye'ye verildiği halde, saldırganlardan eli tabancalı, bıçaklı hiç kimse yoktur. Biz (...) Amerikan emperyalizmini ve onların çömezlerini Türkiye'den atıncaya kadar savaşa devam edeceğiz. Bu uğurda tevkif değil, hepimiz öleceğiz. Zira hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlük kadar değerli değildir."*

DÖB Başkanı Deniz Gezmiş daha sonra avukatların yaptığı itiraz sonucunda 31 Mart'ta tahliye edilir. Tahliyesinin ertesi günü Deniz, Üsküdar'da evlerine giderken vapurdan indikten sonra bir grup faşistin saldırısına uğrar. Bu saldırıyı Eyüp Neşat Yıldırım şöyle anlatır:

> *"15 Mart 1969 Cumartesi günü, sağın önde gelen adamlarından Ekrem Özer ve grubu da bu dayağın acısını Deniz'den çıkarmak için plan yapıyor. Deniz eve tek başına giderken, vapurdan indikten hemen sonra 15-20 kişilik bir grubun zincirli, bıçaklı, falçatalı saldırısına uğradı. Deniz karşı koyuyor, ama adamlar kalabalık. Çevreden insanlar yetişiyor. Deniz bu saldırıdan alnında bir falçata sıyrığıyla kurtulmuştu."*

Devrimci Direniş Komitesi

29 Mayıs 1969'da Üniversite Tazminat Tasarısı TBMM'de görüşülüp kanun haline getirilmeden meclis tatile girer. Buna tepki veren başta İstanbul olmak üzere Ankara ve Ege Üniversitesi'nde yüzlerce öğretim üyesi idari görevlerinden istifa ederler. İstanbul Üniversitesi Rektörü E. Şerif Egeli, *"Üniversite Reform Tasarısı, Meclise sunuldu"* derken, dönemin Başbakanı AP Genel Başkanı Süleyman Demirel *"Üniversite Reform Tasarısı mevcut değil ki, çıktı çıkmadı münakaşası yapılsın"* diye bu istifalara tepki gösterir.

30 Mayıs 1969'da sabah erken saatlarde İstanbul Tıp Fakültesi (Çapa) ile Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğrencileri işgal başlatır. Aynı gün öğlene doğru Hukuk Fakültesi'nde yapılan forum sonunda Hukuk da işgal edilir. İşgali yürütmek için Devrimci Direniş Komitesi kurulur. Komiteye Deniz Gezmiş, Celal Doğan, Rahmi Aydın, Zeynel Ünal ve Vural Aydınoğlu seçilir.

Öğleden sonra Deniz, Devrimci Direniş Komitesi adına bir bildiri okur.

> *"12 Haziran işgalinden beri Üniversite Reform Tasarısı'nı siyasi iktidar ve üniversitedeki işbirlikçiler sürekli olarak atlatmakta idi. Asistan arkadaşlarımızın haklı isteklerine karşı, siyasi iktidar (...) bu tutumu ile demokratik haklarımızın alınmasını politik amaçları içinde eritme ve bizi uyutma taktiklerine feda etti."*

Üniversite Senatosu 31 Mayıs'ta toplanır, üniversitenin süresiz kapatılmasına ve polisin *üniversiteyi boşaltmasına oybirliğiyle karar verir.*

Üniversite Senatosu'nun kararını öğrenen öğrenciler Rektörlüğe bir yürüyüş yapar. Yürüyüşe katılan 3000 öğrenci, Egeli'nin istifasını ister. Sonra da Hukuk'taki 1 No'lu büyük anfide bir forum düzenler. Forumda iki asistan ve iki de öğrenci temsilcisi konuşur. Öğrenciler adına DÖB yöneticilerinden Celal Doğan konuşmuştur. Forumda istekler kabul edilene kadar üniversite işgaline devam kararı alınır. Forum, öğrencilerin *"Türkiye'de İşçi-Köylü İktidarı kurulana kadar devrimci gençliğin bu kavgayı sürdüreceğine"* dair ant içilerek bitirilir.

Aynı gece üniversiteye Tarık Zafer Tunaya ile birlikte bir grup öğretim üyesi gelerek Devrimci Direniş Komitesi üyesi öğrencilerle görüşür, işgalin bitirilmesini isterler. Çünkü sorunun öğrenim sorunu değil, *"Üniversite öğretim üyeleri ve topluluğunun tazminatı"* sorunu olduğunu söylerler. Daha sonra profesörler Vali'ye giderek aynı gerekçeyi söyleyip, beklemesini, öğrencileri ikna edeceklerini belirtirler.

Durum değerlendirmesi yapan öğrenciler işgali kaldırma kararı verirler ve sabaha karşı üniversiteyi tamamen boşaltırlar.

Üniversite Senatosu 6 Haziran'da toplanarak, sınavların polis gözetiminde 9 Haziran'dan itibaren yapılması kararını alır.

Senatonun bu kararına Devrimci Direniş Komitesi bir bildiriyle cevap verir:

> *"Polis nezaretinde sınavlara girmeyi haysiyetsiz bir durum olarak kabul ettiğimiz için sınavlara girmeyeceğiz. Rektörün öğrenci-polis çatışması konusundaki gayretkeşliği gözden kaçmamaktadır. (...) Senato ve Rektörün polis ve öğrenciyi çatıştırmak suretiyle üniversitede polis terörü yaratmak ve bu nedenle üniversite özerkliğini zedelemek suretiyle öğrenci ve halk düşmanı olduğu ortaya çıkmıştır."*

9 Haziran'da öğrenciler sınav için gelir, üniversite önünde toplanırlar. Binlerce öğrenci sloganlarla, marşlarla polisi protestoya başlar. Rektörün, Senatonun istifasını ve polisin üniversiteden çıkarılmasını vurgulayan sloganlar ön plandadır.

1 No'lu anfide sınava girmek isteyen bir grup öğrenciyle boykot yapan öğrenciler arasında tartışmalar yaşanır. Sonuçta kimse sınava girmez. Saat 12.00'de öğrenci örgütlerinden bir kısmının yöneticileri eylemin bugünlük tamamlandığını, yarın sabah 07.00'da görüşmek üzere herkesin okulu ve Beyazıt Meydanı'nı terk etmesini isterler. Öğrenciler yavaş yavaş dağılırken, polisin birkaç öğrenciyi sıkıştırıp tartaklamasıyla olaylar patlak verir. Polisler coplarla ve kalkanlarla saldırırken öğrenciler taşla karşılık verirler.

Olaylar durulunca Devrimci Direniş Komitesi bir bildiri yayınlayarak polisin okuldan çekilmesini ister:

"Senato üyeleri ile Rektör meşruiyetini yitirmiş ve birer öğrenci düşmanı olduklarını bu olaylar sonucunda iyice ispat etmişlerdir. Sonuçta istifa etmelidir. İstanbul Üniversitesi öğrencileri polis kordonunda imtihana girmemek suretiyle bu Senatoya gerekli cevabı vermiş ve direnenlerin bir azınlık değil, tüm öğrenciler olduğunu bir kere daha ispatlamıştır."

"On yedi öğrenci kuruluşu gece TMGT'nda bir toplantı yaparak, üniversitede çıkan olayları değerlendirmiş ve polise üniversiteyi terketmesi için yarın saat 09.00'a kadar mühlet verilmesini kararlaştırmıştır."

Ertesi sabah 10 Haziran'da okula gelen öğrenciler, Vezneciler'de Site Yurdu önünde toplanıp *"Polis kordonu altında sınava girmeyeceğiz!"* diye ant içerler. Sınav saati geldiğinde sınav görevlileri sınava girecelerin adını ve numaralarını duyurmak için kapıya çıkarlar. Öğrenciler Rektörü ve Senatoyu istifaya çağıran sloganlar atarak, ıslıklarla durumu protesto ederler. Okulun yan kapısından Site Yurdu'na doğru giderken, diğer yurtlardan da gelenlerle kalabalık giderek büyür. Saat 10.30'a kadar Beyazıt ve çevresinde hiç durmadan yürüyüşler yapılır. Sonra öğrenci liderleri kitleyi Vilayet'e yürümeye çağırır.

Yürüyüş kolu Divanyolu'na doğru geldiğinde, Balıkesir Öğrenci Yurdu'nun önünde molotof kokteylleri patlar. Cağaloğlu girişi polis tarafından barikatlarla kapatılmıştır. Yürüyüş Sultanahmet'e devam eder. Öğrenciler Alman Çeşmesi önünde sloganlarla beklerken Deniz bir konuşma yapar:

"Polis yuvamızı terk edene kadar mücadele edeceğiz. Zafer bizimdir. Yeter ki, sizler inançlı olarak mücadelenize devam edin aslan kardeşlerim. Demokratik üniversitenin gerçekleştirilmesi için giriştiğimiz mücadele, halkımızın devrim mücadelesinden ayrılamaz. Öğretim üyelerinin davranışları, biz gençliği sindirme yolunda bir adımdır. Buna karşı sonuna kadar direnmemiz gerekir. Savaşımız Senato ve arkasındaki emperyalizm ve işbirlikçileriyledir."

Daha sonra gençlik emperyalizme ve işbirlikçilerine karış sonuna kadar mücadele etmeye ant içer. Vilayet'e giden yollar barikatlarla kapatıldığı için yeniden Beyazıt'a dönerler. Beyazıt Meydanı'nda beklenen çatışma başlar. Polisin gaz bombalarına devrimci gençler molotoflarla ve taşlarla karşılık verirler. Edebiyat Fakültesi'nin yanından Vezneciler'e giden caddede bir uçta polis diğer tarafta devrimci geçlik gaz bombaları ve taşlarla kıyasıya çatışmaktadır. Hemen sonrasında polisin safında sivil faşistler de belirmeye, devrimci gençliğe taş atmaya başlar. Çatışmalar öğlen olduğunda Beyazıt, Laleli, Vezneciler, Şehzadebaşı, Koska'ya, yani Beyazıt'tan Aksaray'a kadar yayılmıştır. Üniversiteli devrimci gençliğe, liseli gençlikten de destek gelir. Çatışmalar giderek sertleşmektedir. Devrimci öğrencilerden de polisten de çok sayıda yaralanan vardır.

Saat 12.00'ye doğru polisle öğrenciler arasına zırhlı araçlarıyla askerler girer.

Polislerin öğrenci yurdunu basma girişimi, yurttan atılan taşlarla püskürtülür.

Üniversite'nin (Merkez Bina) bahçesi onlarca yaralının yattığı bir hastane görünümündedir. Sokaklarda çatışma olanca şiddetiyle sürerken, baştan beri olaylara katılmayan öğrenci gençlik kesimleri de polise taş atmaya, çatışmalara katılmaya başlarlar. Bu sırada Beyazıt Camii'nden, polisin yanında yer alarak öğrencilere, devrimcilere taş atan gruplar vardır. Askerler, Edebiyat Fakültesi civarını asker kordonu altına aldığından, oradaki çatışmalar durmuştur. Çatışmaların yoğunlaştığı her yerde asker devreye girer ve çatışmalar durulur.

Devrimci gençler Beyazıt Meydanı'nda toplanırlar. Vilayet'e doğru yeniden yürüyüşe geçerler. Divanyolu'na geldiklerinde Cağaloğlu girişinin yine polis tarafından tutulduğunu görünce ara sokaklardan gelmeyi zorlarlar ve Beyazıt çevresinde duran çatışma, Cağaloğlu'nda yeniden başlar. Molotof kokteylleri, taşlar, gaz bombaları havada uçuşmaktadır.

Bir saat kadar sonra 14.00 sularında çatışma bu kez Şehzadebaşı'nda yoğunlaşır. Toplum polisine ait arabalardan ikisi atılan molotoflarla yanar. Bir diğer arabanın benzin deposunu ateşe verirler ve söndürmeye gelen itfaiyeyi de engellerler. Polise ait ne varsa tahrip edilir. Site Yurdu'nun üst kat pencerelerinden polise molotof kokteyli yağmaktadır.

Edebiyat Fakültesi bahçesinde toplanan toplum polisleri arasında müthiş bir moral bozukluğu başlamıştır. Yere oturup ağlayan polisler vardır. Toplum Polis Müdürü Selim Bahadır ve İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Vedat Sokullu, oraya gelip polislerle konuşmaya, bozulan morallerini düzeltmeye çalışırlar.

İlk gün sona erdiğinde, öğrencilerden ve polislerden toplam otuzdan fazla yaralı vardır. 10 kadar öğrenci gözaltına alınmıştır. Gözaltılar arasında iki de DÖB'lü vardır.

DÖB FKF İstanbul Sekretaryası, İTÜ DÖB, TMGT ve diğer devrimci öğrenci örgütlerinin temsilcileri 19 Haziran'da toplantı ve bir açıklama yaparlar:

"Gençlik, kendilerine demokratik diyen, fakat hiçbir ilgisi bulunmayan gerici parlamenterler ve onun üniversite içindeki işbirlikçilerine karşı kavgasında yalnız bırakılmak istenmektedir.

"Gençlik üniversitede reform kavgası, köylerdeki toprak kavgası ve hür insan olma kavgasının yanındadır.

"Gençlik, fabrikalardaki patron, iktidar baskılarına karşı sendikal ve sosyal hürriyet isteyen işçilerin kavgasının da yanındadır.

"(...) Gençliğin kavgası yalnız ve yalnız demokrasi düşmanı ağalarla emperyalizm ve işbirlikçilerine karşıdır."

Manifesto Yayınlanıyor

9-10 Haziran 1969'da yaşanan şiddetli çatışmalardan sonra Deniz'le Yusuf Küpeli, FKF Genel Merkezi'nde görüşürler. Bu görüşmelerden bir sonuç çıkar ve 23 Haziran 1969'da Yusuf Küpeli ve Deniz Gezmiş imzasıyla bir manifesto-bildirge yayınlanır. Bu bildirge İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon ve Eskişehir'den yüksek okul ve üniversite öğrenci örgütlerinden gelen 160 delegenin katıldığı *'Birinci Devrimci Gençlik Kurultayı'*na sunulur.

Hem Deniz Gezmiş, hem de Yusuf Küpeli bu kurultaya haklarında tutuklama kararı olduğu için katılamazlar. Ama Manifesto'nun sunumunda; *"...verdiğimiz kavgadan dolayı Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi faşist siyasi iktidar hakkımızda tutuklama kararı aldırmıştır."* demişler ve bu nedenle kurultaya katılamadıklarını ama bu Manifesto'daki taleplerin tüm devrimci gençlik hareketlerinin mücadele programı olmasını istemişlerdir.

Manifesto'daki talepler şunlardır:

"1. Amerikan sömürgecileri, askerleri, askeri ve ekonomik teşkilatları, ikili antlaşmaları, bütün kurumlarımıza girmiş ajanları ve uşaklarıyla derhal yurdumuzdan kovulmalıdır.

Amerikan sömürgeciliğinin aracı olan NATO'dan derhal çıkılmalı, (...)

Anayasaya aykırı olan TCK'nın 141. ve 142. maddeleri gibi düşünce-örgütlenme özgürlüğünü engelleyen bütün hükümleri kaldırılmalıdır.

Yurdumuzda yaşayan etnik gruplara, kendi dillerini konuşma ve kültürlerini geliştirme olanakları sağlanmalıdır.

Dış politika tam bağımsızlık ilkesine dayandırılmalı, emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı savaş veren bütün geri kalmış ülke halklarının yanında yer alınmalıdır.

Amerikan emperyalizminin tavsiyesiyle kurulmuş olan faşist toplum polisi teşkilatı kaldırılmalıdır.

Genel af çıkarılmalıdır.

Köklü bir toprak reformu yapılmalı, işgal edilen topraklar üzerinde köylülerin mülkiyet hakkı tanınmalıdır.

Özellikle yıllardır ihmal edilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimizde ve büyük şehirlerdeki gecekondu semtlerinde dayanılmaz duruma gelen açlık ve sefaleti yok etmek için köklü tedbirler alınmalı; su, okul, vs. gibi halkın temel ihtiyaçları karşılanmalı, sosyal meskenler yapılmalı ve halk sağlığının korunması için köklü tedbirler alınmalıdır.

İşçi ücretleri gerçek anlamda arttırılmalı, işçilerin sağlığa uygun şartlarda çalışma, barınma, sağlık, sigorta, emeklilik vs. gibi sosyal ihtiyaçları en yüksek seviyede karşılanmalı, vergiler gelirlerle orantılı olarak alınmalıdır.

Herkese eşit okuma imkanları sağlanmalı, eğitimdeki yabancı ve gerici etkiler yok edilmeli, üniversite reformu, öğrencilerin yönetime katılması ilkesi ışığında derhal yapılmalı, özel yüksek okullar devletleştirilmeli, milli, halkçı ve ilerici bir eğitim sistemi uygulanmalıdır"

Deniz Filistin'de

9-10 Haziran'da yaşanan sokak savaşları boyunca devrimci gençlik, Beyazıt Meydanı'nda ve civarındaki bütün sokaklarda halkın ve bölgedeki esnafın da desteğini alarak polislerle tam bir sokak savaşı sürdürdü. Şimdi hareketin daha ileriye gideceğini gören Deniz, savaş tekniğini öğrenmek, gerilla savaşını kavramak için harekete geçmek gerektiğini düşünüyordu.

Tam bu dönemde Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin Türkiye'li devrimci gençlik hareketleriyle ilişki kurmaya yönelik girişimleri vardı. Deniz bunu değerlendirerek Filistin'e gitmeye karar verir. Ömer Erim Süerkan bunu şöyle anlatıyor:

"Filistin'e öğrenci hareketi içinde ilk gidenler biz olduk. Ben, Deniz, Cihan, iki Kıbrıslı arkadaş ve Yusuf Küpeli. Mahir Çayan da bizimle gelecekti. Fakat Mahir gelmedi."

Aynı konuda Yusuf Küpeli şunları anlatır:

"Filistin'e gidiş işini bana Deniz açmıştı. Ben zaten gidecektim. Benim Filistin'e gidişimle onların gidişleri böylece çakışmış oldu. Ben onların yanında bir arkadaştım.

(...)

"Üçüncü kaldığımız yer, Bahçelievler civarında, en üst katta bir apartman dairesi idi. İşte bu evde iken Cihan Alptekin ve Selahattin Okur gelip, Deniz'i ve beni bulacaklardı. Cihan ve Selahattin yanlarında iki valiz dolusu 'Sol Yayınlara' *ait kitap ve dört silah ile bir sürmene kama getirmişlerdi. Dediklerine göre bir örgüt idiler, bu kadar çok kitabı da uzun bir süre kalacaklarını düşündükleri için yanlarına almışlardı.*

"Kısa bir süre için kayboldular, tekrar geldiler ve bu evden Suriye'ye doğru yola çıkmıştık. Antep'te bir otele gidecektik. İstanbul Üniversitesi'nden Deniz ve arkadaşlarının tanıdığı FDHKC'nin bir üyesi olan Abu Süleyman isimli kılavuzumuz, daha gecelemeden gelmiş, bizi bu otelde bulmuştu. Bir arabaya atlayarak ve sınırda, akrabalarının olduğu bir köye gidecektik. Tam sınırdan giden bir istasyona inecek, gar memuruna adam başı 10 lira verip karşıya geçecektik. O ağır valizlerle karşıya geçip 600-700 metrelik hafif bir yokuşu çıktıktan sonra, tepenin üzerinde bir eve girdik. İçeride entarili iki-üç adam vardı. Biraz sonra bir arazi arabası geldi, bizleri aldı. Bir kilometre kadar sonra büyük bir köyün içinden geçtik. Fırat kenarına, bir salın bağlı olduğu bir yere geldik. Araba bizi bıraktı. Sala binip karşıya geçtik. Yine yüz metrelik bir yokuşu çıktıktan sonra Halep, Humus üzerinden Şam'a giden karayoluna çıktık. Arabalara işaret etmeye başladık. Sonunda eski bir taksi durdu. Şoför içinde ne olduğunu anlamadığı ağır valizleri bagaja koydu. Arabanın içine sıkıştık ve gazladı.

"Onbeş dakika kadar ya gitmiştik, ya gitmemiştik, yol çevrildi. Arama vardı. Bize hiç bakmadılar. Bagajı açtırdılar. Bizden ayrı birkaç Arap yolcu da dahil indirdiler. Deniz ve arkadaşları ile gelen valizleri açmışlar, içindeki silahları, kitapları görmüşlerdi. Mecburen öne çıktık. Abu Süleyman böylece ilk çevirilerini yapmaya başladı. Benim de belimde silah vardı. İlerde bir olay çıkmasın diye, bu tabancayı milislere vermek için elimi belime atınca, milisler aniden gerilime itildiler ve silahlarını üzerime doğrulttular. İşaretle sakin olmalarını söyledim ve tabancayı yavaşça çıkarıp verdim. Abu Süleyman bizlerin Demokratik Cephe'ye gittiğini söylemiyor. Suriye pasaportunu da gizliyordu. Demokratik Cephe'yi Suriye'de illegal sayıyor, güya örgütünü koruyordu. Milisler bizi resmi bir arabaya koydular ve Laskiye'ye doğru gazladılar.

"Deniz sloganlar atmaya, marşlar söylemeye başlamıştı. Son derece tuhaf bir durumdu. Sanki Türkiye'de polise yakalanmış, tavır koyuyordu.

(...)

"Burada on iki gün kaldık. Sonunda aramızda tartışıp Abu Süleyman'ın her şeyi anlatmasına, nereye gittiğimizi söylemesine karar verdik. Abu Süleyman gitti, subaya her şeyi anlattı. O bir yerlerle ilişki kurdu. Ertesi gün Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin adamları güle oynaya geldiler. 'Neden daha önce haber vermediniz' *diyorlardı. Ve onlara gülüyorlardı. Bizi bir arabaya attılar ve Şam'ın kenar mahallelerinde olan merkezlerine götürdüler.*

"Şam'ın kenar mahallelerinden birinde olan yerleri, kocaman tabelası ile legal bir yerdi. Burada üç gece, dört gün kaldık. Şam'da bizlere Cephe hüviyetleri yapacaklar, kendileri takma isim vereceklerdi. Aralarındaki anlaşmaya göre bu hüviyetler, Suriye ile Ürdün sınırında pasaport gibi geçerlilik taşıyordu. Fakat örgütün Lübnan'da hiçbir legalitesi yoktu."

Filistin'e Haziran ayı başında giden Denizler, Ağustos ayı sonlarında geri dönerler. Filistin'deki süreçle ilgili olarak Erim Süerkan şunları anlatır:

"Oraya değişik ülkelerden gelmiş bizim gibi gençlerle birlikte FDHKC'nin düzenlemiş olduğu konferanslara katıldık. Bu konferanslarda Filistin sorunu, savaşımı, FDHKC'nin amacı vb. konular anlatıldı. Daha sonra zaman buldukça bizi gerilla eğitimlerine kattılar. Silah kullanmasını, silahların nasıl sökülüp takıldığını, bakımını, korumasını öğrendik.

"Gerillaların yaşamına uygun olarak yaşantımızı düzenledik. Gerillalar gibi üzerimizdeki elbiselerle botlarımızla yatıp kalkarak yaşamasını öğrendik. Yaklaşık bir aylık bir süre sonunda yine Amman'daki FDHKC'nin Siyasi Bürosu'na uğrayıp Havatme ile görüştük. Aynı yollardan geçerek Türkiye'ye giriş yaptık."

Filistin'den döndükten sonra Deniz, Cihan, Erim ve Selahattin bir süre Ankara'da kalırlar. Deniz, Taylan Özgür'le buluşur. Demir Küçükaydın'ı çağırtır. Demir bunu şöyle anlatıyor:

"Bir gün Aliağa'ya Deniz'den 'Ankara'ya gel' *diye telefon geldi. Kalktım Ankara'ya gittim. Taylan ile Deniz, BYYO'da gizleniyorlardı. Deniz, Filistin'den yeni geldiği için efsanevi bir yanı vardı. O gece oturduk konuştuk.*

"Deniz, 'Halk savaşını başlatıyoruz. Sen proletaryayla ilgili bir insansın. Bu işi halledeceğiz. Yalnız para lazım. ODTÜ'deki bankayı soyacağız' *dedi.*

Ertesi gün Ho Chi Minh için anma toplantısı yapılır ve Deniz bu toplantıya, Filistin'den gelirken üzerinde bulunan askeri üniformasıyla katılır. Bu tutumuyla ne düşündüğünü ve ne yapacağını bir anlamda ilan ediyordu. Bu anma töreninde bir konuşma yapar. Tören 7 Eylül 1969'da yapılır. Deniz konuşmasında şunları söyler:

"Amerikan emperyalizmine karşı yedi iklim dört cephede mücadele ettiğimiz, Bolivya'da, Venezüella'da, Angola ve Vietnam'da ölmesini bildiğimiz bu günlerde Ho Chi Minh yoldaşı kaybettik.

"Onun Amerikan emperyalizmine karşı verdiği kavgada, kararlı, azimli tutumu, zor günlerde bize yol gösterecek ve Vietnam halkının devrim mücadelesinde inançlı adımları, oportünizme karşı mücadelemizde de bizlere örnek olacaktır."

Anmadan sonra toplantıya katılan Mihri Belli ile evine giden Deniz, Mihri Belli'yle silahlı mücadelenin gerekliliğine dair konuşur.

Deniz, Ankara'dayken ODTÜ Öğrenci Birliği seçimleri yapılır. Seçimlerde sosyal demokratların kazanacağı belli olunca, Deniz olaya müdahale eder, ortalık karışır ve seçim sandıklarına devrimci öğrenciler el koyarlar. Böylelikle seçimleri sosyal demokratların kazanması engellenir. Bu olayla ilgili olarak ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü bir açıklama yapar:

"Her ne pahasına olursa olsun, devrimcilerin Öğrenci Birliği'ni ele geçirmeleri ve elde tutmaları kaçınılmaz bir görevdir. Bu silahı anti-emperyalist olmayanlara teslim etmek, kavgaya ihanettir."

Bundan sonra Deniz, Taylan Özgür'le birlikte İstanbul'a geçer. İ.Ü. Öğrenci Birliği seçimleri için gelmiştir. Ama 23 Eylül 1969'da bir kez daha yakalanarak tutuklanır. Sağmalcılar Cezaevi'nde tutsakken dışarıdakilere şu mektubu ulaşır:

"Amerikan emperyalizmine karşı verdiğimiz kavgada, tıpkı bizden evvelkilerde olduğu gibi hapishanelere de gireceğiz, arkadaşlarımız da ölecek. Bu bizi yıldırmamalı. Fakat her ölen kardeşimizin hesabını karşı devrimcilerden ve baş sorumlusu Amerikan emperyalizminden soracağız. Üstelik son olaylar bizim ne kadar güçlü olduğumuzu ortaya koymuştur. Çünkü onların bizden ne kadar korktuğu, ürktüğü ortaya çıkmıştır. Onlar için tehlike çanları çalmaya başlamıştır. Bizim şimdiki durumumuz 1942'lerde, 946'larda çok daha ağır şekilde geçmiş ve onlar yılmamışlardır. Bu, solun tarihi gelişimi içindeki geçit noktasıdır. Bundan böyle güçlerimizi merkezileştirip daha hazırlıklı ve daha sorumlu mücadele edeceğiz..."

Deniz 11 Kasım'da mahkemeye çıkarılır. Mahkemeye Deniz'i desteklemek için kalabalık bir devrimci gençlik kitlesi de gelmiştir. Deniz arabadan indirilirken devrimci gençlik sloganlarla ona desteklerini ifade ederler. Bir başka dava için bir grup dinci-gerici de oradadır. Anti-komünist bir slogan atmaya başlarlar. Bir anda devrimci gençler onlara saldırır. Ortalık karışır, taşlı sopalı kavga sonunda faşistler selameti kaçmakta bulurlar.

Polis çatışmadan hemen sonra Devrimci Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu'nun bürosunu basar. Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin'in de bulunduğu 20 kadar öğrenci gözaltına alınır. Ertesi gün de serbest bırakılırlar.

Deniz de, 25 Kasım'da çıkarıldığı bir sonraki duruşmada serbest bırakılır. Cezaevinden çıktıktan sonra Ankara ile İstanbul arasında sık sık gidip gelen Deniz, gerillayı örgütlemek için yoğun bir çaba içindedir. Bir yandan ODTÜ'de Sinanlarla ilişki içindedir, bir yandan da İstanbul'da öğrenci hareketleriyle ilişkileri sürmektedir. Yıldız Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi'ni bu süreçte faşistler ele geçirmek için polisin de desteğiyle öğrenci gençliği yıldırmaya çalışmaktadır.

1969'un 8 Aralık'ında Mehmet Büyüksevinç, 14 Aralık'ta Battal Mehmetoğlu faşistler tarafından katledilir. Deniz, yanında İTÜ ÖB Başkanı'yla birlikte Battal Mehmetoğlu'nun cenazesinin başında basına yönelerek bir açıklama yapar:

"Dört gün önce arkadaşımız Mehmet Büyüksevinç'i öldüren şeriat taraftarları camilerde organize edilmektedir. Böyle bir saldırıyı beklediğimiz için ben, Yusuf Civri ve ölen arkadaşımız geceden beri okulun önündeki barikatlar arasında nöbet tutarken, otuz kırk saldırgan geldi.

"Battal Mehmetoğlu gelenlere 'Durun okula giremezsiniz' diyerek önlerine çıktı. Daha sözünü bitirmemişti ki, onbeş-yirmi silah birden patladı. Battal, yaralandığını anlayınca bizim bulunduğumuz barikatın arkasındaki kulübeye geldi. Sanki bir şey aranıyordu. Sonra tekrar dışarı çıktı. İkinci kez tabancalar patlayınca yere düştü. Mermilerden biri sol gözünü çıkarmıştı. Vücudunda daha başka yaralar vardı."

15 Aralık'ta öğrenci gençlik, bu katliamları protesto ve ölen arkadaşlarını anmak için Hukuk Fakültesi 1 No'lu Anfide bir forum yaparlar. Deniz'in de bir konuşma yaptığı forumdan sonra Adliye'ye doğru yürüyüş başlar. Yürüyüşe geçen öğrenci gençlik *"Başta bayrağımız sosyalizm"* sloganını atmaktadır.
Yürüyüş kolu daha Çarşıkapı'dayken polisle çatışma başlar. Molotoflar, dinamit lokumları kullanılır.
Olayların daha da büyümesinden korkan Vali Vefa Poyraz toplum polisini geri çeker. Çatışmalar durur. Bu sırada Battal Mehmetoğlu'nun katillerinden birini İ.Ü. Bahçesinde yakalayan öğrenciler Yıldız'a Akademi'ye götürür, sorguya çekerler. Faşist konuşmayınca Deniz'den yardım isterler: *"Adın var, senden korkar, konuşur"* derler. Deniz ısrarlar karşısında dayanamaz gider. Durumu görünce *"Eli kolu bağlı birine böyle bir şey yapamam"* der ve oradan çıkar.
Yıldız'da devrimci öğrencilerle konuşan Deniz, faşistlerin saldırıları karşısında neler yaptıklarını sorar. Yıldız Dev-Genç İkinci Başkanı olan Hüsnü Akkaya iki tane tüfek çıkarır. Av malzemeleri satan dükkandan aldıklarını söyler. Deniz tüfekleri eline alır, inceler ve geriye verir. Birkaç gün sonra Yıldız Akademi'yi basan polis tüfekleri bulur. Polis tüfeğin Deniz'e ait olduğunu öne sürerek, TMGT'yi basar, Deniz'i gözaltına alır. Gözaltına alınanlardan biri de Cihan Alptekin'dir.
Yıldız'a götürülüp sorguya çekilen faşist, *"Beni kaçırıp dövenler Deniz'le Cihan'dı"* diye ifade verir. Deniz'le Cihan yine tutuklanırlar. Sağmalcılar Cezaevi'nde faşistlerden de tutuklular vardır. 2 Ocak 1970'de cezaevinde faşistlerle Deniz ve Cihan arasında kavga çıkar. Daha sonra faşistleri başka bir bölüme alır idare.
16 Mart 1970'de Hukuk Fakültesi'nde bir forum yapan devrimci öğrenciler Deniz'le Cihan'ı desteklemek ve serbest bırakılmalarını istemek için Adliye Sarayı'na kadar yürüyüş yaparlar.
19 Mart'ta bu kez Hukuk 1 No'lu anfide açık oturum yapılır. Açık oturuma öğretim üyeleri ve gazeteci İlhan Selçuk'da katılır. İki saatten fazla süren açık oturum sırasında cezaevindeki Deniz Gezmiş ve Devrimci Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin için kampanya yapılıp para toplanır. Toplanan paralar cezaevine Denizlere götürülür. Bu sırada cezaevinde, aralarında İbrahim Öztaş, İbrahim Kaypakkaya ve Deniz'in küçük kardeşi Hamdi Gezmiş'in de bulunduğu 25'ten fazla devrimci tutsak vardır. Hamdi kısa sürede tahliye olur.
Deniz, artık harekete geçmek gerektiği için firar etmeyi düşünmektedir. Bu doğrultuda İbrahim Öztaş ve bir iki kişiyle konuşur, planlar yaparlar. Ancak İbrahim Öztaş ve diğer konuştukları arkadaşları Mayıs başında tahliye olunca firar planından vazgeçilir.
6 Nisan 1970'te İstanbul Üniversite'si faşistlerle devrimci öğrenciler arasında çıkan çatışmalar nedeniyle kapatılmıştır. 4 Mayıs'ta yeniden açılır. Deniz ve diğer tutsak devrimci öğrenciler Sağmalcılar Cezaevi'nden gönderdikleri bir bildiriyle görüşlerini açıklarlar.
Öğrenci hareketi artık sınıflar mücadelesine dar gelmektedir. Sık sık faşistlerle ve polisle yaşanan çatışmalarda silahlar kullanılmaya başlandığı bir süreçte ölenler ve yaralananlar olmaktadır. 25 Mayıs'ta İ.Ü.'de,Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi Mustafa Kuseyrioğlu'nun ölümü nedeniyle yapılan bir forumda devrimci gençlik üç gün yas ilan eder ve artık silahlı mücadeleye başlayacaklarını şöyle duyurur:

> *"Bugüne kadar silahsız sürdürdüğümüz devrimci mücadelemize ölmemek için bundan böyle silahlı olarak devam edeceğiz."*

THKO'ya Doğru

TDGF'nin Merkez Yayın Organı olarak o dönem İLERİ dergisi yayınlanmaktadır. 1970 Haziran sayısında Cihan Alptekin (İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı), Ömer Güven (İstanbul Sekreteri), daha sonra THKO'lu olacak olan İbrahim Öztaş, Kenan Rıfkı Ertuğrul ve Deniz Gezmiş imzasıyla bir Manifesto yayınlanır:

"1968'den beri yoğunlaşan gençlik eylemleri bu yıl nitelik bakımından büyük bir değişime uğrayarak yeni bir döneme girmiştir. Profesyonel devrimci kadrolar yetişmiş, emperyalizme karşı dövüşen dünya halkları ile organik bağları kurulmuş ve en önemlisi militan örgütlenmeye doğru ilk adımlar atılmıştır. Bunlar yeni dönemin olumlu gelişmeleri. Buna karşılık Amerikan emperyalizmi -işbirlikçi sermaye- feodal mütegallibe üçlüsü devrimcileri silahla susturmaya yönelmişler, hapishaneler hiçbir dönemde olmayan bir sayıda devrimci ile dolmuş ve kendilerine devrimci adını veren bir takım pasifist entelektüel eğilimler saflarımızda bozguncu çalışmalara girişmişlerdir. Filistin'de yürütülen devrimci mücadelenin ülkemizde de etkisini göstermesi karşısında telaşa kapılan egemen sınıflar bir takım provokasyonlarla Filistin'de emperyalizme karşı dövüşmüş devrimci kardeşlerimize aşağılık tertipler hazırlamışlardır.

"Önümüzdeki dönem karşı-devrimin silahlı saldırısını artıracağı, egemen sınıfların faşist yöntemlere başvuracağı dönemdir. Her dönemin politik çizgisi tutarlı bir askeri çizgi ile birleştirilmedikçe başarıya ulaşamaz. Bu dönemde ne yapmalıyız?

"1. Militan örgütlenmeye önem ve hız vermeliyiz.

Karşı-devrimcilerin silahlı saldırganlıklarını etkisiz bırakmalı, mücadelenin her biçimine hazırlıklı olmalıyız.

Emperyalizmle dövüşen dünya halklarıyla bağlarımızı daha da sıklaştırmalıyız, bu bağ en güçlü, en sağlam biçimde ülkemizde olmalı.

Saflarımızda, bozguncu, pasifist ve küçük burjuva entelektüel eğilimleri açığa çıkartıp etkisiz hale getirmeliyiz.

İşçi, köylü yığınlarının kendiliğinden gelme hareketinin örgütleyicisi olmalı ve proleter devrimci politik düzeye ulaşmalıyız.

Marksistler her dönem devrimcidir. En iyi marksist odur ki, mücadelenin her safhasında devrimci öfkesini pratiği ile birleştirendir. Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır."

Deniz'le Cihan bu Manifesto'nun yayınlanmasından hemen sonra sürgün-sevkle Sağmalcılardan Bursa Cezaevi'ne gönderilir. Bursa Cezaevi'ne girişleri 10 Haziran'dır.

15-16 Haziran ve Gençlik

Demirel Hükümeti, bu sırada 2821-2822 sayılı Sendikalar Yasası'nı değiştirerek, DİSK'i kapatmayı planlamaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan taslak apar-topar Meclis'ten geçirilerek Cumhurbaşkanı'nın onayına sunulmuş sonra da Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu gelişmeler karşısında, Gebze ve Tuzla'da DİSK'in örgütlü olduğu fabrikalarda işçiler iş bırakıp sokağa çıkarlar. E-5 Karayolu'na çıkan işçiler yolu trafiğe kapatıp İstanbul'a doğru yürüyüşe geçerler. Yolları üzerindeki bütün fabrikalar, ister Türk-İş'e bağlı, ister DİSK'e bağlı olsun, hepsi boşalır ve yürüyüş kolu İstanbul'a girerken giderek artmaktadır. Yüzbine yakın işçi Kadıköy'e doğru yürüyüşlerini sürdürür. İşçilerin önü tanklarla, zırhlı araçlarla kesilmeye çalışılsa da başarılı olamaz. İşçiler tankların üzerinden aşarak yola devam ederler. Aynı anda Çatalca'dan, Maslak'tan, İstinye'den işçiler iş bırakmış, İstanbul'a doğru yürümektedirler. Çatalca'da başlayan yürüyüş, Bakırköy, Topkapı arasındaki sanayi bölgelerinden geçerken katlanarak büyümektedir. Aynı şey İstinye, Maslak'tan gelen işçilerin Levent'e, Mecidiyeköy'e geldiklerinde de yaşanmaktadır.

İşçi sınıfından onbinlerin Kadıköy Meydanı'nda, en az o kadar bir başka grubun da Topkapı'dan Eminönü'ne doğru yürüyüşü devam ederken üçüncü kol da Taksim'den Karaköy'e doğru ilerlemektedir.

İşçi kitlelerinin bir araya gelmelerini engellemek için hükümet ve Valilik harekete geçer. Kadıköy'den vapur seferleri durdurulur ve Galata Köprüsü açılarak kitlelerin buluşması engellenir.

Bu eylemlere TDGF İstanbul Örgütü de bütün gücüyle destek verir, katılır. Bu eylemler nedeniyle aralarında İbrahim Öztaş'ın da bulunduğu 15 kadar devrimci öğrenci aranmaya başlar. Arananlar Ankara'ya gider, SBF ve ODTÜ yurtlarına saklanırlar.

İşçi sınıfının o güne dek hiç görülmemiş derecede büyük ve görkemli bu eyleminden sonra Meclis'ten geçip onaylanan bu yasalar Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilir.

Gerilla Savaşı Kararı

Deniz, Bursa Cezaevi'ndeyken Ankara Kapalı'da tutsak bulunan Yusuf Küpeli'ye bir mektup yazar. Mektubunda kararını bildirmektedir:
"Biz Türkiye'de zaten kaç kişiyiz? Hepimiz öleceğiz. Dağa çıkacağım." Bu mektubu da bu dönemde yazdığı bütün mektupları gibi *"Yaşasın Halk Savaşının Zaferi"* sloganıyla bitmektedir. Yusuf Küpeli tahliye olduktan sonra Bursa Cezaevi'ne Deniz'i ziyarete gider. Deniz, ziyarette de düşündüklerini, planlarını ve kararını Yusuf Küpeli ile konuşur. Deniz'in kararını öğrenen Kars'tan, Ankara'dan, İstanbul'dan gelip Deniz'le görüşen başka gençler de olur. Deniz, bu sırada cezaevinden kaçmayı planlamaya başlar. Sağmalcılar'da olmamıştır, ama Bursa için harekete geçer. Dışarıdan birkaç kişiye bu konuda bir şeyler yapılması için haber gönderilir.
Deniz, firar işiyle uğraşırken, aynı zamanda gelip giden ve dışarıdaki ilişkilerini de gözden geçirir. Planı cezaevinden firar eder etmez silahlı mücadeleyi ve gerilla savaşını başlatmaktır. Bu amaçla Amerikalı bir subayı kaçırmak üzere istihbarat toplanmasını ister. Ancak tüm bu hazırlıklar sürerken 18 Eylül 1970'te Cihan'la birlikte tahliye edilirler.
Deniz, okuldan atıldığı için serbest bırakılmaz. Bursa Askerlik Şubesi'ne teslim edilir. Oradan da askerliğini yapması için Sivas'a gitmek üzere serbest bırakılır. Ama Deniz, Sivas'a gitmez, yeraltına çekilir.
Deniz, İstanbul'a gelir, doğrudan pek çok insanla konuşup, gerillaya dair son yaklaşımlarını tartışır. Bunlardan Lütfi Kıyıcı şunları söylüyor:

> *"Deniz ve Cihan'ın tutuklu bulundukları Bursa Cezaevi'nden bize gönderdikleri mektubun sonu* 'Yaşasın Halk Savaşının Zaferi' *olarak bitiyordu. İstanbul'a geldi. (...) Biz eski DÖB'lüler olarak baştan beri etkilendiğimiz Che, Castro, Vietnam, Küba, Filistin vb. Hareket ve kişilerin düşüncelerinden, gelişen olaylar içinde ister istemez uzaklaşmıştık. Oysa Deniz'de daha çok* 'yapalım' *havası vardı. Deniz için önemli olan başlamaktı, gerisi gelirdi.* 'Biz başlattıktan sonra devam edecektir bu hareket' *diyordu. Biz* 'yok, olmaz' *dedik. Sonra baktık ki, bizimle istediği, beklediği ilişkiyi kuramıyor, bütün bağlar koptu.*

Mustafa Gürkan'la görüşen Deniz, bu görüşmeden de istediği sonucu alamayınca, Gürkan'ın subay olan babasının evinde sakladıkları Filistin kimliğini ve gerilla giysilerini istedi. Amacı Ankara'ya geçmek, orada da istediği sonucu alamazsa Filistin'e gitmektir. Ankara'da özellikle ODTÜ'de yaptığı görüşmeler sonunda gerilla savaşı ve THKO kararı verilir. Deniz bu karardan sonra Mustafa Zülkadiroğlu'yla yaptığı bir görüşmede ona şöyle der:

> *"Artık bu defteri kapatmanın zamanı geldi. Başarıya ulaşamazsak da bir gelenek yaratırız."*

Şimdi sıra örgütlenmeye gelmiştir. Deniz kendisiyle hareket edebileceğine inandığı kişilerle teker teker ve doğrudan görüşür. Bunlardan biri de Kenan Rıfkı Ertuğrul'dur. O günleri şöyle aktarıyor:
"Deniz'le Beşiktaş'ta buluştuk. Yapılacak işlerle ilgili genel olarak düşüncelerini açıkladıktan sonra, 'Dayım! Sen, İzmir'deki arkadaşların bir kısmını tanıyorsun. Onlarla görüşelim. Ayrıca gider Ankara ve Anadolu'daki arkadaşlarla da görüşürüz. Baktık eğer İstanbul'daki sonuç ortaya çıktı, bilahare Cihan ve arkadaşlara durumu aktarırız. Onlar burada kalır. Biz ikimiz ya Kamboçya'ya, Eritre'ye gider, orada mücadele ederiz. Bu arada gelişmeler olursa Türkiye'ye döner kaldığımız yerden devam ederiz. Ne diyorsun?' *dedi.* 'Tamam Dayım, gideriz' *dedim.*

Ertesi gün Deniz, Kenan, Cihan, Yavuz Yıldırımtürk, Metin Eşrefoğlu buluşurlar. Deniz şunları söyler:

"Kenan'la ikimiz aranıyoruz. İstanbul'da olduğumuz biliniyor. Artık zaman kaybetmeyelim. Kenan'la Ankara'ya gidip arkadaşlarla görüşelim. Buradaki ilişkileri Cihan yürütsün. Siz de burada boş durmayın. Cihan'la birlikte 1. Şube Müdürü Ilgız Aykutlu hakkında istihbarat toplayın"

Aynı gün akşama doğru Deniz'le Kenan Üsküdar'a geçerler. Deniz annesinin evine uğrayıp, onunla vedalaşır ve evden ayrılırlar. İzlenip izlenmediklerini anlamak için Ankara'ya doğrudan gitmezler, Bursa üzerinden geçerler.

Bursa'ya geçerken Deniz'in bir amacı daha vardır. Bursa'da cezaevindeyken, Cezaevi Savcısı'na emanet ettiği 10.000 lira parayı almaktır. Savcı Ali Haydar Cengiz'in yanına uğrayıp parayı alır. Eskişehir üzerinden Ankara'ya girerken otobüsteki herkes uyumaktadır. Deniz'le Kenan girişte inerler ve bir süre açık arazide yürüdükten, izlenmediklerinden emin olduktan sonra tekrar yola çıkıp bir taksiye atlar SBF Öğrenci Yurdu'na giderler.

Deniz, Ankara'da Yusuf Aslan'ı arar. Buluşurlar. Hüseyin İnan cezaevinde bulunduğu Diyarbakır'dan yeni gelmiştir. Hüseyinlerin mahkemeleri beklemeye, bu arada da Yusuf'la beraber birkaç kente ilişkilerle görüşmeye giderler. İlk önce Malatya'ya gider, Teslim Töre ile görüşürler. Yusuf, akşam Diyarbakır'a gider. Deniz, Kenan ve Metin'de 38 Dersim İsyanı'na katılmış yaşlı bir Kürt'le görüşmeye, evine giderler. Gecenin ilerleyen saatlerinde ev sahibi ihtiyar: *"Evin etrafında tuhaf hareketlenmeler var. Tehlikeli bir durum olabilir, dikkatli olun"* diye uyarır. Geceyi Pertek'te bir bağ evinde geçiren grup, sabahleyin Sün köyüne gider. Deniz, Kenan ve Metin burada bir hafta kadar kaldıktan sonra Dersim'e giderler. Orada Kemal Burkay'la görüşüldükten sonra yeniden Elazığ'a, oradan da Ankara'ya dönerler.

ODTÜ'de Yusuf Aslan'la buluşurlar. Hüseyin, Yusuf ve Deniz'e şu haberi göndermiştir:

"Deniz herhangi bir şey yapmasın. Bizim mahkemenin sonucunu beklesin."

Hüseyin İnan, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan ve arkadaşlarının davasının sonucu beklenir. 8 Ekim 1970'te çıkarıldıkları mahkemeden serbest bırakılırlar.

THKO'nun kurucu kadrolarının tamamı serbest olarak Ankara'da toplanmışlardır.

YUSUF ASLAN

1947 doğumlu. Yozgat, Çekerek ilçesi, Kuşsaray köyüne kayıtlı. Çocukluk dönemi Ankara Dikmen'de geçer. İlkokula da burada başlar. Çocukluk yıllarına ilişkin babası Beşir Aslan, Kuşsaray köyüne gittiklerinde uğradıkları köpek saldırısı ve Yusuf'un cesur tavrını anlatır. Üzerlerine saldıran köpeği engellemek isteyen Beşir Aslan, kolunu kaptırır ve köpeği uzaklaştırmaya çalışır. Daha ilkokul çağında olan Yusuf eline aldığı bir değnekle köpeğe bir yandan vurur, bir yandan da bağırır. Tehlikeli ve saldırgan köpek Yusuf'un bu cesur tavrından korkup kaçar.

Yusuf ODTÜ Fizik bölümünü kazanır ve burada okula devam eder. Birinci sınıftayken ilk tutuklanması gerçekleşir. Türkiye'ye gelen Amerikan temsilcisini protesto eden öğrencilere polisin azgınca saldırısında kendini kavganın önüne atar ve burada gözaltına alınır. Bundan sonra sosyalizmi öğrenmek için okuma-araştırmaya başlar. Giderek mücadelede aktifleşir.

Ankara'da üniversitede faşistlerle girilen birçok kavgada ve eylemlerde yer alır. Bu süreç devrim için girilen büyük mücadeleye varır.

HÜSEYİN İNAN

Hüseyin, Kayseri-Sarız'dan bir esnafın oğluydu. Daha çocukken babası okuldan sonra dükkana, yardıma gelmesini istediğinde, *"Ben tüccar olmak istemiyorum"* diyordu. Lisede ise aynı şey söylendiğinde verdiği cevap daha bilinçliydi: *"Ben bu düzenin adamı olamam. Beşe aldığınızı ona satıyorsunuz. Bu bana uygun değil"*

1966'da ODTÜ öğrencisidir artık. Öğrenci hareketi içinde militanlığı, sürekli okuyan, araştıran yapısıyla, bütün eylemlerde inisiyatif almasıyla, arkadaşları arasında saygın bir yer edinir.

Babası Hıdır İnan, mal almak için İstanbul'a gidip gelirken Ankara'ya uğrar, Hüseyin'i görür. Ama annesi uzun zaman göremediği için haber gönderir eve gelsin diye. Bu haberi getiren babasına Hüseyin şu cevabı verir:

> *"Eve gelemem. Çünkü kendimi adadığım dava var. İlerde en ağır cezanın verileceğini biliyorum. Beni şimdiden unutmaya çalışın, kendinizi hazırlamış olursunuz"*

Babası radyodan Antep yolunda Filistin'den dönen gençlerin yakalandığı haberini dinler. Hüseyin İnan ismini duyunca da hemen Antep'e gider. Savcı onların Diyarbakır Sıkıyönetime sevk edildiğini söyleyince de Diyarbakır'a gidip Vali'ye çıkar; oğlunu görmek istediğini söyler. Vali, oğlunun ve diğerlerinin iyi olduklarını, ama görüşmelerinin imkansız olduğunu söyler.

Ertesi gün mahkemeye çıkarılacaklarını öğrenince bir avukat bulur ve mahkemeye gönderir. Avukat Hüseyin'le görüşüp, babasının geldiğini söyler. Hıdır İnan'a da içerdiklere çok işkence yapıldığını, ayakta duramadıklarını söyler.

Hıdır İnan oğlunu, tutuklandıktan sonra cezaevi arabasına binerken ancak görebilir. Neden sonra cezaevinde görüşebilirler. Hüseyin İnan'la birlikte tutuklananlar arasında Sinan Cemgil ile Kadir Manga da vardır. Hüseyin babasına çok dövüldüklerini, ama kimsenin konuşmadığını, hatta Vali'nin bizzat gelerek kendisine ajanlık teklif ettiğini, Vali'ye; *"Bunu halka açıklayacağım"* diye cevap verdiğini söyler. Nitekim daha sonra bunu basına açıklamıştır.

Deniz'le Hüseyin buluştuktan sonra kır gerillası üzerine yoğunlaşmaya başladıklarından okullardaki öğrenci gençlik örgütleriyle de pek ilgileri kalmaz. Bu sırada 17 Ekim'de Dev-Genç Kongresi yapılacaktır. Deniz, kongre için Ankara'ya gelenlerle görüşüp görüşünü kısaca belirtir:

"Ertuğrul Kürkçü'nün desteklenmesinden yanayız. Bizim tavrımız o yöndedir."

Deniz ODTÜ'de kaldığı süre içerisinde eski DÖB kadrolarından Mihri Belli'ye dek pek çok insanla görüşmeler yapar. Deniz görüşmeyi Mihri Belli'den kendisi ister. Bu görüşmeyi şöyle aktarır:

"Deniz'le son görüşmemiz 1971 başlarındadır. Banka soygunundan 6 gün önce faşistler Recep adında birini yaralamışlardı. ODTÜ revirinde yatıyordu. Ona geçmiş olsun demeye gitmiştik. (...) Deniz'le de görüştük Biraz sinirliydi."

Mihri Belli'ye, Deniz şunları söyler:

"Mihri abi, klasik bir Stalinistsin, ama bu konuda yanılacaksın, sağı da gelse, sol görünümlü de gelse, biz dağlardayız. Bizi dağlarda ve karşısında bulacaktır. Ayrıca sol da gelse bize vuracaktır. Ama iş işten geçmeden gönül ister ki, yanımıza gelesin."

THKO Eylemlere Başlıyor

THKO'yu oluşturan kadroların silahlı mücadele kararı almasından sonraki ilk eylemleri 29 Aralık 1970'te, Ankara'da ABD Büyükelçiliği'ne yönelik olarak yapılır. Sabaha karşı ABD Büyükelçiliği önünde nöbet bekleyen iki polisi silahlarla tarar THKO'lular.
İkinci eylem ise 11 Ocak 1971'de İş Bankası'nın Emek Şubesi'ndeki paraların kamulaştırılması eylemidir. Deniz mahkemelerde bu eylemi şöyle savunur:

> *"Biz Türkiye İş Bankası Emek Şubesi'ndeki 124 bin liraya el koyduk, bunu da kendi şahsımız için almadık, fakat kendi şahsı ve kardeşleri için 30 milyon lira çalanlar hala ellerini kollarını sallayarak ortada dolaşmaktadır."*
>
> *"İş Bankası'nın mekanizmasını izah etmek istiyorum. İş Bankası bilindiği gibi her sene küçük cep defterleri dağıtır. Bu cep defterlerinin arka sayfası açıldığında görülecektir ki, İş Bankası Türkiye'de yabancı sermaye ile iş yapan, işbirliği halinde bulunan en büyük müessesedir. Nerede Türkiye halkını sömüren, halkın zararına çalışan bir müessese varsa, bunun altında muhakkak İş Bankası bulunmaktadır. Ve İş Bankası'nın bu marifetleri yeni değildir."*

Teslim Töre'nin bu olaya ilişkin anlatımlarını Evrim Alataş şöyle aktarıyor:

> *"Ertesi gün bankaya girecek olanlarla gözcüler ayrı ayrı çıkıp, görev yerine gitti. Teslim ise bankanın arka sokağında, kamyonu kenara çekip beklemeye başladı. Dakikalarla sınırlı olacak bu eylem işler yolunda gitmezse pek çok şeyin sonu olabilirdi."*
>
> (...)
>
> "*Ses seda yoktu. Herhangi bir hareketlilik de gözüne ilişmedi. (...) En nihayetinde gruptan biri, elinde sırt çantasıyla, hızla kamyonun yanında bitti. Çantayı Teslim'in yanına fırlattığı gibi de toz oldu. Başarmışlardı! Kimsenin burnu kanamadan, parayı almışlardı*."
>
> (...)
>
> "*Teslim'in yolculuğuna dönersek... Uzun ve stresli yolun sonunda, sabahın ilk ışıklarıyla Kilis'e vardı. Doğruca gidip, daha önce kendisini silah tüccarıyla görüştüren Mehmet'i buldu. Biraz dinlenip kahvaltı yaptıktan sonra, Mehmet'le beraber satıcıların yanına gitti. Önceki görüşmede anlaştıkları üzere orta menzilli, tomson tipi silahları satın aldı. Sırt çantasındaki desteli paraları çıkarıp adamlara uzattı.*"

13 Ocak 1971 tarihli gazeteler, polise dayanarak verdiği haberlerde, banka soygununu, "*eski öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'ın yaptığını ve polise vur emri verildiğini*" yazar.
Gazeteler böyle yazmış olmasına rağmen, THKO bir bildiri yayınlayıp eylemi üstlenene kadar hiç kimse bu eylemi Denizlerin yaptığına inanmaz. Bu eyleme adı polis tarafından kasıtlı olarak karıştırılan Yusuf Küpeli de, bu konuda şu açıklamayı yapar:

> "*İktidar devrimci gençliğin sürdürdüğü anti-emperyalist mücadeleye bir takım tertip ve oyunlarla karşı çıkmaya çalışmaktadır. Devrimci öğrenci liderlerinin bir banka soygununa karıştırılması maksatlıdır. Arandıkları ileri sürülen öğrenciler için 'vur' emri verilmesi, niyet ve maksadı açıkça ortaya koymaktadır. Bu yoldan, önümüzdeki günlerde bir takım devrimci genç ve öğrencilerin faili bulunmayan cinayetlere kurban gitmesi sürpriz olmayacaktır.*"

"*Denizlerin yaptığı banka soygunu, siyasi gelişmeleri hızlandırır. İlk banka soygunundan sonra, THKP-C kurucuları olan Yusuf Küpeli ile Münir Aktolga; Hüseyin İnan, Yusuf Aslan ve Deniz Gezmiş ile görüşerek 'mücadeleyi erken başlattıkları'nı, 'bir siyasal parti olarak örgütlenmeksizin silahlı propagandaya girişilemeyeceğini' öne sürerek aynı mücadele yöntemlerini savunduklarına göre birlikte örgütlenme önerisi yaparlar. Fakat bu öneri reddedilir.*"

Polis, Denizleri yakalamak için pek çok yerde baskınlar yapar. 17 Ocak'ta İstanbul Sağmalcılar'da Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Yusuf Küpeli aranır. 18 Ocak'ta bu kez Ankara'da uzun boylu, esmer ve parka giyenler, polis tarafından Deniz Gezmiş diye toplanır. Aynı gün Denizler, Konya'nın Kulu ilçesinde aranır. 19 Ocak'ta TMGT başkanı Bozkurt Nuhoğlu, "Deniz Gezmiş'in üç gün önce Ankara'da yakalandığını" açıklar. 24 Ocak'ta ise "Deniz Gezmiş, iç-harp planlamakta"dır. Bütün bunlar, o dönem gazetelerde çıkan haber başlıkları.

Gerçekte ise Denizler, İş Bankası eyleminden sonra bir süre ODTÜ'de saklanırlar. 20 Ocak'ta ODTÜ kapatılır. Denizler de bu tarihten sonra farklı yerlerde saklanır. O güne kadar ODTÜ'dedirler. Ama bu arada farklı farklı yerlerde aranmaya devam ederler. Yine gazetelere göre 20 Ocak'ta Denizleri yakalamak için avcı botları Karadeniz'de aramalar yapar. 21 Ocak'ta Denizler İzmir'de ve Düzce'de göründükleri için aramalar yapılır. 22 Ocak'ta Trabzon'dadır, 23 Ocak'ta İstanbul Fatih'te, 25 Ocak'ta Samsun'dadır. 27 Ocak'taysa hem İstanbul hem Kahramanmaraş'ta görülür ve aranırlar. Polise göreyse Deniz ve arkadaşları polisin haberleşme sistemini dinlemektedir, bu nedenle polisin bütün hareketlerini önceden haber almakta ve buna göre davrandıkları için de yakalanmamaktadırlar.

7 Şubat'ta polis bir açıklama yapar. Denizleri yakalamak amacıyla Ankara'da 120'den fazla yere baskın yapmışlardır. Ama arama haberleri ve Deniz Gezmiş hakkında çıkan diğer haberler, onu adeta bir efsane haline getirir.

9 Şubat'ta Antalya Manavgat'tadır. 10 Şubat'taysa Fatsa'da ve Fatsa'nın güneyindeki dağlarda görülür. 26 Şubat'ta Suriye polisi Kamışlı'da(Qamışlo) Deniz Gezmiş'i tutuklamıştır. 3 Mart'taysa Deniz ve iki arkadaşı hem Batman'da hem Ayvalık'ta görülmüşlerdir.

Bütün bunlar yazılırken THKO 15 Şubat 1971'de Ankara Balgat'ta bulunan ABD üssüne bir baskın düzenleyerek, orada görevli bir Amerikalı çavuşu kaçırmış ve aradan 17-18 saat geçtikten sonra da serbest bırakmıştır. Deniz bu olayı mahkemede açıkça savunmuş ve şunları söylemiştir:

"Balgat üssünden zenci Amerikalı Jimmy Finley'i kaçırdık, bu da doğrudur, kabul ediyorum. Bu hadisede üsse girdik, Amerikan silahlarına el koymak istiyorduk, silah deposu olarak keşfettiğimiz depoya girdik, silahları bulamadık. Üssün içindeki Pieksin önünde zenci çavuş Jimmy Finley arabasında bulunuyordu, kendisini arabası ile beraber aldık üs'den çıkardık. Yalnız kapıdan çıkarken kapıda bekleyen nöbetçiler silah çektiler, biz de kendilerini korkutmak maksadıyla ateş ettik ve bu suretle kapıdan çıktık.

"Jimmy Finley'i ODTÜ'ye getirdik. 1 Numaralı yurtta 201 numaralı odada bir gece misafir ettik, ertesi gün serbest bıraktık. Kendisinden bilgi almak istedik, o maksatla misafir ettik, daha sonra da serbest bıraktık."

Denizler, Batman'dan İstanbul'a her yerde aranırken, 4 Mart 1971'de Ankara-Gölbaşı'ndaki 4 Amerikan askerini kaçırırlar. Askerleri, daha önceden Yusuf'la Sinan'ın kiraladıkları Amaç apartmanındaki daireye getirirler. Deniz mahkemede bu eylemle ilgili olarak kısaca şunları söyler:

"*Amaç apartmanındaki bildiriyi biz kaleme aldık. Bildiriyi Hüseyin İnan dağıtacaktı. Müddet geçtikten sonra verdiğimiz kararı uygulamadık. Amerikalıların serbest bırakılmasında Sinan Cemgil' de bizimle beraberdi.*"

Denizler Amerikalı askerleri esir aldıklarında THKO 1 No'lu bildiriyi yayınlar. Bu bildiriyle hem THKO'yu tüm dünyaya ilan etmekte, hem de ellerindeki rehineler karşılığında bazı istekler öne sürmektedirler. Bu istekler yerine getirilmediği takdirde rehinelerin öldürüleceğini de yazmışlardır. Ancak buna rağmen kendi aralarındaki değerlendirmeleri hiç de öldürülecek yönünde değildir. Deniz daha Amerikalılarla aynı evdeyken, yoldaşlarına *"Bunlar nesnel olarak ölümü hak etseler de öznel olarak suçsuz insanlar"* derken tavırlarının ne olacağını da göstermiş oluyordu. Nihat Behram Darağacında Üç Fidan'da evde yaşananlara dair şunları aktarır:

> *"Amerikalıları esir aldıklarının ertesi günü, içlerinden birinin gizlice karısına yazdığı mektubu yakaladılar. Amerikalı, karısına 'artık görüşemeyeceğiz' diye yazmıştı. Deniz mektubu okurken oldukça hüzünlenmişti. Mektubunu yakalatan Amerikalı çavuş ise çok korkmuştu, Deniz'e 'karısının hamile' olduğunu söylüyordu. Deniz, 'üzülme, görüşürsünüz' diye avutmuştu onu."*

Daha sonra Prof. Muammer Aksoy, *"Pazartesi akşamı Deniz Gezmiş ve arkadaşları ABD elçisi nezdinde benden arabulucu olmamı istemişti"* diye açıklama yapar. Ki, bu doğrudur. Prof. Muammer Aksoy'la 8 Mart'ta Ankara SBF'deki odasında görüşen ve bu öneriyi yapan, o güne dek henüz deşifre olmayan Hüseyin İnan'dır.

Yusuf'la Deniz Yakalanıyor

12 Mart 1971'de faşist askeri darbe yapılır. Askeri faşist diktatörlük, işçi sınıfına, devrimci güçlere ve halklara karşı büyük bir saldırı ve katliama girişir.
15 Mart 1971'de akşamüzeri motosiklete binmiş 4 kişi Sivas yolunda ilerlemektedir. Motosikletlerden birinde Deniz Gezmiş'le Yusuf Aslan, diğerindeyse Sinan Cemgil ile Tayfur Cinemre vardır. Deniz'le Yusuf'un bindikleri motosiklet arıza yapar, ama zorlanarak da olsa Sarıkaya'ya varırlar.
Burada görevli bir üsteğmenin kendilerine yardımcı olabileceği bilgisi kendilerine verildiği için üsteğmen Alpaslan Batu'nun evine giderler. Orada bir süre dinlendikten sonra arızalı motoru Sinan'la Tayfur'a bırakıp, Deniz'le Yusuf yola devam ederler. Amaçları Sivas üzerinden Malatya'ya geçerek orada kendilerini bekleyen yoldaşlarıyla buluşmaktır.
16 Mart 1971'de Şarkışla-Gemerek arasında polisle girdikleri silahlı çatışmalar ve kovalamacalar sonunda yakalanırlar. Yusuf yaralı olarak yakalanmıştır. Yusuf Aslan, kendi yakalanışını tutanaklarda şöyle anlatır:

"Ankara'da emniyet tedbirlerinin sıkılaştırılması karşısında, orada daha fazla barınamayacağımızı anladık. Ankara'dan kaçmak için çareler aramaya başladık. Bu arada 06 EY 943 plakalı bir motosiklet çaldık. 15 Mart gecesi saat 18.00'de Ankara'dan ayrıldık, ana caddeden Yozgat yoluna çıktık... Motoru ben kullanıyordum. Sivas istikametine gelirken, 6 km. mesafede trafik kontrol ekiplerini gördük ve Sivas'a geliyor gibi yapmayıp, tam oradan Şarkışla'ya ayrılan yola saptık. Şarkışla'ya 20 km. kala benzin bitti. Yolumuza motoru iterek devam ettik. Yol arızalı ve hava da fırtınalı olduğu için, ilerlememiz bir hayli güç oldu. Şarkışla'da 38 AL 684 plakalı bir pikabı, bizi Bünyan'a götürmek üzere 225 liraya kiraladık. Dursun Arı adlı bir şoförle pazarlık ettik. Motorumuzu pikabın arkasına yüklerken bir bekçi geldi ve bizi karakola davet etti. Biz de gittik. Binanın kapısından girerken kendimizi kurtarmak için havaya ateş açarak bahçeye kaçtık. Bizim ateşimize polis ve jandarmadan karşılık geldi. Ben kasığımdan yaralandım."

Denizlerin pikabını kiraladıkları şoförün adını Yusuf, Dursun Arı olarak belirtmiş olsa da Kazım Demirezen'dir doğrusu. Bu şoför olayı şöyle anlatıyor:

"38 AL 684 plakalı yeşil pikap için Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan benimle pazarlık ettiler. Havanın soğuk ve yağışlı olduğunu, Bünyan'a gitmek istediklerini söylediler. 225 liraya pazarlık ettik. Tam motoru yüklüyorduk ki olaylar başladı."

Yusuf'un vurulduktan sonrasını Nihat Behram aktarıyor:

"Yusuf vurulup düştüğü buzlanmış yerde, iki saate yakın uzandı durdu. Öylece beklettiler. Sonra götürmek için aldılar. Yarı baygındı. Bir yandan vuruyorlardı. Darbeler indikçe ayılıyor, sonra yine kendinden geçiyordu. Bir binaya getirip yatırdılar. 'Kimsin?' diyorlardı. Yusuf'un yarı baygın gözlerinden Deniz'in görüntüsü geçiyordu. 'Belki yakalanmamıştır. İsmimi söylememeliyim' diye kendine diş geçiriyordu

"Odaya getirilen fotoğraflar arasında onu tanıdılar. 'Bu Yusuf Aslan' diye bağırırlarken, seslerinde hem gizli bir korku, hem de gizli bir sevinç vardı.

"Görevliler Yusuf'u soymuşlardı. Yaralı vücudundan hala kan sızmaktaydı. Akıp götürüyordu gücünü.

"Yusuf uzun süre çıplak kaldı. Bu çıplaklık keskin soğuk altında bir de zatürre bulaştırdı ona.
Deniz Yusuf'un vurulup düşmesiyle geriye döndü. Birbirlerine baktılar sadece, Deniz Yusuf'u alıp kaçırmak istedi. Yusuf, Deniz'in kaçmasını. Ama sadece baktılar öyle birkaç saniye. Yusuf "git" dedi. Deniz döndü sıyrılıp kaçtı.
Kaymakamlık binasının arkasındaki sokakta Deniz, 06 plakalı park etmiş bir araba görür. Hemen önünde durduğu evin kapısını çalar. Gürültüye uyanan kadın, kapıyı açmadan kim olduğunu sorar. Deniz, *"Ben üsteğmenim çabuk kapıyı açın"* der ve yine kapıyı zorlar. Kadın korkar ve halen uyanmamış olan eşi Başçavuş İbrahim Fırıncı'yı uyandırır. Bundan sonrasını İbrahim Fırıncı anlatıyor:

> *"Ben uyuyordum. Kapı çalınmış. Kapıyı açmak istemişler. Bizim hanım uyanmış. Koşarak bana geldi. İbrahim, bir subay kapıyı zorla açmaya çalışıyor dedi. Kalktım. Kapıyı açınca karşımdaki aniden elindeki sten makineliyi göğsüme dayadı. 'Ben Deniz Gezmiş'im dedi. 'Çabuk arabanın kontak anahtarını ver' dedi. 'İ*çinde benzin var mı' *dedi. Ben de 'sekiz kilometre götürür, fazla benzin yok' dedim. Bu arada anahtar için içeri girdim ve hanım birden bire kapıyı kapadı. Hanım kapıyı arkadan kilitlemeye çalışırken Deniz Gezmiş dışarıdan ateş etti. O zaman hanımın eli yaralandı. Deniz Gezmiş sonra beni aldı, pijamamla arabaya götürdü ve o durumda arabayı Kayseri istikametine doğru sürmemi istedi."*

Araba hareket ettikten sonra Deniz, İbrahim Fırıncı'nın eşi Şengül Fırıncı'ya ateş edip istemeden yaraladığı için özür diler. Deniz, Başçavuşun kullandığı arabayla Gemerek'e doğru yola çıkar. Bu sırada durumu öğrenen Sivas Emniyet Müdürü Nurettin Özel, Gemerek'e telefon edip, yola barikat kurulmasını ve Deniz'in geldiği arabayı, plakasını verip tarif ederek mutlaka durdurmalarını emretmiştir. Daha sonra da emniyet müdürü, yanına jandarma alay komutanı Albay Şaban Kutlu'yu da alarak Yusuf'u yaralı halde götürüp çırılçıplak soyarak bıraktıkları sağlık ocağına gitmiş, kendisini de doktor olarak tanıtıp Yusuf'tan laf almaya çalışmıştır. Yusuf, adamı tepeden tırnağa şöyle bir süzdükten sonra *"sen doktora benzemiyorsun, olsan olsan polis olursun sen"* dedikten sonra başka da hiçbir şey söylememiştir.
Sivas emniyet müdürünün telefonla verdiği emir üzerine polis, Gemerek girişinde ormandan alınan birkaç ağaç ve yolun tam ortasına çekilen bir arabayla barikat kurar. Gemerek belediye başkanı Ragıp Çatak da belediye hoparlöründen halka anons ederek, halkı seferber eder.
Bu sırada Deniz, başçavuşla arabada yola devam etmektedir. Benzin olmadığı için Yenibuçuk-Gemerek arasında bir benzinciye girip benzin alır ve yola devam ederler. Gemerek'e yaklaştıklarında, yoldaki tuhaflığı fark eden Deniz, hemen arabayı geri döndürmesini ister başçavuştan. Araba durunca barikatın arkasından Osman Baran isimli bir bekçi ateş edip arabanın lastiğini parçalar.
Arabayla kaçmanın imkansız olduğunu gören Deniz, elindeki sten ve belindeki 14'lü Brovningi çekerek, barikata ateş edip kaçmayı dener. Bu sırada dışarıdan da arabaya ateş edilmektedir. Deniz'in ateşiyle polislerden Sami Metin hafif yaralanır. Tabancası tutukluk yapan Deniz, onu atar, başçavuşu yanına alarak tarlalara doğru koşarak karanlıkta kaybolur.
Bu sırada Kayseri polisi ve jandarması da alarma geçmiş, Hüseyin İnan'ın memleketi Sarız da dahil bütün bölgeyi tutmuştur. Bununla da yetinmeyip, Kayseri Jandarma Alay Komutanı Albay Fehmi Törün ve Kayseri emniyet müdürünün yardımcısı Şeref Ayparlar ve diğer polis şeflerinin emri altında 50'den fazla polis ve jandarma da hızla Gemerek'e gelmiş, arama ve çatışmaya girmiştir.
Deniz'in tarlaların karanlığında kaybolmasıyla birlikte polis, jandarma ve Belediye'nin anonsuyla birlikte insan avına katılan siviller, Deniz'in kaybolduğu bölgeyi ablukaya alır, adım adım taramaya başlarlar. Bu arama üç saatten fazla sürer.

Deniz bu süreci şöyle anlatır:

"*Yenibuçuk'a girdiğimiz sırada bir benzin istasyonuna yanaşıp benzin aldık. İstasyondan tam çıkacağımız sırada yeni bir yaylım ateşi ile karşılaştık. Ben de mukabele de bulundum. Şanssızlığım burada da yakamı bırakmadı. Barikatı yarıp kaçarken arabanın lastiğine bir mermi isabet etti. Büyük bir süratle arabayı terk ettik. Astsubayı rehin alarak tutuyordum. Arazide tahminen 5-6 kilometre koştum. Nefes nefese kalmıştım. Çalılıkların üstünden atlarken her tarafım çizilmişti. Allah'tan ayağımda botlar vardı. Önüme bir başka benzinci geldi. Köşesine pusuya yattım. Birkaç dakika sonra bir jandarma jeepi geldi ve benzin istasyonunun önünde durdu. Jandarmaların üçü aşağıya inmişti. Biri ise direksiyon başında kalmıştı. Üzerlerine atılıp 'Davranmayın' diye bağırdım. Afalladılar. Silahlarını yere attırdım. Jandarmaları esir almıştım. Sonra vazgeçip kendilerini serbest bıraktım. Benzincinin arka tarafına geçtim. Karşıdan daha başka jandarmalar da gelince etrafım bir anda sarılıverdi. Kendi elimle kapana düşmüştüm. Karşılıklı ateş açtık. Bütün emelim çemberi yarmaktı. Bu amaçla cebimdeki el bombasından birini çıkarıp benzin bayinin üstüne attım. O kadar şiddetli patlama oldu ki ben bile afalladım. Hatta jandarmalar kaçıştılar. Bundan istifade ederek çemberi yarmayı başardım. Tepeyi aşıp Gemerek ilçesine vardım. Jandarma komutanlığı önünde bir jeep gördüm. İçine binip çalıştırdım. Fakat kullanamadım. İşte o an şoförlük bilmediğime lanet ettim. Üstelik astsubay da bir fırsatını bulup yanımdan kaçmayı başarmıştı.*

"*Jeep çukura düşünce inip sokak aralarında koşmaya başladım. Jandarmalar yine peşime takılmışlardı. Üstelik kasaba halkının ayakta oluşu dikkatimi çekti. Herkes yakalanmamı istiyordu adeta. Kaza sakinlerini, belediye başkanının aleyhime kışkırttığını öğrendim. Sorup soruşturup evini öğrendim. Bir tekmede açtım evinin kapısını. Elimde makineli tüfek, karşısına dikilince korkudan kekelemeye başladı. Bu ders ona yeterdi. Başka bir şey lüzumsuzdu. Başkanın evine baskın yaptığım zaman içerde bulunanlar heyecandan tir tir titriyorlardı. Kendilerine hiçbir şekilde kötü davranışta bulunmayacağımı söyledim. Başkanın elinde araba olup olmadığını sordum. Yok, dedi. Evde daha fazla kalmadım. Dışarıya çıktım. Bir süre dolaştım. Belediye başkanının evinden çıkışta Yenibuçuk tarafına kaçtım. Etrafımdan sayısız devriyeler geçiyordu.*

"*Askerler, polisler gelip gidiyordu. Uzaktan silah sesleri geliyordu. Jandarma sayısının çoğaldığını hissettim. Bir polis jeepi hemen yanımda durunca kendimi yere attım. Ve bu sırada iyice çembere girdiğimi, çarpışmaya gerek olmadığını düşündüm. Etrafım çevrilmiş, üzerime ondan fazla sten namlusu dönmüştü. Polis ve jandarma üzerime gelince kalkıp elimdeki silahı onların üstüne doğru fırlattım. Çünkü Allah'ın belası ateş almamış, tutukluk yapmıştı.*"

Deniz yakalandıktan sonra jandarma alay komutanı ve diğer polis şeflerinin arasında bir trafik ekip arabasına bindirilerek hemen Kayseri'ye götürülür.

Deniz'den önce yaralı yakalanan Yusuf bu arada Sivas'a, devlet hastanesine götürülüp ameliyat edilir. Ameliyatı yapan operatör doktor Hilmi İlksöz, "kurşunun sağ kalçadan girdiğini, mesaneyi delip, sol kasıktan çıktığını" söyler. İlk önceleri durumu ağır olsa da, aradan 5-6 saat geçince kendisine gelir. Ameliyat 17 Mart'ta sabaha karşı 04.30'da yapılır, kendine gelip konuşmaya başlaması saat 10.00'dan sonrayı bulur.

Yusuf kendine geldikten sonra, Anadolu Ajansı'ndan Nalan Seçkin'le bir görüşme yapar. İlk önce Deniz'in durumunu öğrenmek ister. Ankara'ya götürüldüğünü öğrenince, yaralı olup olmadığını sorar. Daha sonra "*en büyük amacımız tasarılarımızı gerçekleştirmekti. Yakalandığım için üzgünüm*" diyen Yusuf, bunun dışında bir şey söylemez. Daha sonra kendisini ameliyat eden doktorla konuşurken sık sık Deniz'den bahseder ve "*eğer o ölseydi ben de yaşayamazdım sanırım. Deniz bir idealdi. Onun ölümü de idealde büyük bir kopukluk olacaktı"* der. Sonraki konuşmalarında, Yusuf bu konuda:

"*Bu bir kadro meselesi, bizim yakalanmamız davanın sürekliliğinde hiçbir şey değildir. Üç kişinin beş kişinin yakalanması dışarıdakilerin sayısını azaltmayacak, bilakis tarihi tekamül içinde sınıflar arası zıtlaşmalar olduğu sürece birler bin, binler on bin olacaktır*" diyor ve ekliyordu: "*Mahkum olacağım diye üzülmüyorum. Zaten dışarıda hakim sınıfların menfaatlerine mahkum değil miydik?*"

Bu arada Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde fazla bekletmeden, Deniz Gezmiş'i çok sıkı bir polis kontrolü altında Ankara'ya götürürler. Her bileğinden ayrı ayrı birer polise kelepçelenen Deniz, İçişleri Bakanı Haldun Menteşoğlu'nun yanına çıkarılır. Bakan kelepçelerin, kendisinin yanında takılmamasını isteyince kelepçeleri çözülür. Bakanın kendisine yönelttiği soruya "*Devrim yapmaktan geliyorum*" diye cevap verir Deniz.

Motor arıza yaptığı için Deniz'le Yusuf'tan ayrılarak geri dönen Hüseyin, anlaşmalarına göre; Denizler Sinan'la buluşup Nurhaklar'daki karargahlarına vardıktan sonra o da onlara katılacaktı. Bütün bölgeyi daha önce Sinanlarla gezmiş olan Hüseyin, onların gidecekleri yeri biliyordu.

Ancak Deniz'le Yusuf'un Şarkışla'da yollarının kesildiğini, Yusuf'un yaralandığını, Deniz'in de Gemerek'te yakalandığını Ankara'da saklandığı yerde radyodan duydu. Onların yakalanması, Hüseyin'i de derinden etkiledi. Ancak Hüseyin'in karakterindeki belirgin özelliklerden biri soğukkanlı olmasıydı. Hiçbir olay karşısında ilk tepkisinin ne olduğu kolay kolay anlaşılmazdı. Deniz ne kadar coşkuluysa Hüseyin de o kadar sakin dururdu hep. Denizler'in yakalandığını duyduğu an gözlerinde şimşekler çaktı. Ama yine de sakin ve kararlı duruşunu değiştirmedi. Sadece o an gözlerini görebilen birkaç kişi bu tepkisini fark edilebilmişti. İçinde kopan fırtınalara rağmen, söylediği ilk sözler, çevresindeki arkadaşlarında görünen panik havasını dağıtan ve umudu sarsılanları kendine getiren, toparlayan sözler oldu. Onu en çok kaygılandıran Yusuf'un durumuydu. Onu daha önce Filistin dönüşünde alındığı zamandan biliyordu ki, Yusuf'un ağzından tek kelime alamazlar. Biliyordu, Yusuf çok dayanıklıydı. Ama ona yaralı halde işkence yaparlarsa ölür diye kaygılanıyordu.

Deniz, Yusuf ve Hüseyin yakalanmışlardı.

Sıkıyönetim Mahkemeleri Ve Göstermelik Yargılamalar

Deniz Gezmiş Davası ya da THKO Davası adıyla bilinen bu davaya bakan Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nin nasıl bir mahkeme olduğunu anlamak için, o dönemin Başbakanı olan Nihat Erim'in Gazeteci Abdi İpekçi'ye kendi hükümetinin durumu için söylediği sözler açıklayıcı olacaktır:

> *"Benim bir tarafımda 12 Mart Muhtırası var. Bir tarafımda parlamento var. Bir tarafımda memleket kamuoyu var. Öbür tarafımda dünya kamuoyu var... Böyle devamlı her an değişen dengelerle götürmek, yürütmek zorundayım ben."* (7 Kasım 1971 tarihli Milliyet Gazetesi)

Onların emir komuta zincirleriyle kendilerine bağlı olan, üstelik hiçbir hukuki yetkisi olmayan "yargıç"ların ne tür bir karar verecekleri de daha baştan bellidir. Denizlerin yargılanması hakkında ki bir değerlendirmesinde Anayasa Hukuku Profesörü Bülent Tanör şunları söylüyor:

> *"Normal şartlarda Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının cezaları (...) kesinlikle idam cezası olmayacaktı. Demek istediğim siyasi dalgalanmaların ve askeri rejimlerin bir sonucudur bu."* (Kadınca Dergisi, Sayı 144, Sf.36, Kasım 1990)

Deniz Gezmiş ve THKO davasına bakmak için Tuğgeneral Ali Elverdi başkanlığında özel bir mahkeme kurulur. Dava 16 Temmuz 1971'de, Altındağ Veterinerlik Fakültesi'ne ait bir binada, Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde başlar. Heyet Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, duruşma hakimi Yarbay Ahmet Tetik'tir.

Mahkemenin yapıldığı salona önce sanık yakınları ve gazeteciler alınır.

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan ve arkadaşları yumrukları havada ve slogan atarak duruşma salonuna girerler. Salona girmelerinden sonra duruşmayı filme almakla görevli televizyoncular duruşmayı kaydetmeye başlarlar.

Duruşma başladığında Hakim Yarbay Ahmet Tetik her birine, mahkeme heyetine güvenleri olup olmadığını sorar. Üç kişi hariç mahkeme heyetine güvenmediklerini ve kendilerine işkence yapıldığını söylerler. Sadece İbrahim Seven, Necmettin Baca ve Sevim Onursal, işkence görmediklerini ve mahkemeye güvendiklerini belirtirler.

Kimlik tespitinden sonra Savcı Binbaşı Keramettin Çelebi tarafından hazırlanan 42 sayfalık iddianame okunur. İlk günkü oturum sona erer.

İkinci gün; yani 17 Kasım'daki duruşmada Deniz Gezmiş, *"Bu iddianame kelle istemek için hazırlanmıştır"* der. Bu sözden çok alınmış olacak ki, Savcı Keramettin Çelebi 20 Temmuz'da *"Savcı hiçbir zaman kelle istemez"* der.

Şimdi Deniz'in bu iddianameye karşı mahkemede verdiği cevaba bakalım:

> *"Bu iddianame kelle istemek için hazırlanmıştır. Yapılan tahliller yanlıştır, hatalıdır, isabetsizdir. Yalnız biz varlığımızı hiçbir karşılık beklemeden esasen halkımıza armağan etmiş bulunmaktayız. Bu sebeple ölümden çekinmiyoruz. 1908 tarihinden itibaren yapılan gelişme, isabetsiz tahlillere tabi tutulmuştur. Giriş kısmı muğlaktır. Açık değildir, bunun hangi manaya geldiğini anlayamadım, neyi kastettiği açık değildir.*
>
> *"Eğer giriş kısmında korku, gaflet, kurnazlık ve ihtiras içinde bulunanlardan bizleri kastediyorsa, bu doğru değildir. (...) Bunlar ancak Amerikan emperyalizmiyle iş yapan çıkarcılardır. (...) Gelişmiş ülkelerin gençliği ile azgelişmiş ülkelerin gençliği terazinin aynı kefesine konmuştur. Kız-erkek ilişkileri, içki olayları, toplum baskısından uzak yaşama isteği gibi değerlendirmeler vardır.*

Bunlar doğru değildir. Bizlerin tek özlemi, tahsil sırasında bulunmamıza rağmen halkımızın mutluluğu ve Türkiye'nin bağımsızlığıdır.(...)

"(...) İddianamede öğrenci hareketlerinin başlangıç tarihi 1968 tarihi olarak belirtilmektedir. Bu tarih yanlıştır. Türkiye'de öğrenci olayları, 50-60 senedir eksik olmamıştır. Sultan Hamid'in Tıbbiye talebelerini Sarayburnu'ndan denize attığı tarihten itibaren öğrenci hareketleri Türkiye'de devam edegelmiştir. 1908'i hazırlayan hareketler ileriye dönük hareketlerdir. (...)

"İkinci Dünya Savaşı sırasında 'Faşizme Hayır!" *diyen gençler, ilerici gençlerdir. Ve 28 Nisan 1960 tarihinde özgürlük savaşı veren gençlerdir. İlerici gençlerdir.*

"(...)1968 senesine gelince, üniversiteler öğrenciler tarafından işgal edildi. İşgalleri gayet meşru idi ve kürsü ağaları dahi, bu işgallerin haklılığını hiçbir zaman inkar edemedi. Ve 1968'de umumi efkar ve herkes öğrenci isteklerinin kabul edileceğini beyan ediyordu. Herkes bu kanaatte idi.

"Aradan üç sene geçti, bu üç sene içerisinde o zamanki isteklerin tahakkuku istikametinde en ufak bir kıpırdanma olmadı. Aynı yılın Temmuz ayında Amerikan Filosu'na karşı gösteri yapanlardan Vedat Demircioğlu polis tarafından hunharca öldürüldü. Bundan sonra olayları siz de biliyorsunuz. İktidarın silahlı kuvvetleri -yanlış oldu- kiralık kuvvetleri ve polisi hunharca devrimcilerin üzerine saldırdı. Yirmiye yakın devrimci öldürüldü. Bunların hiçbirinin katili bulunamadı. Polis karakolları işkencehane yerine getirildi. Hiçbir savcı buna karşı çıkmadı.

(...)

"İddia makamı (...) reformlara karşıdır ve bu nedenle bizim anayasayı ilgaya teşebbüs ettiğimizi ileri sürmektedir. Çünkü Süleyman Demirel hala ortada gezmektedir. Kudreti yetiyorsa Süleyman Demirel hakkında aynı şekilde dava açsın, onlar 36 milyonluk ülkenin bütün yükünü 20 gencin üzerine yıkmaya alışmışlardır. Bizi bağımsız bir ülkenin çocukları olmaktan mahrum eden hepiniz dahil, sizlersiniz. Çünkü Amerika sizin döneminiz sırasında Türkiye'ye girdi ve hiçbiriniz sesinizi çıkarmadınız. (...)

"Ve bugün aynı savcılar, bu şahıslar hakkında da idam kararı istemektedir. (...) Dediğim gibi, Türkiye'yi bu hale getiren eski yöneticilerin bütün suçları bize yüklenmek istenmektedir. (...)

"(...) Biz stratejik olarak düşüncelerimizi hiçbir zaman saklamayız. Hangi şartlar altında olursak olalım, bunu açıkça söyleriz. Düşüncelerimizi mezara kadar götürürüz. Nasıl burada namluların ve dipçiklerin gölgesi altında konuşuyorsak, düşüncelerimizi her zaman açıkça ifade ederiz.

"(...) Bizim düşmanlarımız Amerikan emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçileridir.

"Yine bildiride açıkladığımız gibi yerli işbirlikçiler, hain patronlar yani emperyalizmle işbirliği yapan patronlar, feodal mütegallibe, yani bezirganlar, tefeciler, toprak ağaları ve diğer işbirlikçileri ve bizim bütün eylemlerimiz bu hedefe yönelmiş bulunmaktadır. Bunun dışında başka bir hedefimiz yoktur. Eylemlerimiz de savcının iddianamesini yalanlamaktadır.

"Olaylara gelince, (...)

"Kavaklıdere Amerikan Sefareti önünde nöbet bekleyen polis memurlarını kurşunladığımızı kabul ediyorum. Çünkü onlar her türlü işkenceyi devrimci gençler üzerinde yapmaktan zevk alıyorlardı.

"Olaydan iki gün evvel de iki kişi ölmüştü. Nail Karaçam ve İlker Mansuroğlu isimli arkadaşlarımız öldürülmüştür.

(...)

"Yusuf'la beraber temin ettiğimiz motosikletle güç şartlar altında Şarkışla'ya gittik. Maksadımızı Yusuf Aslan anlattı, bir köprü civarında buluşacaktık. Sinan bizi bir köye yerleştirecekti. Biz, Şarkışla'da teşhis edildik, ancak burada isteseydik, bizi teşhis edenleri silah kullanamaz hale getirirdik, fakat bunu yapmadık, bu yola başvurmadık, arkamızı döndüğümüz sırada, bu yola başvurmadığımız kimseler tarafından atış açıldı, arkadan açılan ateşle Yusuf Aslan yaralandı. İddianamede başçavuşun hanımının kasti olarak vurulduğu iddiası doğru değildir, ben kapının kilidine ateş ettim, o sırada hanımın eli tokmakta olduğundan yaralanmış, ben kendisini görmedim. (...)

"İddianamede Marksist-Leninist düzen kurmak istediğimiz iddiaları yer almaktadır. Bunlara da değinmek istiyorum. Bu iddiayı Marksizm ve Leninizmin cahili olan kimseler ortaya atabilir. Marksizm ve Leninizm metod içinde bulunduğu şartları tahlil eder, değerlendirir, o şartlara göre değerlendirme yapar. Durum böyle iken marksist-leninist düzen kurulacağı iddiası, bunun iyi bilinmemesinden doğmaktadır.

"Profesyonel devrimci olmak bir suç unsuru olarak ileri sürülmektedir. Bu da bir cehalet örneğidir. (...) Dev-Genç üyesi olmakla suçlanıyorum, aramızda Dev-Genç üyesi olmayan arkadaşlar da mevcuttur. Dev-Genç üyeliği bir suç değildir. (...) Kaldı ki ben şahsen Dev-Genç üyesi değilim. (...)

"Marksizm Leninizm konusuna gelince, daha evvel de bunun ne olduğunu belirttik ve açıkladım. (...) Burada üç tane suç unsuru ileri sürülüyor, üçünü de açıklamış bulunuyorum. (...) Üçüncüsü ise doğru olmayan bir takım bilgilere müsteniden itham edilmek ve Recai Galip Okadan'ın kitaplarından derlenmiş bilgilerle marksist leninist düzen kurmakla itham ediliyoruz. Bu iddiaların hiçbirisi varit değildir, iddialar ortadadır. Mesnetsizdir. Bu iddialarla idamımız istenmektedir.

(...)

"Karakollarda işkence gören bizler olduk, meydanlarda kurşunlanan gene bizler olduk. Bakanların emri ile hapishanelere atılan bizler olduk. Buna rağmen kişi güvenliğini bozan olmakla itham ediliyoruz, yukarıda anlatılanlar, asıl kişi güvenliğini bozanlar ise serbestçe meydanlarda dolaşmaktadır. Mülkiyet hakkını ortadan kaldırdığımız iddia ediliyor. Bizatihi anayasa mülkiyet hakkını toplum yararına kısıtlamıştır. Mutlak mülkiyet hakkı tanımamıştır. Elli köye bir toprak ağasını Anayasa kabul etmemiştir. Egemenlik ilkelerine karşı çıkmakla itham edilmekteyiz. Asıl egemenlik ilkelerine karşı çıkanlar, halkın sırtından geçinenlerdir. Ayrıca milli bütünlüğe karşı çıkmakla da suçlanıyoruz. 101 tane Amerikan üssünün bulunduğu ülkede, bizim, milli bütünlüğü bozmakla itham edilmemiz gülünç olmaktadır.

"(...) İddianame baştan beri anlattığım gibi, sırf kelle istemek maksadıyla hazırlanmıştır. Şeklen de hukuk mantığından yoksundur. Hukuki kıymetten ve değerden mahrumdur.

21 yılın hesabını 21 gençten sormak maksadıyla ve suçluların telaşı içinde hazırlanmış bir iddianamedir.

"(...) Yaptıklarımızın haklı olduğuna inanıyorum. Halen de bu inancı taşıyorum. Türkiye'nin bağımsızlığından başka bir şey istemedim ve bu sebeple Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı mücadele verdik. Bundan dolayı ölümden korkmuyoruz. Onu ancak işbirlikçiler düşünsün ve ancak onlar kendi canının telaşına düşsün ve ben 24 yaşındayken kendimi Türkiye'nin bağımsızlığına armağan etmekten onur duyuyorum."

16 Temmuz 1971'de başlayan dava, 3 aydan kısa bir süre içerisinden biter. Toplam 21 sanıklı davanın kararını mahkeme başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, duruşma yargıcı Albay Ahmet Tetik ve yargıç Mehmet Turan açıklarlar.

Duruşma başlamadan önce mahkeme salonu olarak kullanılan salonun bulunduğu Ankara Veterinerlik Fakültesi'nin hem içinde hem de çevresinde çok geniş ve olağanüstü tedbirler alınmıştır, etraf polis ve asker kaynamaktadır adeta. Ayrıca Denizlerin Bulunduğu Mamak Cezaevi'nden Etlik yolundaki duruşma salonuna kadar, yol üzerinde sık aralıklarla elleri tomsonlu askerler nöbet tutmaktadır. Tutsaklar bu koşullar altında ikişer ikişer askeri ambulanslarla ayrı ayrı getirilir.

Mahkeme binasının giriş kapısından duruşma salonuna kadar olan yol, ellerinde tomson bulunan askerlerle koridor haline getirilmiştir. Sadece duruşma salonundaki askerlerde, silah değil cop vardır.

Mahkeme kararı açıklarken, salonda izleyiciler arasında Ankara Sıkıyönetim Merkez Komutanı Tevfik Türüng ve çok sayıda sivil giyimli yüksek rütbeli subayın yanı sıra yüz kadar gazeteci, foto muhabirleri ve televizyon kameraları hazır beklemektedir.

Duruşma salonuna ilk getirilen Deniz Gezmiş'le Yusuf Aslan olur. Duruşma hakimi Ahmet Tetik kararı okurken, ikisi de onları küçümseyen bir şekilde gülümseyerek dinler:

"Hakkınızdaki kararı tefhim ediyorum. Mahkememiz, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tağyir tebdil veya ilgaya teşebbüs yolundaki suçunuzu sabit görerek Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesinin birinci bendi gereğince ölüm cezası verdi. Karar kabil-i temyizdir. Tutukluluk halleriniz devam edecektir. Duruşma bitmiştir."

Karar açıklanır açıklanmaz Deniz de Yusuf da slogan atmaya başlar. Saat 09.05'tir. Denizler askerler tarafından salondan çıkarıldıktan sonra Hüseyin İnan ve Atilla Keskin salona alınır. Aynı mizansen tekrarlanır. Salona ikişer ikişer alınan toplam 18 kişi idama mahkum edilmiştir. 21 sanıktan üçü, İbrahim Seven, Necmettin Baca ve Hüseyin Cemal Özdoğan beraat etmiştir ki, zaten bu üçü önceden tahliye edilmişlerdir. Kararın okunması bir saatten fazla sürmüştür.

Karar verilen duruşmayla ilgili Denizlerin avukatlarından Zeki Oruç Erel şunları anlatıyor:

"9 Ekim 1971 günü gelip çattı. Bugün hüküm verilecekti.

"Askeri Veteriner Okulu'nun çevresinde, avlusunda ve içinde her zamankinden çok daha fazla önlem alınmıştı; sadece tank, top getirmemişlerdi, o kadar. Askeri ambulanslar orada, park yerine çekilip konmuştu. Demek haklarında hüküm verilecekler getirilmişlerdi.

"Artık olağan duruma gelen, üstümüzün, başımızın, çanta ve evraklarımızın aranıp taranmasından sonra dış kapıdan giriyoruz. Binanın girişinden başlayıp, merdivenlerde, koridorlarda süren ve duruşma salonunda 'sanıklar bölmesi'*nde son bulan onlarca komando erinin yan yana ve karşı karşıya dizilmesiyle meydana getirilmiş, yani insandan meydana getirilmiş ince, patika bir yol var.*

Patikadan geçip duruşma salonuna giriyoruz. Yusuf, Deniz, Hüseyin ve arkadaşları salonda gene yok. Halbuki aşağıda ambulansları görmüştük. Savunduğumuz kişilerin birbirinden ayrı ayrı mahkemenin çalıştığı binanın bitişiğindeki ana tamir depolarının çeşitli yerlerine konulmuş olabileceğini aklımızın kenarından bile geçirmiyoruz o anda.

"Mahkeme salonunda hepimizin dikkatini derhal çeken, ama cevabını bir türlü bulamadığımız büyük bir gariplik var. Tahta parmaklıklarla çevrili yargılananların tümünü rahatça alan, içinde her zaman yirmibeş iskemlenin bulunduğu 'sanıklar bölümü' iyice *küçültülmüş. Oraya, bugün sadece üç iskemle koymuşlar. Halbuki hakkında hüküm verilecek en az yirmi kişi var.*

"Bir türlü yanıtını bulamadığımız garipliğin nedenini biraz sonra orada bulunan herkes gibi biz de öğreneceğiz.

"Komando erlerinden oluşan 'patika yolun' *içinden, önce Deniz'le Yusuf'u getirdiler. Arkadaşlarının nerede olduğunu bilmedikleri belli. Hatta bize bakıp gözleriyle soruyorlar. Biz de bilmediğimizi belirten hareketlerle cevap veriyoruz.*

"Duruşma yargıcı Ahmet Tetik:

"Anayasa'yı teğyir, tebdil ve ilgaya... ölüm cezasına..."

"Deniz hiç beklemeden, dimdik, yumruğu sıkılı, kolu havada patlatıyor sloganını. Yusuf da aynı şekilde. Sonra Hüseyin ve diğerleri.

"Ama görevliler, gençlere son sözlerini söyleme fırsatı vermemeye, hepimizin gözleri önünde duruşma salonunda, sıkılı yumruğu havaya kalkan her birinin üzerine çullanıp yaka paça dışarı atmaya başladılar."

Hüseyin'in babası Hıdır İnan, oğlunu görmek için geldiği Mamak Cezaevi'nin kapısındayken, bir subay gelip;

*"Bizim sözümüzü dinlemiyorlar, onları ikna edin, bir af dilekçesi versinler; '*yaptıklarımızın yanlışlığını anladık, pişmanız**'** *desinler, o zaman idamdan kurtulabilirler"* demişti.

Hıdır İnan hemen orada bu subaya cevap verir:

"Onlar, böyle bir nedamet içine girerlerse, biz veli olarak hakkımızı helal etmeyiz."

Aslında Hıdır İnan, bunları söylerken, asılacaklarını anlamıştı artık. Bunu anladığından, bildiğinden hemen karşı çıkmış, görüşe geldiğinde Hüseyin'e de anlatmıştı hepsini. Hüseyin, babasını büyük bir gururla dinlemiş, çok mutlu olmuştu. Ve demişti ki; *"Bize de geldiler, boşverin. Üstünde durmayın."* Sonra da babasıyla, ne olursa olsun, herhangi bir şekilde af başvurusu yapmayın diye konuşmuş, ondan söz almıştı.

Mahkemeden idam kararı çıktıktan sonra Denizlerin avukatları hukuki olarak yapabilecekleri her şeyi yaptılar. Hatta kişisel ilişkileri dahi kullanarak idamları engellemeye çalıştılar. Eski senatörlerden Niyazi Ağırnaslı, Denizlerin avukatı olmasının yanında, yargıtay hakimleriyle, senatoda birlikte görev yaptığı tabi senatörlerle, hatta İsmet İnönü'yle bile görüşerek idamları engellemeye çalıştı.

İdam Kararına Tepkiler

18 Mart 1971 tarihli Yeni Gazete'de bir haber var:

> *"Deniz Gezmiş konusunda konuştuğumuz öğrenci liderleri ve militanlar bu konuda endişe duyduklarını, en geç bir hafta içinde bir yabancı elçinin kaçırılarak Deniz Gezmiş'in hayatı ile elçinin hayatının takas edileceğini söylemiştir. Eğer bu usul sökmezse, herhangi bir uçağın Filistin'e kaçırılıp içindeki yolcuların hayatlarının Deniz Gezmiş'e karşılık rehin tutulacağını da belirtmişlerdir."*

19 Mart'ta TDGF İstanbul Bölge Yürütme Kurulu, İTÜ Öğrenci Birliği ve İTÜ Dev-Genç, Deniz Gezmiş'in tutuklanıp hapsedilmesinin devrimci öğrenci hareketini durduramayacağını, aksine eylemlerin daha artarak süreceğini açıklar. İTÜ Dev-Genç ile İTÜ ÖB'nin ortak bildirisinde şunlar yer alır:

> *"Deniz Gezmiş 1967-1968'lerde gençlik lideriydi. O zaman da gençlik hareketlerinin öncüsüdür diye aylarca zindanlara atıldı. Gençlik hareketleri durdurulabildi mi? Aksine, her gün daha da büyüdü. Üniversiteler emperyalistlerin ve uşaklarının korkuyla bahsettikleri yerler oldu. Bugün de Deniz Gezmiş'in hapse atılmasıyla Türkiye devrimci hareketi durmayacak, aksine tarihin akışına uygun olarak doğru çizgide gelişecektir."*

21 Mart 1971 Adana Kozan'a bağlı Hamam köyünde muhtarlık seçimi yapılır. Köyün 900'ün üzerinde seçmeni vardır. Seçim sonuçlanıp oylar sayıldığında Deniz Gezmiş'in muhtarlık heyetine seçildiği görülür. Deniz Gezmiş, İl Seçim Kurulu tarafından azalıktan düşürülür.

Deniz Gezmiş'le Hüseyin İnan 6 Nisan 1971'de hücreye atıldıkları için açlık grevi yaparlar. Bununla ilgili yaptıkları açıklama sadece PDA ve devrim dergilerinde yayınlanır.

Deniz Gezmiş ve arkadaşları kaçacakları gerekçesiyle Kayseri Cezaevi'ne (15 Nisan'da) götürülürler. Deniz Gezmiş, Kayseri Cezaevi'nde kaldığı süre boyunca, daha önce Celal Bayar'ın kaldığı hücrede tutulur. 21 Mayıs'ta yeniden Ankara'ya getirilirler.

16 Mayıs 1971'de Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom kaçırılır. Efraim Elrom'la, Deniz Gezmiş takas edilmek istenir. Verilen süre dolduktan sonra, 22 Mayıs 1971'de Efraim Elrom'un şakağından kurşunlanmış cesedi bulunur.

10 Ocak 1972'de aralarında Şirin Cemgil'in de olduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde tutsak bulunan 15 kadın tutsak idam kararlarını protesto için açlık grevine başlar.

İdam cezasına karşı Türkiye'de ve yurtdışında çeşitli kampanyalar yapılır. Türk Tabipler Birliği, Türkiye Sanatçılar Birliği, İnşaat Mühendisleri Odası, Türkiye Devrimci Öğretmenler Birliği ayrı ayrı bildiriler ve açıklamalarla idam cezasına karşı olduklarını açıklarlar. Ayrıca İstanbul'da idamlara karşı 50 bin imza toplanır.

17 Ocak 1972'de Stockholm'de Türkiyeli dört genç, idam kararlarını protesto etmek için açlık grevine girerler.

18 Ocak'ta bu kez aralarında Ataol Behramoğlu'nun da bulunduğu 5 kişi, idam cezalarının infaz edilmemesi amacıyla açlık grevi başlatır. Aynı eylemin bir diğer gerekçesi de, eylemin başladığı gün Türkiye Başbakanı Nihat Erim'in Paris'e gelmesinin protesto edilmesidir.

22 Ocak'ta Nihat Erim'in Paris ziyaretini protesto ve idam kararları nedeniyle Paris Opera Meydanı'nda bulunan THY bürosu işgal edilir.

4 Şubat 1972 tarihinde, idam karşıtı eylemler ve kampanyalar nedeniyle iyice sıkıntıya düşen devlet adına MİT, meclisteki partilerin liderlerine bir brifing verir. Brifingde öne sürülen tez, idamlara karşı sürdürülen kampanyanın *"dış bir merkezden yönetilen sol bir slogan"* olduğudur. Asıl olaraksa, liderlerden idamları onaylamaları dolaylı olarak istenmektedir.

11 Şubat'ta da Berlin'de bir grup Türkiyeli öğrenci, Almanya Öğrenci Federasyonu Başkanı'nın da katılımıyla idam kararlarını protesto için açlık grevi yaparlar.

13 Mart 1972'de Av. Halit Çelenk, Av. Niyazi Ağırnaslı ve üç avukat daha Mamak Askeri Cezaevi'nde Deniz, Yusuf, Hüseyin'le görüşürler. Deniz, Av. Halit Çelenk'e isteklerini söyler. İstekleri şunlardır:

"İnfazlardan sonra üçümüzü yan yana, Taylan Özgür'ün Cebeci'deki mezarının yanına gömsünler."

"İnfazlarda en azından avukatımız bulunsun.

"Başbakan Nihat Erim, eylemlerden pişmanlık duyduğumuzu belirterek af dilememizi istedi. Af istemiyoruz. Böyle bir şey söz konusu değildir. Ayrıca anne ve babalarımıza da söyleyin, bizler için kimseden af dilemesinler."

Bu isteklerinin yanında bir de açıklama yapar. Açıklaması kısaca; *"Emniyet, Sovyetler Birliği Büyükelçisini de kaçırmak istediğimize dair mahkeme dosyasına ekler yapmıştır. Bunu reddediyoruz. Kesinlikle doğru değildir."*

Halit Çelenk'ten sonra Av. Niyazi Ağırnaslı'ya da bu taleplerini ifade etmiştir. Niyazi Ağırnaslı o günü, o son görüşmeyi şöyle aktarıyor:

"Hala bazı ümitlerin bulunduğundan, Cumhurbaşkanı'nın vetosundan bahsettiğimizi gören Deniz Gezmiş, 'yok ağabey' demişti 'bizim asılma kararımızı çok önceden vermişlerdi zaten, bunu hep söyledik. Dileriz ki, boş yere ölmüş olmayalım ve vatan satıcılarının oyunları anlaşılsın yoksul halkımızca.'

"Gözlerimizi gizlemek zorunda *kaldım ve sustuk. Kısa bir süre sonra, 'Bizi Taylan Özgür'ün yanına gömdürün ve infazlar sırasında mutlaka bulunun. Burjuvazinin paçavra gazeteleri, korktular, düştüler, bayıldılar gibi onurumuzu kırıcı yayın yapmaya çalışır. Duruma avukatlarımız tanık olmalılar.' dedi.*

Mayıs'ın Kanlı Günü Haziran'a Dönüyor 31 Mayıs Nurhak

Denizler, Nurhaklara giderken tutsak düşmüştü. Nurhaklarda hazırlıklar yapılmıştı. Teslim Töre'nin anlatımlarından E. Alataş bu süreci aktarmakta:

"Taşınma işi haftalarca sürdü. Güvercinlik mağarasının içi silah, uyku tulumu, postal ve sırt çantalarıyla dolmaya başlamıştı. Mağara, dağların başındaydı. (...) Ve ancak silahlanıp da dağları mesken tutacaklara uyardı.

(...)

"Teslim tekrar işinin başındaydı. Dağ koşullarını yaratma işi... Arkadaşlarıyla Güvercinlik'i hazırlarken, bir yandan da eylemler başladığı sıra ihtiyaç duyacakları Suriye, Irak, Lübnan bağlantılarını kuruyordu."

(...)

"Teslim, Ankara'daki buluşmalarda Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Sinan Cemgil ve diğer gençlerle randevu yerlerini belirlemişti. Köye gelecek ve Nurhaklara çıkacaklardı."

(...)

"Gençler dağda buluşmuştu. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'sız. Her üçü de Nurhaklara ulaşmak üzere çıktıkları yolda yakalanmışlardı."

(...)

"Teslim, Sinan'a dönüp sordu: 'Sence biz böyle, silahlı yirmi kişiyle devrim yapabilir miyiz?' Sinan biraz düşündü... 'Biz bir meşale yakarız, arkadan geleceklerin yolu aydınlanır' dedi."

Ömer Ayna, daha sonra Filistin'den dönerken öldürülen Avni Gökoğlu ile birlikte Kadıköy'de vapur iskelesinde öğrendiler Denizlerin yakalandığını. Gazeteci çocuk, elinde bir tomar gazete; *"Deniz Gezmiş yakalandı"* diye bağırıyordu. Gazeteyi kaparcasına aldılar elinden ve oracıkta ayaküstü yutarcasına okudular hemen. Ömer'le Avni hemen Cihan'a koştular, *'Ne yapalım?'*ı tartışmak için. Sonra da Alpaslan Özdoğan geldi. İstanbul'da, Ömer'le Cihan'la konuşup görüştüler. Cihan, Sinanların kararını Alpaslan'dan öğrendi. Diyordu ki Alpaslan, *"Biz Nurhaklarda Amerikan Radar Üssü'nü basacağız. Siz de İstanbul'da bu düzeyde bir eylem örgütleyin."*

Cihanlar da İstanbul'da, ya bir konsolosluk basacaklarını ya da bir konsolos kaçıracaklarını söylediler Alpaslan'a. Alpaslan, bu kararı Nurhaklara dönüp, Sinanlara aktardı.

31 Mayıs 1971'de Sinan Cemgil komutasındaki yedi gerilla, İnekli Köyüne doğru yola koyuldu. Radar Üssüne yakın bir yerde durdular sabaha karşı. Biraz dinlendikten sonra Sinan, Kadir, Alpaslan'dan oluşan bir öncü tim, keşfe çıktı. Saat sabahın 05.30'u. Ama bir ihbarcı, İnekli Köyü muhtarı gerillayı görmüş, haber uçurmuştu çoktan ve dinlenmek için durdukları yerde kuşatılmışlardı. Sinan Cemgil, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan, daha diğerlerinden ayrılıp düze çıkar çıkmaz jandarmalar ateşe başladılar. Çatışma çıktı. Kadir, Sinan, Alpaslan katledildiler. Deniz, Yusuf ve Hüseyin zindanda, radyodan öğrendiler en değerli yoldaşlarından üçünün katledildiğini ve öfke yüreklerini dağladı. Deniz bu öfkesini mahkemede de dile getirmişti: *"Biz Amerikalılara acımış, serbest bırakmıştık. Sinan'da aramızdaydı, sonradan dağıldık. Sinan Cemgil, Nurhak dağlarında yaralandı. Silah kullanamaz haldeyken kasti olarak öldürüldü. Alpaslan ve Kadir de aynı şekilde öldürüldü..."*

Çok sonraları Akçadağ köylerinden bir muhtar, Sinan'la ilgili bir anısını anlatır, Deniz'in babasına. Muhtar diyor ki Sinan'a *"Gelin, sizi Suriye'ye geçireyim kurtulun."* Buna karşı müthiş derecede kızan Sinan, *"Arkadaşlarımız ölümü eli kolu bağlı beklerken, bizim elimiz kolumuz açık, kurtulmaya çalıştığımızı mı sanıyorsun?"* diye cevap vermiştir.

Bu arada İstanbul'da da harekete geçmişlerdi THKO'lular. Eylem için gereken parayı temin amaçlı Unkapanı Ziraat Bankası'na yönelik para kamulaştırma eylemi yapıldı. Eylemde Ömer Ayna yakalanıp tutsak düştü. Daha sonra da Cihan. Akla hayale sığmaz işkencelerden sonra Maltepe Askeri Cezaevi'ne kapatıldılar.

Zindandadırlar, ama planlarında hiçbir değişiklik yoktur. Kaçmak ve Denizleri kurtarmaktan başka hiçbir şey düşünmezler. Ömer inşaatçı olduğundan sürekli olarak duvarları, toprağı inceleyip durur ve sonunda *"Tünel kazalım"* der, Cihan'a. Karar verilir. Bir grup arkadaşları "Eğlence düzenleyerek" herkesi bir koğuşa toplayıp gürültü yaparken, tünelin kazıldığı odada beton delinip, tünelin girişi açılır. Bundan sonrası daha kolaydır; tünelde sırayla çalışırlar sessiz sedasız, yorulmaksızın.

Tünel daha yeni başlamıştır ki, Mahir Çayan da getirilir Maltepe Cezaevi'ne. Açlık grevi ve hücrede kaldığı zaman her ne kadar Mahir'i güçten düşürmüş olsa da, kısa sürede kendini toparlar. Artık tünel THKO ile THKP-C'nin ortak eylemi haline gelir.

Tünel tamamlandığında çıkış planları da hazırdır. Beşer kişilik üç grup çıkacaktır. İlk grup Cuma günü dener çıkışı. Ancak aksilik olur, geri dönerler ve yerlerini ertesi gün bir başkasına bırakırlar. Cumartesi de aynı şey tekrarlanır. Pazar günü 3. grup harekete geçer. Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan ve Ziya Yılmaz sessizce süzülürler tünelin karanlık dar girişinden.

Geriye kalanlar önce korkuyla beklerler, tedirgindirler ya yine olmazsa diye. Ama bu kez olmuştu. Gidenler gitmişti. Ertesi sabah gidenlere zaman kazandırmak için kapılar tutulup, eylem yapılır, sayım verilmez. Eylem başarılmış 5 militan zindan duvarlarını yarıp çıkmıştır.

Ölüm haberlerinin geldiği günlerde THKO ve THKP-C militanlarının ve önderlerinin bu büyük eylemi, bir zaferdir başlı başına.

Bu zafer haberini önce radyolardan, sonra gazetelerden duyar Mamak Zindanı'nda Deniz, Yusuf, Hüseyin ve diğerleri. Hem kadın hem de erkek tutsaklar açlık grevindedir. İdare bir anda panikleyip nöbetçileri artırır, önlemlerini yoğunlaştırır. Tutsaklar derhal açlık grevini bitirip şenliğe başlar.

30 Mart Kızıldere Kan Akıyor

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmeleri hakkındaki mahkeme kararı 24 Mart 1972'de parlamentoda onaylanıp, 25 Mart 1972'de Resmi Gazete'de yayınlanır. Ancak aynı gün CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün imzasıyla Anayasa Mahkemesi'ne yasanın iptali için başvuru yapılır.

Bu durum karşısında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, bu başvurunun politik olduğunu öne sürerek *"İnfaz durdurulamaz"* diye karar alır. Ankara İnfaz Savcısı Sami Uğur da bu kararın Askeri Yargıtay tarafından onanması halinde infazı gerçekleştireceklerini açıklar. Ancak sonuçta dosya Anayasa Mahkemesi'nde görüşülünceye kadar infazlar ertelenir.

İdamların engellenmesi konusunda daha sonra açıklama yapanlardan biri de Ertuğrul Kürkçü'dür. Onun açıklaması da şöyledir:

> *"Hüseyin İnan'dan, Mamak askeri Cezaevi'nden nasıl gönderildiğini bilmediğim ve kimin de gönderdiğini açıklamayacağım ingilizce yazılı iki not aldım. Birincisinde '24 Aralık'ta Noel eğlencesini basmamızı ve bütün diplomatları bir araya toplayarak kendilerini de oraya çağırmamızı, ne yapılacağına orada karar verileceğini' söylüyordu. İkincisinde ise, 'Artık kendilerinin gitmiş olduklarını, ne yapılacaksa bir an önce yapılması gerektiğini' söylüyordu. Bunları Cihan Alptekin'le birlikte okuduk."*

Hüseyin'den gelen bu notları okumalarından sonra Kızıldere'ye kadar uzanan eylemin kararlaştırıldığını da daha sonra yargılandığı duruşmada Ertuğrul Kürkçü ifade etmiştir.

Bu süreçte gerek yurt içinde gerek yurt dışında idamlara karşı tepkiler sürmektedir. 29 Mart 1972'de yayınlanan bir habere göre, *"Sovyetler Birliği televizyonu, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının eylemlerine ve idamlarına geniş bir yer vermiştir."*

27 Mart 1972'de Cihan, Ömer, Mahir ve arkadaşlarından oluşan bir gerilla birliği Ordu-Ünye'deki NATO'ya bağlı Radar Üssü'ne sızarlar sessizce ve üç İngiliz teknisyeni tutsak alırlar. Amaçları bu tutsak İngiliz teknisyenlere karşı Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i almaktır. Gerillalar, tutsaklarıyla birlikte hızla hareket ederek, Tokat-Niksar'a bağlı Kızıldere köyüne gelirler.

Gerillaların Kızıldere'de olduğunu duyan jandarma, MİT ve diğer silahlı birlikleriyle devlet köyü kuşatmaya alır, başlar ev ev aramaya. Gerillalar evlerine konuk oldukları insanlara zarar gelmesin diye, tutsaklarını da yanlarına alarak bir samanlığa gizlenirler. Yerleri keşfedilir. Çatışma sert ve amansızdır, yerleri dar ve korunaksız. Faşistler, dört bir yandan saldırır, bombaları, tüfekleri, roketleriyle. Çatışma bittiğinde Cihan Alptekin, Mahir Çayan, Ömer Ayna, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy, Saffet Alp, Hüdai Arıkan, Sinan Kazım Özüdoğru, Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz katledilmiştir.

Kızıldere'nin kan aktığını radyodan dinler Deniz, Yusuf, Hüseyin ve diğerleri. Ertesi gün gazetelerde parçalanmış yoldaşlarının ve arkadaşlarının cansız bedenlerinde çakılı kalır gözleri saatlerce. Ama düşman elindeydiler. Düşmanı sevindirmediler, acılarını yüreklerinin ta içinde duyarak dimdik durdular yine. İlk Denizlerdi yine, diğer arkadaşlarından morali bozulanlara moral veren.

Kızıldere katliamından sonra ki ilk görüşe Deniz'in annesi de geldi babasıyla. Deniz anasına dönüp, *"Ana, ana"* demişti *"sanki sürek avına çıkmışlar. Ne canlar düştü bak, ne yiğit canlar... Duydun mu, gördün mü onları..."* Sonra da dönüp babasına, *"Ölülerimize yakışır biçimde davranmalıyız"* demiş ve hiçbir şekilde af girişimi içinde olmamasını söylemişti. Hüseyin de aynı şekilde babasına, "*Bu bir yakalama girişimi değil, tam bir katliamdır"* demişti.

Dimdik durdular yine, ziyarete gelenlere moral verdiler. Ve son güne kadar mücadelelerini dimdik sürdürerek, okumaya, çalışmaya gömüldüler.

Dışarıda, Türkiye'de iki karşıt kutup, bu idamlar çerçevesinde netleşmişti. Bir yandan idamları engellemek için çabalayanlar varken, karşıt taraftaysa bir an önce meclisten geçsin, infaz edilsin diyenler vardı. Bu süreçte Deniz, Yusuf ve Hüseyin ölüm orucu kararı alırlar ve 18 Nisan 1972'de ölüm orucuna başlarlar. Talepleri şunlardır:

> *"1-Son getirilen zamlar ve hayat pahalılığı, fakir emekçi halkımızın zaten son derece güç olan hayat şartlarını, çıkarcıların menfaatleri uğruna daha da dayanılmaz hale getirmiştir.*
>
> *2-Halka dönük olan 1961 Anayasası elbise değiştirilir gibi değiştirilmiş, bununla da yetinilmeyerek, halkımıza Anayasamızca tanınan hakları tamamen ortadan kaldırmak için Anayasa değişikliğine gidilmek istenmiştir.*
>
> *3-Sıkıyönetim Mahkemesi'nde MİT ajanlarına mahkemelerin temsilcisi görüntüsü verilmek istenmiş ve 'ANARŞİST' deyimi ile devrimcilerin katline gidilmiş ve aynı nedenle siyasi cinayetler işlenmiştir.*
>
> *4-Bizim bugün hücrelerinde kaldığımız Mamak Askeri Cezaevi'nde bulunan diğer tutuklu arkadaşlarımızdan bir veya birkaçı her gün 'mahkemeye götürüyoruz' denilerek MİT'in işkence odalarına götürülüp çağ ve insanlık dışı işkencelere tabi tutularak, yapılan işkencenin bütün belirtileri üstlerinde olarak geri getirilmektedir.*
>
> *5-Bütün bu yasa dışı, çağ dışı ve insanlık dışı uygulamaların halkımız ve ilerici aydınlar tarafından bilinmemesi ve duyulmaması için basına sansür konulmuş, basın ancak sıkıyönetimin izin verdiği haberleri verebilecek duruma getirilmiştir.*
>
> *Bütün bu nedenlerle 18 Nisan 1972 tarihinden itibaren ÖLÜM ORUCU'na başladık. Bu davranışımızın kötülükleri sona erdirmeyeceğini biliyoruz. Ancak halkımıza ve onun haklarına cezaevi hücrelerinde sahip çıkıp onu savunacak tek hareketimiz ÖLÜM ORUCU'nu sürdürmek olacaktır."*

Denizlerin bu eylemi, yöneticileri korkuttu; *"Ya bu eylem nedeniyle infazları yapamazlarsa"* diyerek telaşa kapıldılar. Zindandaki diğer tutsaklardan Denizleri eyleme son vermeye ikna etmelerini istediler. Bunu son bir kez daha onları görme olanağı olarak değerlendirmeye karar verdi tutsaklar ve aralarından üç kişiyi belirleyerek Deniz, Yusuf, Hüseyin'in ayrı ayrı tutuldukları hücrelere gönderdiler. Böylece son bir kez görüşüp vedalaştılar.

Ölüm Orucu eylemlerinin 12. günü görüş günüdür. Her üçünün de ziyaretçileri vardı, her üçünün de babaları ve bir de Deniz'in küçük kardeşi Hamdi.

Deniz yine esprili, morali yüksekti. Bu onların son görüşmeleri oldu. Biraz zayıflasa da neşeliydi.

Yusuf görüş yerine geldiğinde her zaman olduğu gibi sakin ve soğukkanlıydı. Açlık grevinden pek etkilenmişe benzemiyordu. Babası *"Sen söyle oğlum, seni dinleyeyim, çıkmayan canda ümit vardır. Ama yine de hazırlıklı ol"* demişti. Yusuf da babasına *"Biz zaten hazırlıklıyız, tahminimizde yanılmıyoruz"* diye cevap vermişti. Ve eklemişti, *"Baba, sizin ümitlendiğiniz insanlar bize karşıdır, biz sa-*

dece kendimize ve arkadaşlarımıza, bizimle olanlara güveniriz."

Hüseyin görüş yerine oldukça yıpranmış bir halde geldi. Uzun süredir midesini kemiren illet, kendisi her ne kadar sorun etmese de, onu yiyip bitiriyordu. Açlık nedeniyle şimdi iyice yaraya çevirmişti. Babası, *"Oğlum, ölüme git ama böyle değil"* demişti ona. Hüseyin de babasına *"Sağlığım değilse de moralim ve neşem yerinde, üzülme"* demiş, bu eylemlerinin nedenlerini aktarmıştı.

Bu onların aileleriyle son görüşmeleri oldu.

Sonra Denizler avukatlarıyla görüştüler. Deniz'in avukatlarından Zeki Oruç Erel son görüşmesini şöyle aktarıyordu:

> *"Mamak Askeri Cezaevi'nde, Çarşamba günleri sadece tutuklu yakınları ile görüş yapabilirler. Haftanın bu günü, yani Çarşamba günü, avukatlar müvekkilleriyle görüştürülmezler."*

3 Mayıs 1972 Çarşamba...

"Bir gün önce 2 Mayıs 1972'de Senato'dan idam kararları onaylanıp çıktı.
"Onbir gündür, DENİZ, YUSUF, HÜSEYİN açlık grevini sürdürüyorlar. Greve başladıkları gün, greve gitmelerinin nedenlerini belirten yazılı metni cezaevi yöneticileri tüm çabalarımıza karşın bize vermedi. Mamak Askeri Cezaevi'nde kanunsuzluk asıl, yasallık istisna olduğundan, bu konunun üzerinde fazla durmaya gerek yok sanıyorum. Bu durumda üçü de bize sözlü olarak açlık grevine gitmelerinin nedenlerini şöyle açıkladılar:
'Dışarıdaki gelişmelere bakılırsa, üçümüzün idamı kesin gibi görünüyor. Ayrı ayrı kapatıldığımız hücrelerimizde, Türkiye işçi sınıfı ve halkımız için yapabileceğimiz son eylem ancak bu olabilir.'(...)
"2 Mayıs'ta Senato'dan idam kararları çıkınca savunmayı üstlenen biz onbir avukat, bir mucize dışında idamların önlenmesinden umudumuzu kesmiştik. Dava süresince üçünü de yakından tanıma fırsatını bulmuş olan bizler, onların ölüm karşısında en ufak bir tereddüt göstermeyeceklerini kesinlikle biliyorduk. Bu konuda hiçbirimizin en ufak bir şüphesi yoktu. Ancak onbir gündür açlık grevinde olduklarını da biliyorduk. Onbir günden beri süren açlık grevinin, en sağlıklı kişiyi bile 'fizik' olarak nasıl halsiz düşürebileceği kolaylıkla tahmin edilebilir. Bu nedenle açlık grevine son vermelerini kendilerine önermeye karar verdik. İşte bu öneriyi iletmek üzere 3 Mayıs 1972 Çarşamba günü Mamak Askeri Cezaevi'ne gittik.
"Onları mutlaka asmaya kararlı olanlar da açlık grevinden son derece tedirgindiler. Grev süresince her gün, içlerinde profesörlerin de bulunduğu Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nden bir doktor heyeti cezaevine gelip muayene ediyor, yirmi dört saatlik hücredeki yaşamları her yarım saatte bir cezaevi yönetimince yazılı olarak saptanıyordu. Bu nedenle görüş yasağına karşın bizi cezaevine aldılar.
"Başta cezaevi müdürü olmak üzere beş-altı görevli başımızda dikilmiş, Hüseyin, Yusuf ve Deniz'le yaptığımız konuşmayı dinliyorlar. Söze Halit Çelenk başladı:
"Biz infazların durdurulması için hala ciddi çabalar sarf ediyoruz. Ancak bu çabalar sonuç vermezse infazlar gerçekleşebilir. İnfazlar gerçekleştiği takdirde biz avukatlar, sizin infaz yerine sağlıklı ve rahat bir şekilde gidebilmeniz için açlık grevine son vermenizi istiyoruz. Şüphesiz bu konuda karar sizindir.
"Öneriye cevap için bizden bir saat süre istediler. Ama on dakika sonra Deniz gülerek geldi ve şöyle dedi:
'Önerinizi kabul ediyoruz. Sizlerden en az bir kişinin infazlarda mutlaka bulunmasını istiyoruz. Ancak faşizm, bizlerle ilgili halka yalan söyleyebilmek için, sizleri infaz mahallinde bulundurmayabilir. Eğer böyle bir durum olursa, bütün arkadaşlar kesinlikle emin olsunlar ki, bir devrimciye yakışır şekilde gideceğiz'
"Kendisine infazlarda iki avukatın bulunacağını, bu yönde bütün tedbirleri aldığımızı söylüyoruz. Benimle rahat, kendinden ve arkadaşlarından kesinlikle emin bir havada biraz daha görüştükten sonra, konuşmayı gene Deniz bitirdi:

‘Şimdilik Hoşçakalın İnfazlarda Buluşuruz’

Deniz, Yusuf, Hüseyin’le son görüşmelerini Avukat Orhan İzzet Kök şöyle anlatıyor:

> *“Yapılabilecek her şey yapılmış, sonuç belli olmuştu. İnfazlarla ilgili üç maddelik yasayı meclis onaylamış, Cumhurbaşkanı imzalamıştı. Her an infazların yapılması bekleniyordu. Her üçü de hücrelerindeydiler. 6 Mayıs’tan bir-iki gün önce (tam hatırlamıyorum) tutukevinden avukat istendiği haberi geldi. Gittim. Tek tek üçüyle de görüştüm. (Bu onları son görüşümdü). İnfazlarla, dışarıdaki politik ortamla ilgili şeyler sordular. Tam ayrılacağım sırada Hüseyin, Toprak ve Tarım Reformu Ön Tedbirleri Yasa Tasarısı‘ndan bir tane elde edip kendisine getirmeye çalışmamı rica etti. Tasarının köylüye ne getirip götürdüğünü öğrenmek istiyordu. (O sırada basında ve kamuoyunda söz konusu tasarı tartışılıyordu).*
>
> *“Donup kalmıştım. Her an ölüme götürülmeyi bekleyen bir insan, o zamana kadar hücresinde, adı reform olan bir toprak yasasını okumak istiyordu. Güçlükle toparlandığımı, hemen şehre döndüğümü, bir yerlerden aldığım teksir ya da gazete kupürü benzeri bir tomar kağıdı geri götürüp içeri yolladığımı hatırlıyorum.”*

Orhan İzzet Kök, Hüseyin İnan’a Tarım Reformu Yasası’nın taslağını getirmiş, ancak kendisi yeniden içeri giremediği için kapıdan elden göndermişti. Tasarının yazılı olduğu gazete kupürlerini Hüseyin’e verdiler. O, son güne kadar tasarı hakkında düşündü, notlar düştü, satırların altını çizdi... Toprak Reformu Tasarısı üzerinde çalıştı...

3 Mayıs 1972’de dört genç, Necdet Akça, Sefer Şimşek, Mehmet Yılmaz ve Yaşar Aydın, Türk Hava Yolları’na ait Boğaziçi isimli yolcu uçağını içindeki yolcuları da rehin alarak Bulgaristan’a kaçırdılar. Tek talepleri vardı: Uçak ve yolcuların hayatına karşılık, Deniz, Yusuf ve Hüseyin’in hayatı.

4 Mayıs’ta bu kez Ankara’da Genel Kurmay Başkanlığı’nın olduğu sokakta, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Kemalettin Eken’i kaçırmak istedi, Niyazi Yıldızhan ve arkadaşları. Kemalettin Eken’in korumaları ateş açtılar, çatışma çıktı. Niyazi Yıldızhan aldığı kurşun yaralarıyla düştü, kaldı orada. Diğerleri çatışa çatışa kaçtılar.

6 Mayıs sabahına gelmeden önce bir konuyu daha anlatmak gerek. Denizler hakkında idam kararı verilmesinde çok önemli rolü olan Ankara 1 No’lu Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, emekli olduktan sonra Adalet Partisi’nden milletvekili olarak meclise girdi. 1976 yılında da *“Yeni Asya”* isimli faşist bir gazetede röportajları yayınlandı. Bu röportajlar, 1976 yılında mecliste AP grubuna yönelik olarak yaptığı bir konuşmadan ve konferanslardaki konuşmalarından derlenmiş, bir kitap yayınlandı. Adı malum: Bu Vatana Kastedenler.

İşte bu kitapta birkaç yerde bu hakim, bu general, bu mebus, mahkemedeki asıl görevini de itiraf etmiş: *“askeri görevleri yanında politik görevler de yaptığını”* söylemiştir. Yani o, 12 Mart faşist darbesinden sonraki dönemde *“askeri”* ve *“politik”* görevler yaptığını söylüyor. Aslında bu cümle, yalnız başına Denizlerin politik amaçlarla idam edildiğinin itirafıdır.

İdam Gecesi

5 Mayıs 1972'de Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Genelkurmay Başkanı, Kara ve Deniz Kuvvetleri komutanları Çankaya'da toplanıp görüşürler. Bu görüşmenin konusu *"Anarşik olaylara karşı alınacak sert ve sıkı önlemler"* üzerine fikir alışverişi olarak açıklanır.

Aynı gün, yani 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece yarısı Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde olağanüstü bir hareketlilik vardır. Aynı tedirgin hareketlilik Mamak Askeri Cezaevi'nde de geçerlidir. Mamak Cezaevi ile Ulucanlar arasındaki yollarda olağanüstü bir güvenlik tedbiri alınmıştır. Merkez Kapalı Cezaevi, çevresindeki bütün yollar ve alanlarıyla askerler ve zırhlı araçlarla dolmuş, cezaevi kat kat kuşatmaya alınmış; her bir yandan projektörlerle aydınlatılmıştır.

Gece saat 00.30 sularında Denizlerin avukatlarından ikisinin; Halit Çelenk ve Mükerrem Erdoğan'ın evlerinin önünde birer askeri araç durdu. Aynı anda çalındı kapıları. Arabalara bindiler. Yollar bomboştu. Arabalar hızla aynı adrese, Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi'ne yöneldi.

İki avukat birden getirildi cezaevi önüne. Bundan sonrasını Halit Çelenk'in sözleriyle aktaralım:

"Avukat Mükerrem Erdoğan'la karşılaşıyoruz. O da başka bir resmi arabayla alınarak kapıya getirilmiş; birbirimizi orada görüyoruz.

"Arabadan inerek bizleri getiren görevlilerle birlikte bahçeye doğru birkaç adım ilerliyoruz. Bahçede üstümüzü başımızı arıyorlar. Bu sırada iç kapıdan koşarak yanımıza gelen bir yüzbaşı bize kim olduğumuzu soruyor. Yanımızdaki görevliler idam hükümlülerinin avukatları olduğumuzu, Ankara Savcısı Fazıl Bey'in emri ile getirildiğimizi söylüyorlar. Yüzbaşı beklememizi emrediyor ve koşar adımlarla içeri gidiyor ve bir-iki dakika içinde geri geliyor. Bahçe kapısından geçerek cezaevinin kapısından giriyoruz.

"Her zaman durmadan geçtiğimiz bu geniş giriş yerinin sağ tarafında on-onbeş kadar albay, bir de üsteğmen bekliyor. Sol tarafta üç gardiyan duruyor. Üstümüzde ve ceplerimizde ne varsa çıkarıp, kenarda duran masanın üzerine bırakmamızı söylüyorlar. Avukat Mükerrem Erdoğan'la birlikte cüzdanlarımızı, mendillerimizi, sigara paketlerimizi, kibrit ve dolma kalemlerimizi vb. masanın üzerine bırakıyorum. Subaylardan birisi şişede ne olduğunu soruyor. Şişede Bellergal bulunduğunu, bunun herkes tarafından kullanılan sinir yatıştırıcı bir hap olduğunu söylüyorum. 'Şişe burada kalsın' *diyor.*

"Bir görevli bütün giysilerimizi, çorap ve ayakkabılarımıza varıncaya kadar inceden inceye arıyor. Vücudumuzun en kuytu yerlerini eliyle yokluyor. Ayakkabılarımız çıkartılıyor, ökçelerinden yere vurularak silkeleniyor. Sigara paketinden sigaralar çıkarılarak tek tek inceleniyor. Para cüzdanlarının içi aranıyor. Çakmak ve kibrit kutuları kontrol ediliyor. Arama tamamlandıktan sonra ceplerimizden çıkardığımız şeyleri veriyorlar. Bellergal şişesi kalıyor.

"Bizi cezaevine girmek üzere üsteğmene teslim ediyorlar. İçeri girerken, silahlı olan üsteğmenden silahını bırakmasını istiyorlar. Üsteğmen tabancasının şarjörünü bırakıyor, ama üstleri direniyorlar. Üsteğmen tabancasını da teslim ediyor. İçeri silah bırakmıyorlar.

"Kapıdan küçük avluya giriyoruz. Daha önce çok kez gördüğüm bu avluya ilk kez görüyormuş gibi bakıyorum. Oradaki kara kavağın sol tarafına bir demir sehpa kurulmuş.

Tepesinde ip ve ilmik. Altında orta boy bir masa. Masanın üstünde bir tabure var.

"Sağdaki birkaç ayak merdiveni atlayarak başgardiyanın odasının önündeki koridora çıkıyoruz. Ankara İnfaz Savcısı Sami Uğur bizi karşılıyor.

"- Sizi müvekkilinizle görüştüreceğiz, biliyorsunuz Tashihi Karar talebiniz Askeri Yargıtayca reddedildi.

"-Tashihi Karar isteğimizin reddedildiğinden bilgimiz yoktur. Bize bu konuda bir tebligat yapılmadı.

"- Bugün reddedildi.

"- ?!... Red kararını görmek istiyoruz.

"İnfaz Savcısı ile bu konuşma sürerken, üst kat merdivenlerden Ankara Savcısı Fazlı Alp iniyor. Elinde Resmi Gazete var. Bize dönüyor:

"- İnfaz için bütün hukuki gerekler yerine getirildi.

"-Tashihi Karar talebinde bulunmuştuk. Sonuç hakkında bizlere herhangi bir tebligat yapılmadı.

"- Kararlar yanımdadır, size göstereceğim.

"- Biz davanın diğer sanıkları hakkındaki bozma kararına göre, 353 sayılı yasanın, 226. maddesine dayanarak infazın ertelenmesini istedik. Bu başvurumuza da bir cevap alamadık.

"- Savcılığımızın infazın yapılmasında herhangi bir tereddüdü yoktur. Dilekçenizde ileri sürülen itirazları, infazın ertelenmesini gerektirir nitelikte görmedik. Buyurun, sizi Denizlerle görüştüreyim."

Bundan sonrasında sözü Nihat Behram'a bırakalım:

"Bir ara bir telsiz komutu bütün bekleyenleri harekete geçirdi. Görevliler Mamak Askeri Cezaevi içinde Deniz'in bulunduğu hücreliklere doğru yöneldiler. Kaldıkları hücrelerin birer birer kapıları açıldı. Gidecekleri haber verildi.

"Yusuf ve Hüseyin önce yazdıkları son mektuplarını koyunlarına koymuşlardı. Görevliler ilkin hücresinde Deniz'i ayaklarından zincire vurdular. Ellerini arkadan bağlayıp dışarı çıkardılar. Zincirleri yürümesini engelliyordu. Bir görevli zincirleri kaldırarak yürümesine yardımcı oluyordu.

"Dışarıda her biri için ayrı bir zırhlı araba bekliyordu. Deniz hücresinden çıkarılmış, koridordan geçiyordu. Koğuşların kapılarının açıldığı koridora geldiğinde haykırarak kapalı kapılar ardındaki arkadaşlarına veda etti. Ve görevliler arasında zırhlı arabaya doğru yürüdü.

"Arabaya bindirip kapılarını kilitlediler.

"Yusuf ve Hüseyin de aynı şekilde alındılar ve aynı yerde haykırıp, arkadaşlarına veda etmelerinden sonra, ayaklarından zincire vurulmuş, elleri arkadan bağlanmış bir durumda zırhlılara bindirildiler.

"Yeni bir telsiz komutuyla zırhlılar harekete geçti. Mamak Askeri Cezaevi'nin karanlıkta buruk sessizliği, arabaların gürültüsü uzaklaşınca daha da yoğunlaştı. Ve göz göz kapalı gökyüzünün altında büküldü kaldı. Uzaklaşan sesler içeridekilerin kulaklarında ağır ağır donuklaşıp çınlamaya dönüştü.

"Arabalar arka arkaya Merkez Cezaevi'ne yanaştılar. Bir süre koşuşturmalar, konuşmalar ve hazırlıklardan sonra birer birer zırhlıların kapıları açıldı.

"Deniz'i başgardiyan odasına getirdiler. Yusuf ilerde bir başka küçük odaya, Hüseyin avukatlarla mahkumların görüşme odasına getirildi.

"Başgardiyan odası avluya bakıyordu. Zifiri geceyi Ankara Merkez Cezaevi'nin ışıkları kendi gücünde çelmişti. Avludaki darağacına, alaca karanlık altında ışık vuruyordu. Deniz, yüzü pencereye dönük olarak oturtulmuştu. Görevliler omuzlarından tutuyordu. Ayakları hala zincire vurulmuş, elleri bir daha çözülmemek üzere arkadan bağlanmıştı.

"Başgardiyan odasında aşağı yukarı yirmi-otuz yüksek dereceden görevli vardı. Cezaevi görevlileri, merkez komutanları, güvenlik görevlileri, Tevfik Türüng, Sami Uğur ve diğerleri...

"Deniz son mektubunu önceden hazırlamamıştı. Son mektubunu darağacının karşısında yazdıracaktı. Bir zabıt katibi ve daktilo getirdiler.

"Sigara içeceğini söyledi. Bir görevli Deniz'in sigarasından bir tane ağzına koyup yaktı. Bir iki nefes çektikten sonra geri aldı. Deniz istedikçe veriyordu.

"Darağacına bakarak son mektubunu yazdırmaya başladı:

"Merkez Cezaevi

Baba,

Mektup elinize geçmiş olduğu zaman aranızdan ayrılmış bulunuyorum. Ben ne kadarda üzülmeyin dersem yine de üzüleceğinizi biliyorum. Fakat bu durumu metanetle karşılamanı istiyorum. İnsanlar, doğar, büyür, yaşar, ölürler. Önemli olan çok yaşamak değil, yaşadığı süre içinde fazla şeyler yapabilmektir. Bu nedenle, ben erken gitmeyi normal karşılıyorum, ve kaldı ki, benden evvel giden arkadaşlarım hiçbir zaman ölüm karşısında tereddüt etmemişlerdir. Benim de düşmeyeceğimden şüphen olmasın, oğlun ölüm karşısında aciz ve çaresiz kalmış değildir, o bu yola bilerek girdi ve sonunun da bu olduğunu biliyordu, seninle düşüncelerimiz ayrı, ama beni anlayacağını tahmin ediyorum. Sadece senin değil, Türkiye'de yaşayan Kürt ve Türk halklarının da anlayacağına inanıyorum. Cenazem için avukatlarıma gerekli talimatı verdim. Ayrıca savcıya da bildireceğim. Ankara'da 1969'da ölen arkadaşım Taylan Özgür'ün yanına gömülmek istiyorum. Onun için cenazemi İstanbul'a götürmeye kalkma, annemi teselli etmek sana düşüyor, kitaplarımı küçük kardeşime bırakıyorum, kendisine özellikle tembih et, onun bilim adamı olmasını istiyorum, bilimle uğraşsın ve unutmasın ki, bilimle uğraşmak da bir yerde insanlığa hizmettir, son anda yaptıklarımdan en ufak bir pişmanlık duymadığımı belirtir, seni, annemi, ağabeyimi ve kardeşimi devrimciliğimin olanca ateşiyle kucaklarım.

Oğlun DENİZ GEZMİŞ

"Deniz başgardiyan odasında bu son mektubunu yazdırmaktayken, dışarıda üstleri başları didik didik, don çorap, ayakkabı içine kadar arandıktan sonra avukatları Halit Çelenk ve Mükerrem Erdoğan içeri alındılar."

(...)

"Avukatlar başgardiyan odasına getirildiler. Deniz onları görünce gülümsedi ve 'Hoşgeldiniz' *dedi. Metin bir görünüşü vardı. Saçı tıraşlıydı."*

"Bir ara İnfaz Savcısı Sami Uğur, Deniz'e doğru eğilerek 'Nasılsın?' *dedi. Deniz,* 'Çok mutluyum ve rahatım' *diye yanıtladı. Ve devamla mektubunun tamamlandığını söyledi..."*

"Mektubu İnfaz Savcısı'na verdiler. Avukatları Deniz'e bir arzusu, diyeceği olup olmadığını sordu. Deniz onlara 'Cezaevindeki bütün arkadaşlarımı benim tarafımdan öpün. Onlara ve dışarıdaki bütün devrimci arkadaşlara selam ve sevgilerimi söyleyin. Her ikiniz de idam sehpasına nasıl gittiğimize tanık olun ve anlatın' *dedi."*

"Avukatlar Deniz'in yanından ayrılıp Yusuf'un olduğu odaya geldiler. Zincire vurulmuş ve bağlı bir durumda oturan Yusuf'un avukatları görünce yüzünü bir gülümseme kapladı ve onlara, 'Hoşgeldiniz' *dedi. Arkasından,* 'Babam infazı biliyor mu?' *diye sordu. Avukatlar* 'Biliyor' *dediler. Yusuf,* 'Ne durumda?' *diye sürdürdü. Avukatlar* 'Metin ve soğukkanlı.' *diye yanıtladılar."*

"Avukatların bir diyeceği olup olmadığını sormaları üzerine Yusuf, 'Çok iyiyim' *dedi. Ve şu sözleri ekledi;* 'Biz inanıyoruz ki, bu mücadele bizim ölmemizle son bulmayacak...' *Kısa bir suskunluktan sonra Yusuf avukatlarına,* 'Son bir kez Deniz'i görmek istiyorum' *dedi."*

"İnfaz Savcısı Yusuf'un bu sözü üzerine, 'Buna ne lüzum var?' *diye araya girdi. Avukatlar,* 'İdam hükümlülerinin son arzularının yerine getirilmesi bir gelenektir, bunda bir sakınca yoktur, her üçünün de birbiriyle görüştürülmeleri gerekir' *diye direttiler."*

"Yusuf, odasından alınarak Deniz'in yanına getirildi.

"Sanki günlerce süren Ölüm Orucundan çıkan onlar değildi. Sanki, az sonra darağacında can verecek olan onlar değildi. Uzun bir hasretlikten sonra buluşan iki kardeş gibi kucaklaştılar. Öpüştüler. Dizleri, ayaklarındaki zincirleri zorladı bir an omuzları, arkalarından bağlı kollarını zorladı bir an. Sessiz bakışlarla veda ediyorlardı birbirlerine. İkisi de birbirlerine yapacakları şeylerden emin bir duyguyla bakıyorlardı."

"Ayları, yılları tutmuştu arkadaşlıkları, daha önce bir çok kez birlikte ölüme gidip gelmişlerdi.

"Şimdi bu son yolculuklarında bakışları, saniyelerle sınırlıydı. Bakıştılar... Bir ömür boyu kadar uzun bir bakış... Ama bir kelebeğin ömrü kadar bile değil...

"Birlikte 'Tamam' *der gibi görevlilere baktılar. Yusuf döndü, görevlilerin arasında zincir şakırtılarıyla odasına doğru yürüdü..."*

"Bu sırada avukatlar Hüseyin'in olduğu odaya yönelmişlerdi."

"Avukatlar Hüseyin'in olduğu odaya girerken, bir albayla karşılaştılar. Albay 'Dini telkin istemiyorlar' *dedi. Bunu anlamlı bir sesle söylemişti. Müslüman olmadıklarını çağrıştırmak istiyordu."*

"Avukatlar, 'Bu sadece onların bileceği bir iş' *dedi. Albay,* 'Tabi, siz de bilirsiniz' *diye aynı sezdirmeyi bu kez avukatlara yöneltti."*

(...)
"Avukatlar Hüseyin'in bulunduğu odaya girecekken duydukları bu sözle sinirlenmişlerdi. Hüseyin babasını düşünüyordu odada; Hıdır'dı babasının adı, Hıdır İnan."
(...)
"Avukatlar Albaydan geçip Hüseyin'in bulunduğu odaya girdiler. Hüseyin de Deniz'in ve Yusuf'un durumundaydı. Birkaç görevli omuzlarından tutmaktaydı.
"Avukatlarını görünce büyük bir mutluluk ve derin bir gülümsemeyle, 'Hoşgeldiniz' *dedi. Avukatlar ona bir arzusu olup olmadığını sordular.* 'Bir arzum yoktur. Sizlere çok teşekkür ederim' *dedi.*
"Sonra Hüseyin avukatlarına, 'Babam Ankara'da mı?' *diye sordu. Avukatlar Ankara'da olduğunu söylediler. Hüseyin,* 'Nasıl?' *diye sürdürdü sorusunu.* 'İyi ve seninle iftihar ediyor' *diye yanıtladı avukatları."*
"Bu arada avukatlar görevlilere, Hüseyin'in arkadaşlarıyla vedalaştırılmasını hatırlattılar."
"Hüseyin aynı sıcaklık ve canlılıkla Deniz ve Yusuf'la odalarında birer birer kucaklaştı. Zincirleri ve bağları üçünün de bu vedalaşma anında gövdelerine alabildiğine ağırlık veriyordu. Omuzları ve başlarının hareketiyle birbirlerine sarılıyor, kucaklaşıyorlardı.
"Hüseyin önce başgardiyan odasında Deniz'le, sonra yandaki odada Yusuf'la konuşacak çok şeyleri olan, ama ayrılmak zorundaki insanların can sevinciyle bakıştı. Hiçbir şey şakadan değildi. Fakat yaşayan gülümseyişlerinde, çocuksu, şakacıl bir incelik vardı."
"Birlikteliğin, yaşamdaki son karşılamaları da böylece bitti. Hüseyin, görevliler arasında bekleme yeri olan avukatlarla mahkumların görüşme odasına getirilip sandalyesine oturtuldu."
"Üçü de ilkin kendisinin asılmasını isteyen bir duygu taşıyordu. Onları darağacına çıkmak değil, darağacına çıkacak arkadaşlarını seslerden, kıpırtılardan dinlemek zorunluluğu incitiyordu. Fakat bu son eylemlerinde de dik duruyorlardı."
"Saat 01.00'i geçiyordu."

Deniz Zincire Vurulmuş Bir Dev

"Avukatlar Deniz'in bulunduğu başgardiyan odasına döndü. Ayakları zincirli, elleri arkadan bağlı Deniz, darağacına tam karşıdan bakan biçimde oturduğu yerden yazdırdığı son mektubunu bitirmek üzereydi. Beklediler."

"... Son anda yaptıklarımdan dolayı en ufak bir pişmanlık duymadığımı belirtir, seni, annemi, ağabeyimi ve kardeşimi devrimciliğimin olanca ateşiyle kucaklarım... Oğlun Deniz Gezmiş."

"Mektup tamamlanmıştı.

"İnfaz Savcısı Sami Uğur, Deniz'e sokulup, elindeki basılı kağıttan idam kararının özetini okuyup, bir diyeceği olup olmadığını sordu. Deniz kararın kendisi hakkında olduğunu, bir diyeceğinin olmadığını belirtti.

"Savcı görevlilere, 'Zincirleri çözün' *dedi. Bir görevli yarı telaşlı, yarı çekingen ama saygılı bir tavır içinde elindeki anahtarla zincirlerin kilidini açmaya çabaladı. Açamıyordu. Elindeki anahtar kilide uymuyordu. Başgardiyan birkaç anahtar daha verdi. Yine açamadılar."*

"Bu durum, odada bir hoşnutsuzluk, sabırsızlık havası estirmişti. Kendi kendine sabırsız mırıldanmalar oldu. Onbeş dakika kadar beklediler. Bu arada Albayın 'Zincirleri çözmeye gerek yok. Zincirleriyle çıkarılsın' *dediği duyuldu. Deniz, 3-4 metre karelik odada, sırtında parkası, parkanın içinde boğazlı sarı-yeşil bir kazak ve ayağında küf yeşili kadife pantolonuyla dev gibi dimdik duruyor. Savcı müdahale etti.* 'Kim kilitlediyse bulunsun' *dedi. Görevliler koşuştu.*

"Hüseyin'in bekletildiği odada bulunan Mamak'tan gelen başçavuş elinde bir deste anahtarla koşarak geldi. Anahtarları alan gardiyan zincirlerin kilidini açtı, Deniz'in ayağından çıkarılan pranga odanın köşesine bırakıldı.

"Görevliler Deniz'in ceplerini boşalttılar. Cebinden 11 lira 50 kuruş çıktı. Babasına teslim edilmek üzere emanete aldılar. İnfaz Savcısının talimatıyla, görevliler masanın üzerindeki paketten, beyaz patiskadan yapılmış, kolsuz, dar, beyaz bir ölüm gömleği çıkardılar, başından geçirip giydirdiler. Arkadan bağlı kolları bu uzun beyaz kefen-gömleğin içinde.

"Deniz, ayağındaki botlarını işaret ederek, bir görevliye seslendi: 'Postallarımın bağcıklarını bile bağlamaya vakit bırakmadan beni apar topar buraya getirdiler. Postallar bu haliyle sehpada ayağımdan düşecek. Düşmelerini istemiyorum. Onları bağla da düşmesinler' *dedi.*

"Gardiyan eğilip postalların bağcıklarını bağlıyor. Deniz avukatlarına dönüyor: 'Hoşçakalın. Cezaevindeki bütün devrimcilere selam. Onları benim için tek tek öpün' *dedi ve sakin ve metin adımlarla odadan çıkıp sehpaya doğru yürüdü.*

"Sehpanın önünde durdu. Sehpa, normal bir masa ve üstünde üç ayaklı bir tabureden ibaretti. Ama elleri arkadan bağlı, sırtında daracık bir ölüm gömleğiyle sehpaya çıkması imkansızdı. Gardiyanlar tuttu, kaldırdılar. Deniz sehpaya çıktı, tabureye de. İpi kafasına kendisi geçirmeye çalıştı. Çift ilmik atılı ip dardı. Cellat ipliği genişletip, Deniz'in kafasına taktı.

"Deniz gür sesiyle, daha şafak sökmemiş geleceğe haykırdı:

"YAŞASIN TÜRKİYE HALKLARININ BAĞIMSIZLIĞI,
YAŞASIN MARKSİZM-LENİNİZMİN YÜCE İDEOLOJİSİ,
YAŞASIN TÜRK VE KÜRT HALKLARININ BİRLİKTE MÜCADELESİ,
KAHROLSUN EMPERYALİZM!"

Görevliler telaşlandı. İnfaz Savcısı cellada *'Çek, çek'* diye bağırdı. Deniz'in son hecesi, taburenin çekilmesiyle birlikte gırtlağında asılı kaldı.
Tabure hemen çekildi, uzun boyuyla Deniz boşluğa düştü. Ayakları masaya çarptı. Hemen masayı da çektiler.
Saat 01.25
Deniz, avukatlarının karşısında, beyaz gömleği içinde upuzun asılı. İpte ağır ağır dönüyor. Sadece başı ve postalları görünüyor. Geriye kalan bütün vücudu o dar, biçimsiz beyaz gömlekten görünmüyor. Vücudu kendi çevresinde iki kez dönüyor duruyor. Sonra göz kapakları kapanıyor. Vücut kasılmaya başlıyor. Belden aşağısı üç kez silkiniyor.
Göğsüne karar özeti yazılı karton bir yafta asıyor cellat.
İdam cezasının uygulandığı küçük avlu subaylarla dolu. Ortada bir karakavak. Avlunun kenarında yan yana leylak ağaçları. Sıkıyönetim Merkez Komutanı Tevfik Türüng elleri cebinde bir leylak ağacına dayanmış, kısık gözlerle infazı izliyor. Tuğgeneral Ali Elverdi, sehpanın karşısında ağzında bir sigara ellerini arkasında bağlamış, göbeği ilerde, sanki muzaffer bir komutan havası vermeye çalışarak, donuk bakışlarıyla ipte sallanan Deniz'i izliyor. Ankara Savcısı Fazlı Alp, İnfaz Savcısı Sami Uğur, yüksek rütbeli subaylar, gardiyanlar ve iki avukat, Halit Çelenk, Mükerrem Erdoğan.
Ortada tam bir sessizlik. En ufak bir ses bile yok. Birden ne olduğu anlaşılmayan bir ses kapladı ortalığı. Ve irkildi herkes. Sonra bütün gözler sesin geldiği yana döndü. Duvarın çıkıntısındaki yuvasında bir güvercin kanat çırpıyordu.
Masa çekildi. 10 dakika sonra doktorlar sehpadaki Deniz'e yaklaşıyor ürkek adımlarla. Gömleği sıyırıp nabzını kontrol ediyorlar; nabız hala atmaktadır.
Avukatlar acıyla sarsılan yürekleriyle, bunun bir işkence olduğunu, ilmiklerin teke indirilmesini söylüyor. Doktor, avukatlara dönüp *'Üzülmeyin, tabure çekilip düştüğünde boyun kırıldığı için beyinle bağlantı kesilir. Acı hissetmez'* dedi.
İnfaz Savcısı Deniz'in kelepçelerini açtırıyor. Deniz'in kolları gömleğin içinden aşağıya doğru sarkıyor. 15 dakika sonra doktorlar yeniden nabız kontrolü yapıyorlar, nabız hala atıyordur.
Saat 02.15'e kadar Deniz tam 50 dakika ipin ucunda sallandı ve ancak ondan sonra doktorlar *'Öldü'* dediler. Deniz, ip kesilerek sehpadan indirildi.

Eylem Sırası Yusuf'un

Deniz'i darağacından indirip götürürken, Yusuf'u beklettikleri odadan çıkarıp başgardiyan odasına getirdiler. Yusuf gelirken *"Deniz'in sesini duydum"* diyordu. Daha biraz önce Deniz'in oturduğu sandalyeye Yusuf'u oturttular.

Ceplerini boşaltıyorlar. Cebinden 17 lira 25 kuruş çıkıyor, emanete alınıyor. Koynundan önceden yazıp hazırladığı iki mektup çıkıyor. Birini babasına, diğerini köy halkına ve arkadaşlarına hitaben yazmış. Mektupları İnfaz Savcısı alıyor. Yusuf mektupların, avukatlarına verilmesini istiyor. Savcı *'Olmaz'* diyor. Yusuf soruyor, *'Mektuplarımı sahiplerine verecek misiniz?'* Savcı cevaplıyor, *'Elbette vereceğiz, Niye bize güvenmiyorsun?'* Yusuf gülerek cevaplıyor, *'Güvenmem için bir sebep var mı?'*

Yusuf'un savcıya ve diğerlerine güvenmemekte ne kadar haklı olduğu sonradan açığa çıkacak, savcı, babasına yazdığı mektubu uzun ısrarlardan sonra verecek, ama akrabalarına ve köy halkına yazdığı mektubunu vermeyecekti. Bu mektup halen de verilmedi.

Yusuf'un babasına yazdığı son mektup şöyleydi:

"Salı.
"2 Mayıs 1972.
"Sevgili Babacığım...
"Bu mektubu aldığın zaman ben ebediyen bu dünyadan göç etmiş olacağım. Ne kadar sarsılacağını tahmin ediyorum. Bir buçuk seneden beri benim yüzümden nasıl üzüntü içinde olduğunuz malum. Bu son olayı da metanetle karşılamanızı sadece dileyebiliyorum.
"Babacığım, bu olayda da annemin ve Yücel'in senin tesellilerine ve desteklerine ihtiyaçları çok. Bunun için ne kadar metin olursan, hem senin sağlığın, hem de onlar için o kadar iyi olur. Elbette ki, yıllarca emek verip yetiştirdiğin bir oğulun, bir günde öldürülmesi kolay göğüslenecek bir olay değildir. Fakat siz benim ne için, kimlere karşı mücadele verdiğimi biliyorsunuz. Ben bu açıdan rahat ve vicdan huzuru içinde gidiyorum. Sizlerin de bu bakımdan rahat ve huzur içinde olduğunuzu ve olacağınızı biliyorum.
"Babacığım, annemin ve Yücel'in senin desteklerine muhtaç olduklarını yukarıda söylemiştim. Onları rahat ettirmek için bütün gücünü kullanacağından zaten eminim. Babacığım, burada şunu ilave edeyim ki, Yücel'in hastalığından kendimi sorumlu hissediyorum. Yücel için her şeyinizi ortaya koyacağınız konusunda hiç kuşkum yok. Ablamlar için söyleyeceğim fazla üzülmesinler. Olayın sarsıntıları geçtikten sonra normal hayatlarını devam ettirsinler. Mehtap'a ne diyeyim. Benim için her zaman bol bol öpün.
"Babacığım, cezaevinde kalan arkadaşları ara sıra yoklarsan, hallerini hatırlarını sorarsan çok memnun olurum. Her biri oğlun sayılır. Dışarıda bizler için uğraşan dostlarımı ve dostlarını hiçbir zaman unutmayacağını biliyorum.
"Mektubumu burada bitirirken, sizi, annemi, Yücel'i, ablamı, Aziz ağabeyi, Mehtap'ı hasretle kucaklarım babacığım.

"Sağlıcakla kalın.
Hoşçakalın.
T. Yusuf Aslan"

Avukatları Yusuf'a *'Sigara içer misin?'* diye sordu. *'Son bir defa içeyim'* diye yanıtladı Yusuf. Bir sigara verdiler ağzına, sonra yaktılar, içti. Tuvalete gitmek istedi, götürdüler.
Bir ara Yusuf, herkesin kendisine müdür bey dediği birine (Birinci Şube Müdürü) dönerek, *'Yine işkenceye devam ediyor musunuz?'* diye sordu. Müdür birden bu soru karşısında irkildi. Yusuf'a *'Biz öyle şey yapmayız'* dedi. Yusuf alaycı biçimde gülümseyerek başını salladı ve yine sordu, *'Peki elektrik işkencesi nasıl gidiyor?'* Polis müdürü yine *'Bizde öyle şeyler yoktur'* dedi. Yusuf sormaya devamla *'Çocukların var mı?'* deyince *'Bir kızım var'* dedi polis. *'Nerede okuyor?', 'Daha küçük, okula gitmiyor.'*
Bu sırada İnfaz Savcısı doktorları çağırdı. *'Yusuf'un İnfaza engel bir rahatsızlığı var mı?'* diye sordu. Doktorlardan önce Yusuf, *'Sanki komada olsam asmayacak mısınız? Hiçbir şeyim yok'* dedi. Savcı kararı okudu, sordu. Yusuf *'Karar bana aittir. Bir diyeceğim yok'* dedi.
Masanın üzerindeki ikinci paket açıldı. Hazırlanmış beyaz idam gömleğini Yusuf'a da giydirdiler. Yusuf itiraz ederek, *'Bunu giymeden asamaz mısınız?'* diye sordu savcıya. Savcı *'Usul böyle'* dedi. Ayağındaki zincirleri söküp, biraz önce Deniz'den sökülenlerin yanına bıraktılar.
Savcı, *'Yusuf'u bekletmeyelim'* diyor. Yusuf ayağa kalkıp sakin ve rahat adımlarla avluya çıkıp, sehpaya yürüyor. Sonra avukatlarına dönüp, *'Şekibe ablaya selam'* diyor ve ekliyor, *'Hoşçakalın.'*
Gardiyanların yardımıyla sehpaya çıkıyor. İpi boynuna takarak yüksek sesle haykırıyor ömrünün son sözlerini:

"BEN HALKIMIN BAĞIMSIZLIĞI VE MUTLULUĞU İÇİN
ŞEREFİMLE BİR DEFA ÖLÜYORUM.
SİZLER, BİZİ ASANLAR, ŞEREFSİZLİĞİNİZLE HER GÜN ÖLECEKSİNİZ.
BİZ HALKIMIZIN HİZMETİNDEYİZ.
SİZLER AMERİKA'NIN HİZMETİNDESİNİZ.
YAŞASIN DEVRİMCİLER, KAHROLSUN FAŞİZM!"

Yusuf daha son sözlerini bitirmeden savcı cellada sesleniyor, *'Çek, çek'* Yusuf ayaklarıyla tabureyi devirdi. Cellat masayı altından çekti. Yusuf boşluğa düştü. Saat tam 02.25'ti. O da deniz gibi kendi çevresinde döndü, bacaklarını belirgin bir kasılmayla üç kez silkti ve öylece kaldı.
5 dakika sonra kelepçelerini söktüler. Sonra doktorlar muayene etti, *'Biraz daha bekleyelim'* dediler. Deniz'i seyreden aynı kalabalık Yusuf'u da seyrettiler. Saat 02.50'de ipi kesip Yusuf'u da indirdiler sehpadan.

Eylem Sırası Hüseyin'e Geldi

Hüseyin bu sırada bulunduğu odadan alınıp, önce Deniz'in sonra da Yusuf'un beklediği başgardiyan odasına getirildi. Aynı sandalyeye oturtuldu. Elleri arkadan kelepçeli, ayağında zincirler. Avukatlar, savcı, albay ve gardiyanlar o geldiğinde odadaydılar. Bir gardiyan Hüseyin'in ayaklarındaki zincirleri söktü, köşeye daha önce sökülenlerin yanına bıraktı.

Avukatlar Hüseyin'e sordular, *'Sigara içer misin?', 'İçmeyeyim, teşekkür ederim'* diyor ve ekliyor, ayağındaki lastik pabuçları göstererek, *'Babam yarın bunları görünce üzülecek, oğlumun doğru dürüst bir ayakkabısı bile yokmuş diye. Söyleyin üzülmesin. Bizi Mamak'tan öyle apar topar getirdiler ki, ayakkabılarımı bile giyemedim. O da onlara kalsın.'*

İnfaz Savcısı elindeki evraklara baktıktan sonra Hüseyin'e soruyor: *'Kayseri'nin neresindensin?'* Cevap, *'Sarız'dan'* oluyor ve Hüseyin soruyor: *'Sen neresindensin?', 'İçindenim'* diyor savcı. Dönüp doktorlara soruyor, *'İnfaza engel bir hastalığı var mı?', 'Hayır, yoktur'* diyorlar. Sonra yeniden dönüp Hüseyin'e karar özetini okuyup soruyor *'Bu karar sana mı ait?'* Hüseyin cevap vermiyor, gülümsemekle yetiniyor.

'Hüseyin'i bekletmeyelim' diyor savcı. Hüseyin ayağa kalkıyor. Gardiyanlar ceplerini boşaltıyor. 21 lira, 95 kuruş çıkıyor cebinden, bir de önceden yazıp hazırladığı son mektubu. Hüseyin bu son mektubunda da, bütün yaşamında olduğu gibi az konuşan, ağır başlı karakterini yansıtmış, kısa bir mektup yazmıştı.

"Babama, anneme, kardeşlerime ve yakın arkadaşlarıma,
Söyleyecek fazla söz bulamıyorum.
Bir insanın sonunda karşılaşacağı tabii sonuç, bildiğimiz sebeplerden dolayı erken karşıma çıktı.
Üzüntü ve acınızı tahmin ediyorum.
İleride durumu çok daha yakından anlayacağınız inancındayım.
Metin olunuz.
Üzüntü ve acılarınızı unutmaya çalışınız.
Bütün varlığımla hepinize kucak dolusu selamlar, sevgiler!..
Yazılacak çok şey var, fakat hem mümkün değil, hem de sırası değil...

Candan selamlar...
Hüseyin İnan."

Mektubu İnfaz Savcısı alıyor. Masanın üzerindeki son paketten üçüncü idam gömleği de çıkarılıp Hüseyin'e giydiriliyor.
Hüseyin avukatlarına dönüyor, *'Hadi eyvallah. Şekibe ablaya selam'* diyor. Sonra avluya çıkıyor ve oradaki herkese hitaben *'Bu mücadele bizimle bitecek mi sanıyorsunuz?'* diyor. Sehpanın önüne geliyor, masaya çıkıyor. Taburenin yanında duruyor. Savcı, *'Tabureye çık'* diye bağırıyor. Hüseyin, *'Sabırlı ol, çıkacağım'* diyor.
Sonra yüksek sesle ve yüreklice son sözlerini haykırıyor:

"BEN ŞAHSİ HİÇBİR ÇIKAR GÖZETMEDEN,
HALKIMIN MUTLULUĞU VE BAĞIMSIZLIĞI İÇİN SAVAŞTIM.
BU BAYRAĞI BU ANA KADAR ŞEREFLE TAŞIDIM.
BUNDAN SONRA BU BAYRAĞI TÜRKİYE HALKINA EMANET EDİYORUM.
YAŞASIN İŞÇİLER, KÖYLÜLER VE YAŞASIN DEVRİMCİLER.
KAHROLSUN FAŞİZM!"

Hüseyin, son sözlerini söyledikten sonra, büyük bir görevi yerine getirmiş bir insanın rahatlığı ve sakinliğiyle tabureye çıkıyor, boynunu ilmiğe uzatıyor. Cellat ipi takar takmaz Hüseyin tabureye bir tekme vuruyor, deviremiyor. İkinci tekmede kendi taburesini deviriyor. Saat tam 03.00'tür. İpin ucunda boşluğa düşen bedeni bir kez kendi etrafında dönüp duruyor. göz kapakları yavaşça aşağıya iniyor, alt dudağı sarkıyor. Bir süre sonra kelepçelerini çözüyorlar. Doktorlar nabzına bakıyor. *'Bekleyelim'* diyorlar.
03.25'te ipi kesip Hüseyin'i götürüyorlar.

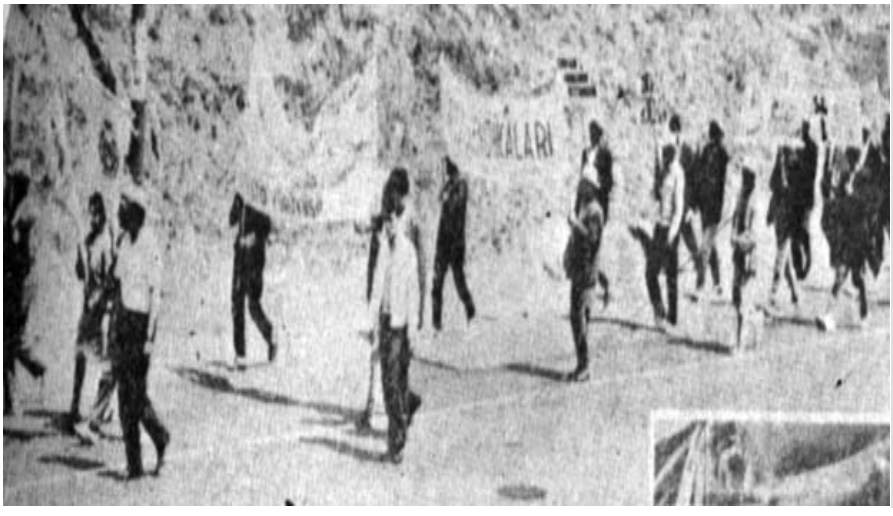
KAYNAKÇA

1- DARAĞACINDA ÜÇ FİDAN - Nihat BEHRAM -Everest Yayınları - 23 Basım
2- DENİZ - Bir İsyancının İzleri - Turhan FEYİZOĞLU - Su Yayınları - 16.Baskı
3- HER DAĞIN GÖLGESİ DENİZE DÜŞER - Evrim ALATAŞ - İletişim Yayınları- 3. Baskı
4- THKO Davası - Derleyen Halit ÇELENK - 68'liler Birliği Vakfı Yayını- 2. Baskı

en uzun koşuysa **devrim**
onlar en uzun 100 metresini koştu...

31 Ağustos 1966
15 Ağustos'ta
Ankara'dan İstanbul'a
yalınayak bir yürüyüş
başlatan
Çorum Temizlik
İşçilerini Deniz,
Nurettin Demirdöğen
ile birlikte İstanbul
girişinde ellerinde
çiçeklerle karşılar.

31 ağustos 1966
Yürüyüşçü işçiler ve destekleyenler
Türk-İş Bölge Temsilciliği önünde
gösteri yaparlar. Gösteriler Taksim
Meydanında da devam eder.
Deniz işçilere yönelik coşkulu ve
ajitatif bir konuşma yapar ve
gösterilerin sonunda
polis tarafından gözaltına alınır.

7 Mart 1968
Deniz, Üniversite bahçesinde konuşma yaparken

7 Mart 1968
Fen Fakültesi toplantı salonunda
AİESEC Kongresi sırasında
AP'li Devlet Bakanı Seyfi Öztürk
yuhalanırken

7 Mart 1968
Deniz,
Bakan yuhalamaktan
dolayı tutuklanır.

Nisan 1968
Deniz,AIESEC olayı
nedeniyle yapılan
duruşmalardan
birinde

Bakanı yuhalamaktan tutuklananlar 6 saat süren bir yargılamadan sonra serbes bırakılırlar

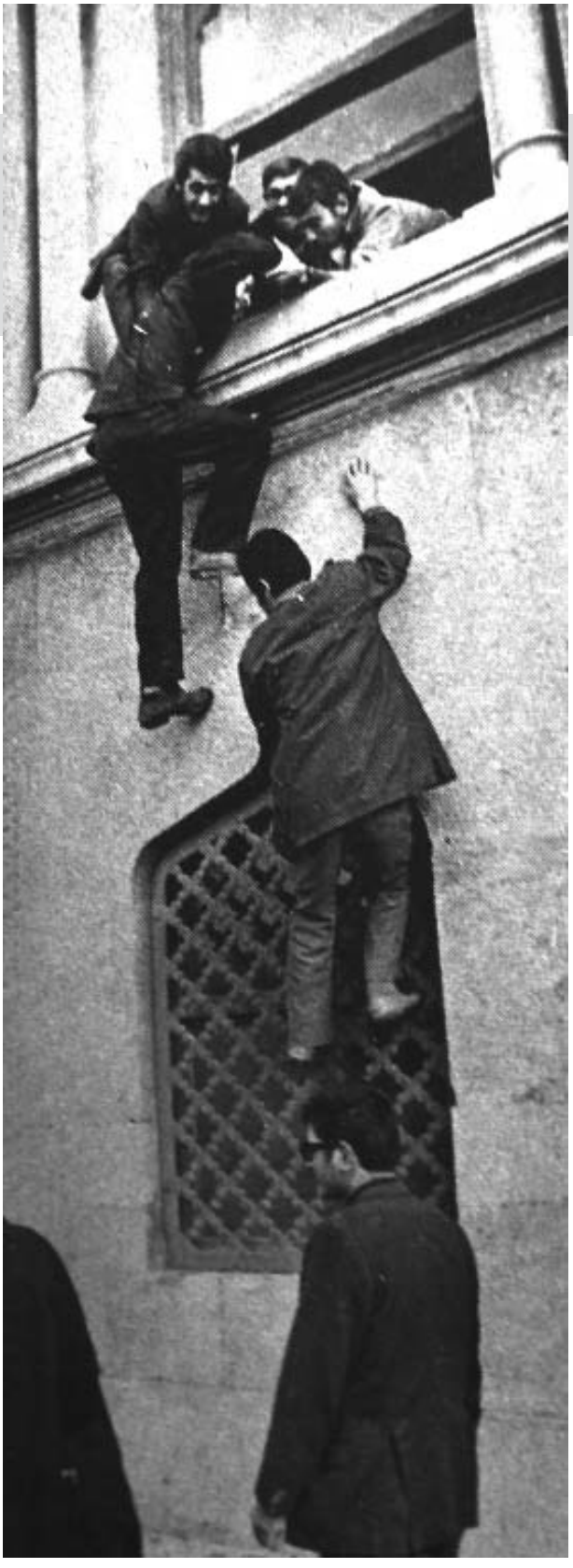

12 Haziran 1968
İstanbul Üniversitesi'ndeki işgal eyleminden önce Deniz, bahçede bir konuşma yapar ve ardından "Rektör İstifa" sloganlarıyla yürüyüşe geçilir.

12 Haziran 1968
İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünü
İşgal eylemi.

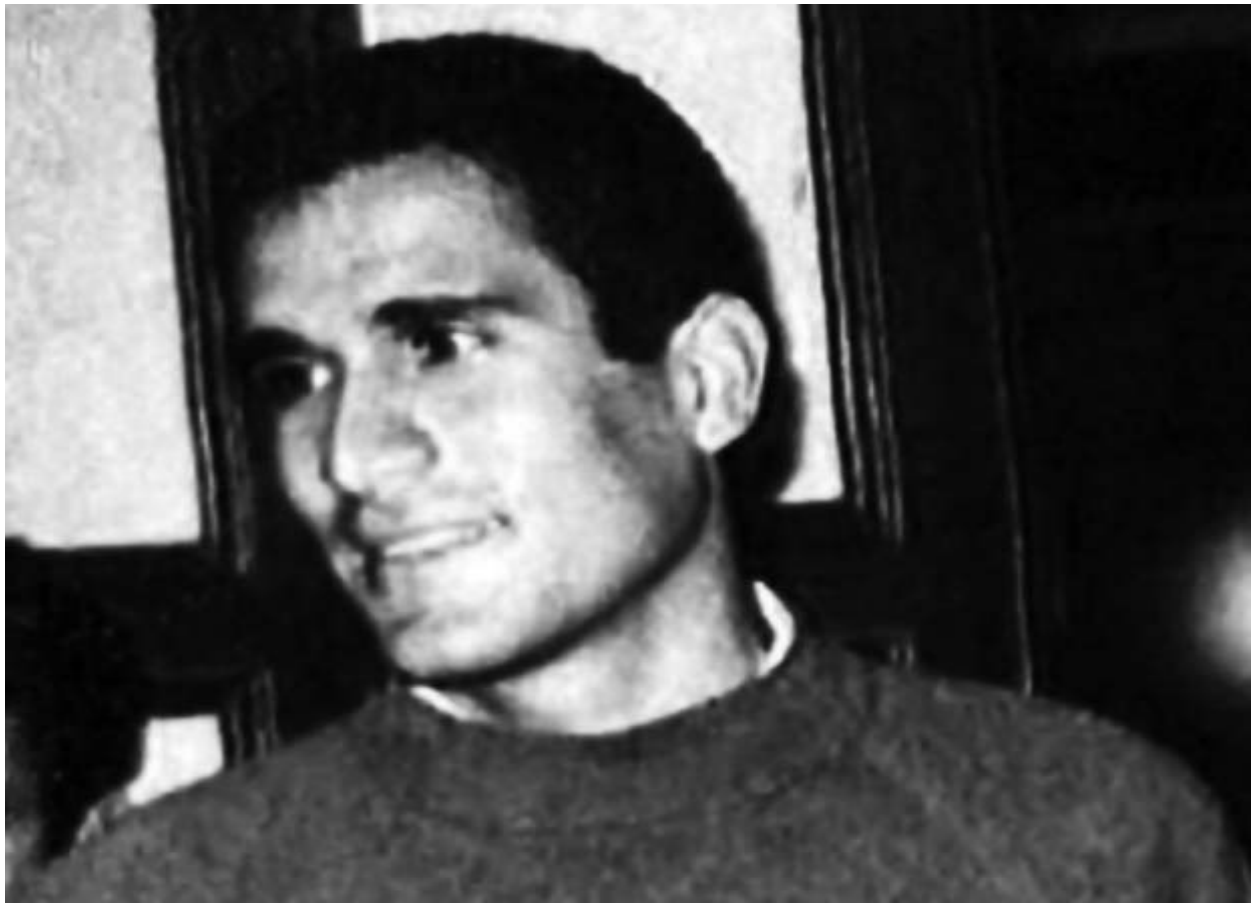

11 Haziran 1968
İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü işgalinde
Deniz, Rektör Ekrem Şerif Egeli
ile tartışırken

İşgal sonrası Rektörle
birlikte çıkarken

Cumhuriyet

Tıp Fakültesi öğrencileri de dün gece Boykot kararı aldılar

Dil - Tarih Coğrafya Fakültesi Öğrencileri Milli Eğitim Bakanlığına yürüdüler

Öğrenci olayları İstanbul'a sıçradı

Hukuk Fakültesi ve Rektörlük işgal edildi

Dil - Tarih'te, boykotçuların bazı istekleri kabul olundu

İstanbul Hukuk Fakültesi imtihanları ertelendi

Hürriyet

külteleri işgal olayı istanbul'a da sıçradı

Hukuk öğrencileri imtihanları "BOYKOT,, etti

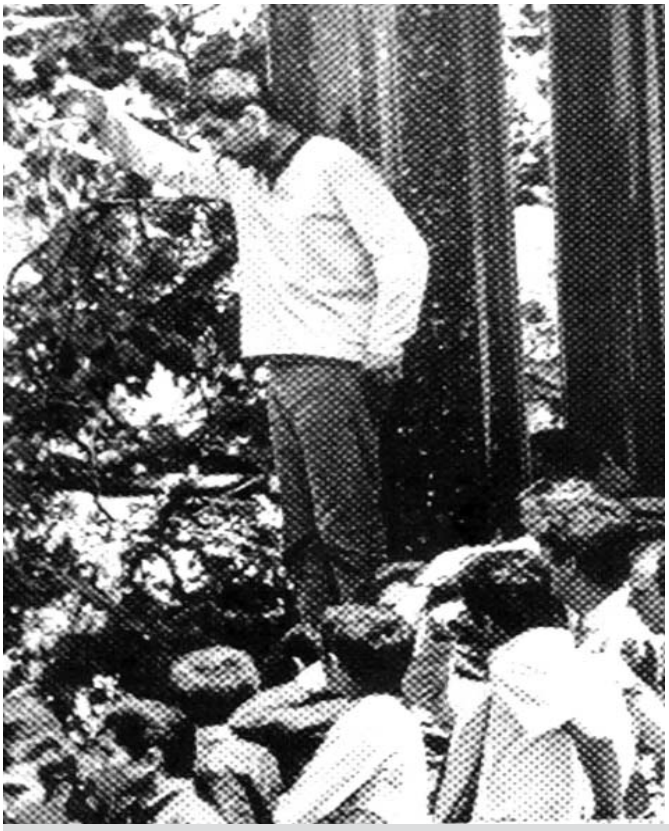
Fakülte ve profesörler evi işgal edildi. Tartaklanan Rektör yan kapıdan güçlükle kaçırıldı

KISMET için pul basıldı

13 Haziran 1968
Olayların basına yansıyışı

11 Haziran 1968'de başlayan işgal eylemleri 26 Haziran'a kadar devam eder.

Hürriyet
İzmir'de Fen Fakültesi Dekanı ve öğretim üyeleri istifa etti
İTÜ VE MAÇKA TEKNİK OKULU DA DÜN İŞGAL EDİLDİ
Asi öğrenciler güzel Yugosl
Kudar direttî: "Kimseyi içeri bırakmayız..."
İstanbul'da bir hukuk öğrencisi yaralandı

18 Haziran 1968

Cumhuriyet
İnönü, seçim ve gençlik konularına temas etti
'AP'nin oy kaybı büyüktür„
İşgal kaldırılırsa sınavlar 1 Temmuz'da
Yüksek Denizcilik ve Olgunlaşma da işgal edildi
CASUS MANUKYAN MUEBBET HAPSE MAHKÛM OLDU
ÖĞRENCİ AYAKLANMASI

19 Haziran 1968

Hürriyet
İSTANBUL Üniversitesi dün KAPATILDI
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
STAD FACİASI
Arjantin'de bir futbol maçı esnasında çıkan panikte ...
100'den fazla ölü var
DEMİREL: "İşgalin suç olduğu bir gerçektir„
Ankara'da Boykot yapan 2 okul kaldı
Fransız seçimlerinde ilk tur De Gaulle'ün

25 Haziran 1968

Cumhuriyet
"Öğrenci istekleri kabul edilmiştir„
Egeli, «Sadece bir anlama ve anlaşma eksikliği olduğunu» söyledi
Teknik Üniversite için yapılan görüşmeler de olumlu yolda
Konsey, işgali kaldırma kararı aldı
Hınk Deyiciler
Ankara'da Öğrencilere direniyor

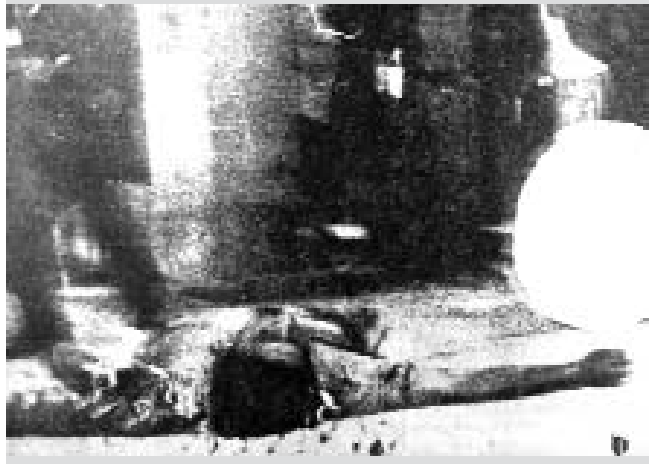
26 Haziran 1968

5 Temmuz 1968
Deniz, Derby Lastik Fabrikasını işgal eden işçilerle birlikte.

17 Temmuz 1968
6. Filo Eylemleri Sırasında İTÜ Yurdunu basan polis üst katın penceresinden Vedat Demircioğlu'nu aşağıya atar ve ağır şekilde yaralanmasına neden olur.

Vedat'ın haberi İstabul'da bomba gibi patlar. Duyan herkes Teknik Üniversiteye koşar. Polis tarafından yerle bir edilmiş demir kapının üzerinden atlayan gençler iki taşın arasına sıkıştırılmış pankarta bakarlar. Pankartın arkasındaki kan izleri metrelerce uzanmakta ve bir kan gölüyle bitmektedir.

Amerikan Askerlerinin Opera Otelinde kaldığını öğrenen kitleler otelin önünde toplanarak protesto eylemi yaparlar.

18 Temmuz 1968
6. Filo'ya Karşı Taksim'de yapılan eylemler

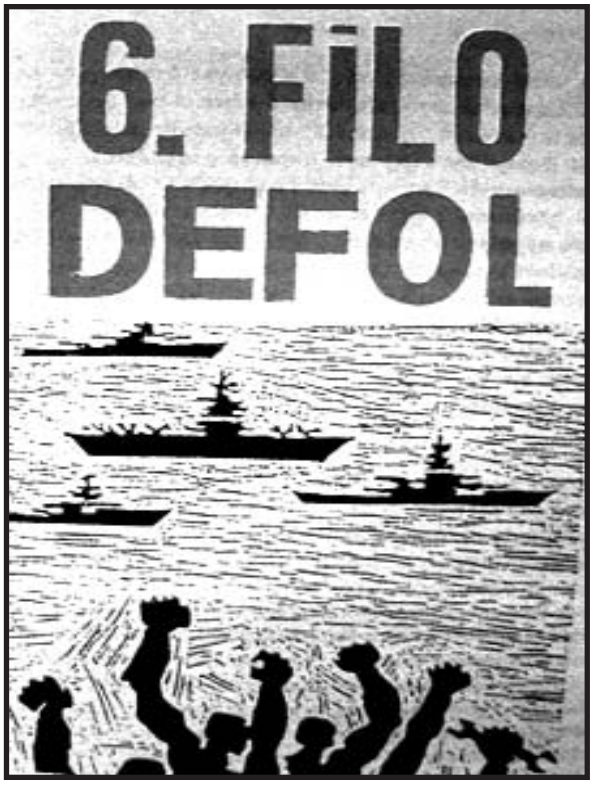

18 Temmuz 1968
6. Filo'ya Karşı
Dolmabahçe
Yürüyüşü

6:Filo Eylemlerinden

6. Filo ile İlgili
Afiş

18 Temmuz 1968
Dolmabahçe'de Amerikalı Askerler Denize Atılır...

HUCUM :

Amerikalıları protesto gösterileri kana bulandı: 49 YARALI

19 Temmuz
Gazete Haberi

Dolmabahçe
DİRENİŞİ

Örgütlerin 6. Filo Eylemleriyle ilgili
Ortak Olarak Çıkardıkları Gazete

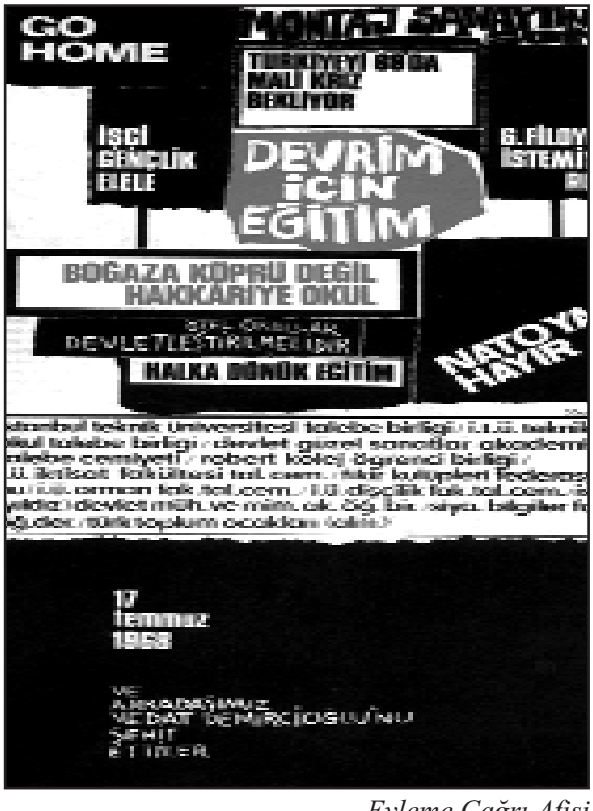
Cumhuriyet

Konya öğretmenleri Sunay'dan can emniyeti istedi

Komadaki genç öldü ve...

Polis'le öğrenci çatıştı, 49 kişi nezarete alındı

24 Temmuz 1968 Vedat Demircioğlu
Tedavi Altına Alındığı
Taksim İlkyardım Hastanesinde
Ölüme Yenik Düşer

Eyleme Çağrı Afişi

24 Temmuz 1968
Vedat Demircioğlu'nun
Ölüm Haberini Alan
İTÜ'lü Öğrenciler
Üzerinde "Katiller"
Yazan Bir Çelenkle
Vilayet'e Yürüyüş
Yaparlar

26 Temmuz 1968
Deniz, Polis Tarafından Öldürülen Vedat Demircioğlu İçin Yapılan Temsili Törende Konuşurken.

Cumhuriyet

SOKAK SAVAŞI

"Felâket gelebilir.

Cağaloğlu'ndaki arbedede 20 polis, 30 genç yaralandı

Pilotun "mıdat., mesajı üzerine THY peşindeki silâhlı 6 yolcu yakalandı

Hürriyet

Sembolik tahutla Vilâyete yürüyüş kanlı cereyan etti

ÖĞRENCİLERLE POLİS ARASINDA TAŞ MUHAREBESİ

Tam teçhizatlı ASKERİ birlikler yardıma geldi

26 Temmuz 1968
Vedat Demircioğlu İçin Yapılan Eylem Haberleri

26 Temmuz'da polis tarafından aranmaya başlayan Deniz, 27 Temmuz'da YMGT'nin düzenlediği mitingi Harun Karadeiz'le birlikte bizzat kendisi organize eder.

Hürriyet

Pazar 28

Anayasaya Kanunla saygı mitin hadisesiz ge

Eylül 1968
Sultanahmet Cezaevi.

30 Temmuz 1968'de tutuklanan Deniz, 17 gün süren eylemleri örgütlemek ve Emniyet Md. Yrd. Halil İbrahim Ural'ın yaralanması nedeniyle yargılanır.

ABD Büyükelçisi olarak Ankara'ya atanan, Vietnam Kasabı Robert Commer'in gelişi protestolarla karşılanır.

28 Kasım 1968
Gösterilerden sonra
Deniz, gözaltına alınır.

MAY YAYINLARI
SUNAR

Cumhur

Komer,“ 12 yıl CİA'da çalıştığını„ söyledi

Amerikan Elçisi protestolarla karşılandı

İstanbul ve Ankara'da olaylar çıktı: Yeşilköy'de 18 genç nezaret altına alındı

KALB NAKLİ DEVAM EDECEK

Rektörler, Üniversite Reformunu görüştü

Denizle birlikte gözaltına alınan 18 kişi arasında Alpaslan Özdoğan'da vardır.

Kasım-1968
Sultanahmet Cezaevi.

Protesto eylemlerinden dolayı tutuklanarak cezaevine konan Deniz, burada kaldığı süreçte Gerilla Mücadelesini başlatma düşüncesini iyice netleştirir.

26 Aralık 1968-İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü.
O dönem Sosyoloji, Asistanı olarak Edebiyat Fakültesi'nde ders veren Oya Baydar'ın Üniversite'ye sunduğu tezinin reddedilmesi üzerine Deniz öncülüğünde Üniversite Senatosu'nun toplantısı basılır. Deniz'in okuldan atılmasına da neden olan bu eylem daha sonraları "Mini İşgal" olarak anılacaktır.

6 Ocak 1969
ODTÜ'yü ziyarete giden
Commer'in Aracı,
Sinan'ın öncülüğünde
yakılır.

10 Şubat 1969
DÖB ve İstanbul İktisat'tan bir grup öğrenci
İstanbul Üniversitesi'nin kapısının üzerine pankart asar.

AKŞAM

Amerikan filosu bu sabah gidiyor...

Taksim'de 30
bin kişi dövüştü 2 ölü var

"Bir kuvvet müdahalesi yıkılır..

6. Filo'ya direniş devam ed...

Protesto yürüyüşü yapa
gençler Beyazıt Kulesi
"Kırmızı bayrak,,
çekti

11 Şubat 1969
DÖB'lülerin ,
Vedat Demircioğlu'nun resminin
çizili olduğu kırmızı bir pankartı
Beyazıt Kulesi'ne asmaları eylemiyle
ilgili olarak basında çıkan haber.

30 Mayıs 1969- Üniversite İşgali
29 Mayıs günü Üniversite Tazminat Tasarısı, TBMM'de görüşülüp kanun haline getirilmeden meclis tatile girince, Üniversite işgalleri de başlar. İşgal eylemleri Deniz'inde içinde yer aldığı "Devrimci Direniş Komitesi" tarafından yürütülür.

31 Mayıs 1969
Deniz, Rektör Ekrem Şerif Egeli ile tartışırken.

Üniversite Senatosu'nun toplanarak,
Üniversite'nin süresiz
kapatılmasına karar vermesi üzerine
rektörlüğe yürüyüş yapan
3000 öğrenci Egeli'nin istifasını ister.

9-10 Haziran 1969- Kanlı Pazar
İşgal sonrası, 6 Haziran'da toplanan Üniversite Senatosu,
sınavların polis gözetiminde yapılması kararı alır.
Polis gözetiminde sınavlara girmeyi kabul etmeyen binlerce öğrenci,
9 Haziran'da sınavların yapılacağı gün,
üniversite önünde toplanarak Boykot eylemi başlatır.
Eyleme ertesi gün devam etmek üzere dağılınmaya başlanırken polis saldırır.
Onyedi öğrenci kuruluşunun gece yaptıkları toplantı sonucu;
polise ertesi sabah saat 09.00'a kadar üniversiteyi terketmesi için mühlet verilir.
Ertesi sabah okula gelen öğrenciler, Vezneciler Site Yurdu önünde toplanarak,
polis kordonu altında sınava girmeyeceklerine dair and içerler ve
Beyazıt çevresinde yürüyüşler yaparlar.
Vilayete yürüme kararı alan öğrencilere polis saldırır ve çatışma başlar.
Polislere, sivil faşistlerinde katılmasıyla birlikte olaylar büyür ve yayılır.
Çatışmaların yoğunlaştığı her yerde asker devreye girer.
Beyazıt Meydanı ve civarındaki bütün sokaklarda, halkın ve
bölgedeki esnafın desteğini de alarak süren sokak savaşları sonucu
Öğrencilerden ve polislerden çok sayıda yaralı vardır.

POP

Hürriyet

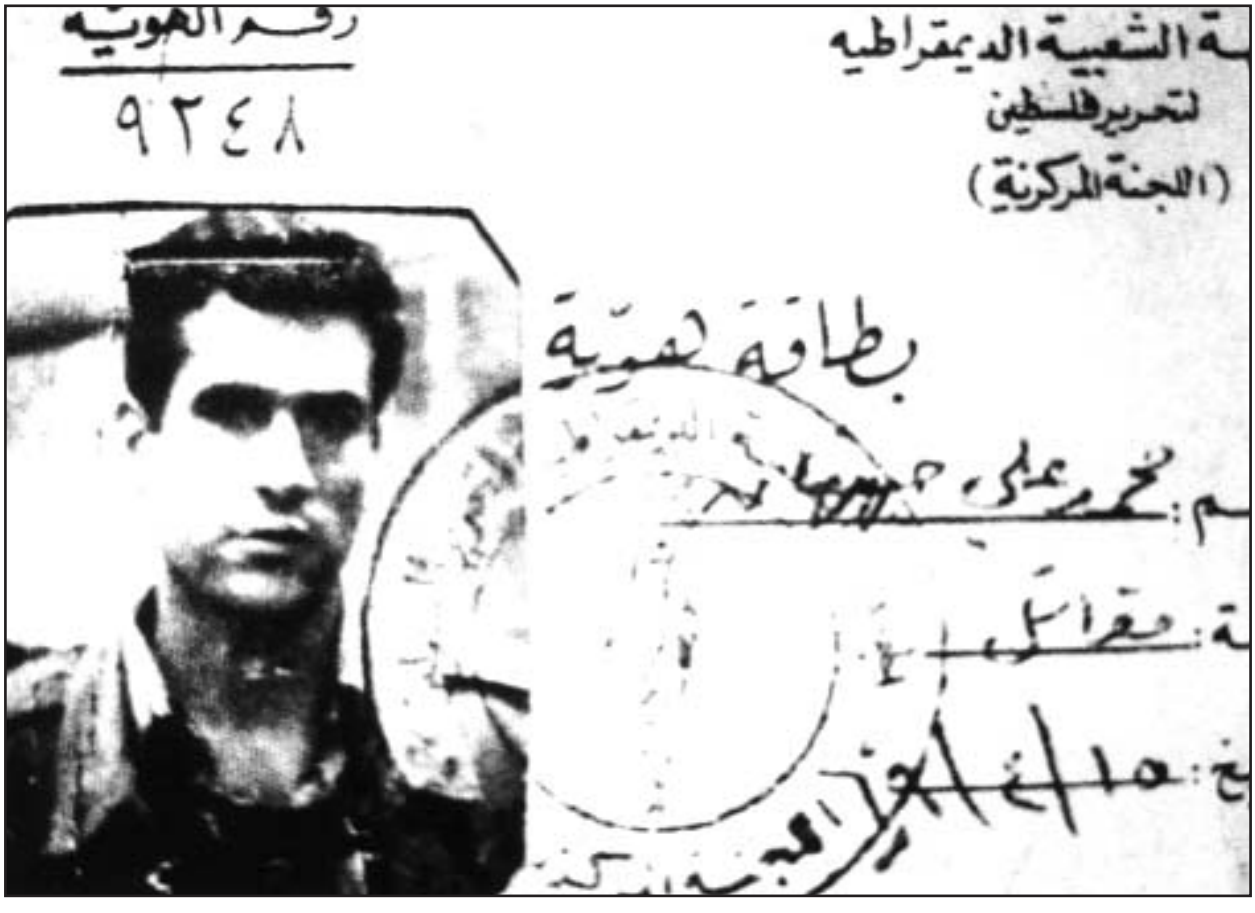
KANLI PAZAR Bu MİTİNG değil kardeş kavgasıydı

2 OLÜ 100 YARALI

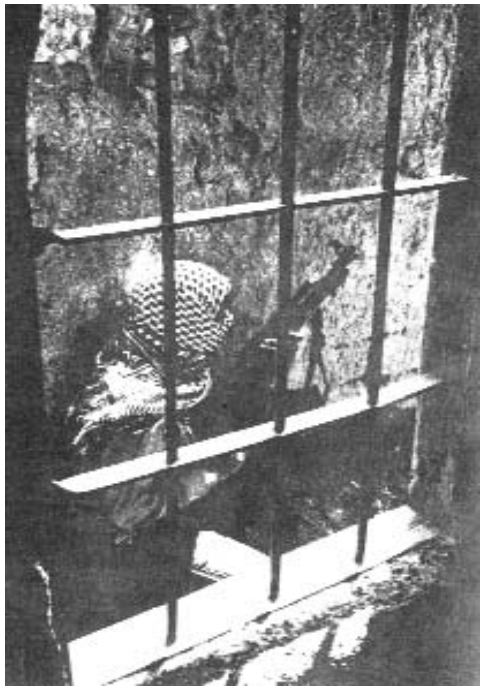

Yaşanan şiddetli çatışmalardan sonra hareketin daha ileriye gideceğini gören Deniz, savaş tekniğini öğrenmek, gerilla savaşını kavramak için harekete geçer ve Filistin'e gider.

1969
Haziran -Ağustos
Filistin günleri

Eylül 1969
Filistin dönüşü,
Kaçaklık günlerinde
SBF Öğrenci Yurdunda

23 eylül 1969
Bir kez daha tutuklanan Deniz, Babası Cemil Gezmiş ile

23 Eylül 1969
Üniversite işgali eyleminden sonra Deniz'i almaya çalışan polise karşı direnilir. Çıkan olaylar sonucu polis, Beyazıt Meydanı'nda Taylan Özgür'e bilinçli bir şekilde ateş ederek katleder.

“Atatürk Anıtı önünde toplanan kalabalığa,
polis tarafından aranan Sinan Cemgil, hitap ederek şunları söyler:
"Bir devrimci kardeşimiz polis kurşunu ile kahpece öldürülmüştür.
(...)Taylan Özgür'ün ardından matem tutmayacağız,
mersiyeler düzmeyeceğiz.
O, 24 saatini devrime adamış bir kişiydi.
(...) bizler de düşebiliriz, bunu korku değil
varacağımız şerefli bir nokta olarak kabul ediyoruz.
Taylan, Commer 'in arabasını yakarak
devrim için ilk kıvılcımı atmıştı.
Bu kıvılcım devam ettirilecektir.
Türkiye'de CIA artık bir adam temizleme
kampanyası açmıştır.
Yılmıyoruz, korkmuyoruz…"

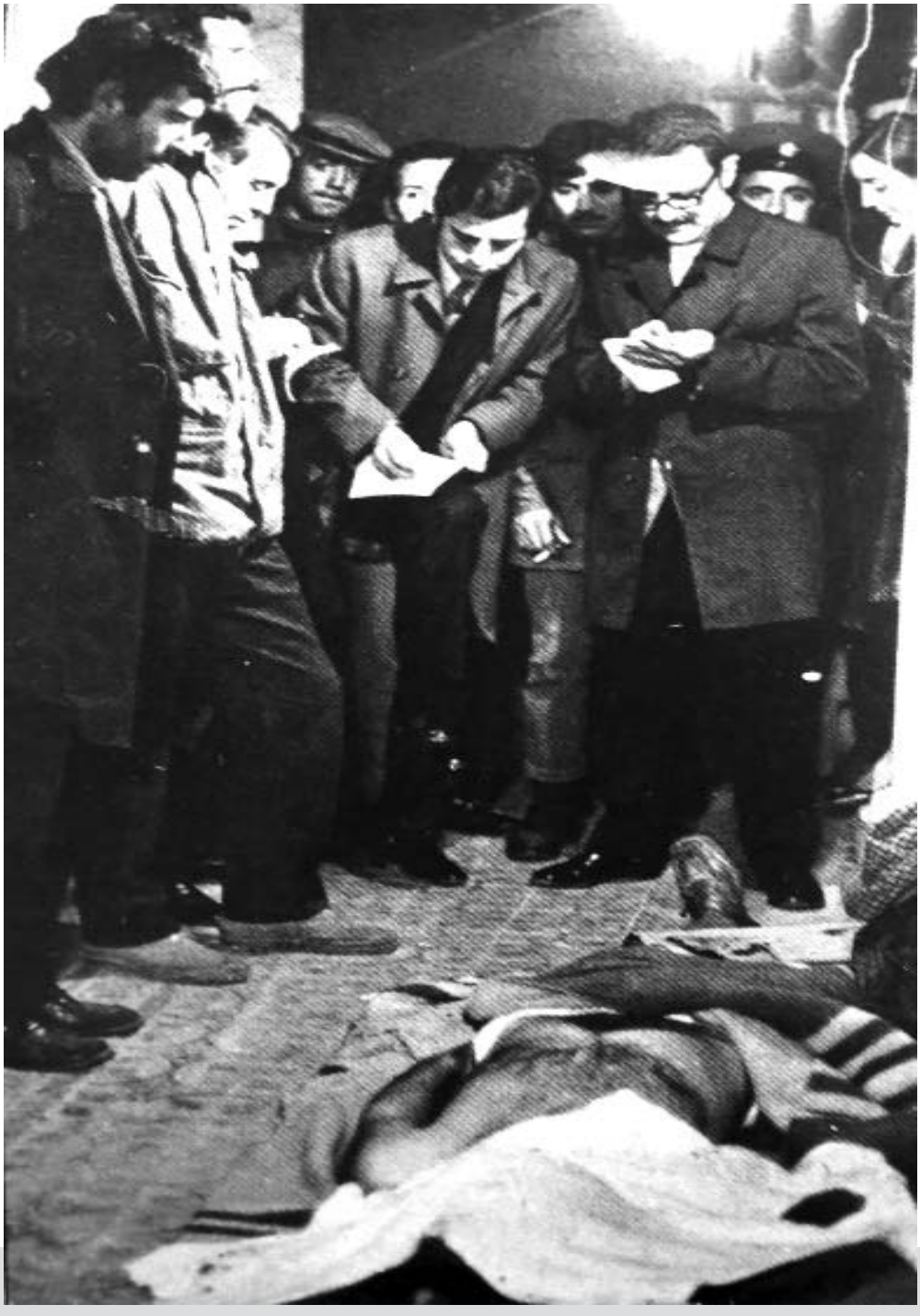

Taylan için yapılan eylemler

21 Ekim 1969

Denizin,
İ.Ü. Öğrenci Birliği
seçimleri için
geldiği İstanbul’da
tutuklanmasından sonra
çıkarıldığı mahkemeye,
kalabalık bir kitle
katılır.

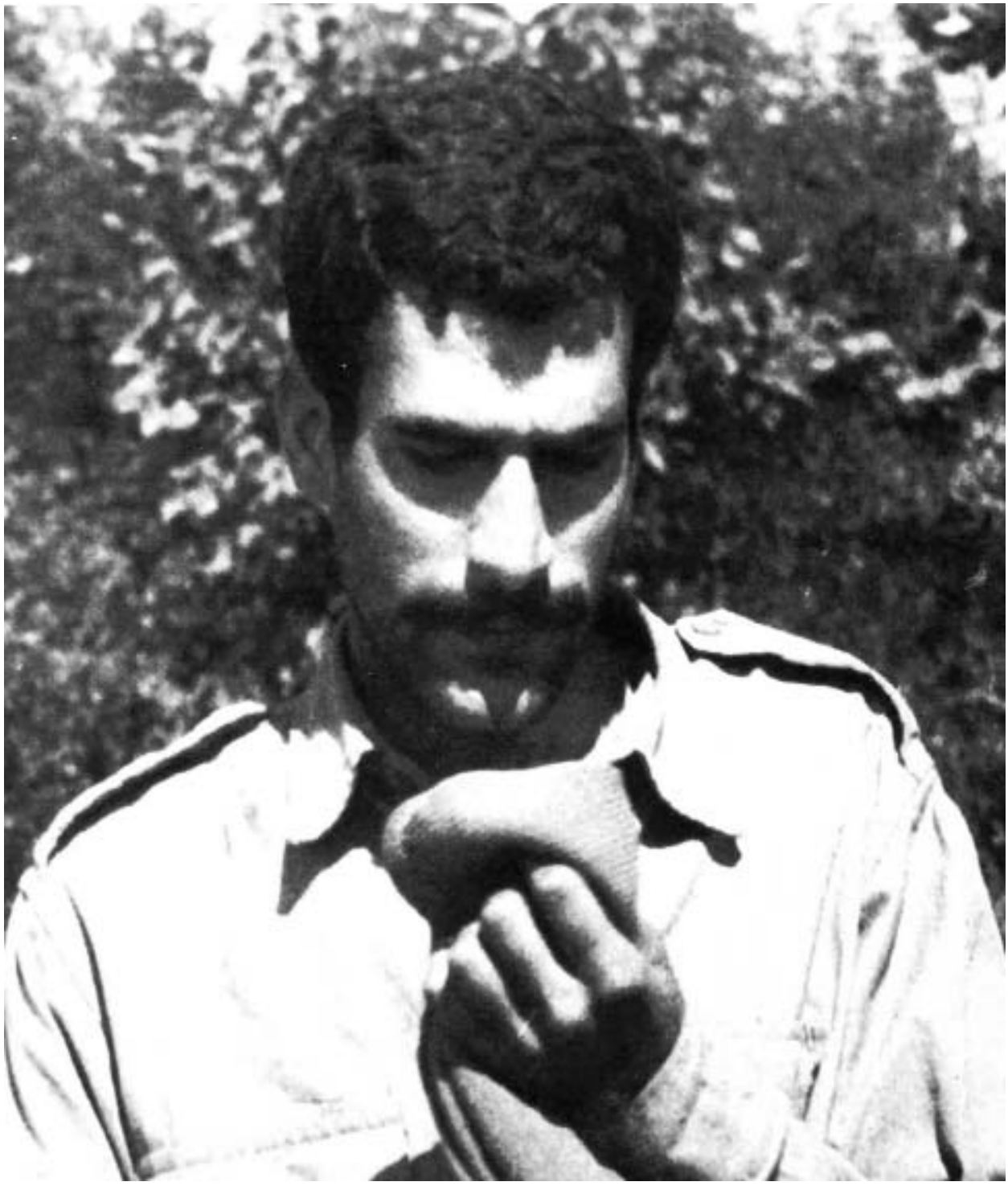
14 Aralık 1969
Deniz, faşistler tarafından katledilen Battal Mehmetoğlu'nun cenazesi başında basına açıklama yaparken.

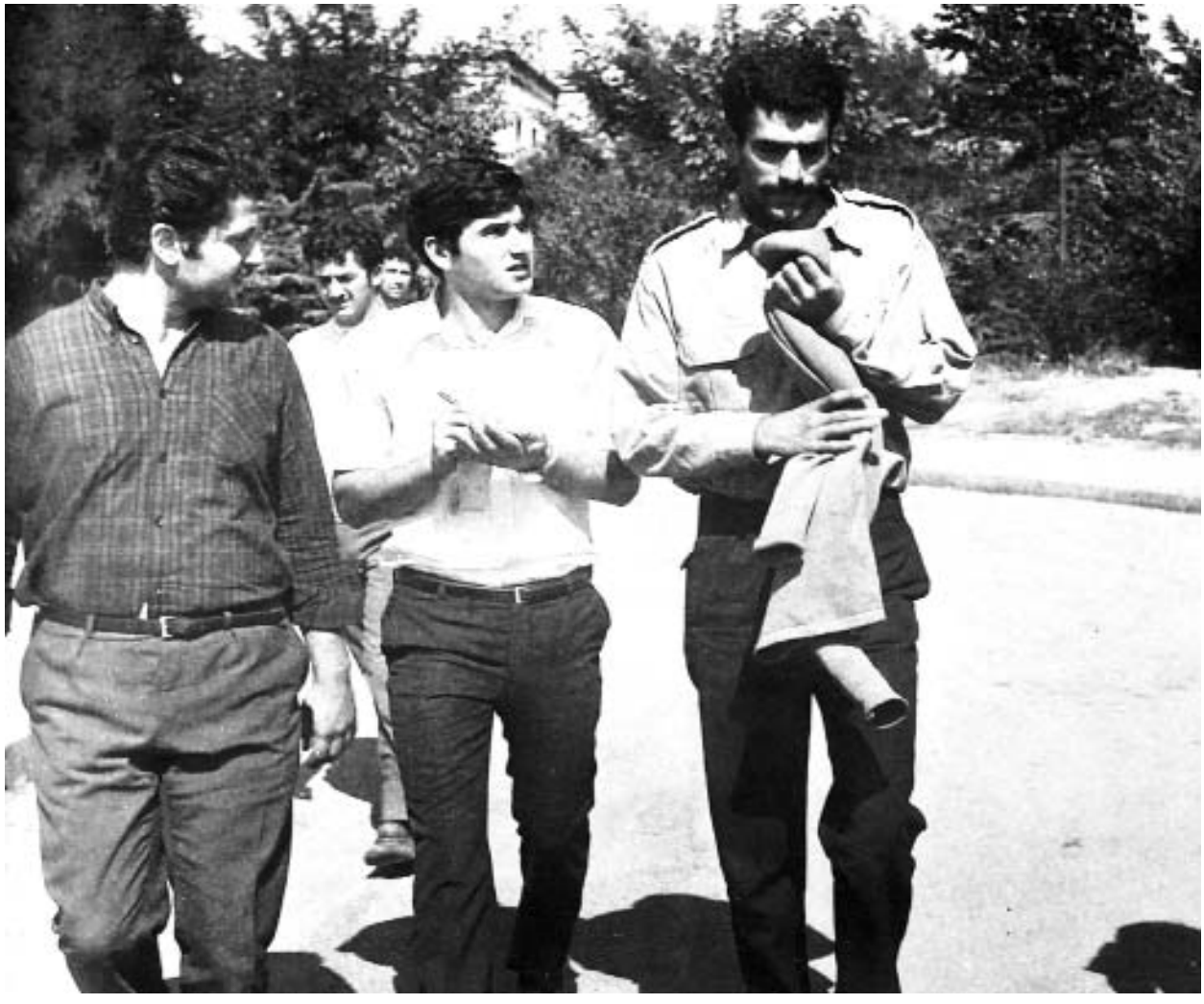
14 Aralık 1969- YDMMA Önünde
Yıldız'da devrimci öğrencilerle konuşan Deniz,
faşistlerin saldırıları karşısında neler yaptıklarını sorar.

Öğrenci Gençlik,
katliamları protesto
etmek için
Hukuk Fakültesi'nde
forum yaparlar.
Deniz'in de konuşma
yaptığı forumdan
sonra Adliye'ye doğru
yürüyüşe geçilir.
Ve çatışma çıkar.

15 Aralık 1969
Deniz, Hukuk Fakültesi Bahçesinde.
Elinde, katledilen Battal Mehmetoğlu'nun ceketi.

15 Aralık 1969
Aynı gün, gözaltına alınacaktır.

15 Arlalık 1969
TMGT'yi basan polis,
Yıldız Üniversitesi'ndeki aramada
çıkan silahlardan
sorumlu tutttuğu
Deniz'i gözaltına alır.
Gözaltına alınan diğer kişi,
Devrimci Gençlik Federasyonu,
İstanbul Bölge Yürütme Kurulu
Başkanı, Cihan Alptekindir.

19 Mart'ta 1970'de
Hukuk 1 No'lu anfide
açık oturum yapılır.
İki saatten fazla süren
açık oturum sırasında
cezaevindeki Deniz Gezmiş ve
Cihan Alptekin için
kampanya yapılıp para toplanır.
Toplanan paralar cezaevine
Denizlere götürülür.
O dönemde, İbrahim Kaypakkaya'da
cezaevindedir.

Deniz ve Cihan
Sağmalcılar
Cezaevinde

6 Nisan 1970'te İstanbul Ünviversitesi, faşistlerle devrimci öğrenciler arasında çıkan çatışmalar nedeniyle kapatılmıştır. 4 Mayıs'ta yeniden açılır. Deniz ve diğer tutsak devrimci öğrenciler Sağmalcılar Cezaevi'nden gönderdikleri bir bildiriyle görüşlerini açıklarlar. 25 Mayıs'ta Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi, Mustafa Kuseyrioğlu'nun ölümü nedeniyle İTÜ'de yapılan bir forumda devrimci gençlik üç gün yas ilan eder ve artık silahlı mücadeleye başlayacaklarını duyururlar.

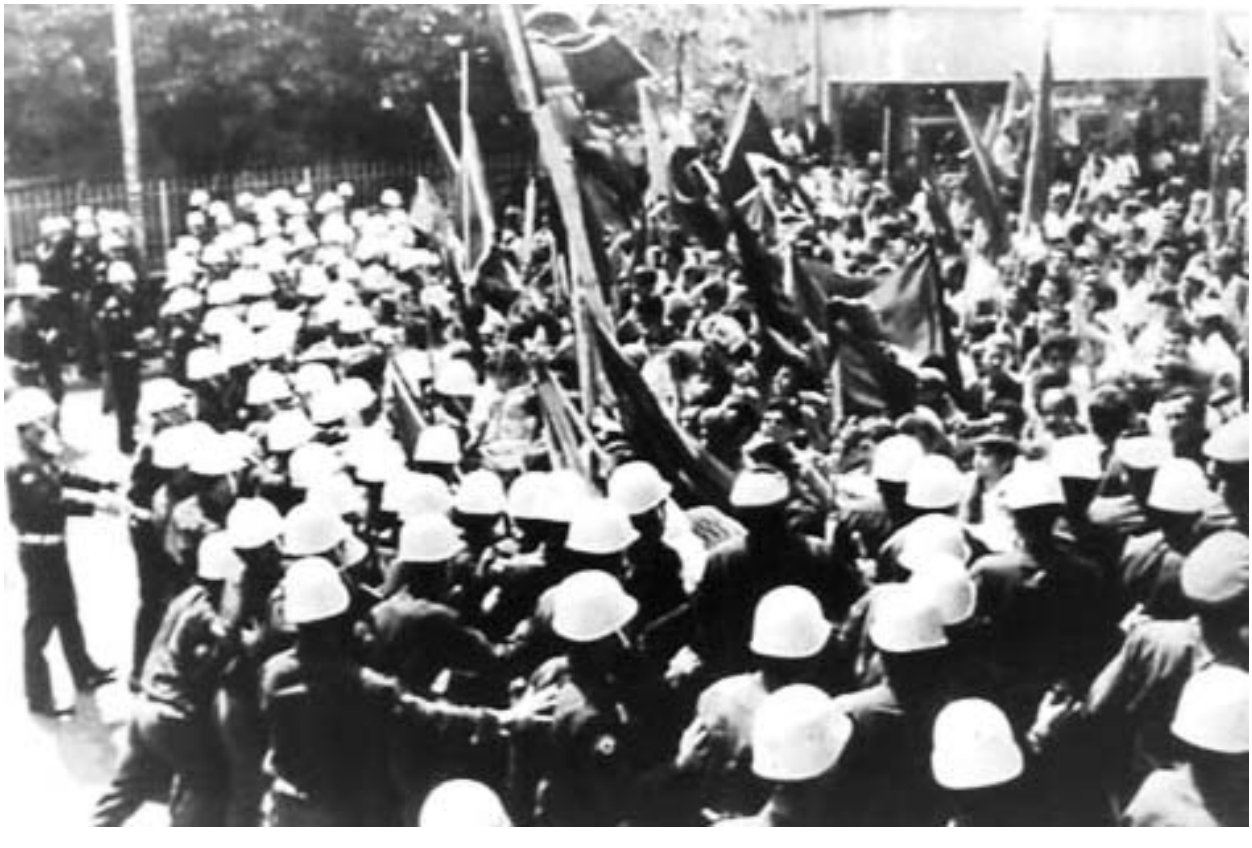

Haziran 1970
Bursa Cezaevi.

Sağmalcılar Cezaevinde tutuklu bulunan Deniz ve Cihan, İLERİ Dergisi'nin Haziran sayısında yayınlanan Manifesto'da imzalarının çıkmasının ardından 10 Haziran'da sürgün-sevkle Bursa Cezaevine gönderilir.

15-16 Haziran 1970
DİSK'in kapatılması kararı karşısında GEBZE ve TUZLA'da DİSK'in örgütlü olduğu fabrikalarda işçiler iş bırakarak sokağa çıkarlar. E-5 Karayoluna çıkan işçiler yolu trafiğe kapatıp İstanbul'a doğru yürüyüşe geçerler.

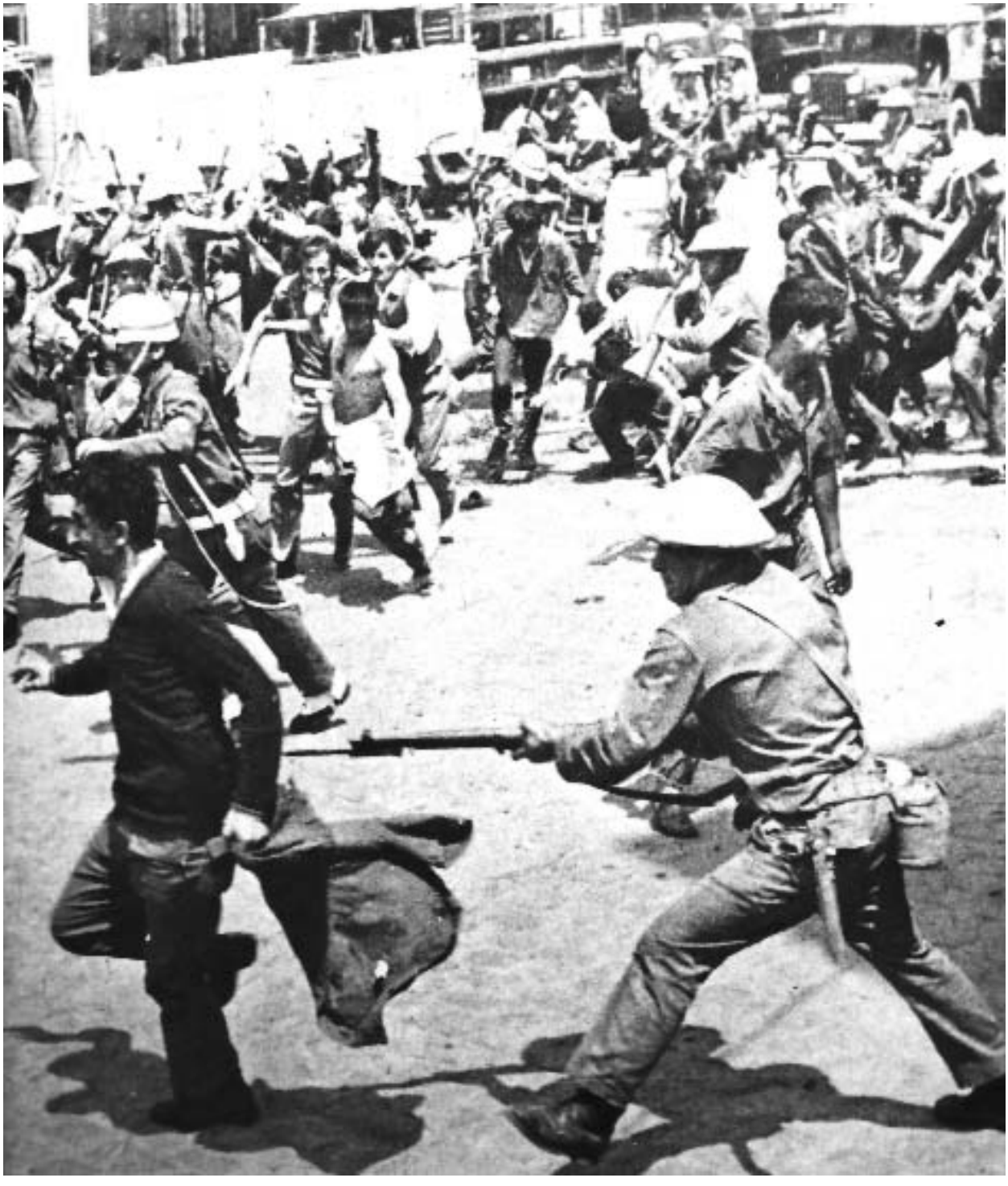

Yol üzerindeki bütün fabrikalar boşalır ve yürüyüş kolu İstanbul'a girerken 100 bine yakın işçi Kadıköy'e doğru yürüyüşlerini sürdürür. Aynı anda Çatalca'dan ve İstinye'den iş bırakarak yürüyüşe geçen işçilerin sayısı katlanarak büyür. İşçilerin birleşmelerini engellemek için vapur seferleri durdurulur, köprüler açılır, Tanklarla, zırhlı araçlarla işçilerin önleri kesilmeye çalışılır.

İşçi sınıfının o güne dek görülmemiş derecede büyük ve görkemli bu eylemine TDGF İstanbul Örgütü'de bütün gücüyle destek verir. Bu eylemler nedeniyle 15 kadar devrimci öğrenci aranmaya başlar.

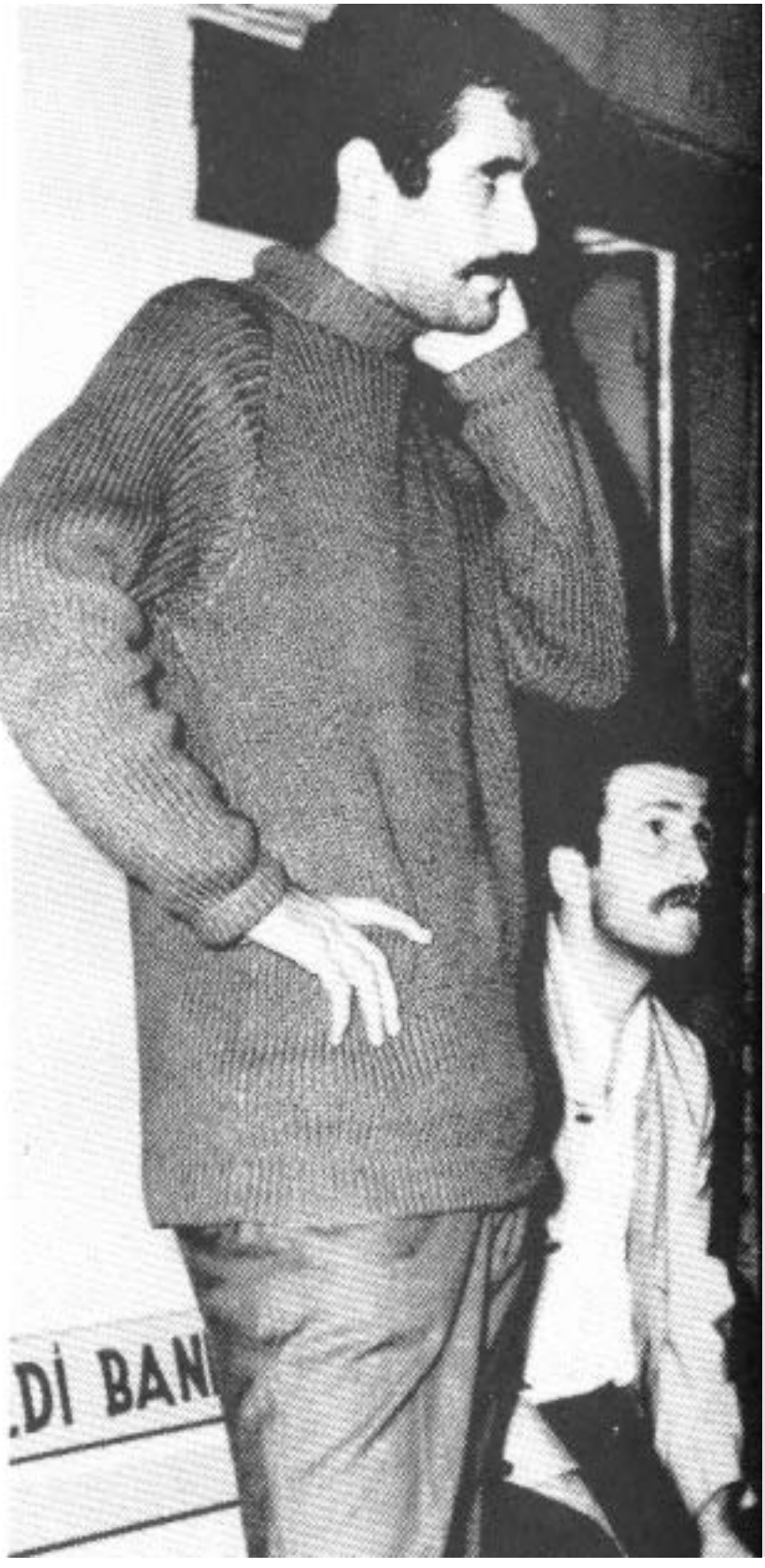

Eylül-1970
Deniz ve Cihan Mahkemeye
Giderken

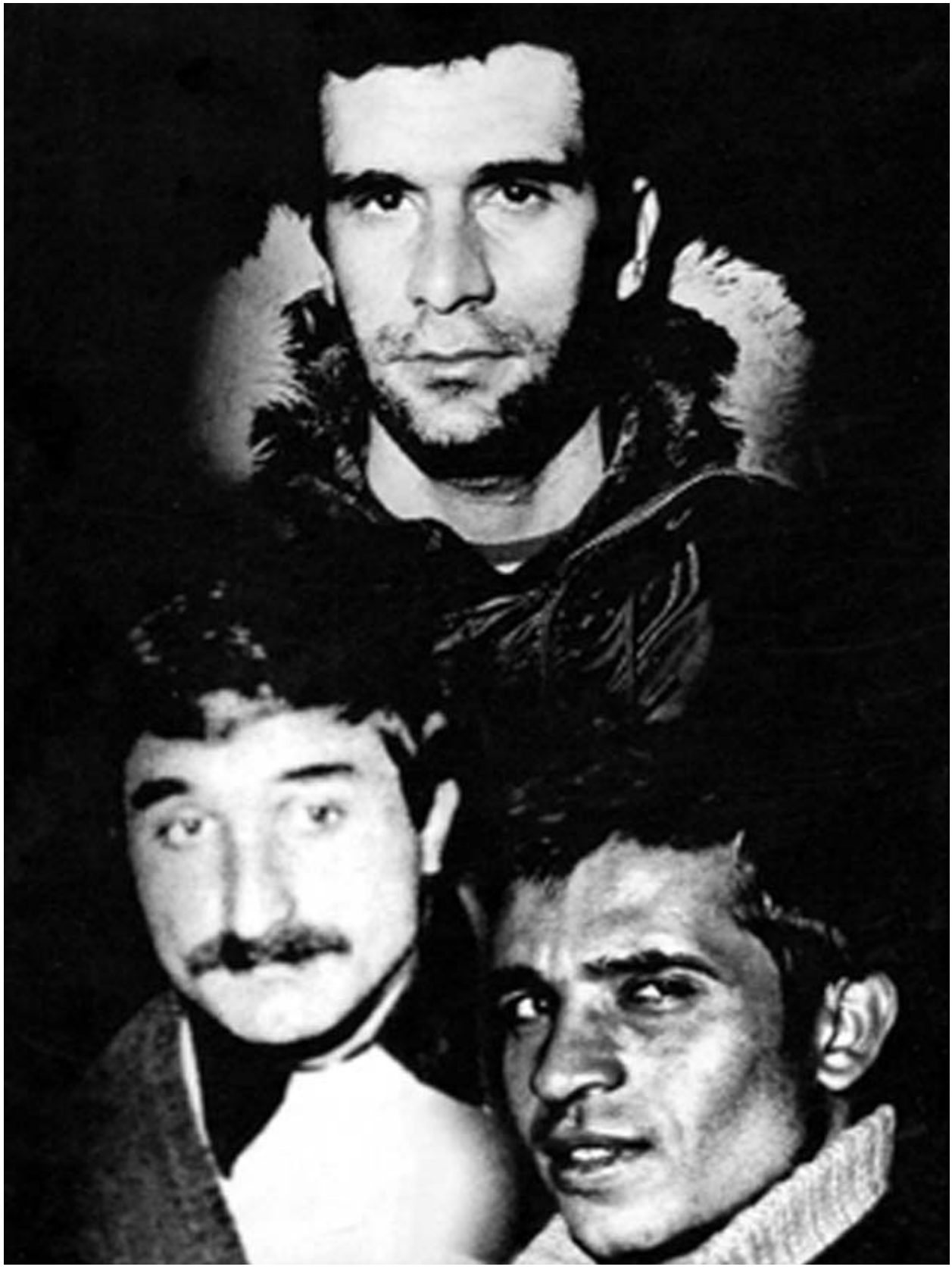

ODTÜ İşgali sonrasında gözaltına alınan 2000 öğrenci ODTÜ Stadyumu'nda bekletilir.

Deniz,
Sağmalcılar cezaevinde
yapamadığı
firar eylemini
Bursa'da gerçekleştirmeyi
düşünmektedir.
Planı, cezaevinden
firar eder etmez
silahlı mücadeleyi ve
gerilla mücadelesini
başlatmaktır.
Hazırlıklar sürerken
18 Eylül 1970'te,
Cihan'la birlikte
tahliye edilirler.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU
THKO

THKO'NUN KURULUŞ BİLDİRİSİ (1971)

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun Sesidir:

1. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu halkımızın bağımsızlığının silahlı mücadele ile kazanılacağına ve bu yolun tek yol olduğuna inanır.

2. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu bütün yurtseverleri bu kutsal mücadele saflarına çağırır ve hainlere karşı giriştiği kavgada son savaşçısına kadar devam edeceğini bildirir.

3. Amacımız Amerika'yı ve tüm yabancı düşmanları temizleyerek, hainleri yok etmek ve düşmandan temizlenmiş tam bağımsız Türkiye'yi kurmaktır.

4. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ezilen halkımızın öncü gücüdür, halkımızın kurtuluşu dışında hiçbir harekete girişmez.

5. Halkımıza şunu duyuruyoruz. Düşmanın zenginliğine, sayısına, imkanlarına ve dehşetine aldanmayınız. Düşmana boyun eğmeyiniz, haklarımızı zorla alacağız, çünkü onlar her şeyi bizden zorla alıyorlar.

Bütün Yurtseverler: şerefsiz yaşamaktansa şerefle ölmek, yalvarmak yerine zora başvurmak, başkasına değil kendine ve kendin gibi olanlara güvenmek, nerede ve nasıl olursa olsun hainlere boyun eğmemek parolamızdır.

Devrimciler: Barışçıl şartlar içinde mücadele metotlarını bırakınız. Halk kitlelerini kurtuluşa götürecek olacak olan şiddet politikasını temel alan silahlı mücadeleye THKOrdusu'nun saflarında katılınız. Ulusal kurtuluş savaşının haklı bayrağını emperyalizmin saldırgan politikasına karşı hep beraber dalgalandıralım.

İşçiler, Köylüler: Hainler sürüsünün jandarması ve polisi her gün yeni katliamlar hazırlamaya devam ediyor. Doğu'da Komando saldırılarında, 16 Haziran'da, Bossa'da ve daha birçok yerlerde, kurşunlanan ve işkence edilen kardeşlerimizin intikamını henüz alamadık. Alınterimize el koyan hainler sürüsüne karşı isyan bayrağını hep birlikte açalım.

Öğretmenler, Küçük Memurlar: Bir kuru ekmek parasını zorla veren, hesabına gelmeyince diyar diyar sürgün çocuğu yapan ve sizleri elinin altında bir uşak gibi kullanmak isteyen bu satılmışlardan aman dilemeyiniz. Ezilenlerin tek kurtuluş yolu ezenlere karşı giriştikleri kutsal isyandır.

Daha şimdiden polisinden, Devlet Başkanına kadar hiç birisi evinde rahat uyuyamaz, çoğu ise evine rahat gidemez olmuştur. Onlar yarın ne olacağını çok iyi biliyorlar ve bugün bir avuç savaşçısı olan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun, yarın binler ve milyonlar olduğu zaman ne yapacaklarını düşünüyorlar. Tekrar ediyoruz: Düşmanın sayısına, zenginliğine, dehşetine ve imkanlarına aldırmayınız. Onun elindeki silah ve imkanlarına aldırmayınız. Onun elindeki silah ve imkanları aldığımız zaman, bizi durduracak hiç bir güç kalmayacaktır. Kendimize ve kendimiz gibilere olan güvensizliği yok edelim. Şunu iyi bilelim ki, halkın, yani bizlerin gücü karşısında hiç bir kuvvet dayanmaya muktedir değildir. Bu şerefli kavgada, kutsal görevimizi alalım. Yarının Türkiye'si bize cennet, düşmana zindan olacaktır. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, bu mücadeleye en son neferine kadar ve kanının son damlasına kadar devam edeceğini bildirir.

Silahlı mücadele kararı alan Deniz,
ODTÜ'de Yusuf ASLAN'la buluşur.
O sırada tutuklu bulunan Hüseyin İNAN,
mahkemenin sonucunu beklemeden
harekete geçmemesi yönünde haber gönderir.
Davanın sonucu beklenir ve 8 Ekim 1970'te
Hüseyin İnan, Kadir Manga, Alpaslan Özdoğan
mahkemeden serbest bırakılırlar.
THKO'nun kurucu kadrolarının tamamı
serbest olarak Ankara'da toplanmışlardır.
THKO'yu oluşturan kadroların
silahlı mücadeleyi başlatma kararlarından
sonraki ilk eylemleri, 29 Aralık 1970'te, Ankara'da
ABD Büyükelçiliği'ne yönelik olarak yapılır.
İkinci eylem ise 11 Ocak 1971'de,
İş Bankası Emek Şubesi paralarının
kamulaştırılması eylemi olur.

Milliyet

Maskesiz 4 soyguncu bir banka daha soydu

Hürriyet

Gezmiş ve arkadaşlarının adı yine ortaya çıktı

BİR BANKA SOYGUNU DAHA

Silâhlı 4 zarba Ziraat Bankası Küçükesat Şubesinden 48 bin lira olarak kayboldu

13 Şubat 1971

Milliyet

"SOSYALİST DEVRİM DEMOKRATİK YOLDA OLACAK,,

"Bankayı Deniz Gezmiş ve arkadaşları soydu..

14 Şubat 1971

Hürriyet

Tabanca, Molotof kokteyli, dinamit; banka soyguları ... Ve nihayet

ADAM DA KAÇIRDILAR

Amerikan Elçisi cevaşan sağ kaçımını istedi

FINLEY

Sabah 3'de kaçırılan Amerikalı Çavuş 21.00'de serbest bırakıldı

HAC'DAN KARANTİNAYA

200 Iranlıya bir doktor düşerken 15 bin Türk'ün doktoru yoktu

Edebiyatlaki çalışmada iki de kız öğrenci yaralandı

16 Şubat 1971

Milliyet

'GÖZLERİM BAĞLIYD KİMSEYİ GÖRMEDİM

İşgal edilen Fransız Kitapevi kapatıldı

15 Şubat 1971'de Amerikan silahlarına el koymak için, Ankara Balgat'ta bulunan ABD üssüne bir baskın düzenleyen THKO, orada görevli bir çavuşu kaçırır ve 16 Şubat'ta serbest bırakır.

Milliyet

Polisin kız ve erkek yurtlarında arama yapmak istemesi üzerine

HACETTEPE'de KANLI ÇATIŞMA OLDU..

İŞ BANKASI ŞUBESİNE DİNAMİT ATILDI

A.P. Senato Grubu Demirel'i tasvip etti

ROBERT KOLEJİN YÜKSEK KISMI TÜRK ÜNİVERSİTESİ OLUYOR

Leyla Güneli Afet Tuğbay evlendi

20 Şubat 1971

Milliyet

ABD İHRACI LİMİTİNİ İKİYE BİLDİRİYOR

"YA BAŞARACAĞIZ... YA KOMÜNİZM GELECEK..."

ANKARA'DA YİNE BOMBALAR PATLADI.. YİNE OLAYLAR OLDU..

Öğrenciler, Eskişehir yolunu 2 saat kapadı

Kültür Sarayı yapısı % 85 sabotajdan oldu

21 Şubat 1971

Denizler, Batman'dan İstanbul'a her yerde aranırken 4 Mart 1971'de Ankara Gölbaşı'nda 4 Amerikan askerini kaçırırlar. Amerikalı askerlerin esir alınması ile birlikte THKO, 1 No'lu Bildiri'yi de yayınlayarak hem THKO'yu tüm dünyaya ilan ederler, hem de ellerindeki rehinelere karşılık bazı istekler öne sürerler

Tercüman

ANKARA'DA 4 AMERİKAN ASKERİ KAÇIRILDI

Bu akşam saat 6'ya kadar «6» milyon lira verilmezse 4 Amerikalı kurşuna dizilecek

"BANKA SOYAN POLİSE SİLAH KULLANAN BİZİZ.

AKŞAM

6 milyon verilmezse öldürülecekler

DÖRT AMERİKALI SABAHA KARŞI KAÇIRILDI

Olay büyük panik yarattı

"Ordu'yu iş düşeceğini

Hürriyet

Kendisine Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu adını veren örgüt adam kaçırdı

6 MİLYON LİRA FİDYE İSTEDİLER

Para Cumartesi 6'ya kadar ödenmezse

4 AMERİKALI KURŞUNA DİZİLECEK

Gizli örgüt dünya ve Türk halkına çağrıda bulundu

Amerikan Büyükelçisi "Çok endişedeyiz,, dedi

Cumhuriyet

BABA EVİ

400 bin dolar fidye isteniyor

AMERİKALI DÖRT ASKER KAÇIRILDI

A.B.D. Elçisi dört askerin canlı olarak bulunmasını istedi

5 Mart 1971

Silâhlı altı kişi Akbank Selâmiçeşme şubesini soydu

Nixon: "Türk Hükumetinin pazarlığa girmesini tavsiye etmem..

Tercüman

Hükümet hiçbir şekilde taviz vermiyecek

ODTÜ 2500 jandarma ve 1000 polis tarafından kuşatılıp arandı

Kanlı çatışma

Fidye yok!

1 öğrenci, 1 er öldü, sayıları 20'yi bulan yaralılardan bir teğmenin durumu ağır

Kaçırılan Amerikalılar Türk ve Amerikan makamlarına mektup yazarak yardım istedi

Erdal İnönü ODTÜ'deki hareketlerin bir-bir açıkladı

Mühlet bu sabah 6'da sona eriyor

Milliyet

Orta Doğu'da askerle çatışan gençler 9,5 saat sonra teslim oldu

MÜHLET BU SABAH SAAT 6'da BİTİYOR

"13 aylık çocuğum var ve 5 aylık gebeyim kocamı ve 3 arkadaşını serbest bırakın.."

1 GENÇ ÖLDÜ 1 ER DE KOMADA

Kırıkhan'da sokağa çıkma yasağı kondu

Akbank'ı soyan 5 gençten biri paralarla yakalandı

İNCİYİ İSTEYİNİZ

Tercüman

Üniversite Gençliği

Mühlet dün sabah bitti ve 6 milyonluk fidye ödenmedi

Başkan 3 halka (Gündeki fedailerle) hareket

4 Amerikalının ne olduğu belli değil

ODTÜ'de arama devam ediyor 17 öğrenci tevkif edildi

Polis Banka soygunu failini sekiz suçtan arıyordu

Soyguncu, 11 barınağı açıkladı

Milliyet

İnönü: "Üç çocuk Devletle pazarlık mı edecek?"

SÜRE BİTTİ... FAKAT HABER YOK!

Amerikalı çavuşun hamile eşi fenalık geçirdi

Polisin aradığı öğrenci başkanı çemberi yarıp kaçtı, basınla konuştu

Bankacılar, Selman Kayo'yı tanıdılar

500 genç Ankara-İzmir yolunu 1,5 saat kapattı

7 Mart 1971

Milliyet

TAĞMAÇ BİRLİKLERİ TOPLANMAYA ÇAĞIRDI

ARAMAYI 30 BİN POLİS VE ASKER YAPIYOR

4 AMERİKALIDAN HÂLÂ HABER YOK

Er:"Yandım anam..."
Genç:"Ah!.. Gözüm!"

"Tarihimiz bu örneğe tanık değil,

8 Mart 1971

Milliyet

AMERİKALILARI BIRAKTIKTAN SONRA

Görüldüler... ve polisten kaçtılar

BIRAKTIKLARI IŞIK

Deniz, 4 Amerikalıyı dolaba saklamıştı

10 Mart 1971

Polise vur emri verilerek aranan
Denizler için bir çok yere baskın düzenlenir

AKŞAM

TAKİP HIZLANDI

Demirel: "Bir cinayet şebekesi ile karşı karşıyayız.

Aranan 4 kişi polise ateş açarak kaçtı

"Üstüne sten tutulan korkmaz mı?,

"Sağ da huzursuzluk yaratıyor,

O.D.T.Ü. Akademik konseyi feshedildi, Prof. İnan istifa etti

D. Gezmiş için 3 avcı botu denize açıldı

MIT Karadeniz sahilini arattırıyor

Soygun olayına karıştıkları iddiasıyla aranan lar sayısı dokuz oldu

CUMHURİYET HABER SERVİSİ

MİT'in iddiası

10 Mart 1971

Milliyet

Komutanlar 6 saat süren toplantıda son durumu görüştü

TAĞMAÇ: "MAKSAT ORDUNUN SABRINI TAŞIRMAK„ DEDI

"Bu rejimin devamı başta gelen görev..

KOMUTANLAR TOPLANDI...

ODTÜ yöneticileri birbirine düştü

Akademik Konsey feshi tanımıyor

Polis Denizin evine başka bir iş için girmişti

Banka soymaktan sanık Kaya tevkif edildi

11 Mart 1971

DENİZ GEZMİŞ'ten babasına mektup

'Hükümet, işini bırakmış bizim ile uğraşıyor„

12 Mart 1971'de faşist askeri darbe yapılır ve işçi sınıfına, devrimci güçlere ve halklara karşı büyük bir saldırı ve katliama girişilir

Milliyet

Silâhlı Kuvvetler Sunay'a ve Meclislere muhtıra verdi

DEMİREL İSTİFA ETTİ

Silâhlı Kuvvetler muhtırasını Demirel, radyodan dört bakanla beraber duydu ve Kabineyi toplad

İnönü: "Bütün dikkatim demokratik rejimin normal işlemesidir„ dedi

Milliyet

SILAHLI KUVVETLER ALARM'DA

Sunay parti liderleriyle 2,5 dakika konuştu ve görüşmeyen kadro görüşmesini istedi

ÇANKAYA TOPLANTILARI

KOMUTANLARIN İSTEĞİ LİDERLERE BİLDİRİLDİ

Demirel: Akımız hisleri yenmeli

TÜRK-İŞ KOALİSYON KURULMASINI İSTEDİ

13Mart 1971

AKŞAM

2. BASKI

DENİZ GEZMİŞ YAKALANDI

YUSUF ASLAN ÖLDÜ

DENİZ GEZMİŞ YAKALANDI

YUSUF ASLAN ÖLDÜ

Partilerde ortak görüş "MİLLİ HÜKÜMET,,

İnönü: "Hükümet Parlamentodan kurulacaktır...

17Mart 1971

Hürriyet

YILDIRIM BASKI

Yakalandığı an oradaydık

İçişleri Bakanı kabul etti

GEZMİŞ: "İstesem çok kan dökerdim.."

Gezmiş ve arkadaşlarını yakalamak için seferber olan emniyet kuvvetleri rahat bir neles aldı

65 GÜN SÜREN AMANSIZ BİR TAKİP SONA ERDİ

Deniz Gezmiş'in sorgusu başladı
Donarak ölen 7 kişinin daha cesedi bulundu
Gezmiş ve Aslan nasıl yakalandı

Deniz Gezmi
teşkilâtını
açıklamıyor

Deniz Kayseri'de yakalandıktan sonra Ankara'ya getirlir

EMNİYET SARAYI'NDAN BÖYLE ÇIKARILDI

Gezmiş "Orta-Doğuda saklanıyorduk„ dedi

■ Polis yetkilileri, Gezmiş ve arkadaşlarını bulmak için şimdiye kadar 3 milyon lira harcandığını bildirdiler...

Deniz,
Ankara'ya getirldiğinde İçişleri Bakanı'nın nereden geliyorsun sorusuna
"Devrim Yapmaktan geliyorum" diyerek cevap verir.

GÜNAYDIN

«Diğer arkadaşlarımın hiç bir suçu yok» diyen Deniz Gezmiş itiraf etti:

"Her şeyi ben yaptım,,

Deniz Gezmiş'in bir sözü Bakan'ı çileden çıkardı

Yusuf Aslan iyileşiyor

Halkın Gazetesi

Ankara'ya getirilen Deniz Gezmiş İçişleri Bakanıyle konuştu:

"BEN DEVRİM NEFERİYİM PARALARI GİZLİ ÖRGÜTE VERDİM,,

Gezmiş, İş Bankasını soyduklarını, 5 Amerikalıyı kaçırdıklarını ve beyanname dağıttıklarını itiraf etti

GEZMİŞ VE İÇİŞLERİ BAKA

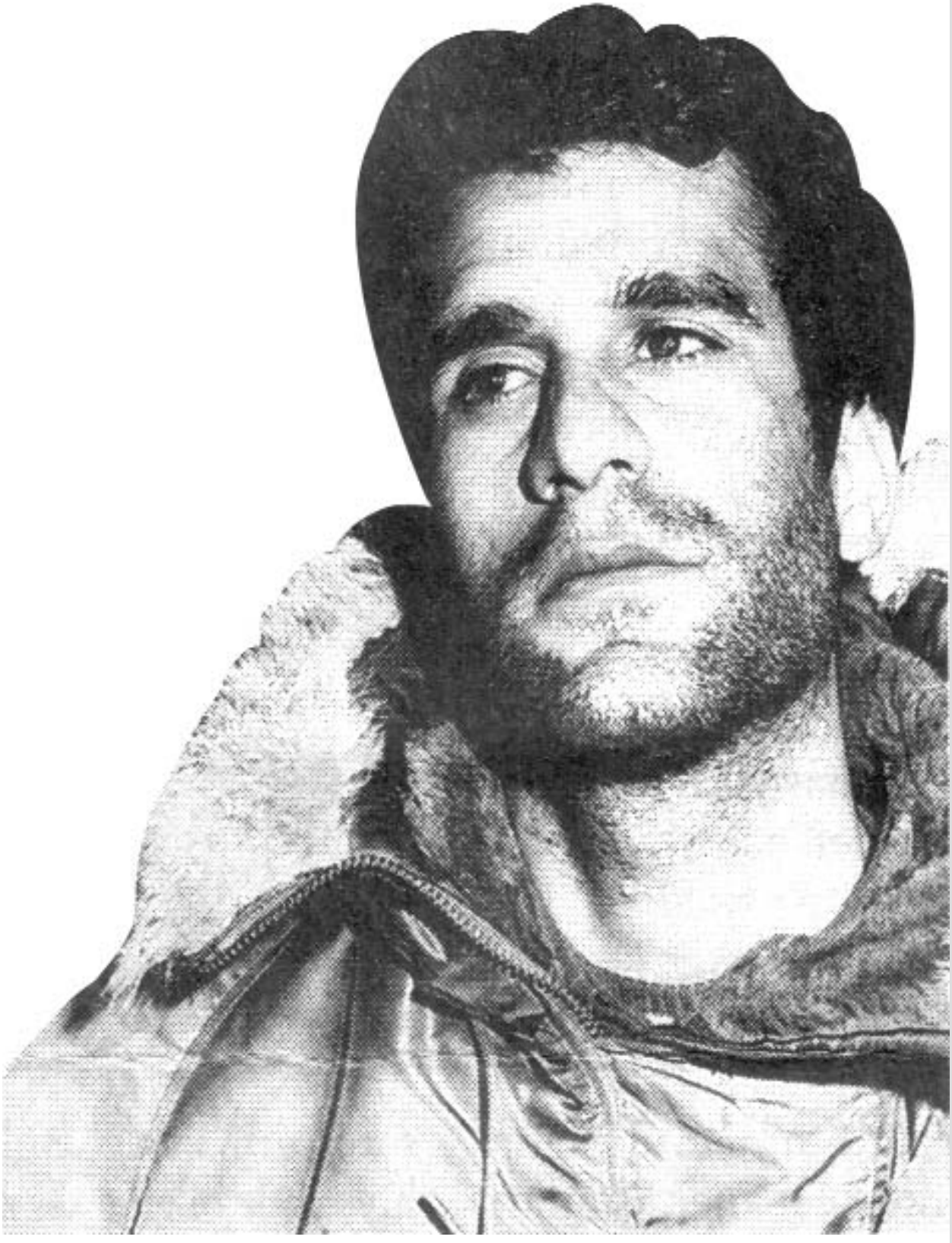

Yusuf inşaat işçiliği yaparken

ODTÜ, Fizik Bölümünü kazanan Yusuf'un, Birinci Sınıftayken ilk tutuklanması gerçekleşir.

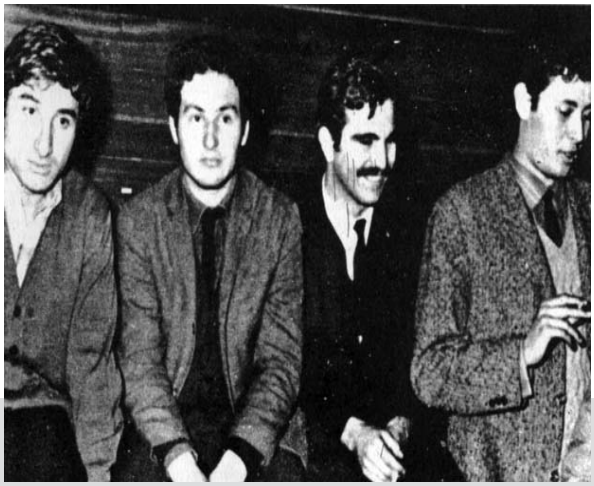
ODTÜ Ağaç Dikme Bayramında

Taylan Özgür'le Birlikte

Yusuf, Taylan Özgür ile birlikte
Commer Davası ile igili mahkemede

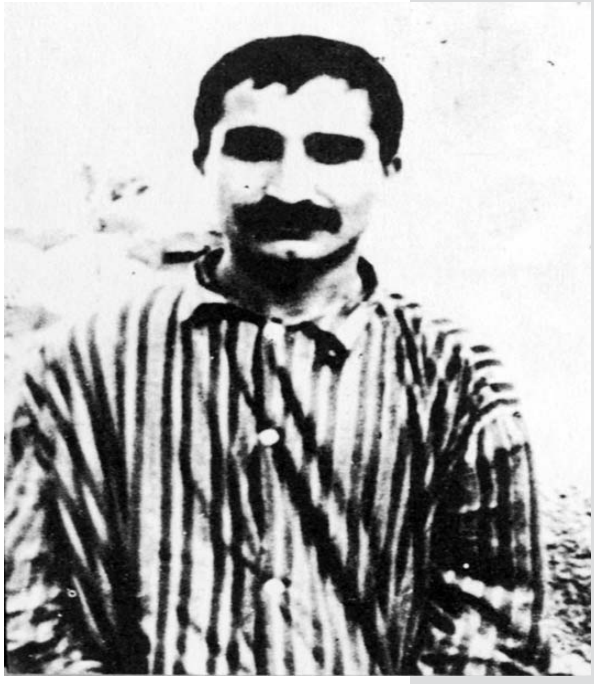

16 Mart 1971'de,
Deniz'le Yusuf'un
Şarkışla Gemerek arasında
girdikleri çatışmada,
Yusuf yaralı olarak yakalanır.

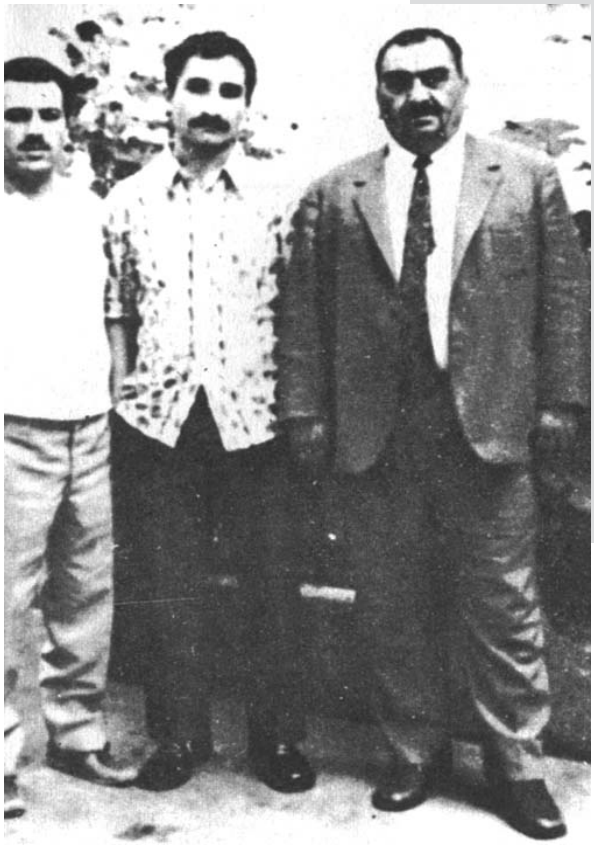

Milliyet
Halk Gazetesi
SUNAY TEMASLARINA BAŞLADI
Sunay tarafsız başbakan adayını yarın açıklayacak
Orgeneral Tağmaç birlik komutanlarıyle görüştü
Gezmiş "Banka soydum, amerikalı kaçırdım,, dedi
YUSUF'U GEZMİŞ YÜRÜTTÜ

18 Mart 1971

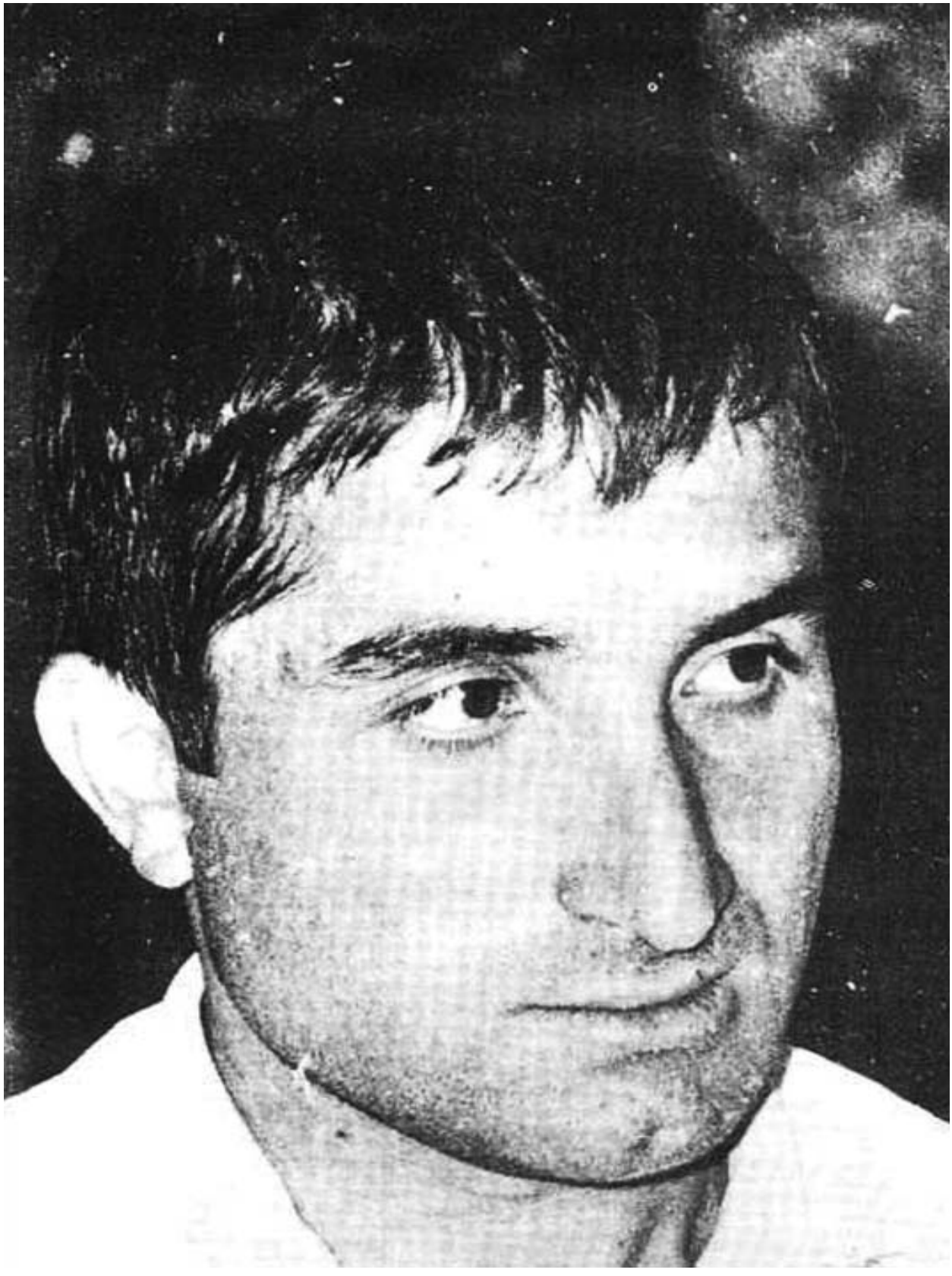

Yusuf Aslan iyileşiyor

*Kasığından yaralanan Yusuf,
Sivas Devlet Hastanesi'ne kaldırılır ve
sabaha karşı ameliyat edilir.
Kendine geldikten sonra,
röportaja gelen gazeteciye
ilk olarak Deniz'in durumunu
soran Yusuf, daha sonra
"en büyük amacımız
tasarılarımızı gerçekleştirmekti.
Yakalandığım için üzgünüm" der ve
bunun dışında da bir şey söylemez.*

*Yusuf,
babasıyla birlikte*

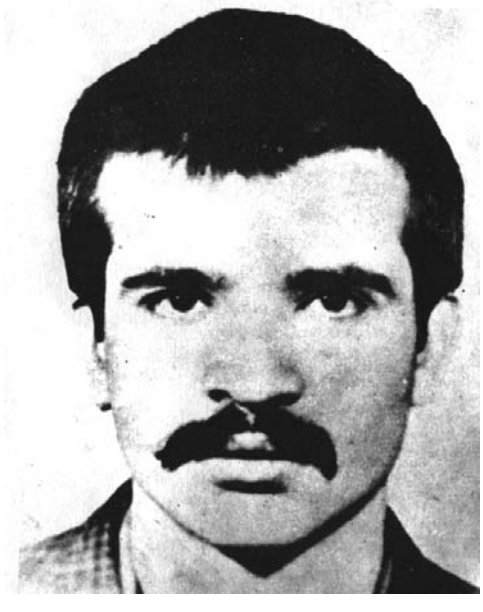

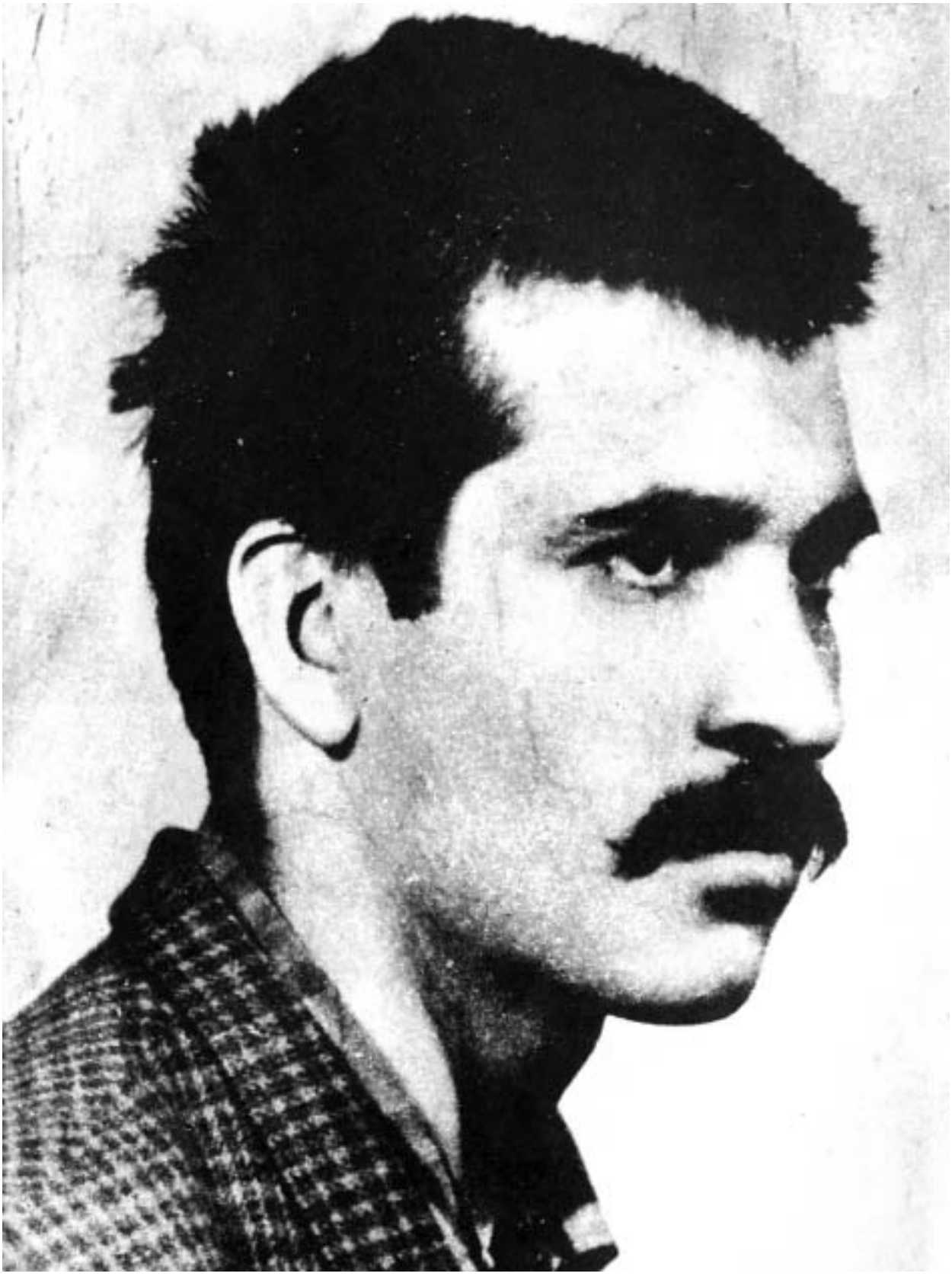

Hüseyin ve
Cihan Alptekin'in de
içinde yer aldığı THKO üyesi
6 ODTÜ'lü öğrencinin,
gece yarısından sabaha dek yazdıkları
'DEVRİM" yazısı.

Tarihe düşmüş bu not bugün bile,
faşizmin onca çabasına rağmen
silinemiyor.

24 Mart 1971
Hüseyin, Sarız'da yakalanır.

Halk Kurtuluş Ordusu ! bir kayıp daha verdi

HÜSEYİN İNAN, (Beyaz ekmi ve arkadaşı Mehmet Nakipoğlu ile birlikte yakalandıktan sonra Kayseri'den Ankara'ya gönderilirken görülüyor. (Telefoto: HURRİYET)

Deniz Gezmiş takımından Hüseyin Inan da yakalandı

24 Mart 1971

Milliyet

Hükümet bugün açıklanıyor

ERİM: "KABİNEM BEYİN TAKIMI OLACAK"

Bakşık, CHP Genel Sekreteri seçildi

Lâstikçiler onay almadan % 15 oranında zam yaptı

ARJANTİNDE ORDU BAŞKANI DEVRİDİ

25 Mart 1971

Milliyet

ANKARADA YOĞUN BİR "KULİS" VAR

KABİNENİN İLÂNI BİR SÜRE GECİKİYOR

Orkunt: Sorumlu bir makamın teklifiyle kabineye girmedim.

IŞIN IÇ YÜZÜ

LİSTE MESELESİ

Boş memur kadroları re'sen doldurulacak

Ecevit: Benden kolay kurtulamayacaklar

İnan: 'Aksoy ile ben konuştum.

25 Mart 1971

Milliyet

HÜKÛMET AÇIKLANDI

"Tıbbi amacla eğitim olmaz.

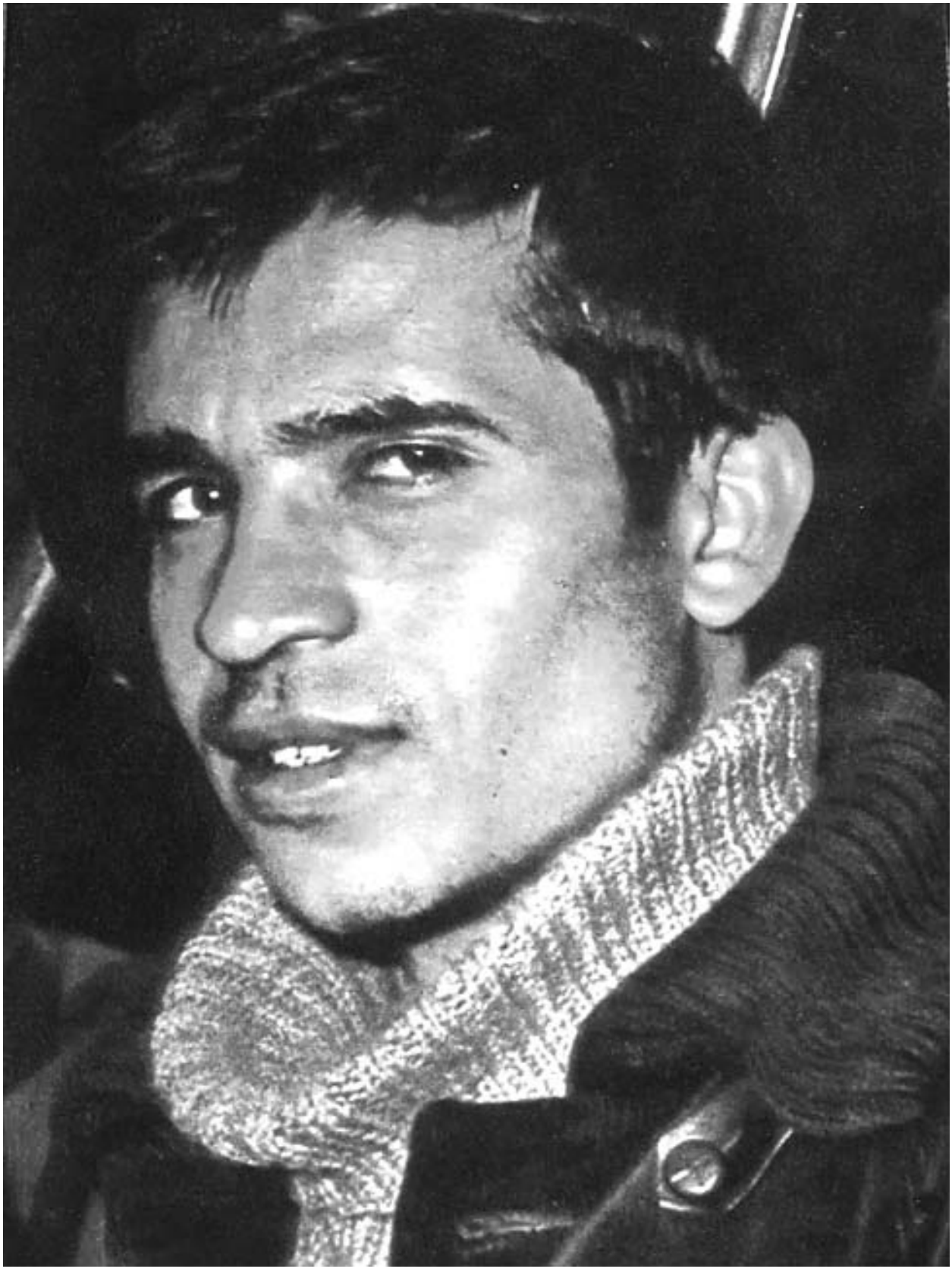
DOĞU PAKISTANDA İÇ SAVAŞ BAŞLADI

4 GÜN KALDI

27 Mart 1971

Hüseyin yakalandığında yanında Mehmet Nakipoğlu vardır

Deniz Gezmiş Ankarada Yargıç karşısına çıktı

Gizli örgüt kurmak ve pasaportsuz yurt dışına çıkıp Filistin gerillâ örgütünde çalışmaktan sanık Gezmiş, "Ne iş yaparsın?„ sualine "devrimciyim„ dedi

DURUM

SİLÂHLI KUVVETLERDE...

12 MART muhtırasının yürürlüğe girdiği günden bu yana silâhlı kuvvetlerde bazı hareketlerin başladığı, bilhassa bir gerçektir. Nitekim o günden bu güne kadar subayların emekliye gönderildikleri, bilinçlerine göre görevlerinin değiştirildiği muhtemeldir. Bu olaylara Silâhlı Kuvvet mensupları arasında tepki duyurmak gayesinden geçirildiği düşünülmüş, bir kısım subayların sonuna gelmeyen emirler de bu sebeb olarak...

Durum, bir yanda kahramanlıklar, mücadele gibi ● Ankara gerilla üyelerinin ölümlerine sevinişler gösterilmesine de getirilmiştir. Dersim Boğazlıkta Dağıtıldı 72 asker ölmüştü ve ne ya da bu hüviyetle Elyazısı Kurmay subaylar arasında tedirginlik yaratmıştır. Bazı sorunlarına açmak, yeni tedbirler uygulamak gibi görevleriyle. Bilgilerine göre aşağıda kurmay... ve bir kısım subayların ölümü bir görev sağlamak istemiştir.

ANKARA, ÖZEL

DENİZ Gezmiş dün Ankara İzmir Ceza Mahkemesinde "İhtilâl silâhları devirme ve mahâl emniyet kuvvetleri ... ne eylemlerinden SORUŞTU'ya gelen İY... Hakkı Karasar Üniversitesi çalışmalarına katılmaktadır.

● Cem Kanadoğlu 11 mayıs... dönüşte yüksek öğrenim ... ve yeniden mesleğini ... sürdürmüştür.

● Cem Kanadoğlu 13 mayıs... dönüşte yüksek öğrenim ... ve yeniden mesleğini ... sürdürmüştür.

«DEVRİMCİYİM, HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİYİM»

Tutuklu sanıklardan Deniz Gezmiş, Deniz Gezmiş'e "Ne iş yaparsın?" diye sorulduğunda cevaben, «Devrimciyim, İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisiyim» cevabını vermiştir. Gezmiş daha sonra sözlerini şöyle sürdürmüştür: «Ülkemizde bazı kimseler ülkeyi ilerletmek için değil, geriletmek için çalışmaktadırlar. Bu yüzden ülkemizde ilerici gençlik ezilmektedir.»

Hakim«İşin ne?»Gezmiş«Devrimciyim»

Deniz Gezmiş, dersine girmek için ÜNİVERSİTEYE GİTTİĞİNDEN... (Telefoto — TDA)

Deniz Gezmiş sıkı tedbir altında hakime eski maceralarını anlattı

ANKARA

Gerilla üyelerinden Deniz Gezmiş, dün 2. Ağır Ceza Mahkemesinde «Temel anayasa düzenini zorla değiştirmeye kurmak ve «Türk ... Kanununa muhalefetten ... yargılanmıştır. Duruşmaya Gezmiş'in ... getirilmesi üzerine ...

Gezmiş ve arkadaşları Kayseri'ye götürüldüler

■ Gezmiş ve 7 arkadaşı elleri arkadan bağlı olarak, ikişer ikişer askeri vasıtalarla konvoy halinde Kayseri'ye gitti...

ANKARA, ÖZEL

KAYSERİ'DE yargılanmaları kararlaştırılan Deniz Gezmiş ve arkadaşları dün Kayseri Cezaevine nakledilmişlerdir.

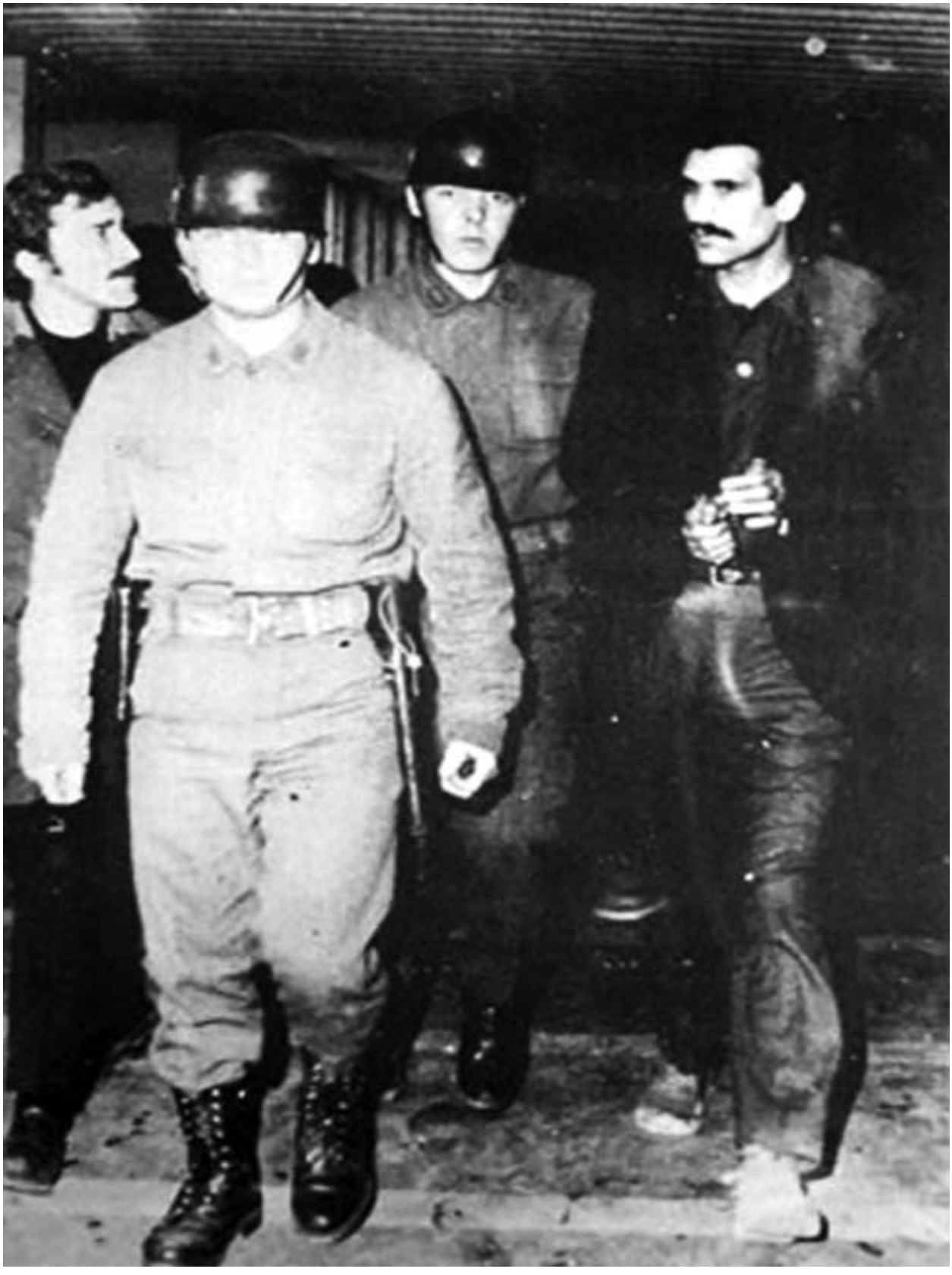
Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi Ankara Savcılığının isteğine uyarak nakil kararı vermiş, bunun üzerine Deniz Gezmiş ve arkadaşları dün sabah saat 4,15'de askeri bir arabayla Kayseriye yollanmışlardır. Sanıklar elleri arkadan kelepçeli olmak üzere ikişer, ikişer araçlara bindirilmiştir.

Deniz Gezmiş, Kor Koçalak, Hüseyin İnan, Necmettin Baca, İbrahim Seven, Sevim Onursal, Mehmet Nakipoğlu ve Mete Ertekin'in bulunduğu oto Kayseri'ye kadar jandarmanın nezaretinde ve büyük bir güvenlik düzeni içinde gitmiştir.

Denktaş, muhtıra veren gençlerle tartıştı

"Eyleme katılan öğrencilerin bursu

15 Nisan 1971'de
kaçacakları gerekçesiyle Denizler Kayseri Cezaevi'ne sevk edilirler
21 Mayıs'ta ise tekrar Ankara Merkez Cezaevi'ne getirlirler

DENİZ GEZMİŞ'LE
ARKADAŞLARINI 40
AVUKAT SAVUNACAK

SAÇ VE BIYIKLARI KESİLDİ —

Gezmiş ve arkadaşlarının duruşması devam ediyor

16 Mayıs 1971'de
Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından
Deniz Gezmiş'le takas edilmek üzere
kaçırılanİsrail İstanbul Başkonsolusu
Efraim Elrom verilen sürenin dolması
üzerine 22 Mayıs'ta şakağından kurşunlanarak
öldürülür.

Ünye'de Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından

3 İNGİLİZ KAÇIRILDI

Kaçırılma olayına ait fotoğraflar son sayfada

Hürriyet

Aralarında Aktolga, Arıf, Kİpeli ve Elmon'un da bulunduğu 24 anarşist ile

Çayan'a yardım eden Yılmaz Güney yakalandı

Daha sonra yaralı olarak yakalanan
ve tutuklanan Mahir Çayan,
THKO'lu diğer Tutsaklarla birlikte
Sağmalcılar Cezaevi'nden
Firar edecek,
ve 3 İngilizin kaçırılma eylemi,
THKO ve THKP-C'nin ortak eylemi
olarak gerçekleştirilecektir.

“ Biz bir meşale yakarız,
arkadan geleceklerin
yolu aydınlanır.”

Sinan CEMGİL

Sinan Cemgil
Nurhaklara çıkmadan önce
ODTÜ’de spor sahasında
konuşma yaparken

Cihan Alptekin
Tekirdağ'da
yakalanır

Cihan Alptekin
mahkemede

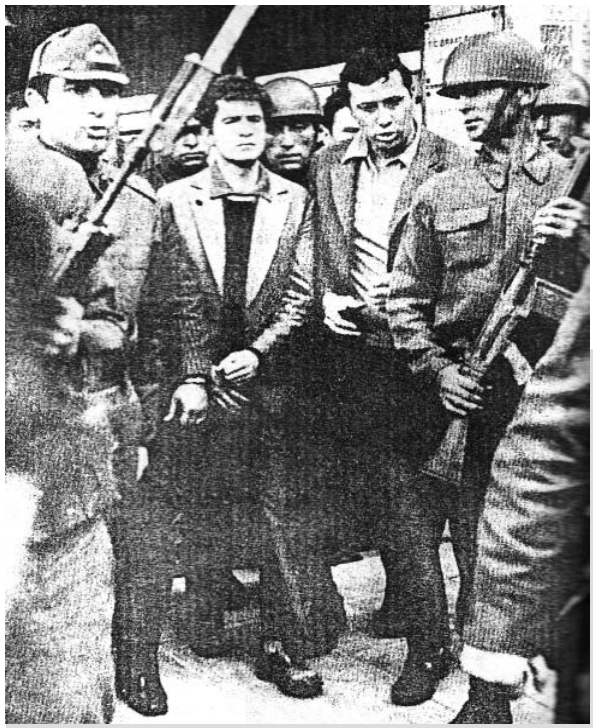

5 Mayıs 1971

4 Mayıs 1972'de,
Denizleri kurtarmak amacıyla
THKO'lular tarafından
gerçekleştirilen Orgeneral Eken'i
kaçırma eyleminde, çatışma çıkar ve
Niyazi Yıldızhan
vurularak öldürülür.

THKO'luların, yapacakları eylemde
gerekli parayı temin amacıyla planladıkları
kamulaştırma eyleminde, Ömer Ayna yakalanır.

31 Mayıs 1971

1Mahir Çayan Maltepe'de çatışma esnasında yaralı olarak yakalanır

Milliyet

Maltepe'de kıstırılan 2 gerillacı bir kızı ellerinde rehin tutuyor

KORKUNÇ BEKLEYİŞ

31 Mayıs 1971

"YARINA GÜVENLE BAK.." programını 10 gün uzattık

Milliyet

Adam kaçıranlar idam, uçak kaçıranlar 3-15 yıl hapsedilecek

CEZALARI ARTIRAN TASARI HAZIRLANDI

DEMIREL: "Eşkıyaya müsamaha edilmemeli"

Bildiri yapıştıran 2 kız öğrenci tutuldu

Kocaş: "Anarşistlere fırsat vermeyeceğiz"

5 Haziran 1971

Sinan Cemgil

Alpaslan Özüdoğru

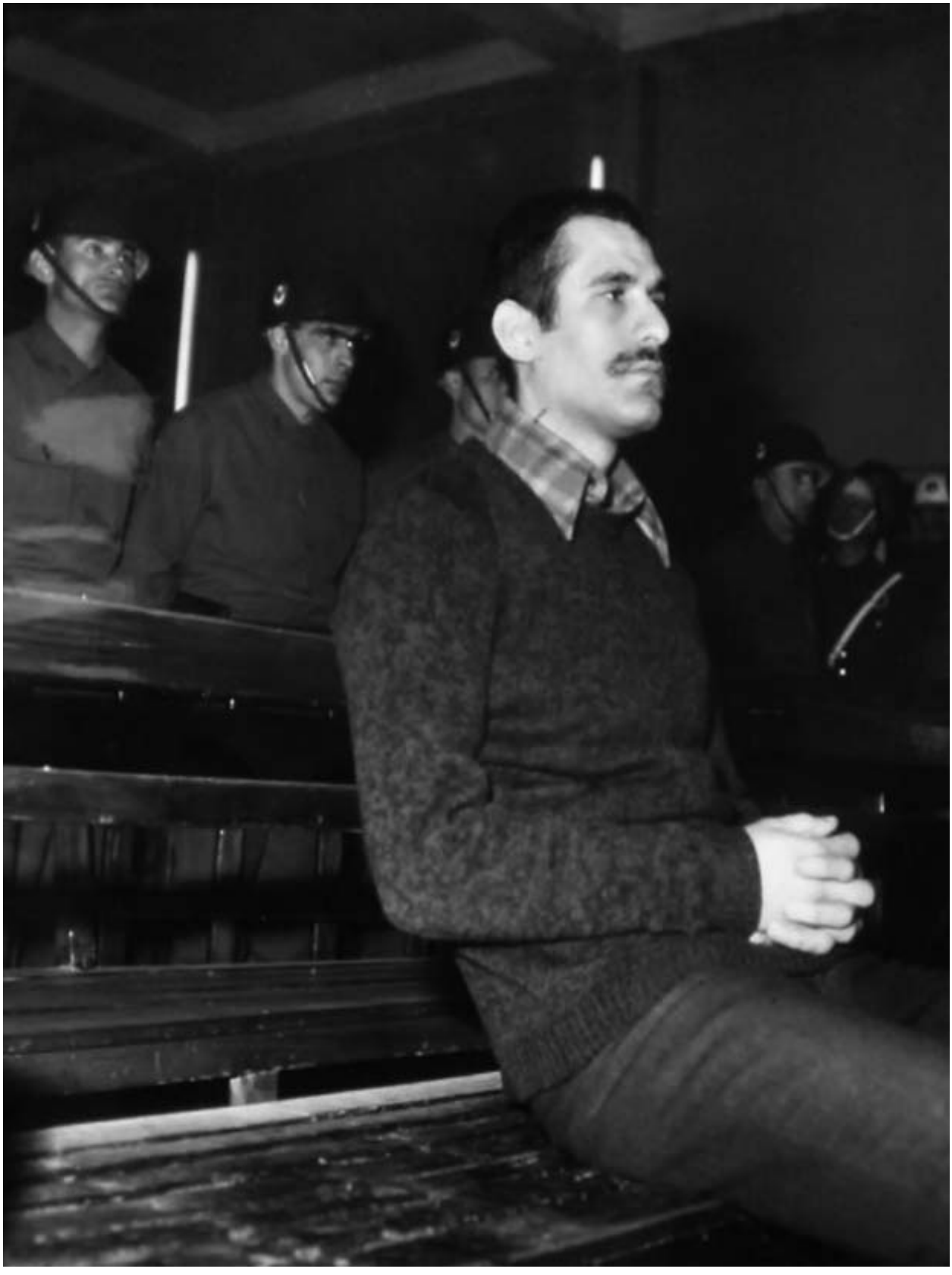
Kadir Manga

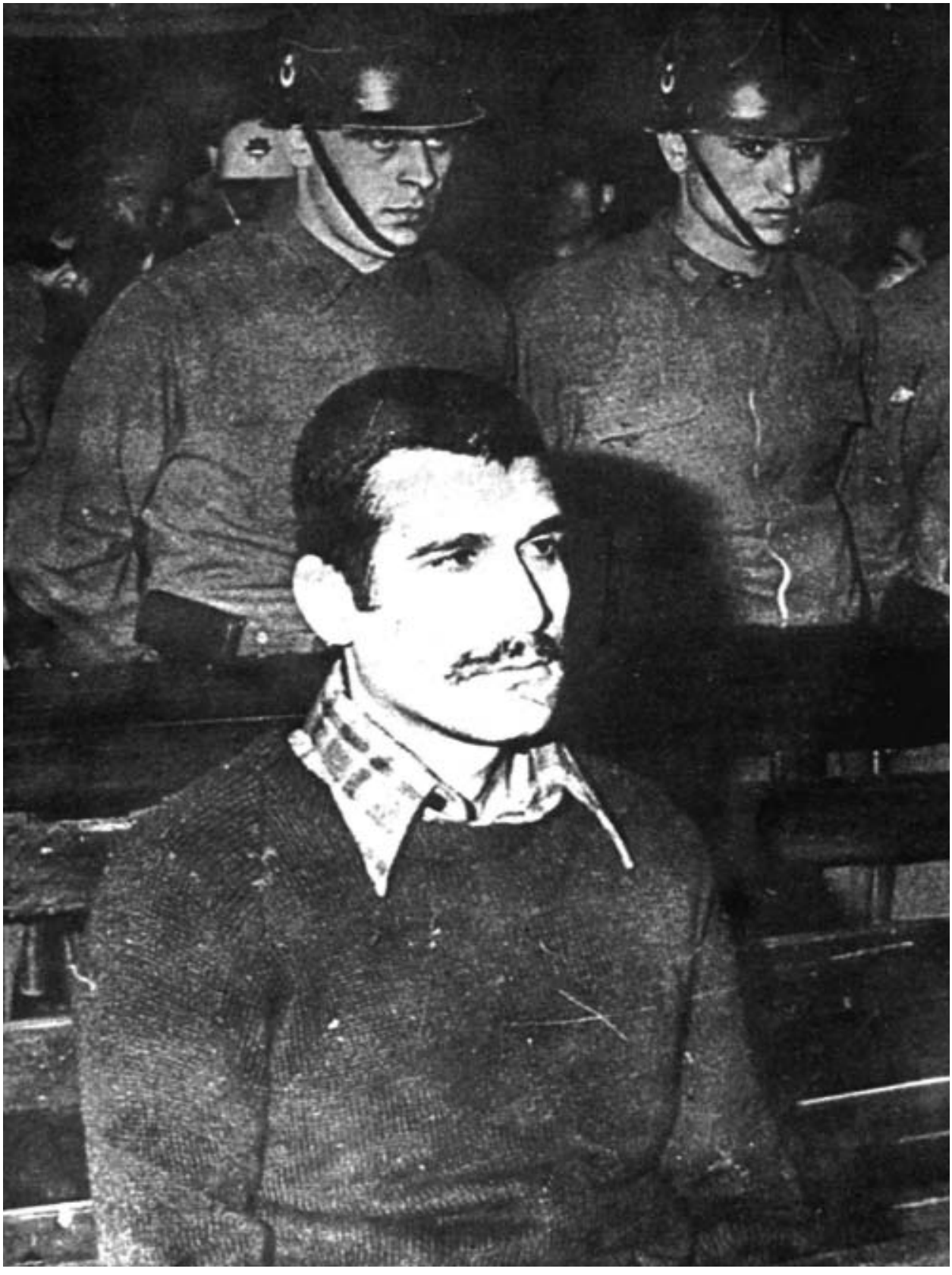

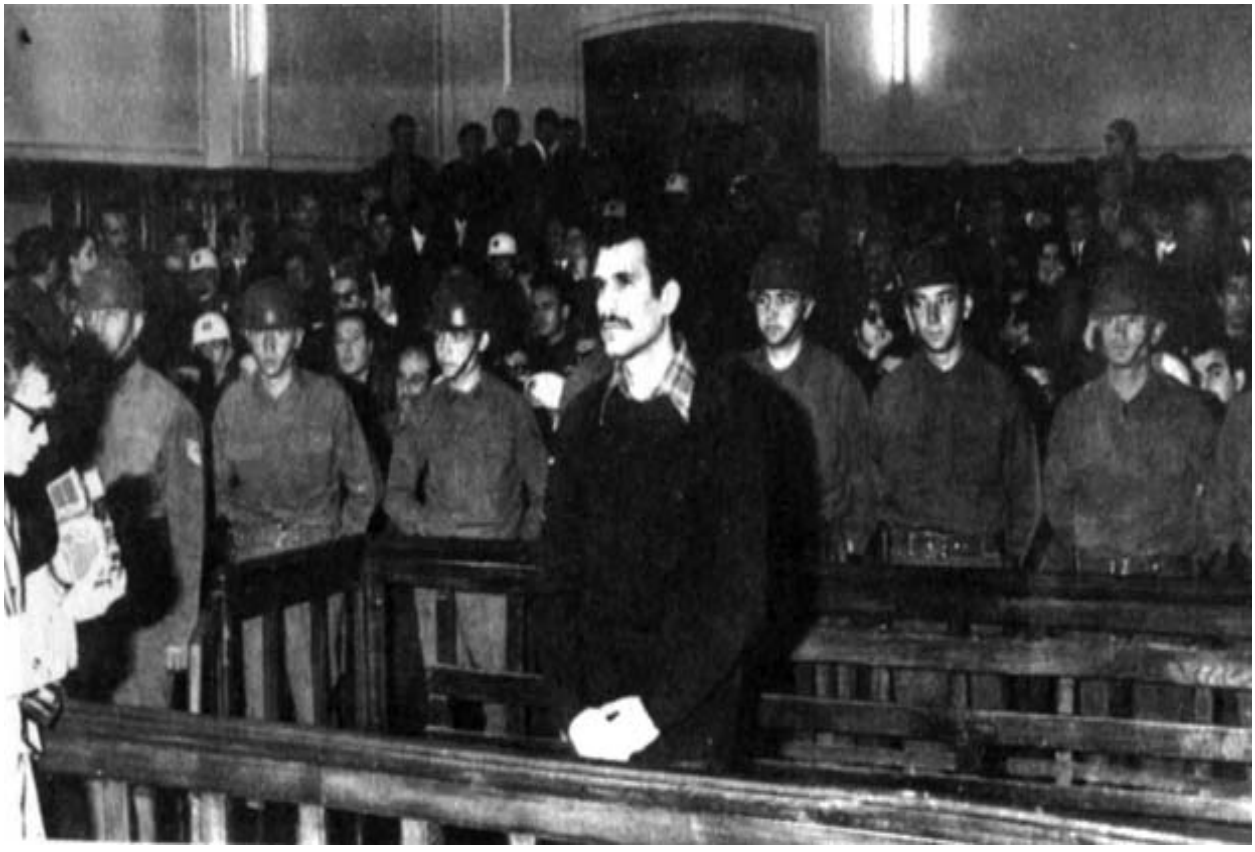
31 Mayıs 1971'de
Sinan Cemgil Komutasındaki yedi gerilla,
Nurhaklar'daki
Amerikan Radar Üssünü
basmak için yola çıkarlar.
Üssün yakınlarında, İnekli köyünde
kuşatılan gerillalardan üçü
çıkan çatışma sonucu
katledilir.

1 Haziran 1971

Milliyet

Prof. Erim: Anarşinin kökü kesiliyor

ARAP GERILLA KAMPLARINDA 100 TURK VAR

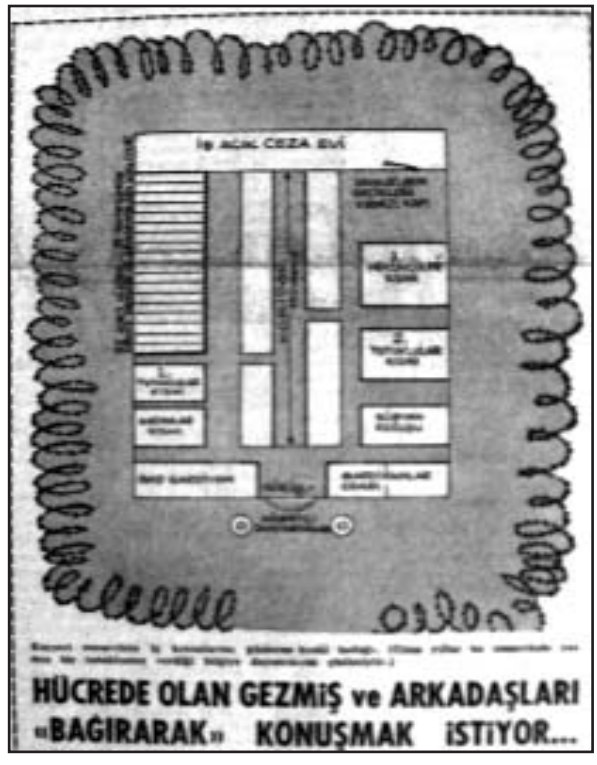
EVİN İÇİ BÖYLE OLDU...

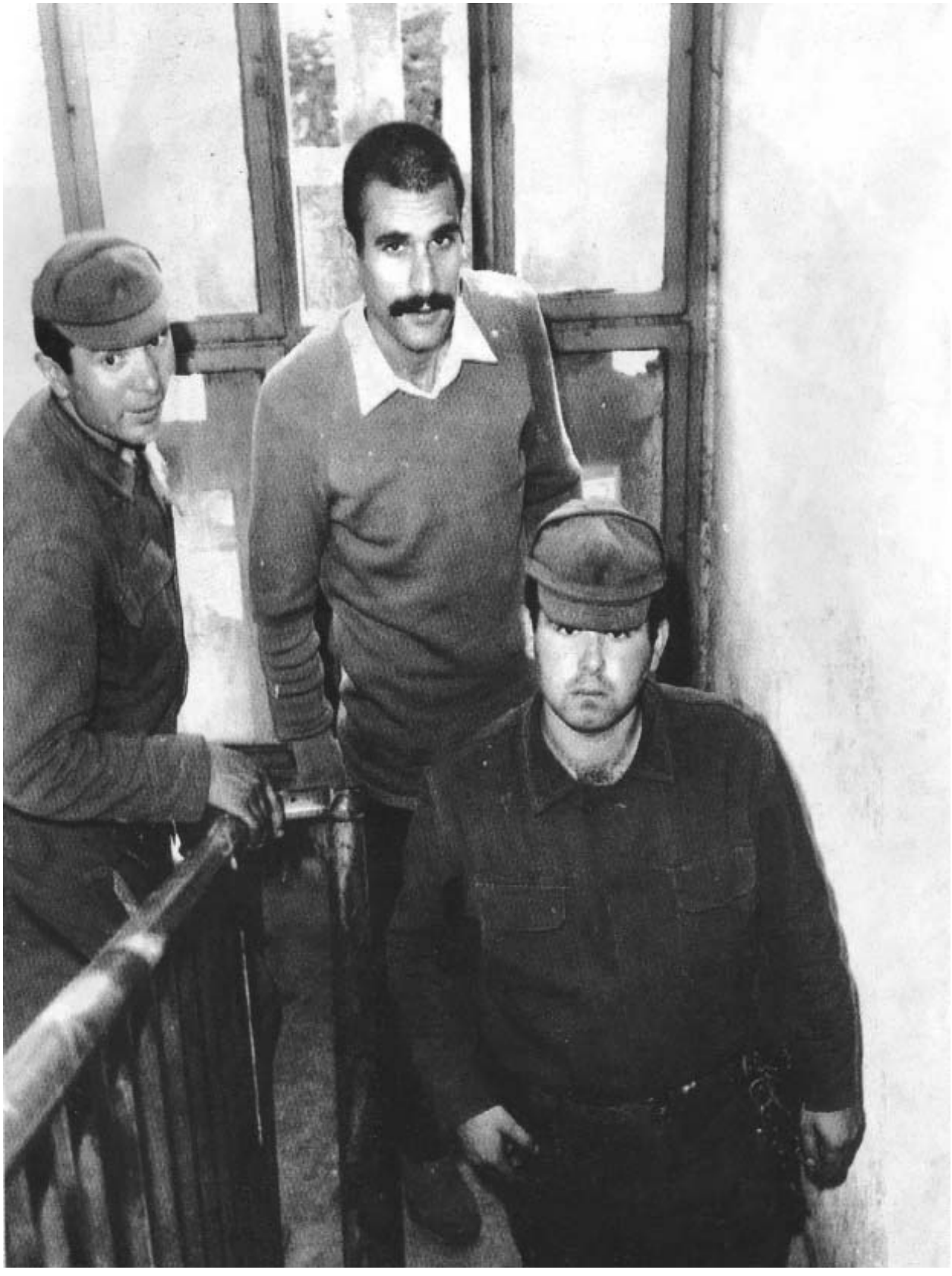
Sibel: "Hayatımı kurtardınız, sağolun!"

Hükümet reformları peşpeşe hazırlıyor

DÜNYA BASININDA

3 Haziran 1971

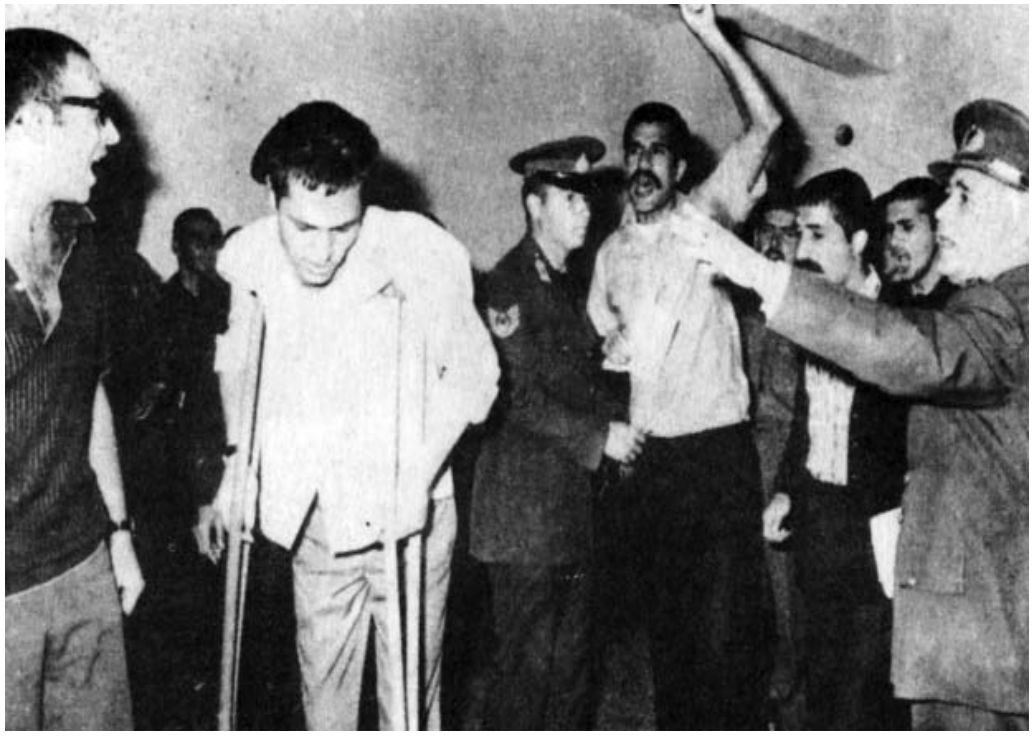

3 Haziran 1971

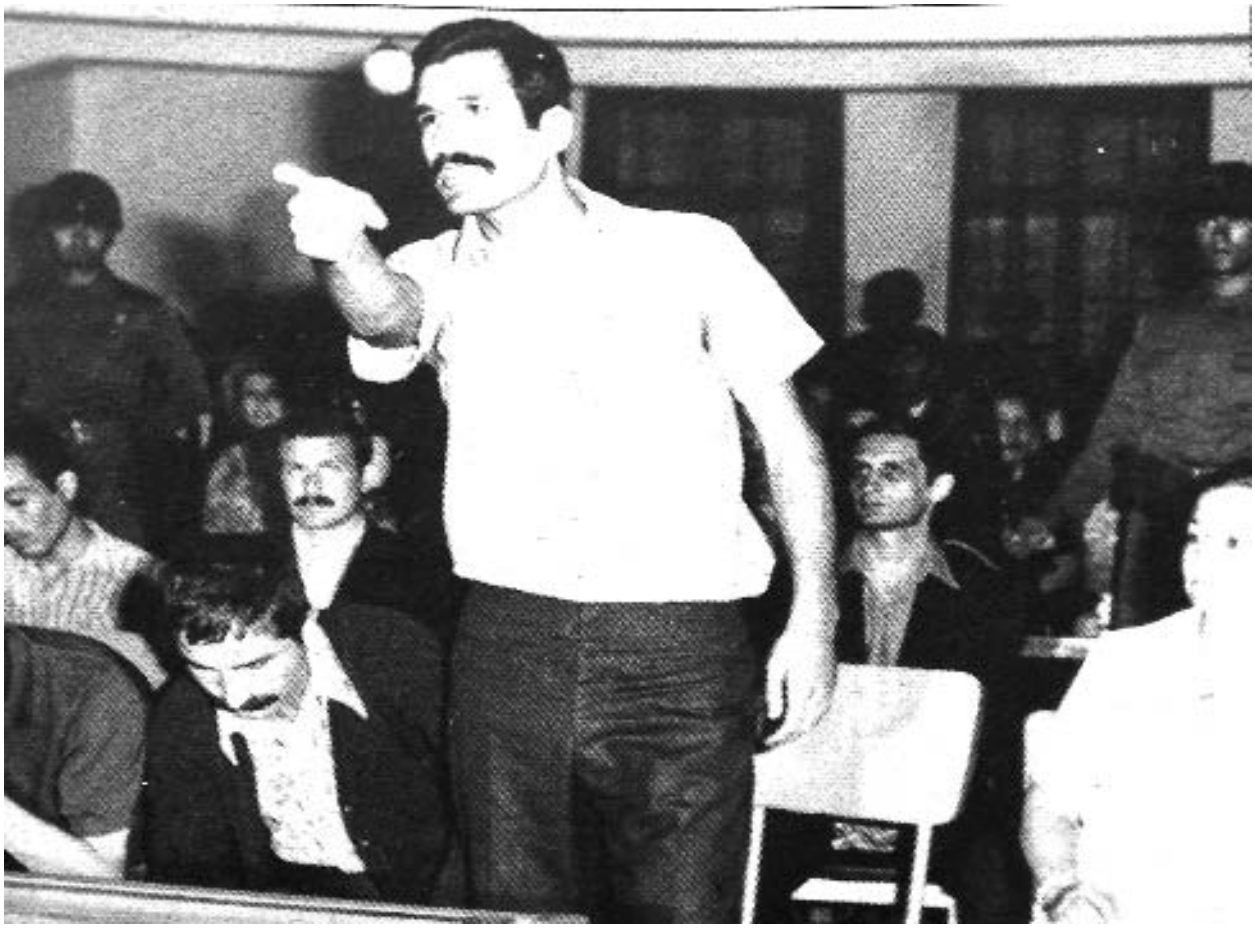

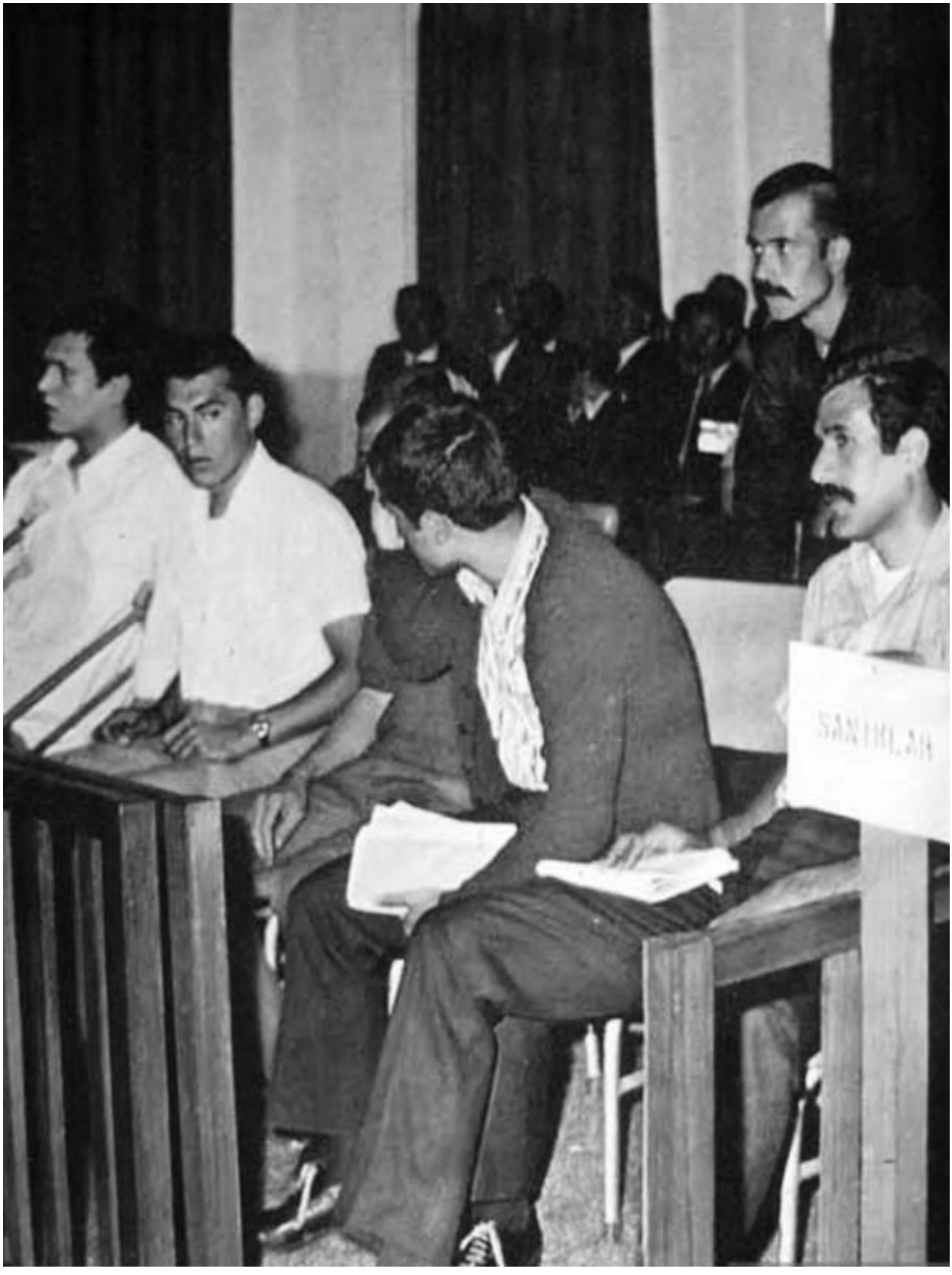

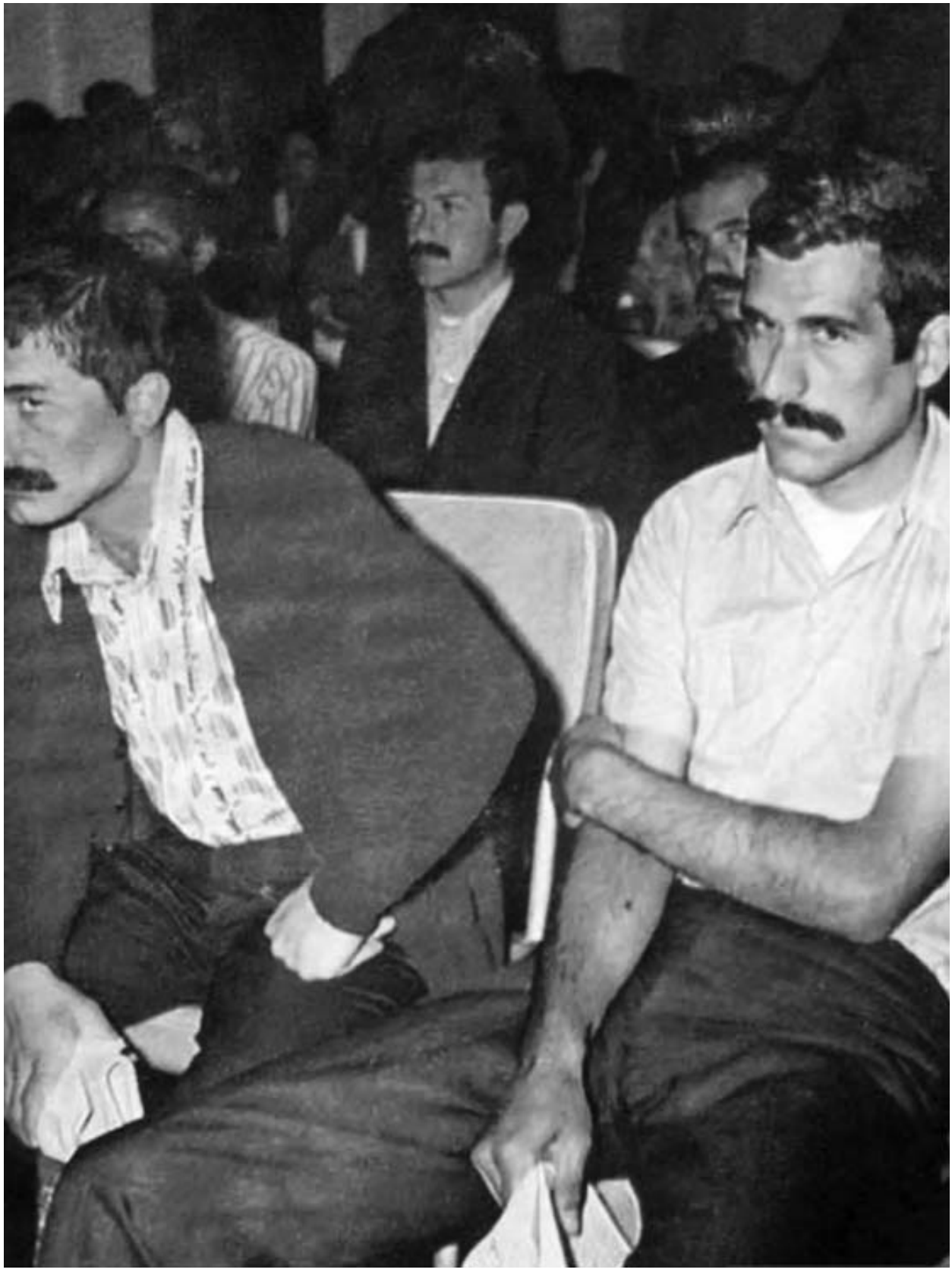

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan Yusuf Aslan, Cezaevi günlerinde

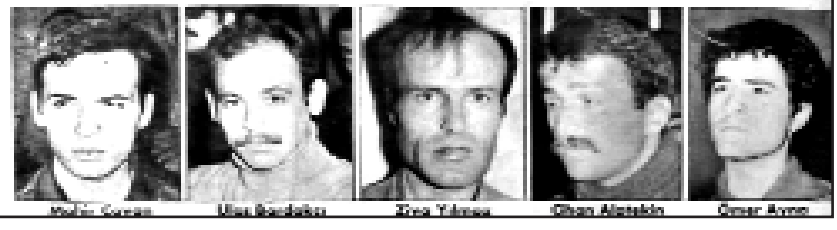

Mahir Çayan ve 4 arkadaşı askeri cezaevinde günlerce uğraşıp karyola demiri ile

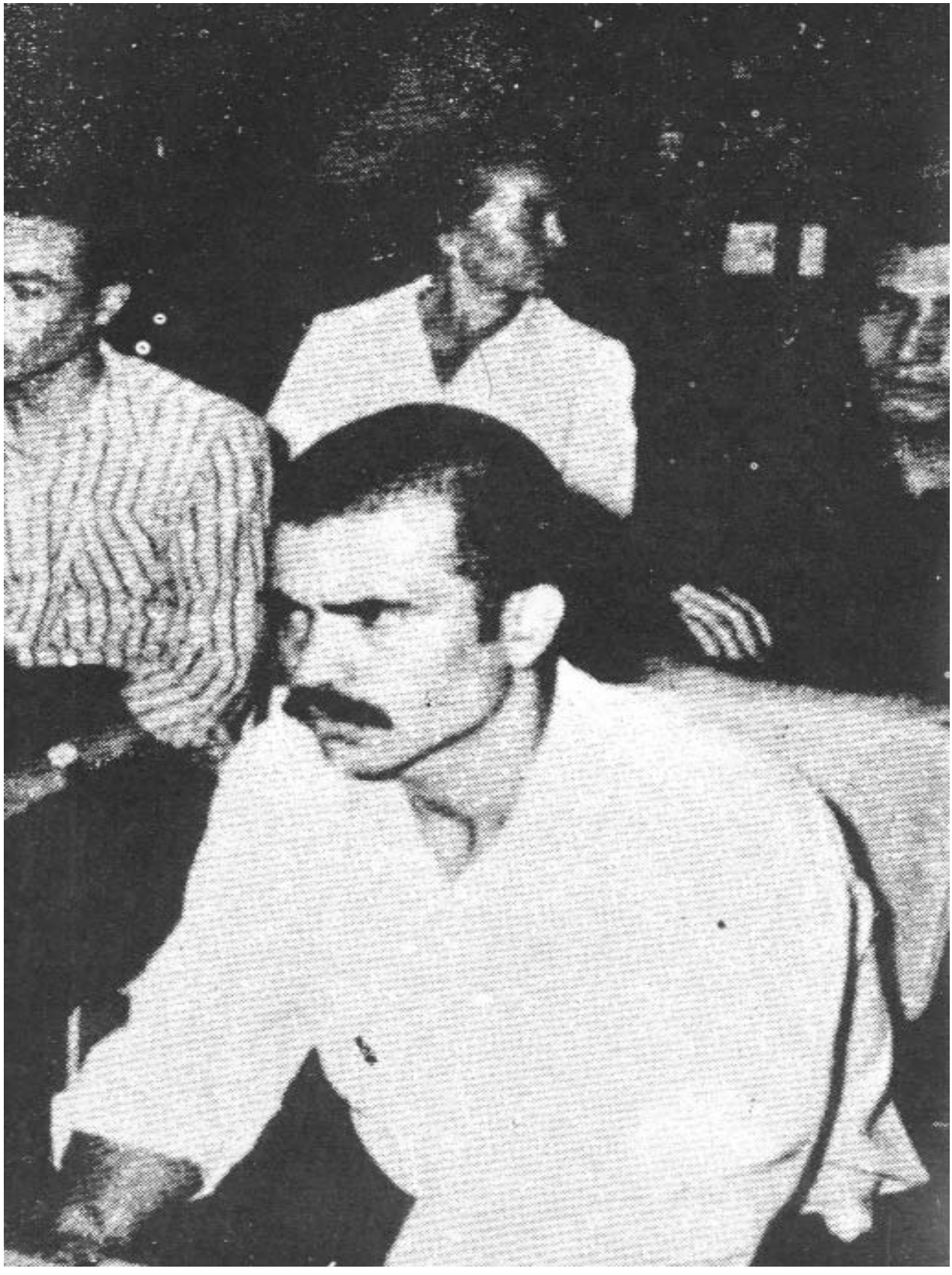
GÜNAYDIN

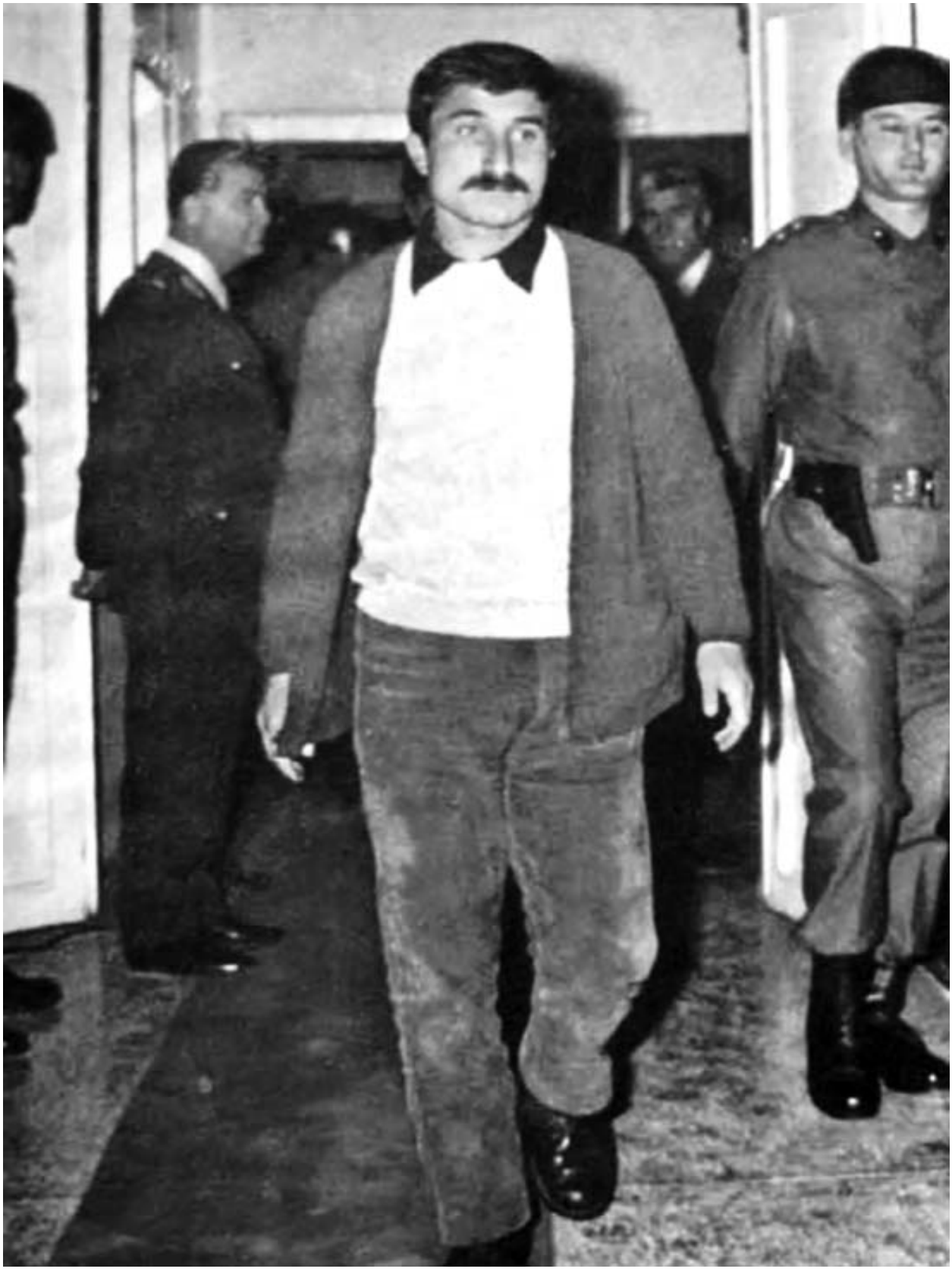
15 METRE TÜNEL KAZIP KAÇTILAR

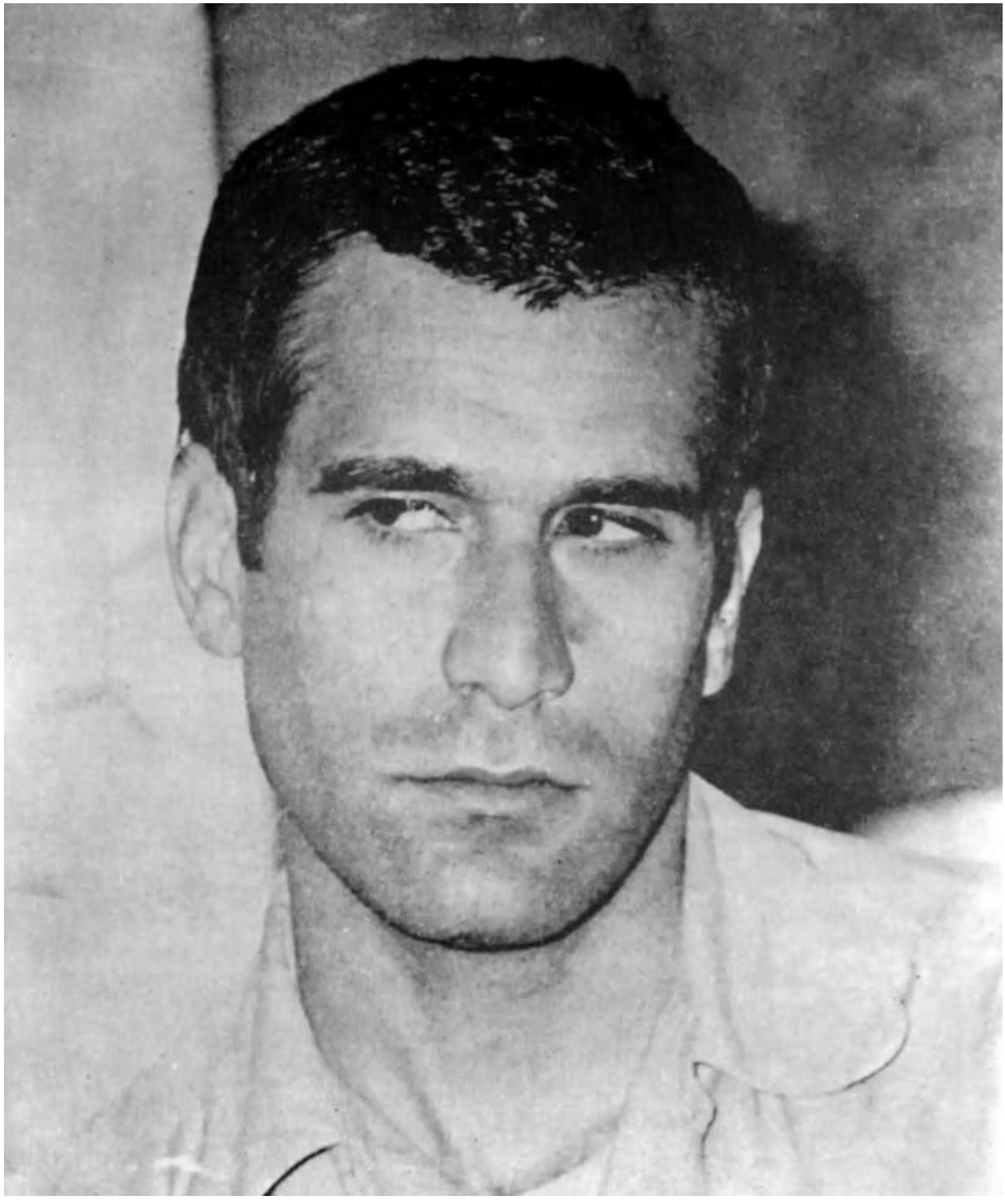
Ankara'da gece sokağa çıkma yasağı kondu

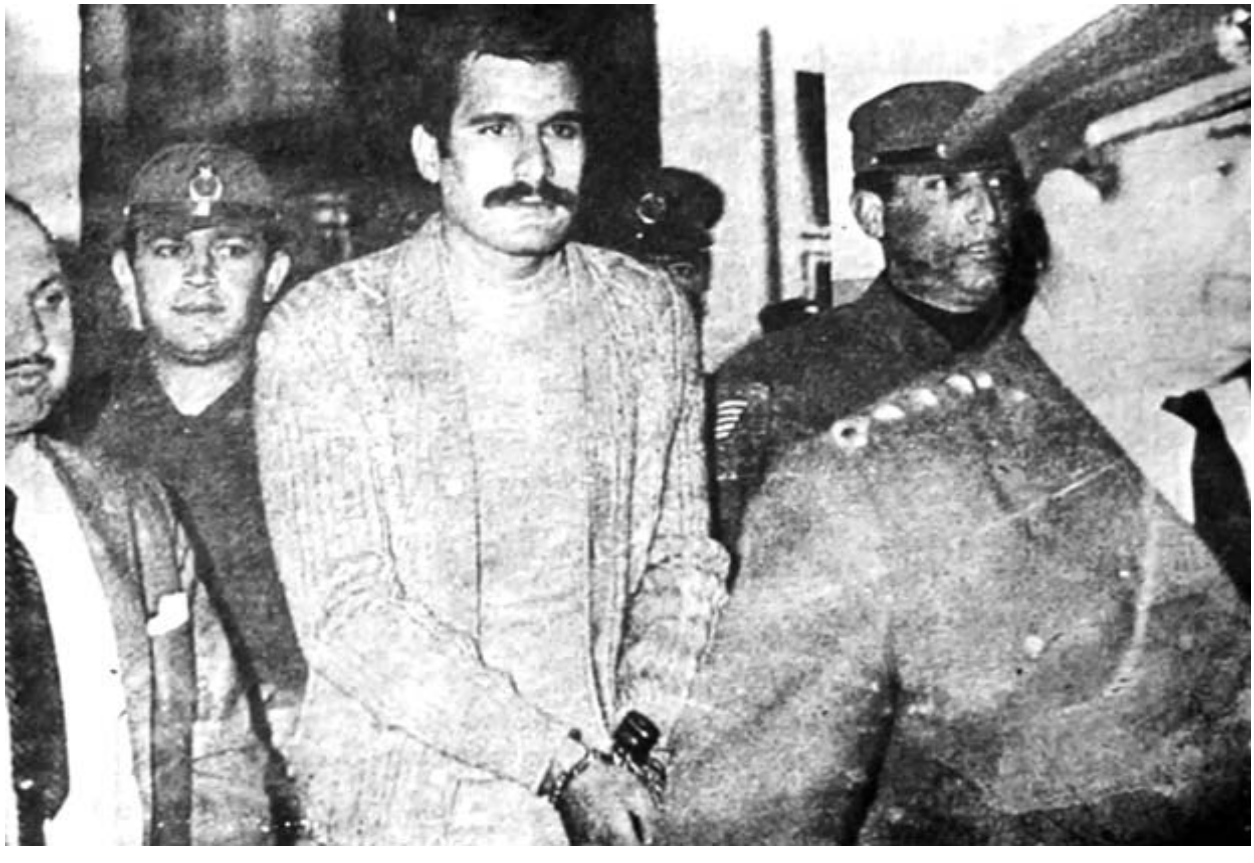

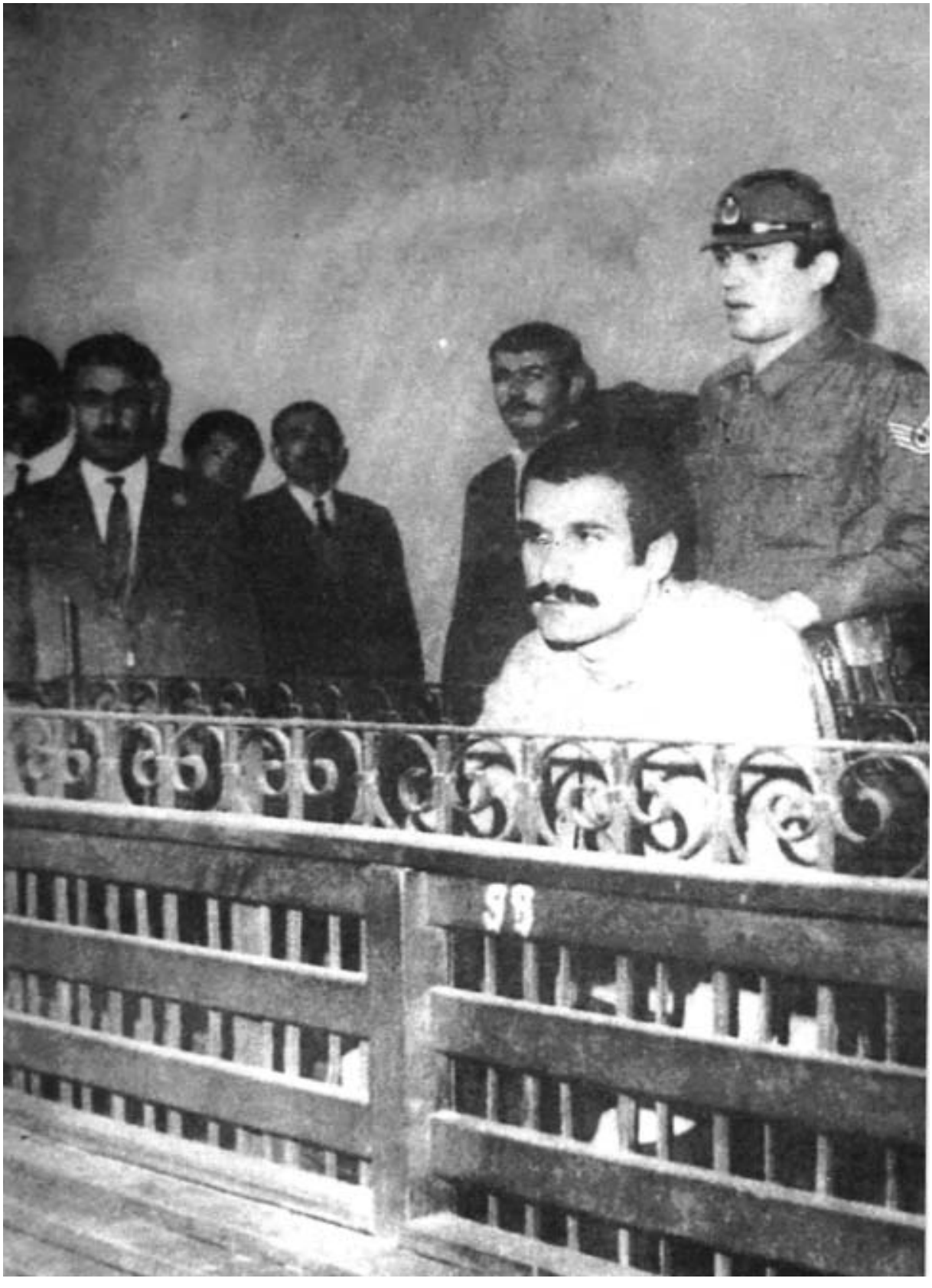

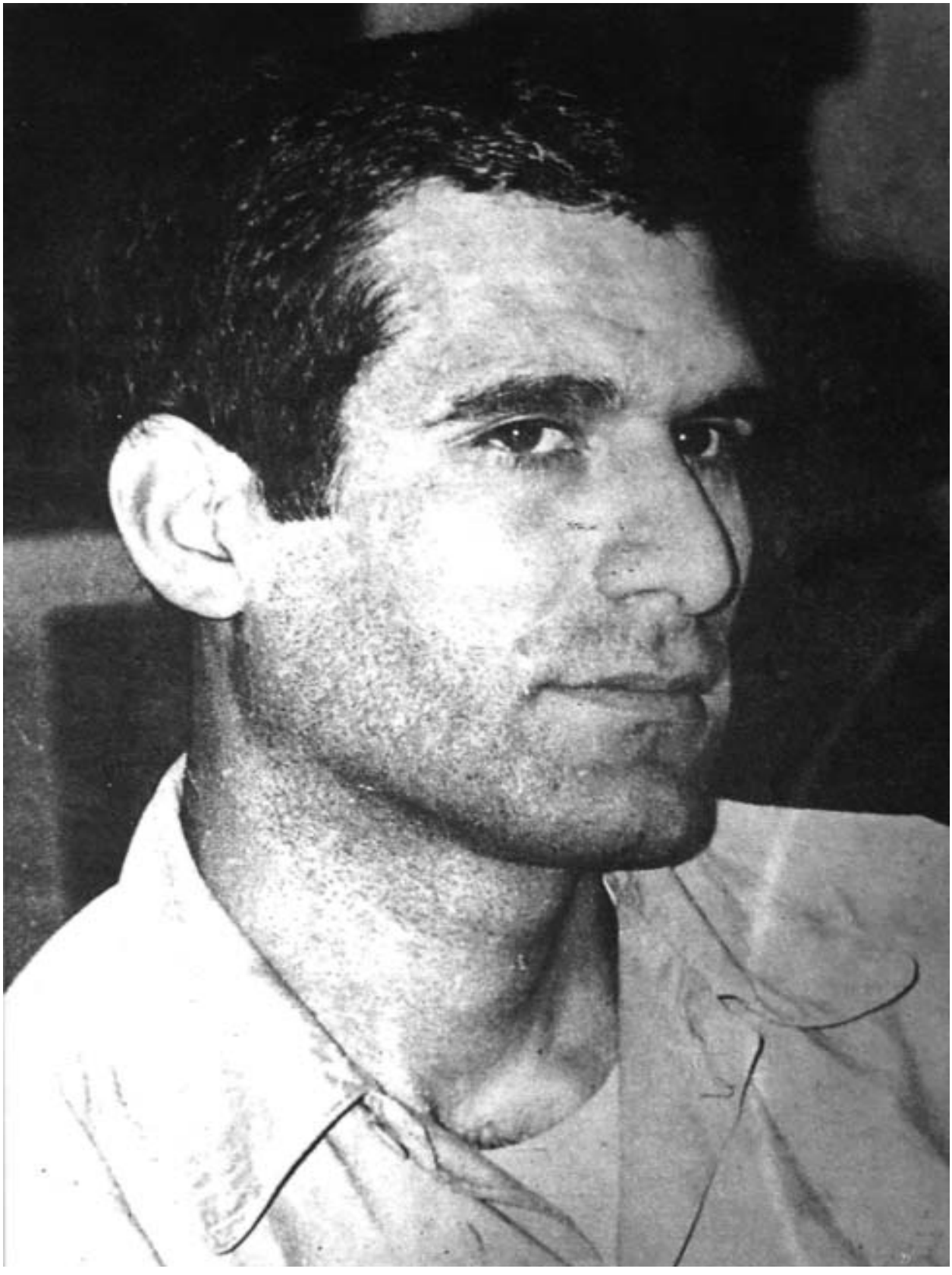

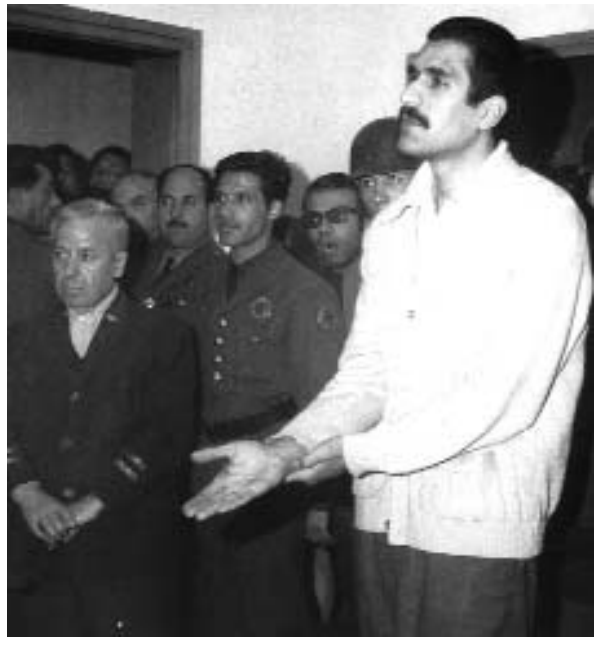

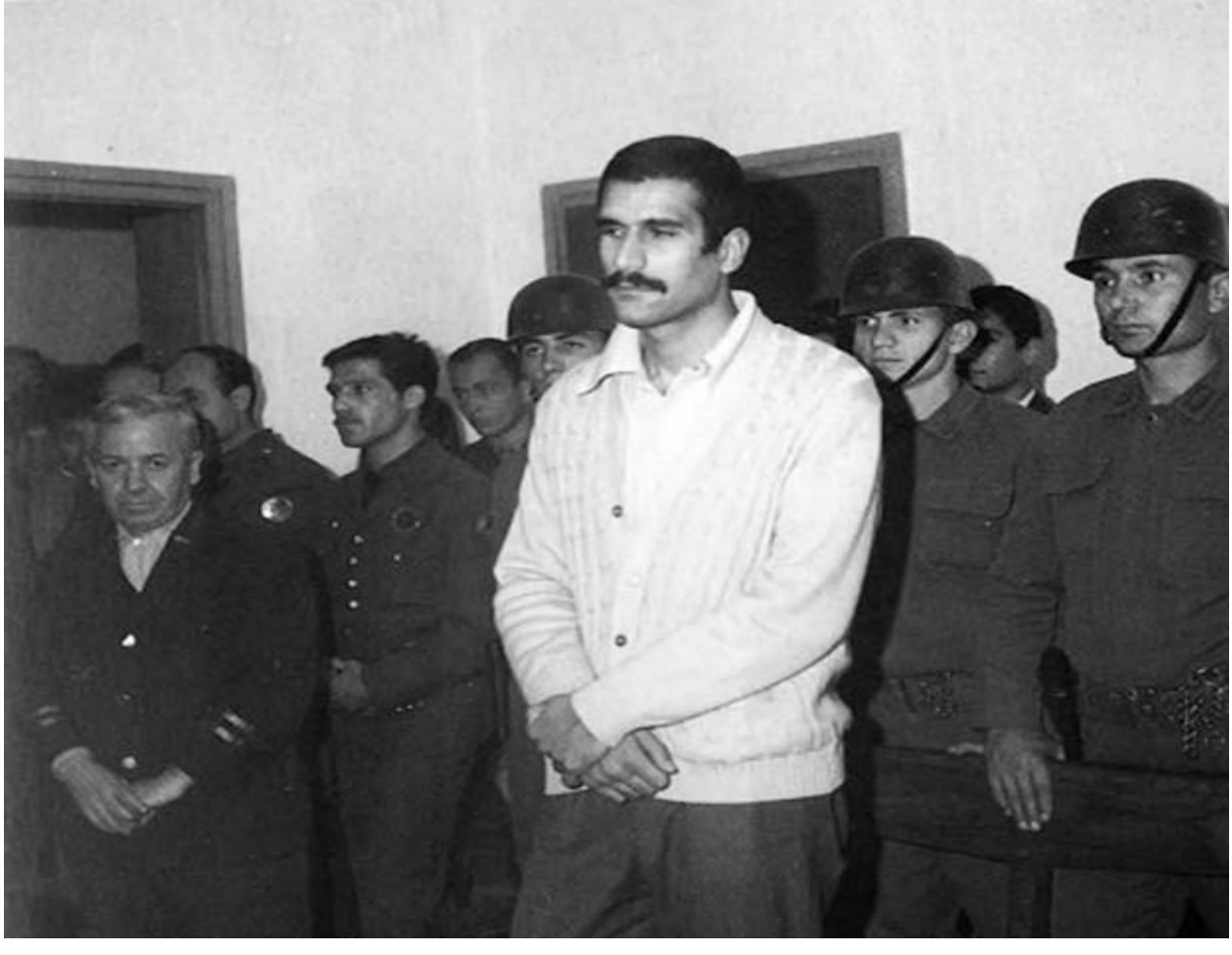

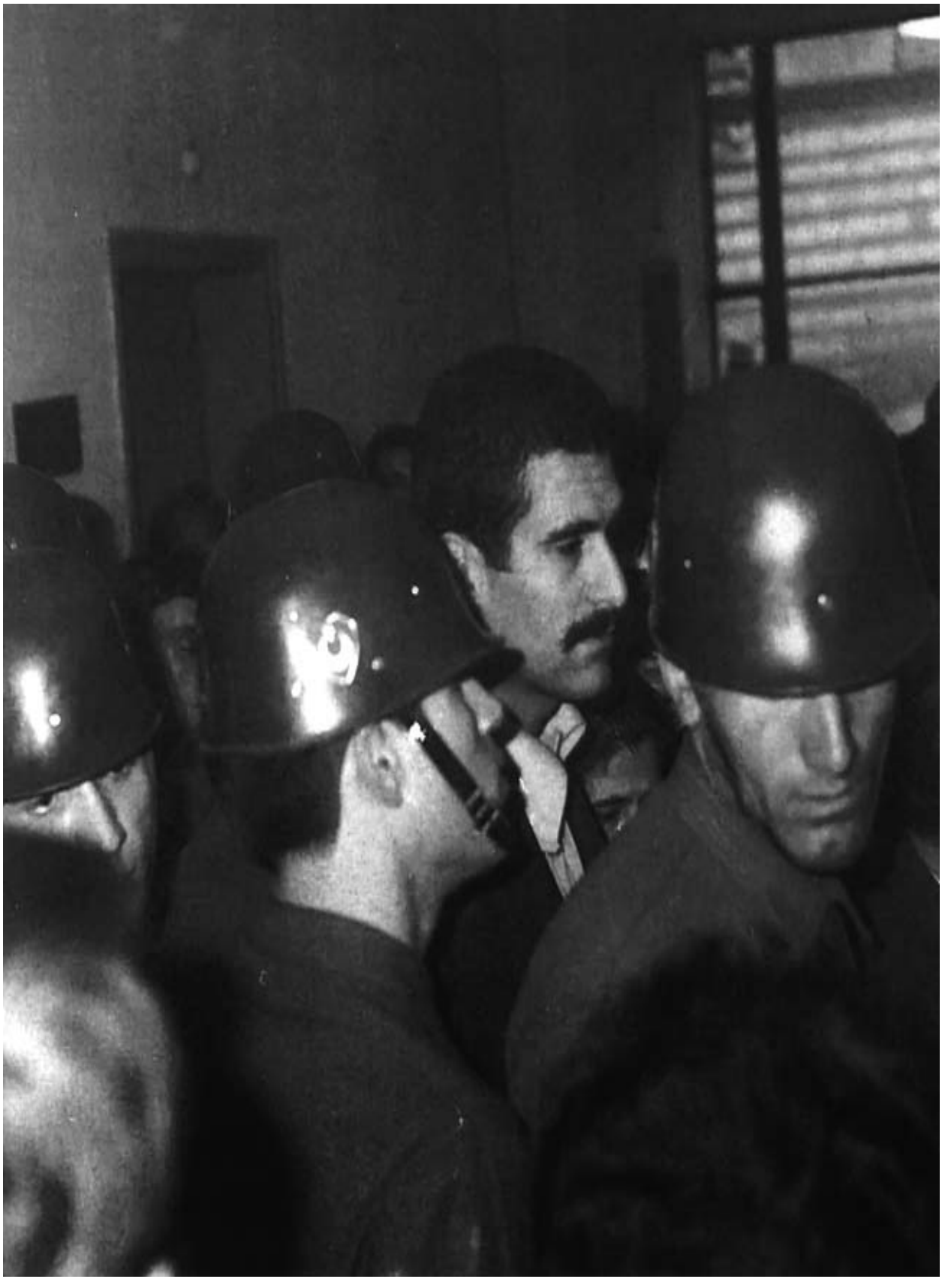

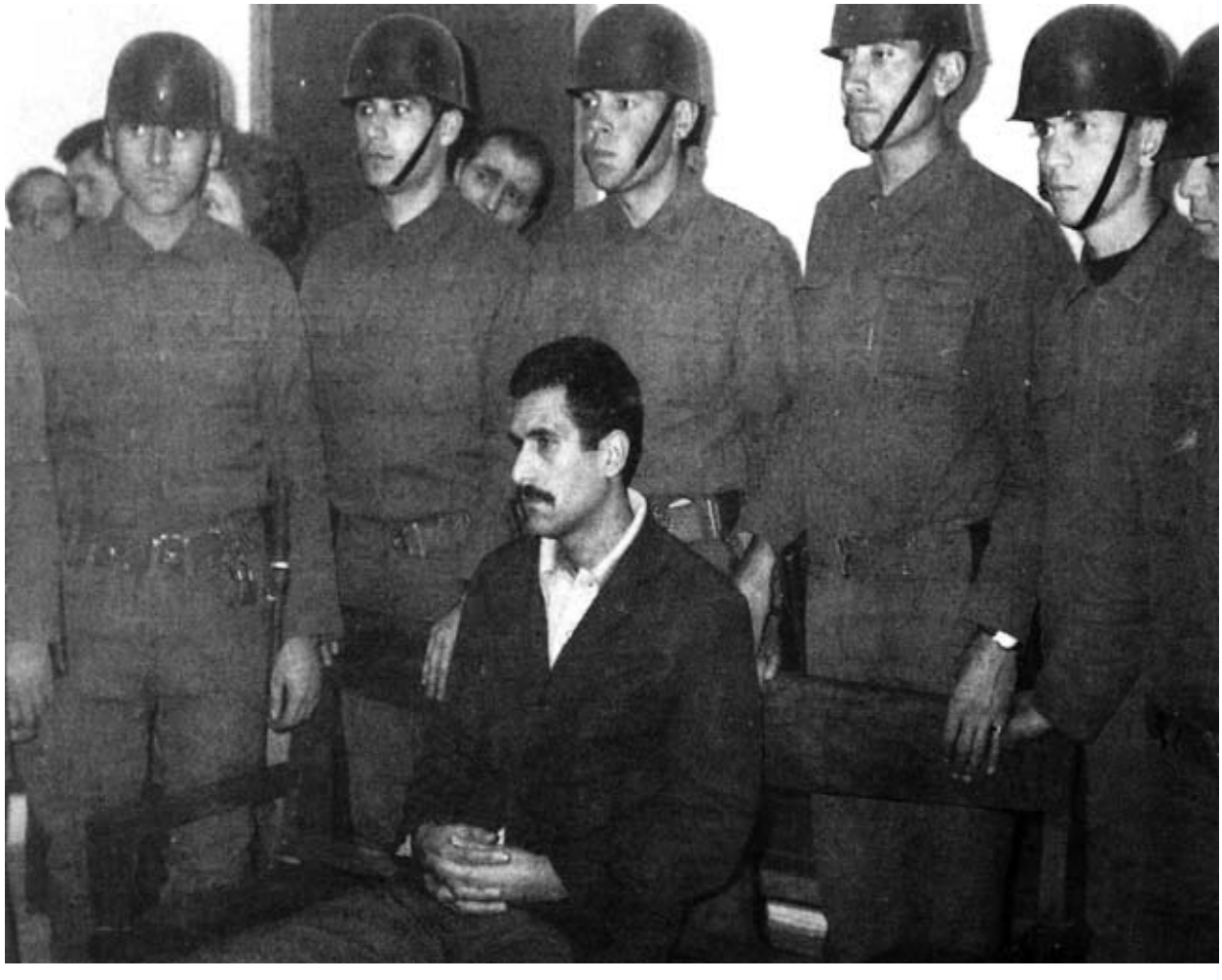

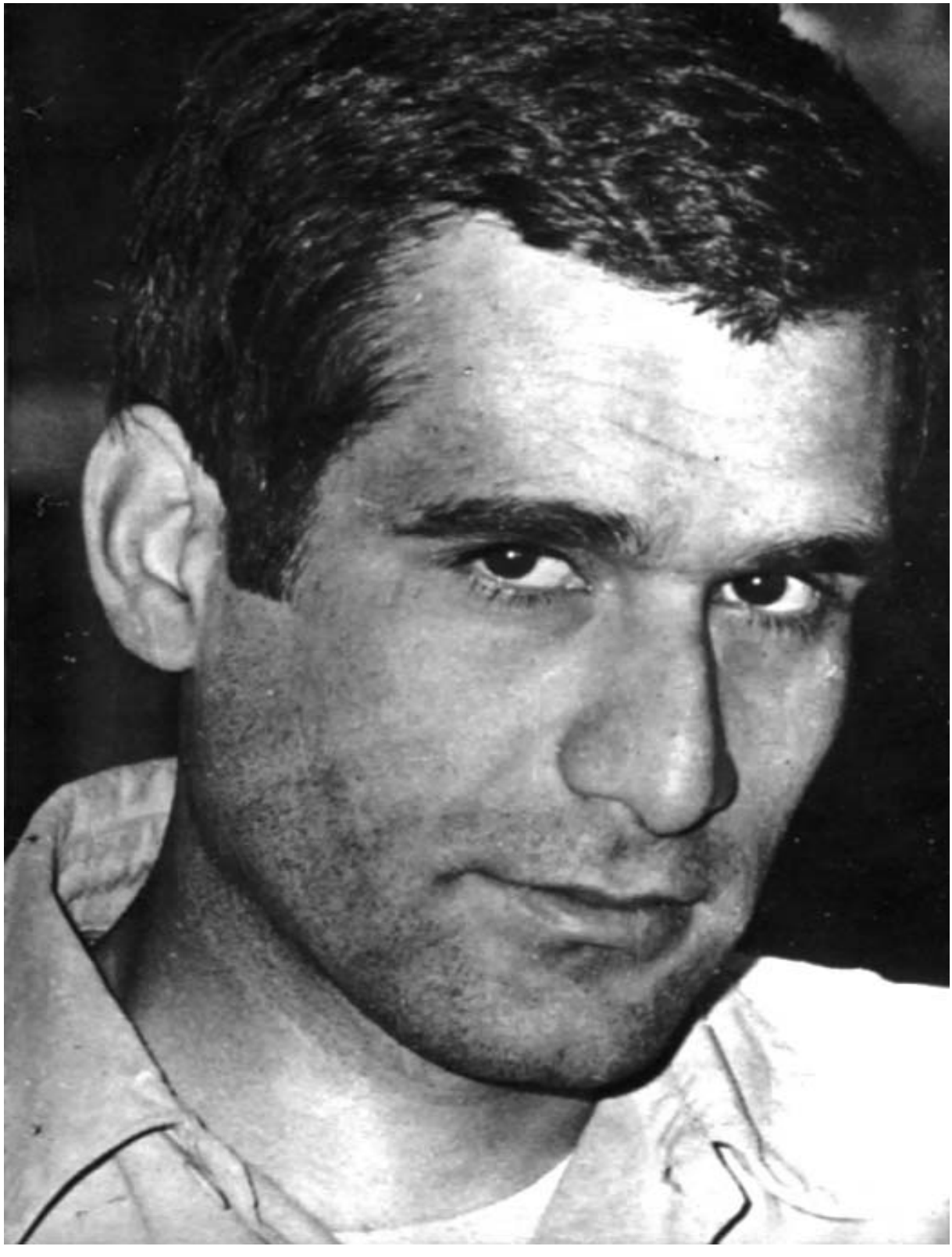

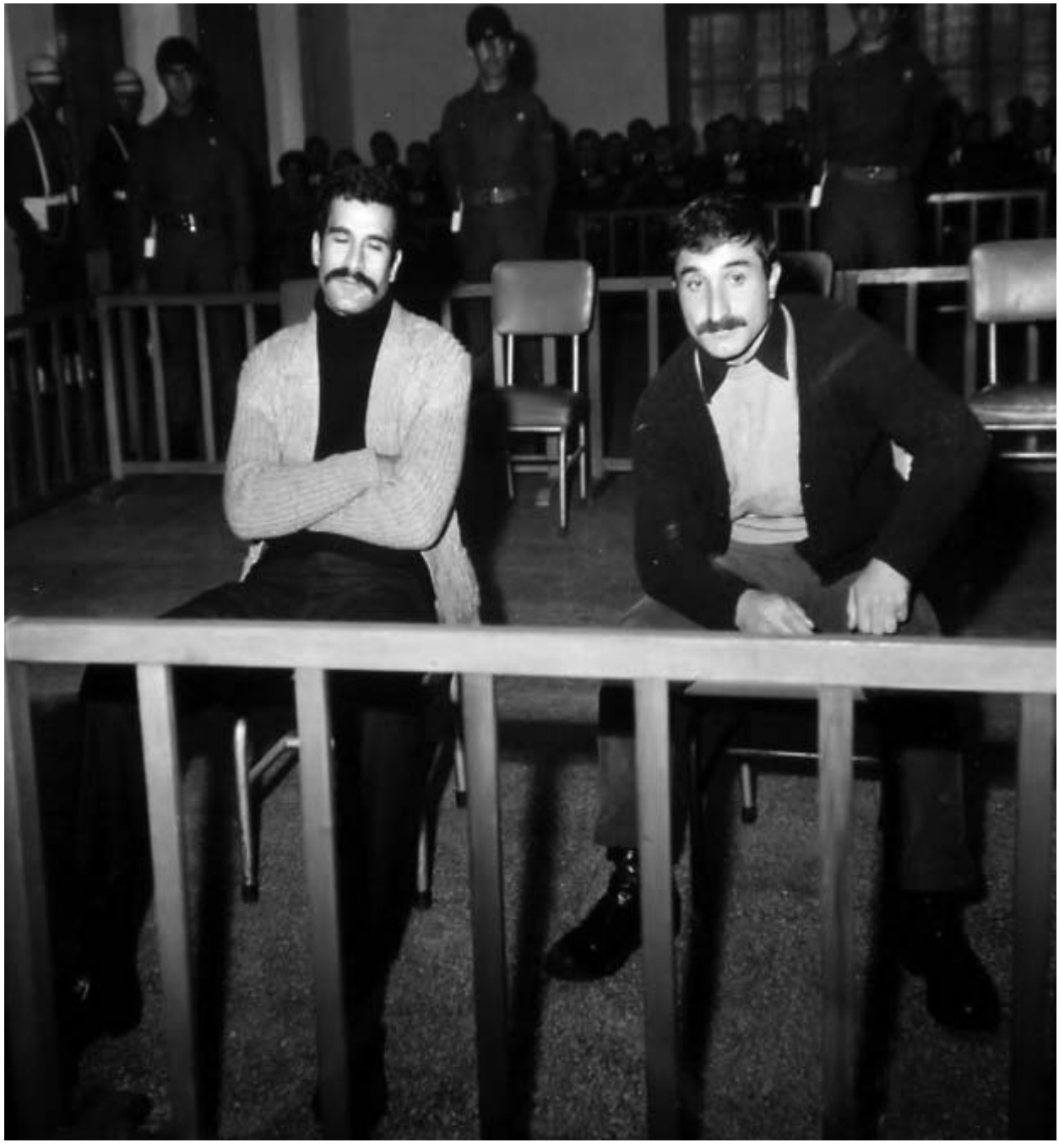

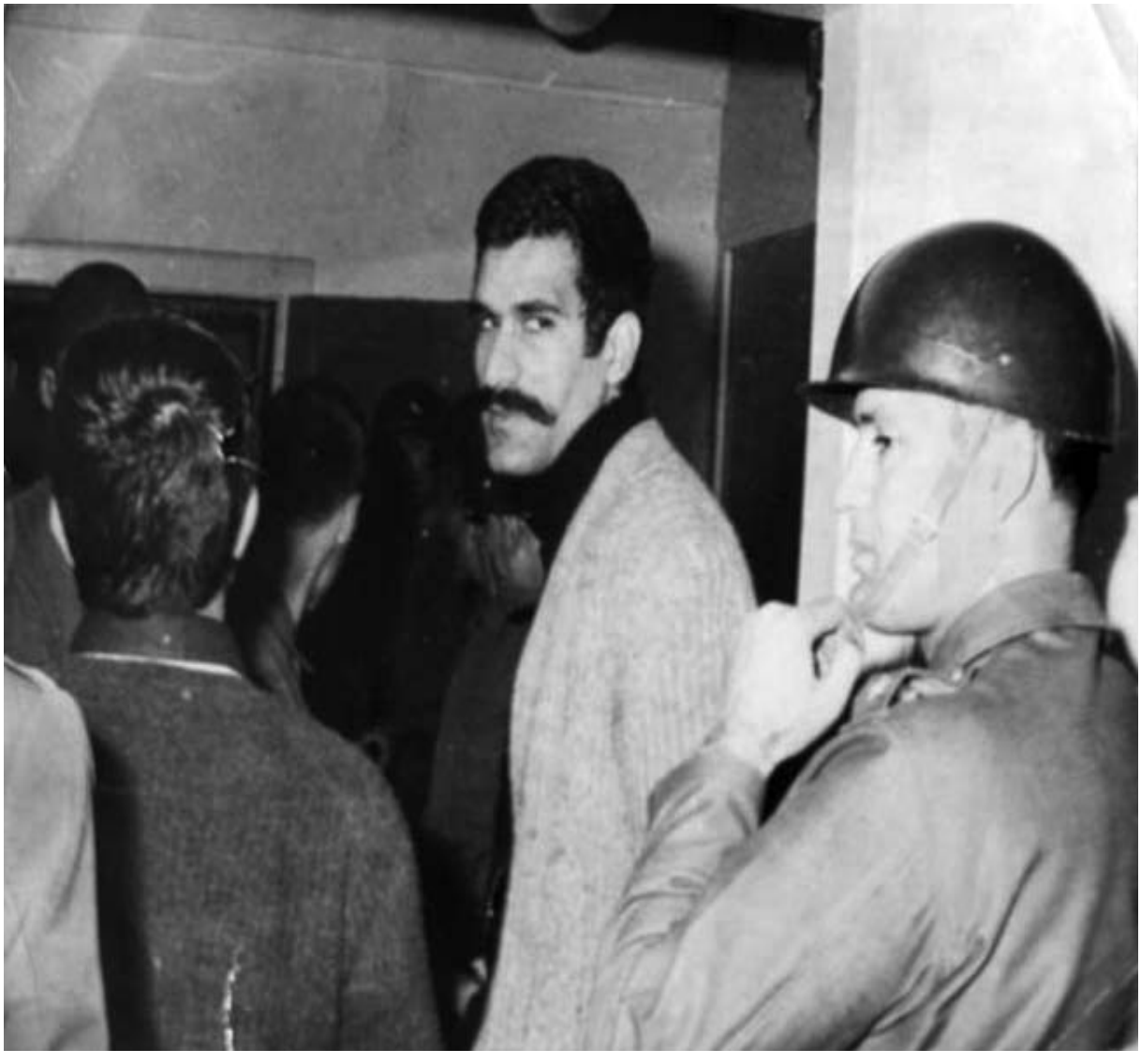

AKŞAM

ANI ARA'DAKİ DAVA SONUÇLANDI

DENİZ GEZMİŞ İLE 17 KIŞİ İDAM CEZASINA ÇARPTIRILDI

"Sorumsuzluğun sonu ihtilâldir,,

SUNAY, AP'DEN BAKANLARIN İADESİNİ İSTEDİ

10 Ekim 1971

Milliyet

Halk Gazetesi

BAŞBAKAN ANARŞİSTLERE SESLENDİ

ERİM: "TESLİM OLUN VE PIŞMANIM DEYİN,,

KREDİLİ İHRACATA YENİ DÜZEN VERİLDİ

BOĞAZA UÇAN ARABADA ANA VE OĞUL BOĞULDU

"12 Mart öncesi ihtilâl-i halk devrini açıyordu,

Türk Eğitim Vakfı ve "Tam Hayat, Okul Basın veriyor

13 Mart 1972

Milliyet

Halk Gazetesi

12 SAAT SÜREN GÖRÜŞMEDEN SONRA

SENATO IDAMLARI ONAYLADI, CHP ANAYASA MAHKEMESİNE GİDİYOR

ATAÇ'ın FRANSA'daki TEMASLARI OLUMLU

Amerika Kurmay Başkanı: "Türkiye'ye yardım şart,,

17 Mart 1972

Hürriyet

Deniz Gezmiş ve yirmiüç arkadaşının davaları bitti

KARAR: 18 İDAM

3 sanık da beşer sene ceza yedi

18 Ekim 1972

Milliyet
Halk Gazetesi
SUNAY İDAMLARI ONAYLADI
Erim bugün yurda dönüyor
"Mart ayı deprem için tehlikelidir,,
yabancı gözüyle
TOPRAK REFORMU AY SONUNDA MECLİSTE
Hollanda'da kaybolan 2'si kızdeş Üç kız bulundu

24 Mart 1972

Milliyet
Halk Gazetesi
BAŞBAKAN ERİM 3 SAATLIK BİR RÖTARLA AMERİKA GEZİSİNDEN DÜN 18.50 de DÖNDÜ
3 İDAMLA İLGİLİ KANUN YÜRÜRLÜĞE BUGÜN GİRİYOR
ABD, askerî yardımını başka yoldan arttıracak
İNGİLTERE KUZEY İRLANDA'DA YÖNETİME BİR YIL EL KOYUYOR
Münih Olimpiyatları "TV,, ile izlenecek

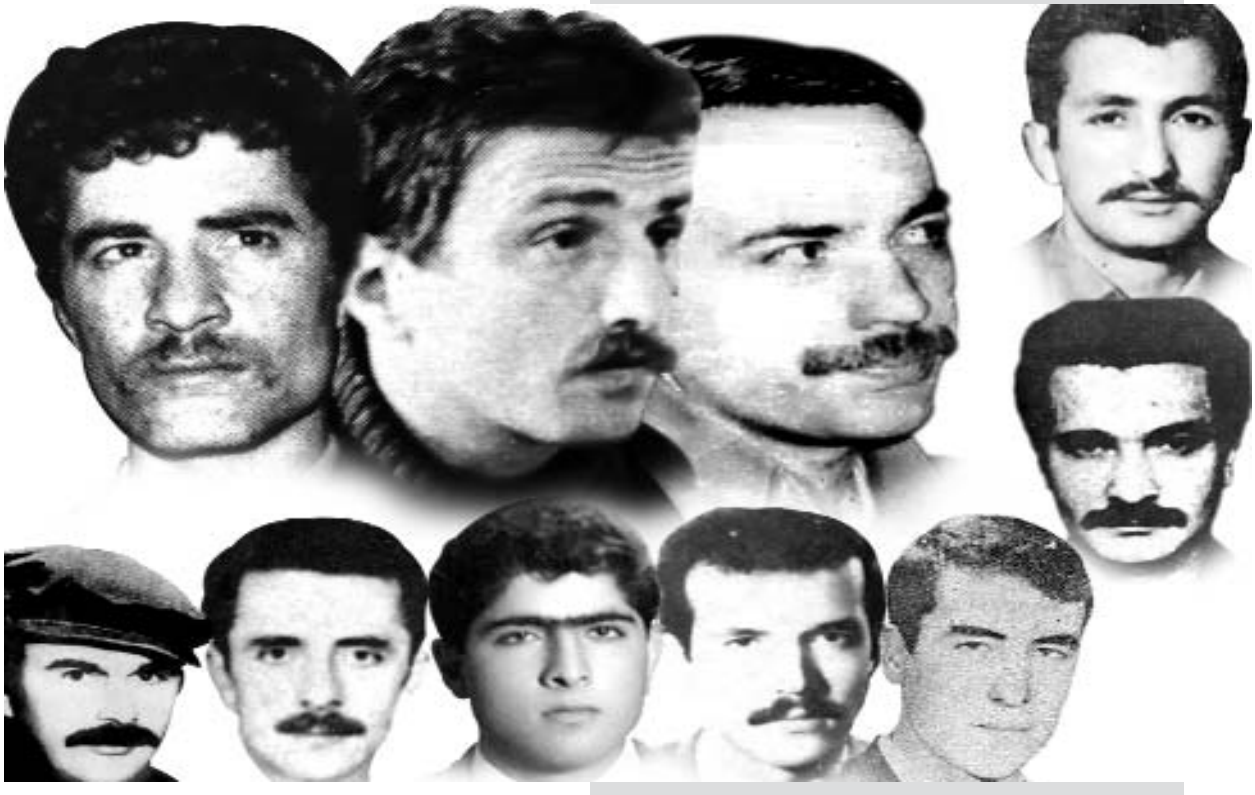
25 Mart 1972

Milliyet
Halk Gazetesi
ALPTEKİN VE AYNA ÜÇ İNGİLİZİ KAÇIRDI
Anayasa Mahkemesi idam kararını esastan inceleyecek
KALP KRİZİ SALGINI 10 AY ÖNCE BAŞLIYOR

28 Mart 1972

Milliyet
Halk Gazetesi
HER YER ARANIYOR
Erim: Her şantaja karşı kararlıyız
Anayasa Mahkemesi kesin kararın beklenmesini istedi
Orgnl. Türün sabotajlar için uyarıda bulundu
Nahit Türe dâvasında 4 kişiye idam istendi

29 Mart 1972

31 Mart 1972'de katledilen gerillalar

Ömer Ayna, Ertan Saruhan,
Cihan Alptekin, **Ahmet Atasoy,**
Mahir Çayan, Nihat Yılmaz,
Hüdai Arıkan, **Saffet Alp,**
S. Kazım Özüdoğru, Sabahattin Kurt

Denizlerin idamını engellemek için 3 İngilizi kaçırma eylemini gerçekleştiren gerillalar Kızıldere'de kuşatılırlar ve girdikleri çatışma sonucu katledilirler.

Hürriyet

Üç masum ingilizi öldüren şakiler

ÖLÜ ELE GEÇTİLER

Milliyet

Niksarda kuşatıldıktan 12 saat sonra

Anarşistler üç İngilizi öldürdüler

ve ÖLDÜRÜLDÜLER...

31 Mart 1972

Milliyet

Öldüğü sanılan Kürkçü bir samanlıkta ele geçirildi

KÜRKÇÜ "3 İNGİLİZİ BİZ ÖLDÜRDÜK,,

KUBAT: BOMBAYI ŞAKİLER KULLANDI

Sıkıyönetim Komutanı CHP'ye cevap verdi

1 Nisan 1972

Milliyet

Anayasa Mahkemesi 3 idamla ilgili kanunu iptâl etti

CHP, SUNAY'A CEVABINI DÜN VERDİ

SATIR'IN ÖNERGESİ 3 OY FARKLA KABUL EDİLDİ

Ankarada Kıbrıs Türk Temsilciliği kuruldu

MALİ DENGE VERGİSİ MECLİS'TE KABUL EDİLDİ

7 Nisan 1972

Milliyet
Halk Gazetesi
İnönü, idam cezalarının müebbet hapse çevrilmesini istedi
MECLİS, İDAMLARI TEKRAR KABUL ETTİ
İnönü: "Sözüme bağlıyım, teklife aynen uyulacak,,
Emlâk vergisi beyanları 2 mayıs'ta başlıyor
Sunay, af tasarısında daha çok yerli mahkeme istedi

YARGIÇ KALEMİNİ KIRDI
NOTLAR

25 Nisan 1972

Yeni Asya

Üç komünist eşkiya dini telkinatı reddetti

İDAM EDİLDİLER

Yeni Asya

AKŞAM

DAMLAR YÜRÜRLÜKTE

Ecevit'in sağlık durumu iyi

Kısa, dinkin Resmî Gazete'de yayınlandı

Cumhuriyet

İDAM EDİLDİLER

Milliyet

Halk Gazetesi

GEZMİŞ, ASLAN VE İNAN İDAM EDİLDİ

Kurultay Başkanlığına Ecevitçi aday Ataöv 733 oyla seçildi. Sahracı aday Örel 573 oy aldı

İNÖNÜ " YA BEN, YA BÜLENT " DEDİ

Hürriyet

YILDIRIM BASKI

Deniz GEZMİŞ

Yusuf ASLAN

Hüseyin İNAN

İDAM EDİLDİLER

İKİNCİ BASKI

İnfazlar sabaha karşı 03'de yapıldı

Gezmiş, İnan, Aslan

İDAM EDİLDİ

İstanbul

İnönü kalb krizi geçirdi

Üç kişinin idamı Ankara Merkez cezaevinde sıkı sehpada ve birlikte infaz edildi

6 Mayıs 1972
Türkiye Halkları için
yeni bir çağın
başlangıcı oldu...

978-605-61008-5-7